

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem
omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S.
Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum
triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Homilia XXXI. De Filio Vidvæ Resvscitato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53104](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53104)

HOMILIA XXXI.

DE FILIO VIDUÆ RESVSCITATO.

Quarto die Iouis Quadragesimæ.

Et factum est deinceps: ibat Iesus in ciuitatem que vocatur Naim &c. Luc. 7.

ERT probauit Christus Dominus noster, oculos suos esse diuinos, illos conuiciens in oculos caeci cuiusdam, qui illis orbatu in lucem prodierat; Hæc nobis idem confirmat, illos reflectens in oculos mortuæ, afflictæque viduæ, quæ illos ut cæcos habebat amarissimus offusus lacrimis, mare lacrimarum; ob vnici filij sui mortem acerbissimam, quem iam ad tumulum efferebant, & cum ipso (teste D. Gregorio Nysseno) omnem eius consolationem, & spem vnica posteritatis. Describit hanc historiam D. Hieronimus Lucas de quo testimonium perhibet D. Hieronymus quod quandoquidem medicinæ fuerit expertissimus, eius nobis omnia sunt ponderanda verba, ac velut salutare quoddam animæ præscriptum accipienda: *Omnia verba eius sunt lægueness animi medicina.* Licet autem hoc dici queat de omnibus Euangelij verbis, magis tamen in particulari, de illis quibus hanc explicauit historiam; quæ inter cæteras vna (si credo D. Gregorio Nysseno) paucis verbis mille millia Sacramenta concludit: *Historia quæ paucis verbis multa complectitur.* Inueniem nobis depingit excitatum, prædiuitem, in delicijs enutritum, quem in ipso vernantis iuuentutis flore, & ætate vegetiori mors ad sepulchrum eiecit: sic vt tota mundi potentia mortis ingressum haudquaquam inhibere valuerit. Proponit qualiter mors illa eodem impetu, quo vitæ filium præscidit filio, quia vnico, pater totum matris viduæ solamen euerit, omnem illi circumquaque spem præscindendo, quæ in hoc mundo habebat; quæ vt talis doloris, fetusque pelagus ingemiscebat. Enarrat, qualiter consanguinei & amici ad funus hoc lamen-

tabile conuenierint, viduam quo poterant modo honorantes, funeri comites & delatores ad sepulturam. Optimam defuncti sortem exponit: quod feretro mortuus ad sepulchrum delatus per portam ciuitatis, vitæ ipse mortuus occurrerit, Christo videlicet, qui eadem tempestate opportunè per illam ingrediebatur: ad cuius præsentiam mors defecit, omnesque perdidit infirma vires, prædamque quam deferebat, victa dereliquit.

Describit nobis qua ratione Christus: cuius viscera fons erant, aut melius dixerit, mare misericordiarum & pietatis, matris viduæ lacrimis dolorique cõdolerit, quas ad studet lacrimas abstergere, stare præcepit funeris portatores: & nihil rogans, nullas præmittens orationes, motus nullos angustiarum, vt Elias & Eliseus in similibus egerunt occasionibus, sed reuerendo præcipiens imperio, velut vitæ mortificæ Dominus supremus & absolutus, cuius vexilla hoc præferunt inscriptum trophæum exspirantiu S. *Vita & mortis habes potestatem:* vnico verbo imperioso: *Tibi dico, surge.* ad vitam reuocat adolescentem innumera circumstante multitudine. Eximia est hac historia, & ad multorum utilitatem accommoda, quibus omnibus diuina sua Christus dona communicauit: Iuueni defuncto vitam, matri viduæ lætitiã, oppidanis exultationem, adstanti turbæ sui ipsius cognitionem, quibus eos omnes obstrinxit vt elato clamore gratias Deo referrent infinitas, eo quod mundo destinasset Prophetam à tot annorum curriculis promissum, & à tot sæculis anhelo spiritu desideratum, in populi sui mundique redemptionem, Nobis autem diuina proponit documenta, ad eruditionem, salutemque nostram utilia, quæ talia speramus futura, si nobis sua sit gratia propitius

illam ergo per eiusdem thesaurizatiā vigintiē Mariam postulemus illi offerendo: *Aue Maria.*

§. 1. *Eximiam in Traiano laudauit D. Gregorius erga viduam benignitatem, sed hanc Christi erga presentem viduam misericordia superauit.*

Edidit D. Ioannes Damascenus Sermonem. *De defunctis*, cuius hoc principale fuit intentum, contra perfidos quosdam haeticos probare quod fides docet. Catholica plurimum prodesse defunctis in Dei gratia, purgatorij pœnis cruciatibus, missarum orationum, elemosinarum aliorumque pietatis operum suffragia, quæ in Ecclesia pro illis offeruntur. Hac occasione prodigiosum illud enarrauit D. Gregorius faciū qui lacrimis suis ac precibus animā Imperatoris Traiani, Hispani nostri Gentilis, perferentis Ecclesiæ, ac multorum martyrum occisoris à pœnis liberauit inferni. Quamuis autem plures huius historię veritatem in dubiū

D. IOAN. reuocent, illam D. Damascenus asserit vt veram DAM. his verbis: *Resurus Oriens, & Occidens totus mli. 2. c. 44. raculum hoc germanum, & irrefutabile.* Illam autem 1. *Ser. dist. 43. q. 2. a. 2.* Ioannes Diaconus vitam describens D. Gregorius ad 1. *Ep. l. rij* Papæ illamque consecrans Ioanni Octauo 4. *dist. 45.* Pontifici maximo, & quod maximè mihi diff. 9. 2. *ar. 1.* cultatem a limit est iudicium Angelici nostri ad 1. *Ep. l.* Doctoris D. Th. qui quatuor locis, quæ inspevi, 4. *sent. ad* illam referens, parum est quod non reprobet, *Annibal.* sed vt certam supponit ob prædictam D. Damasc. *dist. 45. q.* auctoritatem: quoniam & modum exponit. quo 1. *a. 3. ad 2.* fieri sit hoc possibile, non solum cum Traiano, *Ep. de ve-* sed etiam cum alijs, quos mortuos infideles & *ri. q. 6. a.* consequenter condemnatos, vt tales resuscitarunt Apostoli aliique Sancti, & saluati sunt, per quod omnia huic historię contraria soluantur argumenta.

Ceterum hæc scholis relinquētes, hæreamus inquirentes quid D. Gregorium mouere poterit quidue in Traiano notauerit, vt eius in singulari miseretur. Plures alios Monarchas, Imperatores Reges, Principes, Nobiles, Doctores, Philosophos, Oratores de inebat Oriens condemnatos, qui dum viuerent de multis præclarisq; cōditionibus commendabantur, vt Iulius Cæsar, Augustus, Titus, Vespasianus antiqui illi L. 1. *Conf. Duces*, notque Principes Aeneas, Vlysses, *cap. 13.* Achilles, quorum facinora sic D. Augustinum ad

commiserationem mouerunt, vt ipso teste, ipsum ad lacrimas ea legentem pronocarent. Illi nominatissimi Philosophi Plato, Socrates, Seneca, Diogenes & alij quàm plurimi, in quorum actibus, & libris, doctrina, ac sententiæ leguntur adeo celebres, vt non paruum occitent compactionem, dum illos æternum damnatos intelligimus. In quo cæteris Imperator Traianus præcelluit, vt adeo efficaciter mouerit ad condolendum D. Gregorium, vt eius salutem exoptaret? Considerauit in eo (testatur Cardin. Ioann. Diaconus) summus Pontifex factum aliquod pietatis non vulgaris afflictæ viduæ exhibitum, quod Romam perambulans, conspexit in pariete vitis coloribus exaratum.

Equo uehebatur Imperator, copioso circumuallatus exercitu ad expeditionem gratissimam Romanoque Imperio pernecessariam. Militum legiones impromptu tristisque perfregit vidua: quæ lacrimis suis ac singulibus viam inter militum copias aperuit, stetitque coram Imperatore gemens ac plorans efflagitans ad sui consolationem iustitiam: illi quippe vnicus filius occisus intererat. Cui sic Imperator Vides, qua occasione detentum interpelles equitem, medio in itinere, copiosum illo exercitu stipatum, in hostes proleuente Imperij: per animam tuam, o vidua, parienter sustine: Amen amen dico tibi, quàm primùm rediero postulat tuis promptissio è satisfaciatur: Quod si minimè redieris (rephat illa) quod forte poterit non contingit illi, qui ad tam sanguineam procedit expeditionem. Tunc (ait Imperator) ille qui mihi succedet in Imperio, tibi ex iure satisfaciatur. Quis illa? si mihi successor ex iustitia satisfecerit, quam tu inde gloriam consequeris, & ego, quam habebō tibi gratias pro hoc referendi rationem: Vt has omnes audiuit Imperator, viduarationes cordis suspiciens, oculorumque stertibus interpolatas ad misericordiam & compassionem eius viscera commouentur ita vt continuo descendit de equo, iussitque totum exercitum pedem sistere, nec ultra progredi: cumque quiesceret homicidij reū præcepit inquiri, nec de Ioco pedē extulit, donec reperiuntur debitas pro scelere, spestante vidua, lucte pœnas iussit Imperator, quo factō remisit illam nihil ultra requirentem. Intuitus est D. Grego. hanc historiam in pariete depictam: pietatem hanc, & misericordiam admiratus est: quod de equo in terram detraxerit; pedemque figere fecerit totius orbis Monarcham eiusque innumeras legiones stertus mulieris,

mulieris, ob rem tantilli momenti, qualem illa intendebat & cum ita esset, quod non poterat ille mortuum, ad amas reuocare filium, sed tantum viuo non icidæ vitam adimere: quia hoc sibi magno mæsta vidua censebat esse solatio, potest (quærit D. Gregor.) vt Princeps adeo benignus, misericors adeo & compatiens, nullam inuenit coram Deo misericordiam? Hæc alie considerans, in cubiculum se solitarius recepit, & coram Deo prostratus continuis iacubuit lacrimis, à cordis singultibus non abstinuit, gemitibus incessanter deflens enim, quem diuina iustitia cruciatibus addixerat sempiternis vitium, cui viscera fuerant adeo benigna & alacritus miseriz compassiua. Ne tibi persuaseris (inquit Cardinalis Ioannes Diaconus) quod D. Gregorius pro Traiano rogauerit, cum ipse hoc optime nosset, imò in suis dialogis Ecclesiam docuisset, vt eiusdem caput, illicitum esse pro ijs preces fundere qui sempiternis condemnati sunt tormentis, sed quod sterneret, fuerantque eius lacrymæ coram Deo, velut vitæ voces, quas desiderium eius exprimebat, vt Moysi conigit, dum coram diuina Maiestate prostratus, fundensque lacrymas, nec vllum expressit verbum, hoc à Deo audiuit: *Quid clamas ad me? Etenim Deus, vt independens Dominus nedum iustorum audit orationes sed cordis eorum desideria & quod petere nõ audent: iuxta illud Davidici: Desiderium pauperum exaudiuit Dominus, preparationem cordis eorum audiuit auris tua. Non negauero, magnam hanc fuisse Traiani benignitatem, eximiam pectoris eius misericordiam: sed quid hanc comparemus illi quam hodie supremus ille monstrat Monarcha, in cuius comparatione Traianus, cunctique mundi Principes ac Monarchæ vermiculi sunt abiectissimi, & ipsi solis atomis minores infinitis. Discipulorum turbâ progreditur stipatus, populoque cinctus innumero: *Ibant eum eo discipuli eius, & multitudo copiosa.* Expeditionem intendit contra tene rarum Principes: quos de mundo contendit eliminare. In hac occasione mulieri occurrit desolata mæstaque viduæ, filium occisum à morte dolenti, quem fera illa bestia deuorat: mulier hæc illi remoram iniicit, eumque taliter detinet, vt ipse gressum figat, totusque comes exercitus: suosque in eam oculos defigit, oculos confortatiuos, de quibus Gen. 49. 12 vaticinatur, bis mille annis præsciu: *Iacob: Pulchriores sunt oculi tui vino: de solamine reddit certiorum, non vinum aliquem occidens, sed mortuum resuscitans: Misericordiâ motus super**

illam. Hæc est ita hæc misericordia: tali peccatore dignissima, & quæ nostrum debet pectus petere. Et quam certum erat, Domine mi, quod illam tuus in visceribus ijsque pijsissimis reperitur esset pupillus mortuus, viduæque solatio destituta.

Ex occasione consolandi viduam nobilissimam, quæ cum nupta esset viro sanguine nobilissimo vocabulo Tarisio, è viuis ilico vir distulit, remansit autem ipsa vidua superstes valde iuuenis: & deficiente ei viro, confestim ei defendit etiam mæda defecerunt, mentisque tranquillitas: omnia namque conuiderunt, & viri orbitas, & mille laborum calamitas, vt commuiter pauperibus, qui tales sunt, contingere perspicuum est. Expendit D. Chrysostr. quod quamuis Ep. ad vi. Dei misericordia per vniuersos sese extendat *duam iu. portò singulari inuigilat cura super pupillum & Tom. 5. viduam: ita vt iure optimo, qui eam probè no. Ps. 113. 64. uerat vt David in suis hoc scriptum gereret. vexillis: Pupillum & viduam suscipiet.* Pupillum viduarumque refugium: dat autem Diu. Chrysostr. eas rationes, quas postmodum adferemus, & hoc ipsum est, quod heri signabamus, quod Deus videat, vt calamitatibus adit auxiliator: vnde in eum fixus suos defecit oculos, qui miserijs opprimitur grauioribus, & necessitate premitur acriori. In mundo quis, obsecro, dirioribus torquetur arumnis, quam pupilli & viduæ? Perpende quid sit filio pater, & coniugi maritus. Est pater filio, (vt iuculenter ait D. Chrysostr.) quod radix arbori: de quo sicut de radice, procedit ipse, eius vita, substantia, esse, educatio, diuitiæ, honor, protectio. Est mulieri maritus, (teste Apostolo) quod caput corpori: *Caput mulieris vir.* Attende qualis sit 1. Cor. 12. amputatis radicibus arbor, & quale corpus reficillo capite: talis est & pupillus parente mortuo, est & vidua defuncto marito. Nulla dari potest grauior miseria, quam si deficiat arbori radix, corporique caput: eadem est & pupillo, cui pater emoritur, eadem est & viduæ, cui per mortem protector excedit maritus. Quinimo ea de causa vates Hieremias, vt Deum tamò moueret efficacius, quatenus diuinos suos oculos ad populum suum conuertere dignaretur, volens exponere miseriarum abyssum, qua mergebatur, dum à Nabuchodotos capiuus abduceretur, sic ait: *Pupilli facti sumus absque patre, matres nostræ quasi viduæ* Thren. 5. 3.

Quia verò tantus est necessitarum, afflictionumque cumulus quibus pupilli, viduæque obruantur,

obruantur, singulariter in se suscipit eorum
 Dens protectionem, defensionem & remedium,
 & hic singulariter suam ostendit misericor-
 diam. Inquitamus Evangelium, in quo nobis
 Evangelista pupillum, viduamque describit. Huius
 quæ necessitas huic comparanda? pupillus mor-
 tuus est, defertur ad tumulum, mater vidua la-
 crymis offusa languet, cuius cor singulibus
 opprimitur, & doloris a yso demergitur. Cui,
 Domine vestra seruat misericordia? Num-
 quid miseris & afflictis? In quos oculos conij-
 cis? Numquid in eos, qui gratioribus torquen-
 tur angelis? Hic eos defigit, hic diuinâ solator
 adest misericordiâ, hic pupillum de ferâ mor-
 tis manibus vindicat, vitam illi tribuit, mater
 verò viduæ lacrymas abstergit, plenamque lar-
 gitur consolationem: O ter maxime Monar-
 cha, quem sic detinent lacrymæ, luctusque vi-
 duæ, & in se oculos tuos declinat: *Respice in me
 & miserere mei.*

§ 2. Ibat Iesus. *Procedit hoc in itinere Domi-
 nus, sicut sol, & in meridie cursum suum co-
 hibet.*

4 **E**T factum est deinceps Iesus in ciuitatem
 qua vocatur Naim, & ibat cum eo discipu-
 li eius. Ecce defunctus. *Gr.* Delineat cœlestis
 ille pîcter solis diuini cursum, de quo aptius,
 quam de hoc materiali, & in effectibus longè
 eminentioribus dicere potuit Apostolus Petrus:
*Qui pertransiit benefaciendo, & sanando. Subti-
 liter petpendit D. Gregorius Nyssen, hoc Chri-
 sti Salsatoris iter, quod cum esset veri solis, esse
 oportebat eum nouæ semper ad oculos nostros
 claritatis lucisque incremento: iuxta illud Salo-
 monis: Quasi lux splendens, quæ procedit & crescit
 usque ad perfectam diem. Ortus est & apparuit ad
 auroram, in montis vertice, de se clarissimos
 cœlestis doctrinæ radios emittens: inde transiēs
 in proso occurrit, acclamanti, salutemque pos-
 centi: Domine, si vis, potes me mundare. Paruit hic
 effectus eius, quandoquidem integram illi per-
 sectamque dederit à lepra munditiem. Progre-
 ditur suo festinus cursu versus Ciuitatem Ca-
 pharnaum, & iam lucidioribus radijs lucem
 suam ostendit in puero Centurionis, qui iam
 mortis faucibus moriturus inhærebat: *Erat mo-
 riturus. Quem solo suæ vocis imperio vitæ re-
 stituit & saluati. Ascendit altius: Et ad miracula
 quaedam ardua magis accedit, ait D. Greg. Nyssen.
 nam Synagogæ Principis precibus adductus,**

*Act. 10. 38
 Lib. de
 hominis
 opificio
 c. 25.
 I.
 Christus
 ut sol
 semper
 altius
 ascendit.
 Prov. 4. 18
 Matt. 8. 29
 Luc. 7. 2.
 D. GREG.
 NYSS.*

cuius filia duodeennis è viuis excesserat, in cubi-
 culi ascendit vbi defunctæ iacebat cadauer ex-
 anime, cui verbi sui spiritu vitam inspirat opta-
 tissimam: inde transgreditur, & altiora petit, e-
 uidentius splendorem suum euitrans: nec enim
 arripit verius ciuitatem Naim, vique poten-
 tiam suam declararet eminentiorem: *Potestatis
 excelsiore* Ad portas illius approximans, (locus
 hic erat confluxus populi apud Iudæos copio-
 sioris: eo quod erecta essent hic iudicum tribu-
 nalia, domusque contractuum) è quibus iuue-
 nis efferebat auct defunctus sepeliendus, circum-
 stante populi coronâ, suæ vocis tantummodo
 præcepto etiam ad vitam suscitavit rediuiuum: ita
 ut præfentes tanta luce collustrati, stupore &
 extasi absorpti, illum ut Deum & Messiam com-
 muni calculo cœclamauint. Miraculum fuit hoc
 adeò excelsum & euident, ut teste Evangelista,
 ea de causa: *Exiit forms hic in vniuersam Iu-
 deam: in tantum, ut vltimo Galilææ fines pene-
 traret, ad castellum vsque Macheti, in quo vin-
 culis constrictum detinebat Herodes Præcur-
 sorem Domini Ioannem Baptistam: idcirco
 namque narrat Evangelistæ, quod carceri
 micipatus audierit ea quæ de Christi miraculo-
 rum gloria fama veridica prædicabat: Cum au-
 dissest Ioannes in vinculo opera Christi. En tibi
 qualè nobis depingat Evangelista: Et factum est
 deinceps, ibat Iesus in ciuitate qua vocatur Naim.
 Procedebat ut sol ascendens excelsiora, & quo
 progrediebatur vltimus, eò radios emittebat cla-
 riores: vnde discipulorum, populique turbæ ciui-
 tatis innumera procedebat: *Ibat cum eo discipu-
 li eius. Ex Græco sic lege. Ibat cum eo discipuli
 multi. Non solum Apostoli, nec non singulares
 eius discipuli, sed alij absque numero, qui signo-
 rum eius celsitudine conuicti, se discipulos eius
 esse fatebantur, credendo in hoc itinere sibi lu-
 crum reportare: ex quibus plurimi, quam pri-
 mum eis Christi doctrina displicuit, eò relicto
 abierunt, ut narrat D. Ioannes. Similiter cum
 comitabatur de varijs locis collecta multitudo:
 Turba copiosa. Sequebatur enim, hamo propitæ
 vtilitatis allicta: quocirca dum tempore Passio-
 nis suæ sol ille diuinus radios suos obsecurus re-
 collegit & abscondit, omnes intimi etiam disci-
 puli, relicto eò fugerunt: *Omnes discipuli eo re-
 licto fugerunt, ait Matthæus & ipse cum alijs fu-
 gitius.***

*Luc. 7. 17.
 1. Ioan. 67
 Matt. 26.*

Præclara sunt & admiratione digna verba illa
 vatis Isaïæ, quibus solis huius describit cursum,
 Hæc læta mundo renuntiat, quòd Pater cœles-
 tis filium suum factum hominem in mundum
 misit.

Isai. 53. 1. miserit, unde populum suum hortatur, vt ad illū recipiendum ritē dignēque disponat: *Confuge, confuge in lauce fortitudinis tuae Sion, in dextera virtutis glorie tuae Hierusalem civitas Sancti &c.*

II. Et diuini hęc verbis profectus tandem sic declarat: *Porauit Dominus brachium suum in oculis omnium gentium, & videbunt omnes fines terra salutare Dei nostri.* Septuaginta hęc verba congruenter exponunt: *Reuelauit, aut denudauit Dominus brachium suum.* Stupēdo mirabilem hanc ad exponendum metaphoram, quā ratione Pater filium suum miserit eumque mundo reuelarit: *Denudauit* (inquit) *Dominus brachium suum in oculis omnium gentium.* Est filius eius, *Brachium suum*, quo cuncta creauit, quo cuncta regit ac gubernat: eum habebat occultum & pectore suo conclusum, eum misit spectandum omnibus, omnesque eum ad oculum presentem conspexerunt: *Videbunt omnes fines terra salutare Dei.* Hęc nobis quando Dominum iam in mundo paruulum complexus voce cygnea suauiter decantabat: *Viderunt oculi mei salutare tuum, quod parasti ante faciem omnium populorum.* Pense illud Simeonis Parafsi, cum altero Parafsi, Haia:

Luc. 2. 30. *Confessum ait Pater æternus, viamque aperit, quam sol iste in mundo peragere statuerat, vitæ salutisque auctor, & oculos a nobis exoptulit lyncos & dilatatos vt eius discursum contempleremur, nec immerito: multa namque hęc sunt consideranda: Ecce intellegit seruum meum, exaltabitur, eleuabitur, & sublimis erit valdē. Seruum meū in spīte. De filio suo loquitur vni genito, secundum id, quod homo factus, serui formam accepit illū inuenim. Et quid in eo considerandum? Primū: Intellegit. D. Chrysol. Demonstratio ne quod Christus sit Deus, et cetera, quod per hoc Pater cœlestis, declarare voluerit supremā Christi lā, ientiam, qua predicaturus esset & docturus mytheria: Abscondita à constitutione mundi, quæ Dawd ait q. d. Præceptor talis erit, quo nemo sapientior: etenim fidei doctrinā intelligit, sicut eū dem auctor princi, alis. Verūamen vt iudico singulariter explicare conatur iter, quod modō sol iste diuinus periclit. Primō: Intellegit Hoc impletum est, quando sedens in montis supercilio, quod sibi in cathedrā doctrinæ elegit: cepit prædicare, & docere ad eō proūdē ac subtiliter, nunq̄i præceptorū dolos fraudesque explicans, vt se æternam esse Dei sapientiam liquidō comprobaret. Hinc cursum suum perficiens vt tol, per noua semper lucis suæ incrementa, sic vt vi-*

que ad meridiē, *Exaltabitur, & sublimis erit, valdē.* hic etenim sua incipit miracula, cunctis qui Solis hunc tangebant, sanitate largitur: *Quia virtus deus eius illis exibat, & sanabat omnes;* hinc progressus est desertum ad miraculum multo lucidius, leprosum emendans; hinc ad aliud excelsum, seruum sanans Cœru- rionis iam moriturū; hinc ad alterū magis eximium, filiam Principis Synagogæ ad vitā reuocans; & hinc ad aliud supremum, quod esset lux meridiana in totius mundi Synagoga filii vltimæ matris in ipsis portis ciuitatis Naim iā mortuū, & sepultura proximum ab inferis resuscitans. Quam altē ascendit sol hic! *Sublimis erit valdē.* Quanta populorū gentium stipatus turba? quæ laudem præconia? quales diuinitatis eius confessiones? quæ Deo gratiarū actiones: eō quod illis redemptorem suū misisset, quod viderent brachiū Dei iam reuelatum, & cœli salutē in terra? *Magnificam Deum, dicentes: quia Proph. magnus surrexit in nobis; & quia Deus visitauit plebem suam.* Verūamen non hoc te lateat, ait Pater æternus) quod cursus sit solis, cuius lux procedat altē usque ad perfectū diem, etiam paulatim decreset, sese subtrahēs, donec medijs noctis tenebris obfuectetur: *Sicut obfueperunt super te multi, sic inglorius erit inter viros aspectus eius.* Quātō nūc lux eius faciendo miracula splendent lucidius, eū omnes extollit altius, ipsorū & magnitudine, & multitudine ætoniti, tāto virperant eum & contemnent abiectius, quando se recolligens noxam suā ingressus erit passionis, mortis, amarissimæ Quot modo turbis assistatus, quot operatur miracula, quot cōfert beneficia? huic visū tribuit, alteri auditū, illi munditiem, illi agilitatē, alij vitā. *Ibant eū eo discipuli eius, & turba ceptosa?* Eodē planē modo tunc eum solū relinquunt: ita vt illud Dauidici sibi allumat: *Considerabā ad dexteram & videbam, & non erat qui cognosceret me.* Quamdiu aliquid superest in animum ab arbore colligendum omnes certatim ad illam confluunt: porro accedente & irruente hyeme, dum folijs ramisque ita denudatur vt arida siccaque videatur: ab ea fugiunt omnes. Hęc hominum est ea conditio, vt ne ad passum pedum progrediantur, nisi lucri gratiā, & sicut vbi lucrum sperant, velocitōs occurrunt, sic vbi nullum affulget, se fut ducunt fuguntque celerit.

III. Soliste tandem ad vesperam tendet & obse- bescet.

IV. Soliste tandem ad vesperam tendet & obse- bescet.

V. Soliste tandem ad vesperam tendet & obse- bescet.

VI. Soliste tandem ad vesperam tendet & obse- bescet.

que ad meridiē, *Exaltabitur, & sublimis erit, valdē.* hic etenim sua incipit miracula, cunctis qui Solis hunc tangebant, sanitate largitur: *Quia virtus deus eius illis exibat, & sanabat omnes;* hinc progressus est desertum ad miraculum multo lucidius, leprosum emendans; hinc ad aliud excelsum, seruum sanans Cœru- rionis iam moriturū; hinc ad alterū magis eximium, filiam Principis Synagogæ ad vitā reuocans; & hinc ad aliud supremum, quod esset lux meridiana in totius mundi Synagoga filii vltimæ matris in ipsis portis ciuitatis Naim iā mortuū, & sepultura proximum ab inferis resuscitans. Quam altē ascendit sol hic! *Sublimis erit valdē.* Quanta populorū gentium stipatus turba? quæ laudem præconia? quales diuinitatis eius confessiones? quæ Deo gratiarū actiones: eō quod illis redemptorem suū misisset, quod viderent brachiū Dei iam reuelatum, & cœli salutē in terra? *Magnificam Deum, dicentes: quia Proph. magnus surrexit in nobis; & quia Deus visitauit plebem suam.* Verūamen non hoc te lateat, ait Pater æternus) quod cursus sit solis, cuius lux procedat altē usque ad perfectū diem, etiam paulatim decreset, sese subtrahēs, donec medijs noctis tenebris obfuectetur: *Sicut obfueperunt super te multi, sic inglorius erit inter viros aspectus eius.* Quātō nūc lux eius faciendo miracula splendent lucidius, eū omnes extollit altius, ipsorū & magnitudine, & multitudine ætoniti, tāto virperant eum & contemnent abiectius, quando se recolligens noxam suā ingressus erit passionis, mortis, amarissimæ Quot modo turbis assistatus, quot operatur miracula, quot cōfert beneficia? huic visū tribuit, alteri auditū, illi munditiem, illi agilitatē, alij vitā. *Ibant eū eo discipuli eius, & turba ceptosa?* Eodē planē modo tunc eum solū relinquunt: ita vt illud Dauidici sibi allumat: *Considerabā ad dexteram & videbam, & non erat qui cognosceret me.* Quamdiu aliquid superest in animum ab arbore colligendum omnes certatim ad illam confluunt: porro accedente & irruente hyeme, dum folijs ramisque ita denudatur vt arida siccaque videatur: ab ea fugiunt omnes. Hęc hominum est ea conditio, vt ne ad passum pedum progrediantur, nisi lucri gratiā, & sicut vbi lucrum sperant, velocitōs occurrunt, sic vbi nullum affulget, se fut ducunt fuguntque celerit.

IV. Soliste tandem ad vesperam tendet & obse- bescet.

V. Soliste tandem ad vesperam tendet & obse- bescet.

VI. Soliste tandem ad vesperam tendet & obse- bescet.

Hoc mortalibus innatum esse dicimus, eos solummodo comitari, de quibus confidit virtutem exituram sanandis omnibus efficacē, & eis nuntium remittere, a quibus sibi pericadēt nullam adfuturam. Oculos cōiice in Reges, Principes, Pontifices, Prælatos: quot turbis populorum

314 Circumvallantur? fauex mihi Deus, quo comi-
 315 tati cingunt corum latera stipatores? quod si ab
 316 illis inquiras, quod morum, quis illos ad hoc
 317 finis impellat? Tibi causam edisseram radicalem,
 318 nec fallor omnino: quia iudicant omnes illi
 319 quod ab i his singulis, quos comitantur, virtus
 320 emanet sanandis omnibus illis, qui ducarum il-
 321 lis societatem, & reuerentiam exhibent officio-
 322 sam. Præterit ambitiosus, qui ad mortem usque
 323 superbit languet infirmitate, quod in ipso Rege,
 324 quem sequitur, cuique famulatur, virtus sit fa-
 325 lutem illi impediendi, suisque ambitiōis præ-
 326 tentionibus spiritum vitalem inspirandi. His
 327 animatus fiducia adeo sollicitus, anxius & dili-
 328 gens Regi locus approximat, vt ne puncto qui-
 329 dem ab eius latere indiuiduus discedat, & si vi-
 330 derit in aliquo sibi hanc impediti propinquatio-
 331 nem: quàm anxius, quàm viuit inquietus? Pecuniarum
 332 avarus ardentissima cupiditatis suæ fe-
 333 bri flammescens, sibi persuadet quòd in Rege,
 334 vel Principe potentissimo virtus insit, quæ suum
 335 illius extinguat, & quia hoc persuadet, semper
 336 ei vellet comes adherere, & eo sine semper il-
 337 lum per omnia comitatur; quid cause est, quòd
 338 turba ciuitatis sequatur indices innumerabilis?
 339 Ex singuli eorum se felices autumant, si vel
 340 simbriam vestimenti liceat contingere, sum-
 341 quam deserunt ascendentes, vel descendentes,
 342 domum ingredientibus, vel domi consistentibus
 343 asseclæ fidelissimi. Ipsi prærendentes ac litigan-
 344 tes, qui festino sic illos gradu comitantur, res-
 345 pondent: Quia virtus de illis exibat, qua pos-
 346 sint laudabili sententia, quam ab illis exspe-
 347 ctant, diuitijs bonisque affluere, quibus posthac
 348 vitam transigant commodiorem. Quod si in eis
 349 spes ista defecerit, ilico tantam videbis mutatio-
 350 nem, quantam admiraberis maximam. Aliquem
 351 illorum conspiciunt, quos comitari sibi ducebant
 352 esse gloriosum, à statu delectum excidisse, in
 353 quo positus eorum poterat, fovere prætension-
 354 nes, vocisque auxiliari, & ilico i videbis, quàm
 355 cum defecant omnes solitarium & nemine so-
 356 ciatum.

Dan. 3. 7.
 VII.
 Arboris
 visio hic
 applica-
 tur.

Optimè depinxit hoc Deus Regi Nabucho-
 donosor, vt illi Daniel exposuit: vidit hic arbo-
 rem fructibus fecundam, ad quam innumera,
 concurrebant animalia, consolabanturque aues vt
 eam omnino replerent. Intempestâ temporis
 herâ, ictus insignitur arbori iam excidendæ, quo
 fit, vt omnis ei fructus inverteat, illo denudetur,
 & ecce confestim ita sola defecit, vt nec ani-
 mal quocumque inueniatur illi appropinquans,
 quàm in omnia illam vt pestem execrantia, dif-

fugiunt: quoties hæc in mundo cernimus?
 Quando iste plurima valet auctoritate, Regique
 familiaris est vel Principi, quot animalia, quot
 conueniunt aues, cingunt illum & circumuol-
 tant? Non est qui non omnino studio conetur illi
 propinquare, verum dum infortunij verbera
 conicitur, quo illi familiaritas ea, & auctoritas
 imminuitur ac relectur, quis exprimat, quàm ab
 omnibus solus visusque deseratur? Non acce-
 dunt ad eum prostrati humiles, nec oratione,
 nec corde. Quando alius opibus, salute, & for-
 tunâ gaudet prosperâ vt dicere possit cum illo,
 quem Angelus digito monstrabat D. Ioanni:
 Diues sum & locupletatus, & nullus ego; quàm
 viuit Dei obliuiscus, quàm tepidè ad eum recur-
 rit? Porro prostratus ægitudine, pressus ino-
 pia, quàm velox ad Deum confugit? Quot of-
 fert orationes, supplicationes, sacra, re promissio-
 nes

Apo. 1. 17

§. 3. Cum appropinquaret. Non fuit hoc oc-
 curfus casualis, sed à Domino præstitus:
 cur nihil succedit fortuito.

C Vm appropinquaret portæ ciuitatis: ecce do-
 functus &c. Ne crederis occursum huc
 fuisse fortuitum, sed de industria à Chri-
 sto præordinatum, sed ea industria, vt defun-
 ctum essentem sepeliendum tali dispositione, vt
 simul conuenirent, & ipsorum egressus eum fe-
 retro de ciuitate, & illius per por as eiusdem
 ingressus. Hoc opinatur D. Cyrill. inuallè In c. 52.
 Patrem celestem verbis paulò ante citatis: Ecce Iſa.
 intelligit seruus meus. In Hebræo verbum legi-
 tur, quod significat negotia pesagere summâ
 prudentiâ, atque admirabili dispositione practi-
 tuta loquendo de Dauid: Prudentius se gerobat
 Dauid quam omnes serui Saut, & celebre factum
 est nomen eius: & vt opinor, in verbis istis, quæ
 celestis Pater de Christo protulit, ad illa vo-
 luit alludere, quæ de Dauid dicta fuerant, qui
 Saluatoris expressam prætulit figuram, quòd
 nimirum laudabili prudentia, & singulari dis-
 positione procederet, ita vt ob opera sua ius-
 tiora sublimandus esset, nomenque eius per
 omnium ora celebrandum: intelliget, exaltabitur,
 eleuabitur &c. Et sic se res habet, quòd Christus
 ita cuncta præueniebat, & occasiones faciebat
 miracula disponebat, idque eo modo, vt quòd
 casu fortuito videbatur contigit, diuinâ hoc
 esset sapientiâ prudentissimè dispositum, vt in
 ijs tanto clariùs celestem suam exprimeret vir-
 tutem,

6

1. Reg. 18.

5. 14. 30.

tatem, probaretque se sapientiam esse æternam, de qua sic, Salomon: *Attingi à fine usque ad finem fortiter, & distanti omnia suauiter &c. omnia profuerit.* Quòdque vit ille esset à Zacharia uaprouisus, qui ad faciendum opera sua in manibus gerebat funiculum mensurum: *Er in manu eius funiculus mensurum.* Nec non quòd agnus esset diuinus plenoculus, quia uerum proficiens, quem D. Ioannes uidit in Apocalypsi: qui ut faciat opera sua, omnes attendit circumstantias, easque eo modo disponit, ut ad eorum excellentiam magis proposito mentique deserviant.

1. Aduertit D. Chryf. quòd licet casu videatur contigisse, quòd ipse eo tempore Bethaniam accesserit Lazarum ab inferis resuscitatus, quò de Hierusalem illic conueniant plures & dignitate, & diuitijs spectabiles uisitati ac consolati Mariam, & Martham: attamen non sic euenit, sed diuinà sapientià sunt cuncta disposita, quò corda permouit illorum, quatenus illi, non hoc intendentes, prodigioso huic presentes adstant miraculo, quòd agere dispoñeret, haberetque tantes tamque irrefragabiles testes: quanti presentes adfuerunt, quibus opus illud adeò mirabile cunctis ita liquidò conuaret, ut certum esset, illud negare posse neminem. Hoc idem hic attende: progrediens enim sol hic diuinus, lucem suà manifestans, & eo sine tendens uersus ciuitatem Naim, suà præstitit hoc omnipotentia, & in cordibus operatus est oppidanorum, illis hoc minime cogitantibus, ut hi sepulchro iusta præpararent atque in illam horam elationem funeris dispoñerent, alij ut conuenerent defuncti comites: ceteri uero, ut ea temporis mora ad portam adessent ciuitatis: alij uero multi, qui ex regionibus, quas transibat, conuenerant, ut illum pone sequerentur, ut omnes miraculo huic stupendo testes adessent oculates. Hoc est, intelligit, quatenus ex his uirtus eius, persona, & diuinitas immutaretur, utque tanquam uerus Deus: *Exaltaretur, & exaltaretur & sublimis fieret ualde*, sicut re ipsa contigit. Itaque si Christum spectes, nec hic occurfus, nec alij eiusdem generis casualis erant: omnes etenim diuinà eius dispoñiti sapientià còtingerant, ipse namque est, qui stellas connectit, & optimo dispoñit ordine, ad effectus in mundo ualidissimos.

Redemptor noster uir est ille albis uestitus, quem heri signauimus ex Ezechiele, ingrediens in medio rotarum: nam earum ad inuicem occurfus, ascensus & descensus, fortuiti non erant, ut spectatoribus uidebantur, sed ex eius ordine Hieron. *Bap. de Lanza, Tom. III.*

dispoñiti. Quocirca nec hodiernus ille fuit, sicut corporis Elisei, cum alterius defuncti cadauere, ut narrat S. pagina. Mortuum Eliseum in deserto sepelierunt: mortuus alius de grege quispiam quem cum in idem desertum efferret sepeliendū, qui defuncto sepultura præstabant officium latrones aduertorunt ac curantes, quos dum timeret, ut citius absoluerent, fugaque sibi consulerent; cadauer defuncti in uatis Elisei mausoleum iniecerunt. Quàm primum uatis hoc contigit corpus, honorare uolens Deus Prophetæ sui seruiq; merita, mortuum resuscitauit, surrexit ergo hic pedes saluus & in edumis. Occursus hic ualde fortuitus fuit cadaueri Elisei: non enim illum poterat præuenire nec dispoñere: nam erat corpus mortuum, examine: uerumtamen hodiernus, fuit per Christum ita præordinatus: nam Deus erat uiuens, eumque uidit D. Ioann. cum sepulchro uis, quibus cuncta, quæ in mundo fiebant, intuebatur, & dispoñebat, & illius respectu nihil casu fit, quia in omnibus diuina eius ambulat sapientià, dispoñens, uel permittens, ut fiat id, quòd gloriæ suæ, nostræque est saluti conueniens.

Iudicantur Tobia domestici, familiares & amici, cæcitatem hanc illi casu fortuito contigisse, Deum illius fuisse in memorem, hirundines non abigendo, quæ stercore sua eius oculis desuper iniecerunt, cum hic casu ad umbram atheris sequiesceret à mortuorum sepultura defatigatus. Verumtamen non casu hoc contigit, sed ualde consideratè, & prudentissimè à Deo præordinatum, ut nobis inuictæ uiri daret patientiæ exemplum, pariterque doceret, non hoc inhumanitati eius esse adscribendum, si tribulationes, agritudines, & inopiam tibi patiar euenire, postquam accepta multa & insignia in eius honorem opera præstauisti.

Expendit Theodor. nubem, quam uidit Ezechiel super Hierusalem inuolutam igne, fulgure, peste, grandine, catenis, captiuitate, alijsque plurimis aduersitatibus, quibus uerbs Hierusalem esset punienda: *Ecce nubes magna & ignis inuolutus.* Quia uero sibi persuadere poterat Ezechiel hæc omnia casu fortuito in urbem irritura, eo modo quo nubes demittit aquas, grandinem, ut uideatur casu còtingere, quòd hic gutta deplorat aquæ & alibi grandis, & illi datur pluuia, illi uero grandis: ut intelligeret qualiter hæc dispoñerentur: uidet in medio nubis sedentem ut supremum rectorem Dei filiam, æternam sapien tiam in figura Electri: ut iudicaret illi, quòd nec aquæ gutta decideret, nisi quòmodo, ubi & eo modo

4. Reg. 13. 21. 11. 11.

Facta casualia, modo Deo tamē casualia.

Tob. 2. 15.

7. Ez. In c. 1. Ezech.

Ezec. 1. 4.

modo quo ipse statisset, similiter nec varia descenderent supplicia casu fortuito vel non praedatato: sed tantâ sapientiâ, & occultâ dispositione præuisa ut supra quosdam non rueret, nisi ea, quam decreuerat, sine mors, siue pellis, siue captiuitas, siue incandium, siue infirmitas: ut per hoc noueris tribulationes tuas non accidere fortuito nec bene dici: Domine, casus sunt, quod illae transiens in me desuper tegula decident: casus sunt, quod in lapidem offenderim, vel pes mihi fuerit attritus: casus sunt, vel infortunium, quod talis fuerit in illa conuersatione, unde tale contigit incommodum &c. Hoc certum habebas, omnes illos occursus à Deo præordinatos ad eius nominis gloriam, & utilitatem, vel poenam tuam: quamuis autem, si rem species, potuerint esse casuales, nihilominus notum tibi sit, quod illi non solum tales fuerint, sed æquitas cogit, ut ex Iob hoc addiscas eloqui: *Sicut Domino placuit, ita factum est.*

Iob 21.

III. Iob ostendit Deo nihil esse casuale.

Congruum hoc est patientiæ remedium, illud intelligere. Accurrit seruus ad Iob: Heu Domine mi, non leue contigit infortunium: boues arabant & ecce fortuito irruerant Sabæi, tulerunt eos, nihil esse omneque armentum pastoibus interemptis. Hoc tu dicis? ego autem: *Sicut Domino placuit, ita factum est.* Adhuc ille loquebatur, ecce velox aduolat alius: Heu Domine mi, pessimam doleo sortem, Chaldaei conglobatis turmis in camelos tuos latrones irruerunt, & ue vno quidem relicto, omnes sibi in prædâ abstulerunt. Sicine tu iudicas, inquit Iob: attamen hoc ego dico: *Sicut Domino placuit, ita factum est.* Nondum hic verba finierat, ingreditur tertius. Heu Domine mi: sinistriorem nunquam habuisti fortunam:amica fronte lætabantur filij conuuii in domo fratris sui hodie casu fortuito, & eheu ventus aquilonaris totam funditus evertens domum omnes ruina contritos (a) dolensâ nece consumpsit. Sicne hoc casum arbitraris: ait Iob non sic ego, sed *Sicut Domino placuit, ita factum est.* Videntur omnes occursus illi esse casuales ac fortuiti: & quamuis hoc ita queam intelligere de rebus sublunariis: (b) attamen altiori iutor cognitione quâ credo firmiter hæc omnia à Deo pro beneplacito suo disponi seu permitti ad maiorem sui nominis gloriam, profectumque nostrum: unde hoc adstruo quod omnia hæc ordinata sunt, aut permittâ pro voluntatis Diuinæ beneplacito: etenim absque actiua eius vel permissiua dispositione nec irruissent Sabæi, nec Chaldaei fecissent irruptionem, nec ignis, nec ventus, nec turbo, nec tempestates infurresissent: indubium namq,

(a) Hechos corruilla.

(b) De las injas abas.

est, quod postmodum Dauid cecinit: *Ignis, grandænix, glacies, spiritus procellarum, qua faciunt verbum eius.* Nec status quidem vnica ventus, sine eius mandato auditus est, nec tonitruo non dissonante, nec spiritus infernales quidquam eorum fecissent, quæ fecerunt, nisi licentiâ permissâ particulari: quamuis autem illi ad hoc elementa concitarint, Sabæos Chaldaosque instigauerint: verum tamen Deus, ut suppetus omnium moderator, hæc ita, ut fieret, & ipse disposuit: *Sicut Domino placuit, ita factum est.*

Hoc itaque sit vniuersale refugium, id quod conlultum est ut te recipias in omnibus aduersitatibus; hic portus est securus, in quem anima tua nauis est dirigenda, ut te à furentibus tempestatibus, vndisque decumanis huius pelagi: proditoris illecebram tutanque conferres: struina namque prudentiâ illud appellant D. Ambrosius: *Deuanda conum: ita grande inuenim.* Quod omnes deuorare queat persecutiones, tribulationes, damna, calamitates. Industria hæc est ingeniosa canalium, quos cementarij ad conseruationem in aiorum domuum extruxerunt. Impeccati non possunt aquæ, sicut nec pluuia: dum aqua in domus tua decidit claustrum, absque dubio parietibus nocet, domusque fundamentis, in medio puteus effunditur, ad quem per canales tota dirigitur aqua, omnes hic accipit, imbibit, continuit, ut nullum inde nocumeum oriatur. Heu quot aquarum imbres in mundum depluunt, tribulationes inquam, persecutiones, ignominia, infirmitates, quæ læpenumero ut imber vehemensissimus ingruunt. anime tuæ videtur domus demergenda, funditusque evertenda, quid consilij? canales exerce, per quos omnes educantur. Quales illi? si cognoueris, illa non casu sed diuinâ euenire dispositio: et tibi à diuina provenire manu, vel permitti, ut mediante inimico tuo tibi contingant, & quandoquidem sic pater tuus, nihil sit ipse in tui damnum dispositurus, nisi id, quod ad tui conducit humilitationem, vel ut tibi profecerit tuis immitat purgationem, vel ut te ab inertia suscitaret, aut ut tanto tibi tribuat gloriâ eminentiorem, quâto consuetum viderit esse durtiorem: *Sicut Domino placuit ita factum est, sit nomen Domini benedictum:* non casu contigit, sed *sicut Domino placuit.*

Perpende hoc (inquit) in Dauid. O quot aquæ irruerant in eum: quasi imber inundans decidit in eum aduersitates, persecutiones à proprijs fratribus, à socero suo Saule, à filio suo Abialone, à subditis suis: tot aquæ, ut eam ad illas com-

Eff. 148.

IV. Hoe. vniuersale sit tribulati refugium. D. Am. V. Simil. volo. u VI. Ad illud Dauid confut. git.

compofuerunt anguftias, vt ad Dominum fic op-
 prellus exclamaret: *Saluum me fac Deus: quoniam*
intrauerunt aqua vsque ad animum meum. O a-
 que impetuofiffima: quis tam immittes audiuit
 vnam perlecutionem? quis tam infames pertu-
 rit ignominias? Quid rerum agis O Dauid?
 canalem facio ac puteum ad quem omnes detru-
 uentur, qui omnes imbibat, & de gloriâ omnes.
 Illum (inquit) confidera in cafu illo, qui videba-
 tur adeo fortitutus, profugus & ciuitate fua pul-
 fus à perduelli filio fuo Abifaloue fuga fibi con-
 lebat: itinere tuo gradienti fecura nequiffimus
 occurrit fubditus eius, vocabulo demer: cepit
 hic regem ditis imperere contumelijs, nec folum
 verbis fed etiâ operibus, acclamat igitur Regi fla-
 grio mortalitè iniquiffimus. *Egredere, egredere vir*
2. Reg. 16.7. *hifal vir sanguinum etc. ecce premune te mala*
tua. Egredere fili diaboli, Rex peruerfe, fubdito-
 rum tuorum homicida, non gubernator, vade,
 difcede, fuge de Hierufalem, tali non dignus es
 loco: eo te peccata tua & iniquitates abducunt
 quo metetis, nec his fatis, inluper puluerem
 terram que in Regem coniecit, quo grauiori
 eum iritaret ignominia. Tanta fuit hac Regi
 multa ciuitatis, vt Abifal inter nobiliffimos nobi-
 liffimus, confobrinus Dauid, filius fororis eius
 Saruie, hæc audiens impatiens, ftringat gladiu,
 eum mox trucidaturus: inquit. Quis hoc, Do-
 mine mi Rex, ferat inultum? quis patiatut vt
 canis hic mortuus adeo contumeliose Regie tue
 impudens exprobrer maieltati? Conuerfus ad
 illum Dauid, he ait: O Abifal quàm multa igno-
 2. Reg. 16.10. *tas? Quid mihi & vobis eft, filij Saruie? Dimit-*
te eum vt maledicas? Dominus enim præcepit ei:
vt malediceret Dauid: etc. fi forte respiciat, Do-
minus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus
bonum pro malâ dictione hac hodierna. O Abifal,
 quàm longe aberras à modo procedendi, quem
 Deus obieruat! Tu tibi perualum habes cafum
 huic fuffe fortuitum, & infaulis hoc auidus
 accidiffe? toto aberras cælo: nihil enim coram
 Deo cafuale, nihil inexpectatum, omnia diuina
 eius difponit prudentia, illa ceu faciendo ceu
 p. r. n. t. n. d. Non mero cafu viliffimus hic feur-
 ta prodijt, vt tã atrocibus maledictis me Regem
 læfletet: Deo fic perflitente talia flagro ille
 in me euomuit, cuiusque placitum eft voluntati, vt
 illa æquo ego perfectam animo. Deus eft qui hæc
 omnia moderatur, & quod ei placuit, factum esse
 cognofco: *Dominus præcipit vt maledicat etc.* Au-
 dit Dauid tem D. Ambr. attellique vocem: *O ali-*
tudo prudentie! ò inigne patientie! ò deuoranda
on: multa grande mifericordie! Quam moralis et do-

cuit, quod iniuriarum, vel periculorum nostrarum
 tempora, tentationum certamina, & examina pro-
 bationum funt. & ideo ficut diuino irrogari non sole-
 re iudicio. Excetitur bonus athleta conuictijs, exerce-
 tur laboribus & periculis dignus fit, cui conferatur
 corona iuftitia: & ideo ferenda patienter funt, que
 puiatur adu. i. fa. h. x. illi obformia funt doctrina
 quam alio loco expofuimus: quamuis enim fape
 numero actiones male funt Deoque iniuriofe, &
 tantu ab eo permiffæ: paffiones tamẽ ex illis cite
 bonæ funt, & ab ipfa Dei fapientia ad fui nomi-
 nis honorem, noftramque ordinatæ faluationem.

§.4. Ecce defunctus &c. Proponit Euange-
 lifta hunc defunctum ad oculum predican-
 tem: tanto maiori efficacia, quanto mouet ef-
 ficacium id quod videtur, quam quod auditur.

Accedente igitur Chrifto ad vrbis portas: Ec-
 ce defunctus offerebatur. Nobiscum loquitur
 L. uangelita, atque declaraturus huius
 miraculi præftantiam, quod Dominus, ad fui
 gloriam fecit, hoc intendit, vt primo oculos in
 defunctum conijciamus, in quo hoc operatus est
 ad falutem noftram atque inftitutionem. Ad ho-
 lidem hic cadit quod ante tetigimus ex D. Hier.
 vbi fermonem infer de Luca L. uangelitam quo
 hoc attendit nam verbis fuis: *Et fi nuda videatur*
fonare hiftoriam, fed fi nouerimus fcriptorem eorum
Lucam esse medicum, cuius laus est in euangelio,
Tom. 1. Coloff. 4.
anmaduerteremus pariter omnia verba illius anima
languentis esse medicinam: de quo D. Paulus re-
14.
 ftatur: quod eius fuerit difcipulus, & comes indi-
 uiduus ac chariffimus, Lucas medicus, cuius laus
 est in Euangelio: q. d. quod quamuis vix hic fan-
 ctiliffimus iummani ex medicina fcientia me-
 dendis apta corporibus mereatur laudem: verum
 quod eum altius extollit, fcientiam esse dico me-
 dicinæ curandis animabus expertiffimam: idcirco
 namq; fe fcribendo dedicauit Euangelio, vt velut
 medicus tot falutis præfcripta proponeret, quot
 verba dictaret. *Quia omnia verba eius funt lan-*
guentis anima mifericordia. Excellentiffima funt autẽ
 ea, que nobis loquitur: *Ecce defunctus:* que licet
 hiftoriam tantum videatur præferte; collyrium
 tamen vnguentis oculis continet aptiffimum.

Ut fapio D. Lucas fignis hoc fcripturus eius Lucas vt
 recordatus est quod heri Dominus operatus est, tyro ex
 educens animabus noftris illuminandis reme-
 dium, ex eo quod heri patitur, vt oculos corpo-
 ris in hoc cæco illuminaret. Egit vt bonus tyro, artem
 qui diligenter attẽdens qua ratione magifter fuis meden-
 morbis

Apol. 1.
 de Da-
 mid e. 6.
 Tom 1.

Lucas
 I.
 Lucas
 Epist. ad
 Coloss. 4.
 14.

morbis medeatur, ex illo discit qualiter ipse suis similiter medeatur. Vidit aut intellexit, quod Dominus heri, ut lucem tribneret visumque cæco, oculos luto liniert intēdit ipse lucem visumque largiri nostris, & illos pariter obliuit: *Ecce defunctus*. Oculos in mortuum defecit, vel potius mortuum in oculis vestris ponit: & experientini qualem visum recuperatur, qualem de hominis infirmitate, de inuentis vanitate, de voluptatum opum, omniumque quæ mundus colliemanitate cognitionem.

Conceptus sunt hi communes, verum tanto magis necessarij, quanto cum illos audiamus quoti die, minus eos aduertimus. Intendit Evangelista ut oculos in defunctum attollamus, notemusque, quod de feretro, in quo mortuus iacet, velut de excellentiori cathedra, vel pulpito, nos doceat, prælegat, & prædicet, Ecclesiastes. Amosait D. August. quod si inuenientes defunctos, autem eis attentam præbere voluerimus, prædicatores sunt adeo efficaces, ut tactum profundoque silentio altissime loquantur, non ad aures, sed ad oculos visumque illorum, & in docendi efficacia, ipsos superet prædicatores, quos orbis admiratus est, eloquentissimos: *Vere si ipsa ossa arida autve volueris, tibi predicare poterunt & dicere: Omnes quantum pro cupiditate huius seculi discerunt: aut quid superbis, vel luxuria infelicia ossa submittit? Attende ad me, & intellige, & considera me. Hoc quod tu es, ego sum, & quod ego sum modo, tu eris postea.* Demonstrationes efficaciores sunt illæ, quos docet Mathæus, eo quod non tam fundentur in verborum rationibus ad aures, quam in demonstrationibus ad oculum superfluas figuras, quæ illis videndæ obijciuntur: sicut quod luce deductæ à centro ad circumferentiam sint æquales: quod triangulum habeat tres angulos duobus rectis æquales &c. quamvis enim hoc ex propositis rationibus inde pateat, claris tamen innotescit quando in circulo super ipsas figuras ad oculum id designatur, quod auribus erat indicatum.

Has credo rationes esse efficaces, quas nobis proponit defunctus, quibus persuadeat nobis seculi vanitatem, dignitatem inanitatem, opum ac voluptatum fumum & umbram: non enim sunt rationes auctori nostro propositæ sed evidenter visui obiectæ: nam illam conspicendo liquet quod constat, quid venusta sit puella pulchritudo, quam ventus a seo leuis discit: quid robustissimam viam adolescentis: quæ tam facile evanescit: quid divitiarum, quas tanti facimus: hic etenim

omnes remanent; quid deliciae, quarum nullum est invenire velligium, quid caro quæ momento temporis à verbibus corrosa, & putredine coniecta conspiciatur. Non ait defunctus, ut ait D. Aug. quid nostri intonant prædicatores: *Audite me, sed attendite ad me, & videte*: Ad oculum tibi in seipso demonstrat, quale de rebus miseræ huius vitæ, qua vii s ferendum sit iudicium, si iustum ferre volueris.

Non novit mundus prædicatorem ipso Salomone Rege sapientissimo sapienterem; Tantus quippe fuit, ut iure merito hoc sibi nomen prædicatoris adscriperit: hoc enim significat *Ecclesiastes*: sic enim à Spiritu S. elocutus ait: *Verba Ecclesiastes, filij David, Regij Hierusalem*. Et hoc ratione concisionis vnius quam habuit ita celebrè ut inter libros canonicos scripturæ metuerit à numerat. Maior huius prædicatoris eminentia in hoc consistit, quod non tantum loqui verbis voluerit ad aures, sed operibus ad oculos in propria persona manifestis, unde nobis illi sermone non posuit, eo tempore quo ex altissima sapientia celebratur in mundo celeberrimus: licet videatur hoc opportunius ad prædicandum, & docendum; sed postquam omnes mundi divitias, delicias voluptates ad luxum habuisset: sic ut non tantum posset auribus dare verba prudentissima, quantum oculis demonstrationes evidentissimas.

Communem sequor Doctorem sententiam, dum dico quod quamvis Salomon te tantopere tradiderit impudicis gæco mulierum amoribus, ut propter illas homo, tanta quanta ille sapientia præditus, ad summam delapsus sit calamitatem, mixtam & amantiam, ut idola prout adoraret, execrandam nominis suo (teste Spiritu S.) in aurens maculam: verum tamen iam lenio confectus, grataque Spiritus S. corroboratus, se convertit: egitque non leuem poenitentiam. Ita sentit D. Hieron. Iuque communis Fabriciorum traditio, quam idem confirmat, ipsius Salomonis citans verba iuxta lectionem Septuaginta. *Novissime ergo ego poenitentiam, & respexit, ut eligerem disciplinam Patrem suum Davidem spectasse crediderim qui peracto peccato serius poenituit; & simul docere studuit peccatores, eorum factus iam prædicator: hoc enim indicatur, quando in notissimo illo psalmo: *Miserere remissionem à Deo efflagitans, se spondet ilico prædicatum peccatoribus tanta verborum mentisque efficaciam, ut omnes speret esse convertendos: *Docete iniquos vias tuas, & impij Ps. 50. 15. ad te convertentur.***

D. Ave. Serm. 66. ad Frat. in Erem. T. 10. 3. III. Mortui prædicatores sunt ad oculum.

9. IV. Operibus magis quæ verbis Salomon prædicavit. Ecc. 1. 11.

V. Salomon senex poenituit.

In 2. 7. Ecc. In c. 43. Ecc. 1. 12. contr. Iovin. 1.

Nulla

Nulla quippe concio vim habet efficaciorē, quam ea quæ non tam docetur loquendo ad aures, quam ad oculos id quod præterdicitur, exponendo. In me Domine mi, ostendam illis, quod sit vna tentatio, quæ celeriter adit vt petragrinus, citiusque pertransit: quid sit voluptas carnalis adeo procurata, & quam inmensis hæc ematur impendit, quantis exponat id periculis, quod velociter in acie evanescit & quod post se relinquit, nihil est aliud, quam pudor, confusio, & per totam vitam ploratus angelicabilis. Ad oculum ego feceratis in hoc me designabo, spondet David, eritque concio hæc adeo efficax: *Vi impij ad te converstantur.* Hoc egit Salomon favora doctus, & meliora sapiens in seipso de terum mundi vanitatibus: prædicare vult claris ostendēs has vane demonstrationes ad oculum, quam ante potuisset ad aures. Ita hoc amplius pendit in singulari D. Thom. suam igitur exortitus prædicator hic concionem pro themate sumpsit ac fundamentum: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* O quam momenti thema! Hoc ex mente D. Chrysol. dum scribit id quod Eutropio contigit Imperatoris Arcadij familiari intimo, qui ex altissimo auctoritatis gradu, repente ad tantam delapsus est miseriam, vt labi non potuerit ad graviores, hoc, inquam, oporteret locis omnibus inscribi, ad quæ convenire possemus oculos, & amplius quidem in anima: *In parietibus, in vasis, in foro, in vicijs, in ianuis, sed potissimum in anima, omni tempore cogitatione obsequari.* Et hoc, inquit, dicere nos oporteret quando invicem occurrimus in consistorijs vbi lites agitantur, in plateis vbi tanta licitudine delicias sectamur, in foro vbi de conquistendis divitijs sermone institumus, in aula vbi dignitates gradulique ambimus altiores: in mensis vbi corpus delictijs enutrimus genitalibus: *Vanitas vanitatum, &c.* Hæc omnia magna sunt vanitas: *Hoc dicto in prandio, in cena, cum quemcumque proximum suum convellare oportebat, illeque vicissim ab eo audiret. Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.*

Opus. de Regim. Princ. l. 3. c. 3. Eccl. i. i. Hom. in Eutrop. Tim. 5.

VI. Vanitas vanitatum thema prædicatorum. D. CHRYS. Tom. 5.

VII. Deo gratias Monachi se receperant, sibi mutuo occurrentes, hoc dicto sese salutabant. Deo gratias: quæ adhuc consuetudo viget, quo verbo significabant: magno id adscribendum Dei beneficio, quod se mutuo viderent occurrentes; Monachi: vana pro altero orabat, hic illum excitabat ad meliora, quocirca Deo gratias referebant: Cæterum id quod mundi sectatores habere oportet in o-

re frequentissimum: est, vt hortator Divus Lib. 1. Res. Chrysothomus. *Vanitas vanitatum & omnia vanitas.*

Multis annis legit D. Aug. vt ipse testatur, iuxta quorundam textum: *Vanitas vanitatum.* Vanitas eorum quæ evanescent: sic in multis e- ius orationibus legitur: verum adhibitis correcto- ribus textibus, seipsum correxit, & legendum esse dixit: *Vanitas vanitatum:* idque ratione qua- dam divina. Prima lectio culpam videtur ipsis Terrena- rebus imputare: quod illæ sint, quæ nos decipi- suam no- piam, & vanos efficiant: hoc enim est *vanitare*, his ostendit. Verum enim vero non sic est, quia nullus dunt va- sunt reæ culpa, nec in se vires habent, quibus mirarem- nos vanos efficiam: sicut habet vinum perturban- di, & circum agitando caput, similiter max in iusti- gicandi &c. si namque ea, quæ mundi sunt at- tentius vt oportet considerentur; illæ ipsa suam demonstrant vanitatem, & nos ipsi sumus qui nos ipsos fallimus isq; seducimus; nec in rei veritate dicere possumus, quod ipsa nos ludificent: nemo quippe nobis evidentijs digito monstrat eorum vanitatem, quam ipsamet sua nulla subsistentia, mutabilitate, inconstantia, & dum nobis per sin- gulos dies ad oculum designat, quod eo tem- pore, quo maxime illis indimur, nos delulos, captivique deserant. Si quis inveni vellet arundini contrastræ & cequalitate, illi confidens, non ip- sa deciperet illum arundo: ipsa namque vires suas ostenderet evidenter inbecilles: ille se vult decipere; tali rei confidens. Absque vlla larva quod die terrena hæc suam producit vanitatem: vnde non ipsa nos circumvenit, sed nos ip- si nos volumus per illa seducere: quocirca ait Apostolus: *Nemo se seducat.*

VIII.

IX.

Aggigitur modo Salomon prædicatorem, cum enim per omnia transierit, optime poterit omnia hæc ad oculum in seipso demonstrare. Huius rei gratia concionem suam orditur hoc thema Salomon in seipso verum esse designans. Repræsentat, in seipso quod per omnia transierit, quæ mundus as- summat opulenta, pulchra, voluptuosa, vitia, & ostendit conespicienda. Conservavit sibi divitias innumerabiles: palatia ædificavit magnifica, hortos plantavit deliciarum, mensas instruxit omni- genis ciborum feracibus gustui lapidissimas: ser- nia vel abacos habuit valorum ex auro, argento, crystallo, quæ vltim recrearent pretiosissimos: sociavit sibi choros cantorum, vocum, instru- mentorum admirabiles: mulierum amoru se tradidit ultra decenniam, habuitque vxores & concubinas per centenas & centenas, quod si inspicere volueris (mentu) quam hæc omnia subtan-

substantiam habeant, meipsum modo intueri au-
nis grauem, pediculis ungualibus sordidum,
pudore confusum, metu mortis tremulum, iu-
dicia Dei summo opere exhorrentem: nec enim
aliud mihi video lugeoque super esse ex his quae
tantopere desideravi, quae sivi, & inveni: *Cum-
que me conuertissem* (sic loquitur) *ad uniuersa o-
pera, quae fecerunt manus meae & ad labores, in
quibus frustra sudaueram: vidi in omnibus vani-
tatem, & afflictionem animi, & nihil permanere
sub sole. Quis haec sapiens verba perscrutetur?*
Cum oculos meos conuertissem ad omnia, quae
curiosus inueni, laborans, operatus sum & ob-
tinui, tandem inueni, & me modo talem inue-
nio, qualem esse me conspicitis, sic ut nihil mi-
hi superfit, etiauerunt omnia, & sola me cruciat
manetque afflictio, dolor, confusio mundi, ti-
mor mortis, diuini horrore iudicij, mihi que con-
tingit quod illi, qui durissimam habet nocem,
quam postquam non sine magno dentium dolore
confregit, inanem esse reperit, & praeter into-
lerandum dentium dolorem gemit nihil sibi su-
peresse: *Viti in omnibus vanitatem.*

Nomen hoc *vanitas*, in Hebraeo ponitur *Ha-
bel*, quod D. Hieronymus adstruit ad alios inter-
pretatum legi: *Vapor, fumi, aut aura tenuis.* Alij
scribunt *balitus*: An aliquid dari potest inanis?
O quae haec est consideratio. Vtinam postquam
tuis frenis laxasti vanitatibus, oculos ad hoc re-
flecteres, cui vacasti, ac diligenter attenderes
quid tibi ex hoc remaneat, quid in tui licum
sis secutus, quid perdidisti, quid obtinueris?
quam dolenter ingemiscit ille periculoso agritu-
dinis statu contractus, dum se liget a medicis
delerictum, oculosque suos reflectit ad ea in
quibus se occupauit, tempusque trahit scelerata-
tus? In fumos euanescere deliciae, transire re-
creationes, honores exspirare, remanent
hic diuitiae, illum mors incessanter impugnat,
illum terribile Dei expectat iudicium: in quo
reddenda est illi ratio de puella violata, de pau-
pere oppresso, de opibus male expensis, de
tempore vanitatibus occupato. Meipsum in-
tueri, clamat Salomon: etenim in meipso
me oculos omnium obijcio, ut rerum om-
nium videant notentque vanitatem. Opti-
mus sermo oculus magis, quam auribus ex-
hibitus.

¶ Quod si Salomon iure merito sibi nomen af-
X. sumpsit praedicatoris: eo quod non tam ver-
Dofictus bis loquatur ad aures, quam demonstrationibus
Optimus ad oculos, ea denotans quae sibi ex omnibus

mundi rebus superauerunt, & quem tandem exi- est praedi-
tum finemque habuerunt: collige quo meliori cator.
iure nomen hoc meretur hic defunctus, qui
transactis multis opibus, honorum gradibus,
carni delictis, ijque omnibus quibus eum
mundus cumulauit, se vestris obijcit oculis,
deterictum in feretro, corpus prostratum, ocu-
los clausos, manus cancellatas, ad tumulum
delatum, vbi corrodant eum vermes, & ter-
ta pugillus corpus contegat exanimae. *Ecce de-
functus.*

Mystica valde sunt Diui Pauli verba, de Abe-
lo locuti adolescente sanctissimo qui primus om-
nium in hoc mundo mortem gustauit, quod be-
ne viuendo praedicaui, quando, ut diximus vi-
ua fide Deo consecrans accepta sacrificia, fratri
suo Cain praedicaui, quanti referret Deo ferui-
re quod tandem omnia essent finem acceptura,
qui iustos perpetua & ineffabili gloria reamune-
raret, reprobos autem & iniustos aeternis addi-
ceret cruciatibus exurendos. Occidit Abelem XI.
Cain, iustum improbus, eo quod sibi coniecit il-
Abel de-
la displiceret, crederetque a fratre magni fie-
ri terrenorum contemptum, quem rationes ille
adhuc lo-
lius stringebant archilime: verumtamen non quitur.
idcirco a spiritu praedicatori deseruit, quini-
mo mortuus animosus fortissimique praedicaui:
Defunctus adhuc loquitur. Aduertium illud *ad hunc*
hoc in S. Scriptura significat, sicut dum de
Saul loquitur: *Saulus adhuc spirans inuicem* *Ad. 9. 1.*
& cadis. Acerissimo spiritu flammescens Saulus
persecutus fuerat Christi colas, verum in illos
persecutionem hostili magis adhuc animo con-
ceperat dum Damascum tenderet &c. humiliter
quando Pharaon multiplici flagello caesus non
emendatur, ait Dominus: *Adhuc una plaga tan-*
gam Pharaonem, & Egyptum. q. d. duriori fla-
gro, & plaga concutiam illum plectamque cru-
deliori. Hoc inquit Apostolus ex iudicio D.
Chylostom, Eleganter valde praedicaui Abel
vitus, doctrina & rationibus q. as proposuit,
multo tamen validius, & efficacius loquitur,
praedicatorque mortuus, *Non tantum efficit oratio,*
quantum illius perpeffo. Ita modo potenter praedi-
cat, quando in seipso demonstrat, quam parum
sibi ex his quae possederat remaneat, quam mo-
dicum secum deferat ex ijs quae lucratus est,
quam velociter haec terrena transuolent, qua ra-
tione vita deficiat, ut halitus, vapor fumi, ut au-
ra tenuis.

Hoc omnibus singulisque mortuis optimè XII.
quadrat, praesertim doctioribus, diuoribus, po-
Optimè
tentio.

Ho. 6. v. 7.

Hebr. 11. 4.

Exo. 11. 1.

D. CHRYS.

Ho. 22. in

c. 11. ad

Hebr. 1. 10.

quilibet defunctus adhuc loquitur. *Et illi 38. 25.*

terioribus, & auctoritate in seculo grandioribus. Quam discretè tersequè Prælati ille de pulpito perorant? quam elegantè terrenorum declarant, aperitque vanitatem? Verum est: *Sed defunctus adhuc loquitur*: expressius hoc dec larat, hoc prout in seculo, hoc tumulatus in sepulchro, in quo tota illius maiestas, auctoritas opesque concluduntur, quam ad votum omnium luctus est index ille ferens sententiam, throno suo sublimis, & cæteris auctoritate superior? *Sed defunctus adhuc loquitur*: Elegantius multo nunc loquitur mundana condempnans, quam vana sint & inania declarando. Quâ pompâ familiaris suæ talis ostendit splendorem, & ornatu suo cultusque corporis quam bene prolapsæ suæ stemma prætulit illusterrimum? *Sed defunctus adhuc loquitur*: Incomparabiliter melius nunc exponit quam inania vanaque fuerint hæc omnia, & quam parum illi prodesse potuerint, nisi in quantum illis vltus fuerit, ad Deo ferendum tanto ferentius. O qualis hodie loquitur prædicator: *Ecce defunctus* ad lætens forma venustior, spectabilis, opibus præditus, in delicijs habitus, flore vernantis ætatis excitatus, in seculo prostratus, hic te alloquitur, inquit D. Aug. *Attende ad me & intellige, & considera me, ut vel sic tibi horreat luxuria tua, vel avaritia tua. Hoc quod in eis, ego sui &c.* Insuper & hæc omnia ut credo, Spiritus S. nobis inculcat, qui nos velut huius defuncti statuit auditores, & ipsi in seculo velut in pulpito concionantem: *Memor esto iudicij mei: sic enim erit & tuum: mihi neri, & tibi hodie*: Verba sunt hæc facta conceptibus ab alijs satis superque declarata.

§. 5. Ecce defunctus. Verba hæc Recipe continent salutis, quod nobis Lucas medicus divinus prescribit.

FIG 12
I.
Tria in si
llo illo
confide
randa.

Ecce defunctus. Quandoquidem Evangelista Lucas divinus ille medicus oculos a nobis exquirat, quos in defunctum hunc dirigamus: oportet particulare quippiam comprehendat, ut eiusdem attentus intutus in non partiam sit nobis salutem profuturus, nec abierro: tria namque particularia in illo considerat. Primum, quod adolescens fuerit. *Adolescens* in flore iuventutis maxime vegetus, alacer & excitatus ingrediebatur velut generosus equus huius mundi stadium calcando, quaquaersum arrogans circumspiciendo, & ab omnibus attentè conspectus, de quo eloquenter D. Gregor.

Nysien. Secundum: divitijs affatim abundabat. Hoc nobis exprimit turba æquiosa funus conermitans, honorantique matrem viduam: maior quippe civitatis ad sepulchram pacis confluerat. *Turba civitatis multa cum illa*. Tertium: quod filius esset charissimus, anima matris delictum: hoc confirmat, dicendo: *Filius unicus matri suæ, & hæc vidua erat*. Hoc solum asserendo, quod filius esset unicus matris viduæ dicitis, iam intelligimus, quod omnigeno delictarum apparatu in cibo potu & vestitu, & omnibus quibus gaudere posset, frueretur: cum in ipsum omnes maternorum viscerum sollicitudines curæque collimarent. q. d. Evangelista: Ecce, illum intuemini: qui licet robore fuerit iuuentutis præmunitus, pluribus protectus opibus, omni delictarum genere defensus, portam tamen ad eum intrandi non invenit, sic ut ingressum illi prohibere fuerit ipsi impossibile. Hunc vult ut attentè consideremus. *Ecce defunctus efferebatur*.

Hortatur ut eius particulares perpendamus conditiones, quod adolescens, quod dives, quod In Pharaone tenuitè educatus. Mortes illæ frequentius ne Deus operatur in hominibus, illisque timorem in ostendit, ut mox illa Pharaonis totiusque exercitus, contra Israelitas, quos unico flatu maris suam, fluctibus innotuit Dominus demergendos. Nemo satis historiam admiretur Israelitarum. Numerosum contra eos Pharaon congregavit exercitum, adeo stupendum ac terribilem, ut facile dixeris nullas ei posse vires obistere. Voluit nihilominus Deus brachij sui invicti demonstrare potentiam: conversus enim contra Pharaonem in defensionem suamque gentis Israeliticæ, adversarios omnes, stante spiritus suo, pelago demersit nunquam emergendos, sic ut illis nec currus, nec equites, nec arma, nec milites, nec magnates, nec custodes potuerint auxiliari, suppetialique ferre percutibus. Quid hoc rei? ut Rex tantus talisque toto spectante mundo, ad omnium oculos mersus intereat? Vtique: voluit enim hic Deus brachij sui excelli notam facere potentiam in Regem adeo formidandum, ut terrore cunctos percellat Ægyptios, Et horum Monacharum, fortiorumque mundi eladibus pertertere illos: qui mundi statua fecerantur. Quando pauperculus quidam discedit, cæteri nihil timent, nec huius mors illis timorem incutit, sed nec in illo quidem sistunt, aut de eius morte ad propriam argumentantur, nec quia ille moritur, sibi motum cavent obtenturam.

Ho. de hoc omnis opific. c. 25. 61.

III.
Timor
magna
si ma
gnates
percel
lit.

322
 turam: sibi namque persuadent se longe abesse
 ab illis accidentibus, fame, nuditate, pauperie,
 solitudine, medicorum, medicinarumque de-
 sectu: his enim omnibus pauperioris indigent,
 hæc ipsi empta patiuntur. Sic censent diuites,
 potentesque saculi, quod mors in illos habue-
 rit ingressum, eo quod domum habuerint aper-
 tam, indefensam: at quando Regem audiunt
 obisse potentissimum, magnatam, vel di-
 gnitate primarium, tunc illos capit vehemens
 admiratio, percussit timor, invadit horror,
 crucem sibi signant, super cæcilia atollunt, con-
 trahunt humeros, stupidi hærent sibi que in tuto
 colloquantur: si propugnacula illa & fortali-
 tia non defenderunt, inhabitatorem: si diuitia
 illæ & thesauri apparatus non contulerunt:
 si medici non curarunt infirmitatem: si tales me-
 dicinæ humorem non expulerunt: si tales substanz-
 tiæ facultatem & vires non roborarunt: quid est
 quod fiduciam spernque collocemus in ijs om-
 nibus quæ mundus possidet? Hæc brachij sui
 potentiam Deus demonstravit: *Manum validam*
 Per hoc strinxit, & horrore percussit etiam poten-
 tissimos, & si sedulo cogitares, veram ageres de-
 secleribus penitentiam.

Hoc ut opinor David insinuavit, sententia est
 Theodoretii, quod ad litteram loquatur pernam
 eademque variatam, quam postmodum Deus
 in diebus Regis Ezechie sumpsit de Rege blas-
 phemo Sennacherib, eiusque exercitus quia ca-
 deute Angelo sub vniuersis noctis spatij interfecit
 centum octoginta quinque millia bellatorum: ip-
 se mortem evasit (a) eripem præterore discer-
 pens, summo pudore confusus, imò sibi ipsi
 indignatus: & hoc ipsum psalmi titulus videtur
 indica: *In finem psalmus, Asaph canctum ad As-
 syrios.* Contemplatur psalmista tyrannum saltu
 arrogantem, delecto exercitu, solum, invalidum,
 fugivum, confusum, inopem consilij: confide-
 rat, perpenditque prostratam eius superbiam, vi-
 res eius elumbes, suam agnoscentem infirma-
 tem: quo circa non dicit: *Cogitatio Regis, sed*
cogitatio hominis. Hæc est ita hæc est, quæ ma-
 gnificat, laudatque Dei potentiam, videre mo-
 mento temporis hominem adeo illustrem, divi-
 tem, potentem & Dominum absolutum, de-
 lectum, confusum, solum, fugientem. Hic patet,
 quam exigui sit valoris tota mundi potentia. Vai-
 nam hæc attendente, animoque crebro perpen-
 dendes, quam lætos Deo dies festaque conse-
 crates? Hæc illa, illa penitentia: hæc sunt illa
 festiva gaudia, quibus cælum exhilarescit: *Gan-*

dium est in celo super uno peccatore penitentiam
agente. Hæc de causa volens Ecclesia grata hæc
 festa in quadragesima exortit, hanc de morte
 celebrat memoriam: *Memento quia pulvis es?*
 O homo, cogita, recogita, in quod terminent
 omnes terræ celsitudines, & luce claris cogno-
 sces, quid rerum sint diuitiæ, delicia, honores,
 quas summo studio sitentissimus aucuparis:
 quandoquidem in ijs, qui illis præ ceteris po-
 titi sunt, mors capiat experientiam: & hic pa-
 riter Dei manus potentissima resplendet, quan-
 doquidem tanta delectat facilitate illos,
 quibus nullos agnouit cæcis esse potentiores.

Habeo ex D. August. (illius est ille tractatus
 qui nomine eius circumfertur & inscribitur: *Spe-
 culum peccatoris*) nullum esse posse remedium
 quo liberemur à peccatis, illo efficacius quam de
 quo Spiritus S. asseueranter affirmat quod quic-
 illa vi s fuerit, ut conuenit, non peccaturus sit
 in æternum sic ut peccat: *In omnibus operibus tuis*
memorare nonissima tua, & in æternum non pecca-
bis. Adverte cum D. Aug. primo à Spiritu S. in
 remedium assignat meditationem: hæc etiam
 ea est, quæ dicitur anima, & ipsum nomen infi-
 niat *Meditatio q. d. Mensu distans*, & nos expen-
 dimus ex D. Ambrosio sunt quippe meditatio: es
 sanctæ quæ de capite germinant velut capilli
 Samsonis: qui si fuerint integri & vigorosi, vi-
 res vincendis hostibus præbent fortiores, sin au-
 tem rescindantur, talis sine illis remanet anima,
 qualis exstiti Samson, demonum voluntari, ac
 ludibrio, sicut Samson Philistinorum, expoli-
 ta: Quocirca Moyles eos perditos esse ce-
 luit, quibus hæc deest pia meditatio: *Gens abs-*
que consilio est, & sine prudentia: vinam sapient,
& intelligenti ac nouissima provident: hæc sunt
 ea verba de quibus D. Aug. fusè discit: hunc
 quoque defectum in peccatoribus David aduer-
 tit: *Vir insipientis non cognoscet, & stultus non intel-*
liget hæc.

Inter omnes sanctiores meditationes quæ sunt
 aptissimum ne pecces, remedium, vexillum erigit
 attendente meditatio. Ea est, quam definit Spiritus
 S. *Virtus consistit in omnia, & extulit in reme- dium*
ut serpentem æneum, de quo plures discursus
proposimus. Modò autem expendimus illius
præscripti salutarij verba ex ore Salomonis: In
omnibus operibus tuis memorare nonissima tua, &
in æternum non peccabis. Vtinam dum lubet talis
 ahere domum, sedulo considerares, quod te in
 ea possit mors invadere, teque momento tempo-
 ris de hac vita ad perpetuas & voraces inferni
 flammæ

323
 Theod. 1. 1. 1. 1.
 166. 167.
 1. 2. de Spi-
 ritu S. in
 prolo. ad
 finem.
 Deuter.
 32. 28.
 Es. 91. 7.
 Tractat.
 n. 2. à §
 1. 47.

flamas præcipitare in æternum. si quando ad tabernaculis profectis hoc animo velociter: fieri potest, ut hic me mors arripiat, si statque tremendo Dei iudicio condemnandum, si quando ita strenue laboras acquirere diuitijs in fatigabilis cum effectu pendere: fieri potest, antequam hæc ad manus meas deveniant, in manus ego perire deuenere mortis, suisque me illa comprehendet, & vili mihi soluet linteo-

lino? En tibi qualem illum describat vaticus Osee: *Maledictum est mendacium, & homicidium, & falsum, & aculterium inuolauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Quid remedium? Ventus exurgat vehementior ab occidente. Mortem designat occideris, vbi nobis vita sol occidit. Spiritus potentiori ab illa regione te perferentia pellit.*

Ex intensiori calore in Ægypto prodierunt locustæ in tanto numero, & aseo perniciosa vi nihil vitide in campis, aut arboribus relinquerent non coriosum. Accurrit Pharaon ad Moysem, aitque: Ecce peccauimus, succurre nobis, & postulata cuncta concedemus. Confugit Moyses ad Dominum, auxilium efflagitat. Dabo, respondet Dominus, efficacissimum. *Flare fecit*

Et ait Dominus ab occidente vehementissimum & arreptam locustam protexit in mare rubrum, non remansit ne vna quidem. O ventum occidentem, quam efficacis est ad omnes exterminandum locustas, omnes eliminat, nec vna quidem superest. Locusta symbolum est plane egregium peccati, quod enim ipsa damnum in terra campis, videbis quod ipsum idem inferat animæ nam illam destruit, gratia consumit venustatem, charitatis fecunditatem, donorum spiritus, virorem, mellemque mortuorum copiosissimam. Nascitur hæc locusta ex calore immo dico concupiscentiæ, qui nos exurit: hoc enim ait D. Iohannes: *Omne quod est in mundo concupiscentia est.* Totus hoc igne pestilentiali mundus inardescit: *Totus mundus in maligno positus est.* Exponit hoc D. Thomas. Totus mundus hoc igne amoris proprii maledicto inflammatur.

1. Tim. 2. 16. 1. Cor. 13. 9.

Ex hoc tanta locustarum oritur multitudo, quantum manifestat D. Paulus: *Erunt homines seipfos amantes.* Concupiscentia flagrant, sui ipsorum Narcissi: *Capiti, elati, superbi, blasphemæ, parentibus non obediens ingrati, scelerati &c.* Tu te ipsum considera, quot de tua concupiscentia locustæ pullulent peccatorum: quot concupiscentias delicias, honores diuitias, recreationes, delicta cinaria: quis illam impudicitie excitauit locustam quam tanto tempore cum inhonesta seruas amicum? quis futurorum produxit locustam, quibus pauperum sanguinem et sanguisuga exiuxisti multissimam: quis odiorum & factionum locustas, quibus tu eum conspiras, quem vel leuiter læsisse honorem tuum arbitraris. Heu quot scelerum locustis mundus impletur.

5. 2. q. 70. ad 3. c. 119. e. 3. ad Corinth. 13. 2.

2. Tim. 3. 4.

Hieron. Bapt. de Lazara, Tom. III.

Non leuis sit & transitoria meditatio: hæc etenim, (vt prædiximus de Cicutum) omnibus est communis, sed ardentissima: *Ventum vehementissimum*, stringens fortis ac talis vt te ipsum consideres velut mortuum, te ipsum tibi proponas, (sciri potest, vt sit hodie) iam cum candela in manu expirantem, & modo ex hac vita emigrantem, omnia, quæ in ea possideras, desolentem, ad portam deinde consistentem æternitatis gloriæ cum Deo immentæ, vel horrendorum cruciatorum cum demonibus abyssi demeritum infernorum. O quis in te ex hac consideratione effectus proueniret? Vide qualem in Apostolo Paulo hæc consideratio sit effectum operata: huic namque verbis illis insinuat: *Quæstio mortis fratris.* Cor. 15. 31. Orat. de fide re-

rem animæ medicinam: *Sit nobis quotidianus usus iuræ. in quidam moriendo.* Quot per amplè ventilauius, obitu fratris sui. Hoc igitur est præsentissimum ad non peccandum amodoque; & ideo diabolus, nos ad peccatum excitaturus, præ cæteris ad laborem 176. 214. Hanc mortis meditationem Deus primæus parentibus nostris præscripsit in remedium efficacissimum, ne forte in peccatum incidere; tunc Adamo quando collocatis in paradiso voluptatis hoc eis obijcerit præceptum inuixit: *In quocumque die comedere vitæ ex eo: morte morietur: comedere & morietur.* Gen. 2. 17. num erit. accedit diabolus, veque illum in peccatum præcipitet, omnino is studet hanc illi esse, ete considerationem, nullumque mortis periculum libelle, persuadere: *Nequaquam morte morietur.* Abstulit hoc ab anima hominis, & continuo corruit illa. Efformat Rex imaginem suam ad vnum simillimam, in qua cultus illius vestium & pulchritudo demonstratur pictura walde eminenti, inserit illam lamina aureæ, quam deinde in secretissimo collocaat cubili, clauo suspensam fortiori: quo tempore clauus ille parieti iheret firmus, integra conseruabitur imago: vetum si quis accesserit, & fortissimam

Gen. 3. 4. VIII. Similitudo. R r eum

eum extraxerit forcipibus tanto in terram impetu corruet, vt tota distingatur lamina confusa, p̄ctura confraeta, & in partes disceptata.

Prototypon illud depinxit Deus, primum intelligo hominem, vt sui imaginem: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.*

Hoc est quod Salomon ait: *D vs creauit d: terra hominem, & secundum imaginem suam fecit illum, &c. & secundum se vestiuit illum virtute:* An: an illam laetitiam illi corporis inseruit, quod licet de terra formatum null tamen silendebat gratum prerogatiuis. Collocauit eum in abditissimo secessu quo non habebat in mundo secretiorem, in paradiso nempe terrestri: *Fecit Deus hominem, & posuit in paradiso voluptatis.* Affixit illum in obedientia, & precepti sui obleruantia, fortiori illo clauo timoris mortis, illi constanter asseuerant, quod si comederet, ilico moreretur: *In quocumque die comederis &c.* Advolat satan, prototypon illud conatur diruere: clauum impetit mendacibus illis fallax rationibus. *Cur precepit vobis Deus, ne comederetis? Nequaquam morte moriemini.* Unde hoc sequitur & quæ ratio quod gustato illo fructu moriemini? Numquid hæc arbor cæteris ipsa perniciosior? Quinimo antidotum est pectorale, quod vitam vobis conferuabit, & quidem diuinam: *Erunt sicuti Di.* Fidem diabolo parentes nostri præstiterunt, quò factum est vt clauum illum timoris mortis euulerit, sicut illam suis numquam oculis viderant, nec experientia didicerant, qua ratione illa subintraret foras amplius non expellenda. Vita fruebantur quæta, tuta, incolumi, nullis subiecta accidentibus, nullis obnoxia infortunijs in corpore suo effectum sentiebant iustitiam originalis: erat hæc vigor quidam incorruptionis, inquam nihil poterat mors operari. Hoc igitur modo corruit nostræ naturæ imago præcellentissima, cecidit, confraeta est, dissoluta, perita est: *Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors: & ita in omnes homines mors pertransiit.*

Nobis non potuit hoc persuadere, nec clauum hinc ex toto euellere: nobis etenim exclamat *Heb. 9. 27.* *fides: Si autem est hominibus semel mors. Quotidiana & continua hoc nobis adstruit experientia, quæ nobis cum Dauide loquitur: Quis est homo, qui viuet & non videbit mortem? Hoc Ps. 88. 49. quod in corpore nostro tot miserijs oppleto senon mer timus, semper illud ipsum insonat: nec est quis tem nobis ita sensibus impos, cui conetur persuadere dia-*

bolus: *Nequaquam morte morietur: vt enim ad diabolus Salomon: Nemo est qui semper viuat, & qui huius negat, sed rei habet fiduciam:* Hoc autem nobis suggerit, tempus, studetque persuadere, mortem non esse adeo viciniam: i. uenis es, viribus pelles, vt rupibus ipsis obstitas valeat: salte gaudes, qua non posses frui meliori. non est quod modo mortis timeas impetum vitæque defectum, deinde diuitijs abundas; vt si decumbas iustitiam continuo medicum appelles, ad manum habes delicias, medicamenta, quibus dum æger decumbes deperditas possis vires instaurare.

§. 6. Vmbris bonorum & diuitiarum seculi conatur diabolus hominibus abscondere memoriam horumque mortis, vt eius inuementes in peccato perseuerent.

Hanc demonis astutiam exposuit Dominus de eo locutus in figura elephantis, quem vocat Behemoth, nomen hoc bestias significat in plurali: est etenim hoc animal, vel cum plus plurum animalium, vt declarat *L. 9. de his. Ho. ani. 1.* Dicitur vmbra appetere, & in locis vmbrosis sibi quietem deligere: *Sub vmbra dormiat, mal. c. 46.* & vmbra suam vmbra contigit: *Prægnas 1, vmbra vmbra eius.* Auctores literales curio Natu ræ sitis inquirunt, qua ratione illud elephanti ce n-lephantus ueniat. Idcirco asserit Aristoteles, quod tali modo quærat amæque loca fluminum vmbrosæ ubi sibi, auis spissiores arborum ramipullulant, vt licet non possit nuncupari, inquit, animal *Fluuiatilis, tam en riparum dicit potest.* Et alibi dicit idem philosophus quod sit animal varua sua simul terre tre & palustre. Hoc idem adstruit Elianus dicens tanto calore elephantem naturali mardescere, vt ab illo consumatur & exuratur, & necesse illi sit loca quætere condensæ, & aquatica, in quibus arborum crescit multitudo, folijs amplissimarum quatenus à solis radijs coniectus tanta possit humilitate calor interior, quo consumitur attemperari. Alij dicunt quod sicut ex naturali instinctu cognoscit vmbra suam alijs esse animalibus formidabilem, illam abcondere satagat, semper per loca obambulans condensæ inter arbores, quarum vmbra vmbra illius protegat: fieri potest vt hoc ita sit: verum tamen hoc loco declarat Deus multa de Behemoth, quæ difficulter de elephante aut alio animali possumus interpretari. Quocirca communis Pastum interpretatio sentit, Deum h e ad literam loqui de diabolo, magis quam de elephante.

phante: quia iuxta consuetudinem, quam Deus in S. litteris observat, quamvis in principio agat de eo quod aliud prafigurat, in prosecutione tamen, & ejusdem loci sine tractatu figurato. Palmo 71. incipit agere de Salomone, eo quod esset figura & Symbolum Christi Domini nostri, in prosecutione tamen ejusdem psalmi committit agere de Salomone, & ad Christum conuertitur: in illo namque tanta dicuntur, quæ nullatenus possunt contineri Salomoni, unde oportet ut de Christo intelligantur, & verificentur. Idem aduertimus in Isaia. Caput incipit agere de Rege Cyro ex mente D. Hieronymi: quia hic Rex figuram expressit Saluatoris, reliquo tamen capituli discursu vaticinatur de Christo, atque præclara multa de eo narrat, quæ nullo modo cadere fas est in Regem Cyrem. Regula hæc certa est, quam adiecit D. Aug. a. & D. Ambrosius. b. & D. Hieronymus. Nobis hic esse intelligendum, quod principales intendit ejus altitatis declarare quibus conuertit nos circumuenit.

Vna ex illis & non minima hæc est, quod vmbra suam vmbra abscondit: quamvis est, obsecro, demonis vmbra, nisi mors? Etenim eo modo quo corpus vmbra sequitur, sic mors diabolum, atque ipso intrante, mors similiter post ingreditur: hæc illa est, quæ diabolum quocumque pergit ponit sequitur, & per peccatum ingreditur, quia sicut Dominica tertia præmissimus: equus est cum quo subintrat. Dic mihi qua ratione mors illam naturam intravit humanam quam Deus ab illa condidit immunem? per peccatum Satana introeunte. Apostolum interrogat: Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors. Optimè novit animal illud vmbra suam terribilem, & summo opere formidandam, cuius vel sola apparentia fortissimos quosque atque excitatissimos, etiam Sauli compares prostravit, qui tamen viribus cæteris omnibus in populo præminebat, qui, cum mors illi solummodo representaretur, viribus impositam in terram labitur prope examinatus. Quid agit? suam hanc vmbra vmbra protegit: ei i proponit, quod integra gaudes vultudine quod annis vegetus, lib. à miseris, opibus præpotens, si stræret regere presserit immunitas, medicum habes paratum, mortem non ex improviso aduenturam. Quid hæc sunt omnia nisi inanes vmbra nulla fundata similitudo, nulla substantia? qui sunt nisi quædam vmbra, quibus illa penicillo ingenij sui depingit, multo accuratius quam pictores pingere

valerent etiam expertissimi, qui vmbra contemunt quod in ipsis velunt agnibus, quibus ut præfati sumus, tibi firmiter persuadeat te adhuc nullens abesse leucis, ab eo quod digiti tui tangis extremitate.

Istæ ac immores acicula visa desuper vmbra mihi theco diffugiunt, & ad tueri se recipiunt: naturali vero instinctu mihi eas illa ex parte aggreditur, quæ eius non possunt vmbra explorare; quæ ab illa parte se tinas arbitrantur, quas nullo negotio ueritate depraedantur. Idem in hominibus fieri conspeximus: reformidat homo diabolum, quando locum tempusque habet eius vmbra conspicienti: vmbra diaboli mors est, quo tempore mortem homo recogitat, dæmonem timet, & ad tutiora se proripit. Ve autem eum nequaquam timet excitet roris ac salus suæ reddat sollicitum, coartatur quantum potest illis hanc abscondere vmbra quatenus eum laudatquam videat, animoque perpendat. Et quid quæso est illud quo vmbra hanc abscondit? vmbra alia, quas illi proponit, in quibus gustus eius delectatur; & secum autem hanc considerationem, nec locum dat conspiciendi huius considerationis oculos in vmbra illam tantopere formidabilem: *Contemunt vmbra vmbra eius.* Quæ sunt hæc vmbra,

IV.

Bona nisi temporanea delectationes, recreatione, & deliciæ, quas nobis proponit? Hæc rationem non habent veri boni: sunt enim illius solummodo vmbra. Proinde sicut ille qui ad vmbra tantummodo panem accedit, vel ille qui ex ea comedet, famem non satiat: sic bona, deliciæ, & appetitus huius vitæ, nec accedunt nec totaliter perfecteque nostrum possunt extinguere desiderium. Quod si non credideris, ab eis hoc inquire qui horam ampliore habuerunt experientiam, à quo tempore oculos suos nascendo aperuerunt, & viderunt quam modicum boni contineant quodque solummodo vmbra sunt illorem, quæ bona sunt, & eos audies loc assuetantes: *Transferunt omnia illa tanquam vmbra: Omnia illa.* Scilicet omnes illæ voluptates, omnes illæ deliciæ, omnes illæ dantiz, sanitas, mundi magna æstimatio: *Omnia hæc transferunt tanquam vmbra,* sic ut ex illis nulla supersint omnino reliquæ.

Sap. 5.9

V.

Quando quis viam perambulavit, ad minus de se quoddam relinquit signum remansit in terra, quam calcavit, fixa vestigia. Quando quis alius pertransit deferens secum pavidem arcuati-cam locum, quem pertransit odore res let gratissimo, proinde illius aliquid remanet. Verum dem

vmbra tranſit, nihil remanet, nec veſtigium, aut
 ſignum vllum quod illac tranſierit. Talia ſunt
 iugiter bona omnia, deliciae, mundiſque diuitiae:
 cum enim tantummodo ſint vmbra nullum ca-
 rum, quã tranſierunt, remanet veſtigium. Illis
 ergo vmbis vmbraſum protegere conatur
 diabolus: vult enim mortem hominibus occul-
 tare, propugnando illis ſalutem quã gaudent, ro-
 bur quo viuunt, delicias quibus hileſcunt,
 voluptates, quibus recreantur, honores, quibus
 magni ſunt, diuitias quas poſſident, opipara ſo-
 lidaque comiſſia quibus vita ſeruatur incolumis
 & diuturna: hoc præ cæteris fatigat, illis per-
 ſuadere, vt ad hæc oculos ſuæ conſiderationis
 deſectant, quatenus eo modo de valetudine ſua
 certiores, mortis obliuiſcantur, & voluptate de-
 liciarum ac appetitum bene paſſi, mentem à
 mortis diuertant meditatione. Haſ igitur ſpe-
 ctans dæmonis aſtutias reſtatque fraudulentas,
 de eo ſic ait Iob: *Habitat in locis humentibus, cir-
 cundabunt eum ſalices torrentis: q. d. ſemper am-
 bulat per loca, in quibus continuo germinant
 virides & luxuriant herbae, & noui pullulant ar-
 borum ſtolones, nec non flores repandis folijs
 dilatantur ex gemmis, qui gratiam oculis pul-
 chritudinem, & delectabilem naribus expirant
 odorem: etenim quicquid diabolus proponit, quo
 inducat homines, vt oculos à morte diuertant,
 delicias, voluptates, carniſque ſpirat libidinem:
 ſic vt illis nullum permittat tempus imaginandi
 vel hoc ſaltem, quod hæc omnia conſumenda
 ſint, breuique terminanda: quocirca nihil arduum
 eſt, nihil hec in illis locis, in quibusambu-
 lat, nec in illis emoriuntur arbores: ingentem
 enim repræſentat humorum copiam quibus in-
 tegræ conſeruantur, accreſcunt, flores produ-
 cunt, fructusque referunt, maximos, ſuauiſ-
 mos. Tandem in omni, quod dæmon obijcit
 hominibus eos per mortis obliuionem, ſeductu-
 rus, acceptam reſolet recreationem, ſic vt nul-
 lateus illis apercat, eſſe aliquando finientium,
 hoc indicat: *Habitat in locis humentibus.*
 Addit: *Circundabunt eum ſalices torrentis.* Sa-
 lices arbores eſſe cernimus, in quibus veuſtaſ
 vitorque præminet: folijs abundant viſuſque
 ſunt gratiſſimæ. Verumtamen ex omni illa vi-
 redine, foliorumque altitudine nullus omnino
 fructus decerpitur: quid per hoc intelligimus,
 ſi quid intelligimus, niſi diuitias, voluptates,
 ac delicias quas diabolus eorum obijcit con-
 ſiderationi, quos ſibi prædam aucupature vel
 ſi plaſet per hoc inſinuat Iob peccatoribus,
 .*

VI.
 Quæ
 ſunt lo-
 ca hu-
 mentia.

VII.
 Quid
 ſalices
 ſignifi-
 cent.

quod magna cum ſedulitate, & continui
 incedant quaſi diabolo per peccata ſua con-
 glutinati, & tanquam eum circumuallantes.
 Peccatores in ſ. Pagina dicuntur ſalices quia
 vt ait D. Auguſt. homines non ſunt ex quibus
 fructus ſperatur celligendi: ſi uide de illis timen-
 dum, ne in illis hoc impiorator quod Chriſtus
 proboluitur: *Omnia arbor que non facit fructum*
bonum, exciditur, & in ignem mittetur. Cæterum
 ex illis reprobis quosdam inuenio, qui non ſem-
 per, & continue adherent diabolo, aut illum
 circumdant: ſunt autem illi qui quamuis verum
 ſic quod tunc temporis in graues Dei offeſas
 prolabantur, ſic tamen de peccato conſeſſi re-
 ſurgunt, non illi adherent indiuidui, vel datã
 opera volent ſque in culpa perſeuerant. Porro
 ſunt alij, qui de indultia viuunt ſceleribus ob-
 noxijs, ſic vt perpetuò, & indeſinenter circun-
 dare dæmonem, ſequique videantur. Quam
 ſunt illi *ſalices torrentis.* Quid ſignificat ſa-
 lices aquarum torrentis? ſunt arbores, in quas
 dixeris non poſſe mortem irrepere, nec viti-
 non eorum poſſe aliquando emareſcere. Hoc
 diſcrimen dedit Dominus per Hieremiam inter
 arbores plantatas in locis arenibus, inaquoſis
 ac montuoſis: *Quid tranſplantatur ſuper aquas,
 ad humorem mitti radices ſuas, & non timebit
 quando uenerit æſtus, Et erit folium eius viride,
 & in tempore ſiccitatis non erit ſollicitum.* Et hu-
 more, quem ex aquis in radices attrahit, æſtus
 non timet ſiccitatem: eius folia perpetuum ſer-
 uant virorem: & quamuis tempus aduenerit a-
 ridum & inaquoſum, non eſt ſollicita vt aquas
 ſibi conquirat quibus uiuat, viroremque conſer-
 uet. Porro arbor in terra aſtenti & ſilentij plan-
 tata, ſemper anxiat, perpetuis cruciatur angu-
 ſtijs, ne cito eius ſuus approximet, ob nimiam
 enim ſiccitatem, & tempus inaquoſum ex aſtu
 duto, quaſi mortem ſibi ſemper formidat in-
 tentatam.
 Aueo ſcite, quænam ſunt iſte ſalices planta-
 te iuxta torrentes? Noueris illos eſſe homines,
 qui tantam vitæ ſibi pollicentur ſecuritatem, vt
 nec mortem timeant, nec de morte cogitent,
 nec de ea ſint ſolliciti, quatenus vitam ſuam re-
 ſte componentes ad mortem accedant rite diſ-
 poſiti. Talis ceſſeſus eſt adoleſcens viribus in-
 teger, diues, incolumis. Hic ſeipſum quaſi con-
 ſiderans ſibi blanditur: *Mihi, mihi inquam, nec
 vires deſiciunt, nec ſalus: quinimo me gaudeo
 robuſtum, animoſum, vt vendere alijs ſalutem
 me poſſe congratuler.* Si ſanis ingreſſerit tem-
 pas,

Inſp.

Mat. 7.

27.

Hier.

17. &

VIII.

Homi-

nes

mori-

non ti-

meties.

pus, non quod illam vereat, etenim diutius
 affluo; quibus illi succurram. Si luis tempus
 viderit, villas habeo, locaque tutissima ac salu-
 bertima, ad que dum me recepero, luen rideo
 contagiosam, omnem ei precludo accessum,
 nes aeris formido corruptionem: loci quippe
 laubritas, omnem aeris decoquet infectionem.
 Si corpus oppresserit ægritudo: adiunt medici,
 adiuunt efficacia medicamina, adiunt pecuniar
 illis emendis abundantans. Nihil illos redere
 videtur sollicitos, & de mortis tempore cura est
 vltima: cæsent etenim illi, quod omnibus
 illis sunt innumi propugnaculis, mors accessum
 non habitura, quo illos oppugnet. Tales eo-
 rum numero complectimur qui per Iliam
 aiit: *Cum morte periclitatus fœdus pactum nam-*
 que videtur cum morte iussit, quod illos non
 sit inualura: eo modo quo Reges inter se fœ-
 dera sancunt: quo namque tempore iudicia-
 rum fœdera protenduntur, secum sunt nec vlla-
 tentis timent, quod alter eos bello sit impugna-
 rarus: vade vitam agunt quietissimam. Tales
 sunt illi. Hanc autem dispositionem & incuriam
 sectantur diabolus in hominibus, illamque totis
 conatur viribus in illis excitare, vt illos subij-
 ciat mancipia seruituti: nec non adlaborat vt
 sit ariet ius inhaereant facinorosi sceleribus, om-
 nem procul à se memoriam mortis eliminantes,
 auerendo ab eis quantum fieri potest, quam se
 illa habere debeat formidinem. Ea de causa dia-
 bolus dicitur, quod in domo eius seu habitacu-
 lo, seu mansione nulla fiat mortis vniquam
 memoria, *habitatio in locis habitantibus.* In quibus
 nulla temporum est tuncuda sterilitas. Hinc illa
 nascitur multorum anxia sollicitudo, vt quam
 fieri possit longissimè ab eorum domibus, aut
 habitaculis, sepulchra, & mortuorum tumuli
 separentur, quatenus per hoc longius ab eo-
 rum consideratione remoueat pia mortis me-
 moria.

16 Mors semper habet excusationem: & hæc fraus est diaboli.
 Hinc quidquam addices quod licet sit val-
 de familiare, latejter tamen altitissimam com-
 plectitur diaboli tentationem: neipue quod in
 omnibus qui moriuntur, rationem mortis eorum
 inuenias. dignum audis deturcti: quis obiit?
 Domine talis. Non moror, (ais) irregulariter
 vivebat, & multis ei pocula propinabantur qui-
 bus taurus etiam fortissimus meriteat. Quid per
 hoc intendis? Hic mortuus est, non ego tali
 sum expositus periculo, temperantior etenim in
 poti viuo, sobrius. Effertur alter ad tumulum:
 ais, non est cur miremur, habebat ætatis plu-
 rimos annos. Quasi dicas: Non hoc ego peri-

culum in erro: sum ætatem illo iunior. Meri-
 tur adolecens: ais, nemo in fletur. Impru-
 denter tota nocte sub dio & frigore obambula-
 bat q. d. Non est quod ego ex hæc parte mor-
 tem timeam: vitam ego optime componam. Re-
 mittant tibi mors alienius, iniquis, necessi-
 tate graui premebatur, nec habebat, quo vi-
 sita subieceret, medicamina, medicotque com-
 pararet q. d. Hoc me non tangit, facultatibus
 affatim abundo, quibus infirmatibus neces-
 saria prouideam. Hoc in ore habemus communi-
 ter, mors nulla suas non habet excusationes,
 rationes habemus, causas singulis mortibus
 allegamus: Noueris autem altitiam hic latere
 diaboli: quatenus te videas ab hoc liberum, per
 quod credas alterum à morte peremptum, pariter
 credas, te non tam cito moriturum. Hoc est la-
 mentandum infortunium, quod nemo sibi per-
 suadeat, à morte se hoc in opere comprehen-
 dendum, quod hodie aggressus est, & cur pro
 nunc incumbit, & vt ait D. Hieron. nullum mortem
 video senem adeo caducum & infirmum, qui
 non speret, esse saltem ad annum superstiturum:
 nullusque sibi perhaeret mortem esse à deo vici-
 nam, vt ad minus non aliquot hic debus expe-
 ctatura, quodque futura, non sit eis in deo,
 quia à longe eius sit aduentum cogiturus, &
 quod saltem non sit adeo proxima, quam antequam
 accedat dies sit hodiernus euolaturus.

Hanc eandem rationem produxit Dominus
 per prophetam Amos omnium scelerum; qui-
 bus illius populi Principes cohabitabantur:
Va, qui opulentis istis in Sion spirituales, capi-
ta populorum & qui separati istis diem malum, 1.3.
Et appropinquans solio iniquitatis. Sapienter
 credit D. Aug. verba hæc terribilissima esse
 Dei, quibus illis captiuitatem inuentam iam pro-
 ximam in celtis. Attamen aliam sensum iunxit
 Leticio Paginut: qui illud: *Qui separati estis*
Et legit ex Hebræo, Elongantes diem malum
appropinquans solio iniquitatis. Hoc considera
 mortalium infaustissime, cur sic ex animi
 sententia, sicut in sede quietis vos ipsos in iniqui-
 tate collocatis sedetisque periculerantur? quia à
 vobis diem malum, id est mortis procul addi-
 catis, quam vestris imaginationibus, preven-
 tionibus, & supputationibus, tam longè à vo-
 bis abiecit, ad multos dies, in multos annos,
 quasi ceteri essetis illam non tam cito accessuram,
 nec vultiplos ad diem illum tam festinato per-
 uenturos. Quid cogitas his in sinuati: taurus sum,
 facultates possideo, iuuenis sum, pueris non
 grauior annis? Omnia hæc nihil sunt aliud,
 R 13 quam

X.
 Nemo
 sibi per-
 suader
 deinde
 suader
 nunc in-
 cumbit
 nullum
 mortem
 video
 senem
 adeo ca-
 ducum
 & infi-
 rum, qui
 non spe-
 ret, esse
 saltem
 ad annu-
 m super-
 stituru-
 m: nullu-
 s que si-
 bi perha-
 eret mor-
 tem esse
 à deo vi-
 ci nam,
 vt ad mi-
 nus non
 aliquot
 hic debus
 expe-
 ctatura,
 quod que
 futura,
 non sit
 eis in de-
 o, quia
 à longe
 eius sit
 aduentu-
 m cogitu-
 rus, &
 quod sal-
 tem non
 sit adeo
 proxima,
 quam an-
 tequam
 accedat
 dies sit
 hodiernu-
 s euolatu-
 rus.

Hanc eandem rationem produxit Dominus per prophetam Amos omnium scelerum; quibus illius populi Principes cohabitabantur: *Va, qui opulentis istis in Sion spirituales, capita populorum & qui separati istis diem malum, 1.3. Et appropinquans solio iniquitatis.* Sapienter credit D. Aug. verba hæc terribilissima esse Dei, quibus illis captiuitatem inuentam iam proximam in celtis. Attamen aliam sensum iunxit Leticio Paginut: qui illud: *Qui separati estis Et legit ex Hebræo, Elongantes diem malum appropinquans solio iniquitatis.* Hoc considera mortalium infaustissime, cur sic ex animi sententia, sicut in sede quietis vos ipsos in iniquitate collocatis sedetisque periculerantur? quia à vobis diem malum, id est mortis procul addicatis, quam vestris imaginationibus, preventionibus, & supputationibus, tam longè à vobis abiecit, ad multos dies, in multos annos, quasi ceteri essetis illam non tam cito accessuram, nec vultiplos ad diem illum tam festinato peruenturos. Quid cogitas his in sinuati: taurus sum, facultates possideo, iuuenis sum, pueris non grauior annis? Omnia hæc nihil sunt aliud, R 13 quam

quàm à vobis mortem longius eliminare.

XI. Hinc vestra promanant incommoda, quòd Hinc va- vobis persuadent non tam cito vos mortuos, ra omnimortemque longius abesse, quocirca, nec con- tur in- festum fuit ablata restituti, nec presentes ve- cōmoda. stras deseritis voluptates, nec debitam facitis scelerum confessionem, nec repudium vere ac sincere vestris mittitis vauitibus: semper quàm potestis longissime à vobis mortem eliminatis: dicentes vobis adhuc sufficiens superesse tempus. Porro hoc attendite, fraudem esse diaboli- cam: *Ecce defunctus*. Illum intuemini defunctum: hic etenim in vigore ætatis robustiori, multas inter diuitias terrenæ que bona, multigenis circumceptus delicijs: à morte subito & im- pectus abripitur: ne forte te intuemem ceteris validum, paucorum auctorum, præmunitum ijs omnibus que mundus possidet, tibi persua- dens mortem longius abesse, quinimmo (con- sultante Spiritu S.) attentè consideres), eam tibi adeo vicinam ut illi possis occurrere, quoties- cumque tibi sol per diem affulserit: in omnibus quoque que tractanda concipis & peragenda. *In omnibus operibus tuis inuolare non ista tua, & in æternum &c.* Valde namque possibile est, ut illud ipsum quod inchoasti, non videas absolu- tum: & rem hanc, quam intenuisti, non videas terminatam, & quam aggressus es præter- sionem non videas ad effectum pro voto perue- nisse, nec non priusquam hereditatis huius fru- ctu potaris, cui laborasti, tumulto iaceas à veribus corrotus: *In omnibus operibus tuis*. Vitam hac consideratione munus tua perage- res negotia, quam pie iustèque procederes? Si dum contractum ius, & negotiationem, at- tentè perpenderes, fieri posse hanc ultimam & o- re vitæ tuæ negotiationem, si quando creditò vendis, tibi persuaderes fieri posse, ut ante con- clutum diem repetendi delictum, mori possis, tibi que solum hoc remansurum, quod in hoc in- teruenit culpæ, tuis autem hereditibus pecuniam ac pretium eius quod vendidisti. Taudem vlti- matè quando decumbis in lecto, & mensæ asti- des comesturus, hoc vitam animo reuolueres: impossibile non est, me de hac mensa vitum minime surrecturum: *In omnibus operibus tuis &c.*

§. 7. *Ecce defunctus. Iuuenis erat. Vitam ne- mo securam habet, primo ex parte Dei: qui eam pro beneplacito largitur, & procedit cum vicino Amos & manu Balthassar.*

Ecce defunctus &c. hoc igitur magis ad amul- sum expendamus: vade dico primò: quan- tum conijctio cunctas euerit D. Evangelista rationes, quibus tibi diabolus persuadet, quòd mors longe ablit à te, quòd sit vi te sceleribus tuis detineat obfirmatum. Et prima quidem eaque principaliori, quòd in ætatis tuæ tamquam vere flores, quòd natura in te robusta vigeat, ad quasilibet superandas ægritudines, & omnibus impulsibus, viribusque mortis obfistendum. Quid hæc mente agitas, mortem ordinatè pro- cedere, ac primò leniorem in firmioreque sus- cipere? *Ecce defunctus*. Adolefcenti tam hunc at- tende robustum, integrum, ætate veruantem, mors prius quàm matrem hinc etiam: & hoc no- ueris eam iuuenibus æquè ac senioribus vicinam esse: verumque circumferti proverbium (a) tam cito, imò aliquando citius accutur ad ouem quam ad agnum. Ut autem veritatem hanc ma- ni tangas, eius tibi rationem assignabo sumptam ex legitimis eius causis.

Prima eaque primaria depromitur ex ipso Deo, nostra naturæ conditæ. Uis scies qua ratione ex Deo? quid Deo cum morte? Nobis hoc sug- gerit Spiritus S. *Deus mortuum non fecit &c.* Inu. Sap. 1. 13. *da diaboli mortem in orbem terrarum.* Cum vita autem est illi nec parua communicatio: et- nim eius est auctor: cum enim sit vita per essen- tiam, ex eo procedit quidquid inter viuens a, vi. P. 35. 10. ta fruitur, volut de prima leaturigine, cui idcir- Num. 6. co accinit David: *Apud te est fons vitæ, Et de 22. & 27. causa appellat eum non semel Moyles: Deus spi- rituum omnis carnis:* Spiritum qui vitam carni I. Sa. 42. 5. contribuit, ad quod allentit Evangelicus vates I. Hias dum ait: *Domino Deus datus statum populo, Deus vi- qui est super terram & spiritum cal: antibus eam.* tam 10. Porro quid Deo cum morte? Imò eo ipso, quia bis dat auctor est vitæ: & qui eam infundit omnibus pro bene- qua vitâ potuitur. Nemo debet quin ab eo placito. vitâ daret, ipse sit qui animam creet, carniq. Ps. 63. 9. infundat ut eâ viuamus: *Qui posuit animam ad Ps. 29. 6. vitam:* assentit David: *Cæterum eam non largi- tur sine termino, sine fine, sed tantum mutua- tam, eo solo tempore quo sibi placuerit, eaque conditione quâ possit eam repetere, & semper*

repetit ei quando liberuit. Hoc de psalterio canimus: *Vita in voluntate eius.* In Hebræo legitur vox illa celebris: *Rat son*, quæ læpitis repetitur, & significat metum ac liberum beneplacitum: q. d. vitam concessit pro libero suo metoque beneplacito: nec male iuraturus, perpensendo, hoc spectare Spiritum S. arguimento non parum admirabili ore Salomonis prolato.

Evel. 4. **II.** **Mors omnibus est certissima.**
Moritur te, ne ex morte turbetur nec nouum sit tibi, dum actus tibi esse moriendum. *Noli metuere iudicium mortis.* O bone Deus, qui timores, anxietates, quales angustias, quales admirationes, quanta tristitia, dum tibi haec noua nunciatur, & quam te delo familiares tibi ac cognati a laboant, ut hoc tibi tubuceantur, dum graui deprimis infirmitate, ne Contellarius ingrediat, tibi que sustinet: Morte mouetas, & n. n. vios, extrema sanctaque suscipe Sacramenta, dispone comitua, animæ tuæ prospice neg. s. Heu Domine mi: hoc ipsum quam maxime periretibus anxietas illa vitam illi admet. Proh perniciam malamque stulticiam: crebro etiam in causa est, quosdam omnia prauentione necessaria emori at, ne condemnatis, de quo maue dicendum occurrer. Non te percellat iudicium mortis, (sic Spiritus S.) & si quando accesserit, non sit nouum aut inauditum: *Noli metuere iudicium mortis.* Primò: nihil et nim est in mundo adeo commune, quam quod ad omnes, qui tuerunt, accesserit, accedatque ad omnes qui sunt, & erunt, ne ut nec vnus hoc euadat: hoc enim est a Deo omni caritati, hoc omni uicenti homini: *Memento quante te fuerint, Et que superueniunt sunt tibi, hoc iudicium à Domino unni carit.* Tanto minus te turbat aliquid minusque rapicium admirationem, quanto magis est commune. r. ac studiosè perpende in omnibus qui te tempore præcesserunt, & post tempore subsequentes, nihil esse ipsa morte frequentius. Ut quid, que animo conturbatis tibi que nouum est mori, cum te hominem esse cognoscas?

III. **Deus nobis dat vitam cōmodato.**
Secundo: non tibi vitam concessit Deus ab-
voluntate, metoque beneplacito: *Et quid superuenit tibi in beneplacito Altissimi, sine decem, sine centis, sine mille anni:* En tibi patet, quod vitam habeas iuxta Dei beneplacitum. Hoc te nō prætereat. In beneplacito. Idem enim significat, quod **IV.** **Similitudo.** *Dauid ait: In voluntate eius.* Si quis tibi concederet carenam auream, vel centum dycaos, vel mouile pretiosum, non ut proprium sed accomodatam, ut eo fruereris quanto tempore illi liberuit: tibi que diceret. *Hanc tibi carenam*

mutuam tribuo, non dico pro decem annis, nec duobus, nec una hora sed ut eam tantum modo habeas præcisè usque ad illud tempus, quo aliam à te sim repetiturus: an hoc te percelleret, quando eam à te repeteret? Dedit tibi Dominus vitam comodato, sic ad suum beneplacitum, ut tibi nec annum, nec diem, nec horam promittat: *Sine decem, sine centis, sine mille anni.* Quid igitur hoc te cruciat, quando certus quod illum à te repetat? tunc colligit Spiritus S. & diuina infert conclusionem: *Non est in inferno acuatua va.* Non est quod in hora mortis conuerteris, & minus quando condemnaris, dicens: Dominus poenitentiam non egi, quia me vita fecellit, defecitque tempus. Vita ipsa non te fecellit, sed tu te ipsum de cepisti, cum videas quod eam non nisi inuito datam acceperis, & p. o beneplacito eius qui tibi eam concessit. Nunc igitur clarè respicende rationem. Si quis daret hodie alicui, & crastina, & perenne illi certam pecuniarum quantitatem, illa præcisè profectione, quod eam lugulis eorum concedat ex libero suo meritoque beneplacito & illo præsupposito quod illam à singulis repeteret, quando tibi placisset, & fieri poterit quod ab aliquo eorum ante mentem elapsum, & ab alio ante sehis occidit repeteret: quis eorum esset ad receptum retinendum vicinior? Certum est, quod vnus præ altero maiori non poterit securitate nec haberet ille securiorem terminum, qui hodie pecuniam recepit, quàm ille qui hactenā ex concedentis hoc pendet licet ea voluntate.

Hoc idem velim intelligas de vita, quod Dominus per Amos vitiis quasdam singulari propefuit. Int. me fecerat populus Israel extrema salute, diuinijs, voluptate: atque per hoc suis fratra dabat hère voluptatibus, quibus non leuiter Deum irritabat. Imponit illum Deus severe castigare. Et qua ratione hoc fiet Domine? O. fletat Dominus à longe propheta: caperis pomis vicinior: *Hac ostendi mihi Dominus Deus, Et ecce vicinijs pomorum:* atque propheta, quid tu vides Amos? respondet ille: *Vicinior pomorum ego video.* Vicinior Domine non colliguntur Domine poma vicinijs: Hic enim aptus est per eum poma in terram deijciantur colligenda. Qui poma colligit ut fana ad multa tempora reseruentur, non vicinijs adfert sed cartallum, in quo iudenter modestèque poma colligat, ne forte in terram deijciendo conterantur. Sic aliqui explicarunt quod canultum erat quod vidit propheta, sed.

V. **Similitudo.**

VI. **Mors vicino cōparatur.**

Amos 3.

sed appetere satis ait: *Vicinum pomorum*, tale quid hic intelligo mysticè quasi dicat Dominus. Nolum ego poma canistro sed vincino colligere: quod enim præterito hoc est: ea colligere illo modo, ut decidant in terram, & collisa dirumpantur, ac compitescant; unde subiungit dicendo: *Bene vixisti*, propheta; & noueris hoc me tibi indicare voluisse, qua ratione illos eradicare proposuimus. *Et dixit Dñs ad me: venit finis super populum meum Israel.* Bone Deus, quæ conuenientia vincino poma colligendo præparato, cum supplicio quo populum tuum punire decreuisti? Altissimum honore mysterium. Paulo ante propheta prædixerat populum hunc non tolerandam intumescere superbia, suis fragna laxate voluptatibus: sibi persuadendo mortem, à se distare longissimè: seiplos Principes considerabant, & robustos se sanctorum gratulabantur: optimates alij diuitijs, ac salute letabantur; quibus sibi multum annorum vitam pollicebantur, nec quidquam erat ab illis ipsa morte in cogitatione sua remotius; unde propheta subiungit illa verba, quæ supra tenuimus. *Va qui opulenti estis in diebus optimates caput populorum & elegantes diem maium.*

O propheta ait Dominus, quàm sunt ignorantes, & quàm insipientes sunt eorum discipulis quibus sibi vitam promittunt longiorem. Noueris quod ita me geram, sicut ille qui pomum habet pomis plentibus foret plam, & vincino ea quæ animo ledetur, decerpit. Vicinum sibi habet aliquando pomum iam maturum, & quod ex se videtur ad manum inclinari, illudque in arbore suspensum omittit, & vincinum inijcit illi, quod longius in ramo pendulum distabat, quod si polletet intellectu, se securum arbitrareretur, nec eo posse manum alicuius appropinquare. Apparet oculis pomum media ex parte corruptum, & aliud à veribus extesum, quod miraculo ex arbore pendere dixeris illudque præterit, & pomum colligit roscum, floridum, venustum, quod in arboris parte hætebat securior. Sic igitur, inquit Deus, cum illis agam: illos etenim mortis vincino decerpam, in terram illos deiciens, ubi compitescant, & consumantur, pauperem transibo lauciatum, & senioreni rugis impolitum, & corrosum, & vincinum inijciam quo solo deiciam fortem, potentem, qui se à morte arbitrabatur esse remotiorem.

Sic vni eorum loquitur Abdias propheta, qui se securum tutum, ut aestimabat, eo quod in altissimus refideret rupibus, ad quas suo iudicio

nihil poterat accedere quod cum esset deieciturum: *Superbia cordis tui exultat te, habi- tatem in fissuris petrarum, exultantem solum tuum, qui dicit in corde suo: quis detrahet me in terram? si exaltatus fueris ut aquila, & inter sidera posueris nidum tuum, inde detrahams te dicit Dominus.* Quinimo per auiolum Balaam licet peruersum dixit Cynæo: qui nullas sibi credebat vires esse comparandas: *Robustum quidem est habitaculum tuum, sed si in petra posueris nidum, & iueris electus de sibi. Cyn, quamam poteris permanere?* Hoc idem in mundo est frequ. entissimum: hortus enim est seu pomarium, in quo tot nutrit Deus pomos, quot respublikas. O qualis pomus hæc est ciuias, quot venustioribus, facienda pomis, odoriferis, vilique grati, ribus? quot nobiles sunt iuuenta florentissimi, quot domus elegant corporis forma spectatissima? quot vni auctoritate foret, primatij, eorum oculis, qui

huc accurrunt & occurrunt grauisimè quid agit Deus? Præterit pomum emaridum, vetulum, putridumque senem, & vincinum adijcit, in terramque trahit adulescentem, vultus elegantia præstantissimum, vultus, quasi immortalis. Aliam pertransit annis grauidam, quæ non nisi impedimento seruit & offendiculo, illam vero deijcit, quæ flos videbatur esse pulcherrimus, totumque locum exhibebat. Illum omittit, qui hospitale dicebatur & eorum infirmitatem, illi vero decerpit qui hætenus omnem ignorat infirmitatem. Jam non tangit, cui tædio erat vita & frustra videbatur, hunc autem impellit qui magna animi voluptate vitam iam nunc solummodo inchoare se gloriabatur. Nunquam igitur sibi quis, quia iuuenis est, blandiatur, quia sanus est, quia corpore robustus se in aius efficit. procedit etenim Deus cum vincino mortis, deiciens quem vult, & quomodo pro libero, meritoque suo placito.

Quinimo & hæc dectina Gentiles minime lauit qñ numero Deorum mortis, pñmum cedebant locum Deæ cuiusdam nomine *Libitina*, quam eo nomine appellabant (ut ait Varro cui D. Aug. palmam dedit in declarandis Deorum actionibus) tanquam à *Libitina* id est libera agendi voluntate seu desiderio, q. d. *Dea* voluntaria, eaque ex mera operatur voluntate, hoc enim videtur agere, illum eripiens altero derelicto: iuuenem maxime floridum deiciens, senem autem onitens iam putrescentem, &c. Quod illi fabulis exptinebant hoc Deus vincini declarat signaque visione. Ut autem tibi liquido constet quam hoc optime quadret attende quid immediate post

Abd. 3.

Num. 24.

VII.

Deus in- motes prius hinc eripit.

VIII.

Mors dicebatur Libitina.

L. 4. de Ciu. c. 1.

C. 34.

Amos 8. 9 post visionem illam per eundem annectat Prophetam: Et erit, dicit Dominus: occidet sol in meridie, & tenebre fovee faciam terram in die luminis.

IX. Moirs inopina frequens est. L. 2. cont. Iude c. 35 in c. 8. A. mor. ca. 1. & l. 8. 9. 3.

1. Thessal. 5. 3. Cum dixerint pax & securitas tunc repentinus vis superueniet interitus. Inexpectato mors eis aduenit: quando vitam sibi, ac salutem applaudunt adesse meliorem. Ni fallor alludit Apostolus ad illud quod Dominus praedixerat de quo multas propulerat parabolas de decem uirginibus, de tertio vigili: &c. *Qua hora non putatis, filius hominis ueniet: & apud D. Matth. Veniet Dominus in sermone illorum, in die qua non sperant & hora qua ignorant.* Quoties hoc contingit? Intendebat hic carnis suae delicias, totus addictus voluptatibus, Dei mortisque immemor, uelut eius rei, quae modo contingere non posse iudicabat. Accipit eum infirmitas, qua ad vltimas compellitur angustias. Heu Domine (inquit) quam procul aberat haec a me cogitatio: nihil mihi magis ex memoria exciderat? O quales hinc regulae tibi licet elicere, ut mortis tuae horam intelligas. Nihil quisquam (si possibile foret) tra optaret, ac horae mortis suae esse conscitus. Quid exponeres ut illa mortis tuae praenosceres? quas non preces effudit David, ut illam haberet sibi exploratam. *Locus sum in lingua mea. Notum fac mihi Domine finem mentium & numerum dierum meorum quis est, ut sciam quid desit mihi.* Nolle vis mortis tuae horam? Illam tibi praedicam, aut ut melius dicam, attende illa tibi ab eo declarari qui illam insalubriter nouit: Christus ipsa aeterna sapientia tibi huc dicit eam fore: *qua hora non putatis: quando tuo iudicio te credis robustiorem, sic ut tibi persuadeas de non moriendo securitate: haec est illa hora. Domine: ut quid negotijs tuis haudquaquam consultis inuarias, quas intulisti detra-*

Luce 14. 40. Matth. 24. 45.

Pf. 38. 5.

X. Quae sit horae mortis.

Hor non reparas, prophana illi vitae tuae minime reuerentia, qua in maximum vnius animae tuae detrimentum, atque in honoris tui opumque non sene nocumentum: Domine, vige roborato, & sanitate gaudeo: tepus mihi superest: Dei namque gratia valetudine nunquam vltus fui sanior: Haec est igitur hora mortis tibi magis cauenda, qua minus tibi moriendum esse suspicatis: *Qua hora non putatis.*

Iuxta hanc Saluatoris regulam, si quando videro virum de anima sua sollicitum: de morte timidum, anxium & multa vigilantia excitatum, rebus suis prospicientem, dicere soleo: Haec non est illius hora mortis. Si quando alterum aduenered prophanum, sui obliuiosum, ut immortalis sibi esse videatur, vniuersumque in extra omnem sollicitudinem; ut nihil sit cur mortem formidet: de hoc ego maxime formido, eum tanto morti suae esse proximiorum, quanto credit ab illa se esse remotiorem. Non hoc ego iudicium de meo effingo cerebro, sed de eius hoc procedit capite, in quo tota continetur Dei sapientia qui ait: *Qua hora non putatis &c.* Quam hoc veraciter expertus est Rex Ezechias: quod robustiori vigebar aetate, vitaeque sic securus ut nemo magis: accurrit: Itaque Deique nomine Regge in haec verba allatur. *Dispone domus tua: quia mortuus tu & non vives.* Nam de non praemeditata hac morte percussus sic ait: *Excisus est velut a recente vita me: dum adhuc ordo rer succidit me.* Contigit mihi sicut relax, quam textor occidit. Numquam minus quis cogitat talem esse: rescindendam, quam dum textit, nihilominus accidit aliquando, ut dum in principio vix ad duas aut tres vlnas extenditur, illam textor praecidat. Hoc ipsum mihi accidit affert Ezechias: *Dum adhuc ordo rer succidit me.*

Simile quid contigit Regi sacrilego: Baltassar, cuius nomine dixi: Itaque: *Babylon dilecta mea posita est mihi in miraculum.* Verba sunt haec adeo oblectra, atque intellectu difficilia ut illa declans D. Hieronymus dicat quod magis sensum illorum quam sonitum sequeretur: ex Hebraeo enim legitur: *Nox dilecta mihi posita me in pauorem.* Nox illa, in qua securior dormiebat & lactior, pauore me & tremore percussit. Et sic se res habuit: etenim illa nocte qua rex impius Baltassar securior erat suaeque sententia nullum verebatur inimicum, in tantum ut ad securitatis ostentationem certam illam infunderit adeo opiparam quam Propheta Daniel refert: eo tempore quo lator epulabatur minisque sibi cauebat: manum conplexit mortis suae: *rale*

Hieron. Bapt. de Lanuz. Tom. III.

rale decretum exarantem adeo vicinæ ut eadem nocte urbem inuadentibus Cyri populis executioni mandaretur, & hoc ipsum est quod addit Propheta miraculum illud declarans in Babylonia futurum: *Facta est mihi in miraculū, Pone mensam, contemplate in specula comedentes & bibentes, surgite principes, arripite clypeum.* Considera qua ratione præcepit rex Baltassar mensas erigi geniales & magnificas: perpende cunctos assidentes mensis omni instrumentorum musicorum genere concinentes, cibo potuque se recreantes lasciujs indulgentes, & ecce dum nihil minus opinatur sequi rutes autumant & securos, annuntiatix apparet manus impropiæ mortis, ingressulene Cyri, cum toto exercitu, vibemque deualtantis: ita ut ex mensis, quibus assidebant subito surrexerint armaque sumplerint & clypeos hostem ab urbe propulsuri.

Dan. 5. 1. Hoc Daniel ostendit impleram historiam referens, quam Vates Isaias prædixerat. *Baltassar fecit grande conuiuium & c. bibebant vinum & laudabant Deos suos & c.* compotabant hilariter bibebantque ad gloriam laudemque Deorum suorum manum. *In eadem hora apparuerunt digiti & c.* Eodem modo contigit ter maximo illi Monarchæ Alexandro magno, quem eleganter spiritus descripsit, monstrauitque Danieli Propheta: sub figura cornu fortissimi hirci caprarum, nec te loquendi formula perterreat: innita namque continet sacramenta, quæ SS. PP. diuina quadam perpendunt sapientia. Oculifusus Dominus Danieli futuros in mundo eventus proponit illi in visione spectandum immensæ magnitudinis hircum ab occidente tanta velocitate procurrentem, ut terram tangere non videretur. *Ecce hircus caprarum veniebat ab occidente superficiem totius terræ & non tangebatur terram.* Cornu præferebat adeo robustum, ut illo obuia qualibet pedibus victa substerneret, occurrit illi aries quem licet fortem, concussit, deiecit, protinuit: hac victoria fastu nimio intumescens hircus sic seipsum extulit, ut nihil supra. *Hircus caprarum factus est magnus nimis.* Cum sic fastuosus enigeretur atque cornu illud suo robore fortius crederetur, subito contractum decidit. *Cumque creuisset fractum est cornu magnum.* Non dicitur quod paulatim defecerit aut per partes diruptum fuerit aut vetustate perierit, sed quod suo robore firmius dum acutius exercebat, subito contractum exciderit.

22 Quid his o Domine symbolis intendis ac figuris non vulgaribus, quæ diuino tuo oxi videtur

tur prorsus alienæ? Hircus caprarum & aries subulter valde successum explicauit, quo celebris illa in mundo Graecorum monarchia volueretur. Describit illam sub figura hirci caprarum denotans eius lasciuam, superbiam & extollentiam: de quibus tractatus edidit doctores D. Theodoretus: *De curandis Graecanicis affectionibus:* eorum delineaus conditiones affectusque particulares. Cæpit hæc monarchia prodigijs in mundum à parte occidentali: sumpsit autem principium à potentissimo cornu, scilicet Alexandro Magno, quem ob admirabiles rationes sub figura describit hirci caprarum. Procurrere cæpit hæc monarchia tanta velocitate, ut infra paucissimos annos per totam se terram extenderit: ea de causa ait quod hircus eo modo procurreret ut non tetigerit terram: cum hoc cornu Alexandro Magno bellum intulit arietis duorum cornuum Dario videlicet regi Medorum ac Persarum regnorum monarchæ potentissimo illum cum subiugasset in tantam excreuit eminentiam, ut per totum orbem se dominij eius potestas extendere, tantoque fastu Alexander superbus intumuit, ut præcepit adorari se vocarique Deum: quia verò Calisthenes philosophus eius in hoc contradixit elate præsumptioni, miserè nimis ac barbarè iussit eum trucidari. Sed contigit ut dum cornu illud adeo incretaceret, intumesceret ac firmaretur, ut totus mundus potestæ eius viribusque subderetur, inexpectato, frangeretur, velut si vitreum fuisset: *Fractum est cornu magnum.* Indicat hoc termino S. pagina mortem Alexandri magni. Breuissimo temporis decursu factus est Dominus vniuersi, tanto superbiens tumore, ut cum totum sibi mundum subiugasset, parum hoc esse censeret, funderetque lachrimas, quia nullus què sibi victor compararet vinceretque, mundus superestlet. Quid plura dicam? iam insolens fuit ut cogitare cœperit num alij adhuc extarent mundi, quibus posset imperare, idque tanta anxietate sollicitus inquisiuit ut quatenus eius indecorum modetaretur impetum Præceptor illius Aristoteles, in lucem ediderit librum, quem inscripsit. *De vniuerso mundo,* probans nullum alium præter hunc extare mundum, vnde oporteret eum hoc vnico contentum viuere, quando quidem alius nullus superestlet. Dum hac eminentia ac potentia haftenus non visa claresceret, dum iam omnes sibi subditos esse gloriaretur, ut nulla iam vox nullius iam spiritus se illi præfumeret opponere aduersarum, qua de causa dixit Spiritus S. *Siluit omnis terra à facie eius.* Quando sibi iam blandiebatur

XV
Confir-
matur ex
Christi
parabola.

diebatur suam celsitudinem ac supremā aucto-
ritatem in mundo florere vel maximē; qua plu-
ribus annis potiturum se posse confidere, quan-
do cor eius sic ut nunquam magis arrogantia
intumesceret, inexpectatō collisus fuit, id est in-
tempestivē mortuus. Audiamus Spiritum S. hęc
explanantem. *Alexander Philippi Macedo, qui pri-
mus regnavit in Græcia egressus de terra Cæsim
percutit Davium Persarum & Medorum, constituit
proelia multa & obtinuit omnium munitiones, &
interfecit reges terra & pertransiit usque ad sinus
terra. & accepit spolia multitudinis gentium: & sil-
niis terra in conspectu eius & congregavit virtutem
& exercitum fratrem n. m. i. & exaltatum est &
elevatum cor eius. En quā potens quā super-
bum, quā erat cornu illud elevatum: quid actū
est, dum his intumesceret: Cum crevisset, fractum
verbi c. 14 est cornu magnum. In ætate suæ juvenia floridil-
sima atque potentia sua firmissima: etenim D. Lu-
stus Martyr credit, quem sequitur Rupertus
quod ætatis annos haberet 34. Eusebius in chro-
nicis sumens ex Cicerone opinatur quod annorū
esset 33. D. Hier. sentit quod annos 32. non excel-
serit. In bello cæsus non occubuit, hoc enim ne-
mo miraretur; nec manibus hostium trucidatus:
in qualibet namque ætate possunt insurgere:
sed ignorās unde, quomodo, à quo, decidit inex-
pectatō in lectum sebi incallescens inopinata
ex qua in tempesta morte ex humanis sublatus
interiit: & eo quidem tempore quo secutam sibi
vita largamque promittebat. *Fractum est cornu.*
Ne credideris vacare mysterio, quod Spiritus S.
usus fuerit figura atque nomine cornu hæc in
occasione: etenim pharasi sua nomen hoc fortitu-
dinem indicat: qua dum Alexander Magnus
præpolleret & potentia atque viribus cæteris al-
tius extolleretur diruptum est cornu hoc atque
consultum.*

1. Macha.
1. 1.
XIII.
Alexan-
dri Mag-
ni mors
immatu-
ra.
L. 9. de vi-
toria
verbi c. 14
Philippica
L. 4. in ca.
II. Dan.

XIV.
Mors in-
venit est
frequent-
ior.

de adolescente illo malè fortunato, quem me-
tō stultum appellat, imprudenter eum argu-
mentabatur, & ut habet proverbiū caupone
prætermisso. *Homo quidam erat Divus.* (sic Chri-
stus) cui domus fructibus abundabat; cui cum
de novo mellis accrevisset fertilissima novis ip-
se angustijis cruciatur. Quid cum his omnibus
ageret cum hæc intra se lecto dedecumbens ta-
citus agitaret in hæc verba tandem prorupit: *vi-
bi messem hanc omnem adeo opulentam recō-
dam? varijs multisque expensis rationibus hanc
promit prudentem, ut sibi videbatur, reclusio-
nem; scio, quid facturus sim: destram horrea
mea & maiora faciam, in quæ natos mihi con-
gregabo fructus, & proventum fertilissimum,
dicamque animæ meæ, anima mea quid tibi
deest in plurimos annos & superabundanter ti-
bi omnia suppetunt. Anima mea habes multa bo-
na reposita in annos plurimos, bibe, comede, dum
his rationibus intenderet, de celo vocem intel-
ligit dicentem sibi: *Stulte hac nocte repetent ani-
mam tuam à te: qua autem parasti eius erunt?*
sine caupone compositum iniit: o quam appo-
sité congruit tibi nomen stulti, quandoquidem
ignores animam seu vitam tibi non concessam
in omnia futura tempora, sed mutuam ad
eius, qui illam tibi concessit merum beneplaci-
tum; novetis igitur animam tibi hæc nocte eri-
piendam & à te repetendam, novetis vicinum
tibi iniiciendum, teque de malo decidendum,
quæ autem tanta collegisti sollicitudine cuius
erunt heu quantis hoc accidit, quo namque tem-
pore sibi plurimos computat spondentique an-
nos, Deus illis hæc inonat horribilia: *Stulte, hac
nocte animam tuam repetent à te: qua autem pa-
rasti eius erunt?**

§. 8. Secundo: parum secuta est vita ob mate-
riam, & si pictura fallat, saniora docet
columna, & navis S. Machabæi.

PRæter rationem iam dictam, sumptam ex
parte Dei, qui causa est efficiens nostræque
vite Autor, adfertur & alia ex parte mate-
riæ, ex qua componitur: que vna est omnibus
eadem, lutum scilicet fragile, & caducum ipso
tenuerrimo vitro fragilius; vnaque est omnium
hæc vox, cum patientissimo Iob: *Memento, quod Iob, 10. 9.*
sicut lucem feceris me. Satis familiare est SS. Atte-
ris vocare aurum naturam Angelicam, vitrum
autem humanam. Eo sensu capio quod dixit Iob
agens de præminencia sapientiæ diuinæ Christi
videlicet,
S f 2

videlicet, quod nec aurum obrizum, nec vitrum purissimum eius possit puritati comparari: *Non adæquabitur ei aurum vel vitrum, q. d. Nec Angeli, nec hominis: quantumvis enim in natura Angelica, quidam sint Angelica puritate spectabiles excellentissima: & in humana natura viros inuenias Meritis virtutibus eminentissimos: nec hi, nec illi coadunati ad illam puritatis excellentiam, que in Christo laudatur vlla: eius possunt accedere.*

I. Hæc missa faciamus, multa namque hic dicenda occurrerunt: expendamus quod si prudenter naturæ Angelicæ aut comparari, ob nobilitatem inter alia metalla, ob splendorem & incorruptibilitatem: non inferiori proprietate naturæ humanæ per vitrum expressit: etenim illo nihil est fragilius, nihil corrupti facilius: saepe namque ad solum venti flatum dirumpitur & perit. Nunc igitur abacum sume vitrorum quorum aliqua tempore ab auro tuorum, ultra octoginta annos illic collocata sunt, ob sita puluere & relis atque atum, alia ab annis quinquaginta, à decem, à quinque, ab heri, ab hoc momento. Quæro quodnam ex illis maiori subest periculo contractionis: quod denses primo dirumpendum? Forsetian: illud, quod ab annis octoginta stetit in motum puluere cõtectum, ut eius iam claritas minimè appareat, vel illud quod transparent lucidum & retilum hodie agnouimus: iam scio quid responsurus sis, quod aequali vel pari casu periculo subiaceat vni atque alterum; ac tã paruum huius atque illius esse securitatem: sunt etenim omnia, ex eadem massa, vnum vt alterum atque fragile: tandem absolute respondeas, illud primò esse dirumpendum, in quod aut silex aut lapis iniicitur, aut quod rei alicui dura allidetur. Idem igitur sit ad rē nostrā iudicium. Mundū appello abacum diuersis ornatum vas, ijque omnibus ex vitro constatis, diuersimodè sicut elaboratis; sunt alij alia clariora, sunt pretiosiora. O quam diuersa vasā, parua quædam, alia maiora, quidam diuites, quidam egentes, quidam serico quidam vndulata veste &c. coniecti: sed omnes ex vitro constates. Quidam in hoc abaco collocati sunt à temporibus aorum tuorum, homines octogenarij, nonagenarij, quinquagenarij, alij ab annis viginti, à decem, alij, imò quidā ab hesternò die cõstituerunt: heri namque nati sunt, & in mundū lucemque prodierunt quod primò confringetur? quod a peritiori est expositum discretimini? vt syncerè verèque loquar tantū timendum est de eo quod hodie in abaco collocatum est; & de eo quod dicit nunc primum in mun-

dum prodijisse formosum, clarum, pellucidum, atque de eo quod ab annis octoginta statutum est, & puluere, cauitie, lippitudine, salina oppletur. Illud primò corruet, quod primò flix, frigus, ventus, sol, vel aquæ calix impulerit, & huic calui sunt iuniores ipsi senioribus longe viciniore, vt mox dicendum.

Huic rationi risus ille seu iocus (nostro loquar modo) D. Iacobi immititur, quo deridet quosdam discurrentes, ac computus longus facientes in annum proximè venturum alterum & tertium. Dicebat hic: ego anno proximo domum spondentali loco ædificabo: dicebat ille: ego post duos abhinc annos ad talem emigrabo ciuitatem & tertius: ego hoc nunc emo, & anno elapso diuidam &c. O yacua capita, exclamat D. Iaco, Ecce nunc qui dicitis: Hodie aut crastina ibimus in illam ciuitatem & faciemus quidem in annum & mercabimur, & lucrum faciemus. Dicite, quæro mihi: querit ille, nostis quod crastino superuuetis? Qui ignoratis, quid erit in crastinum. Quid hoc Apostole, an tam breue nobis stamen filumque abscondis, vt nec vsque crastinum nobis spòdas vitæ securitatem? Me inuenem laetor, prospera valetudine, vitibusque robustiorem vt mihi videat posse querere: vobis caput illidere. A tramite procul deliras, quid vitam tuam esse cogitas? Quæ est enim vera vestra scito: vapor est ad modicum parens, & deinceps exterminabitur.

Quis non vitæ tor, essentie tuæ, fastus tui, tui roboris vaporem esse symbolum admiretur? Vt video haurit hoc Apostolus ex psalmista regio: In ps. 61. vt enim aduertit D. Basil. illud quod ex vulgata lectione scribitur: Veritatem vni filij hominum legit Theodotus: Veritatem vapor sunt filij D. Basil. hominum: Cui hoc superaddit: Nihil firmum est in rebus humanis sed emissa similes sunt vapores, qui Vita no- confestim dispergiunt. Huic simbolo satis aptè tra fu- correspondet sumi symbolum, quo Deus apud mo com- Haïam exposuit vires, alacritatem, & duorum paratus, dum manu procedunt copiosiori instructi militum, rationes vocat fumigantes vt per hoc à metu liberet, qua cunctos percellabant: Cor Isa. 7. A- suum ne formidet à duabus caudis ittorum sumi- gantium istorum. Quid mihi ostenderis vapor, D. Aug. & sumo fragilius, quodque facilius euaneicat ad Te. 10. vnum quippe venti flatum ilico disparet & tanto citius, quanto ascendit altius: aeraque petit sublimius: Quare sumo comparati sum? (sic audij Ser. 10. 6. D. Aug. ad hæc verba: Quia sicus deficit sumus, de temp.) deficient, sciscitantem) quia sumus erigit se, extollit se itaque ad cæli sed quæo si superior, tãta facilius euaneicit.

I. Vita no-
st vitro
compara-
tur.
II. Similitu-
do.

23 III. Multos
sibi annos
sponden-
tes irri-
dentur.
Iaco. 4. 13

evanescent, & dissipant. Quis vapor tanta facilitate, ut vita humana resoluitur? Ad vitium ventum, frigus, calorem, calumque dicitur. Nunc igitur vaporem vides seu fumum qui se tanquam in coelum à multo altius extulit, alium ex alia parte qui heri erexit se, alium ab illa qui hodie exurgens apparuit. Quæro quis graviori exponitur evanescenti, pereundique periculo? Verè dixerò æquali: omni es subiacet periculo: exorrens etenim ventus æque cito dissipat, & concutit illum, qui primò ascendit, ac: ut illum qui hoc instauri in aère comparuit: nec maior est de hoc quàm de illo securitas.

Arbitror David Regem optasse, ut illud manibus tangeremus in p̄a mo illo, in quo humanam p̄fallit insinuatem admittantis adeo sententis, ut ad eam explanationem D. Chrysostrachatum composuerit valde sublimem: habetur post expositionem in psalmos. Hoc singulari proxijs orditur fundamento: *Verumtamen universa vanitas omni homo vivens.* Horum verborum emphasim exposuimus: Omnes homines quotquot sunt, quid aliud eos esse dicimus, quam quantum omnis vanitatis essentiam. Capite ex omni debili, tenero, & imbecillitate quod eorum vni, quisque habet vanitatis, & nihil: hoc namque est omnis homo. *Universa vanitas: Omnis homo vivens.* Quia verò psalmistæ possemus obijcere, quomodo, o propheta sanctissime, sicie emicet homines vnicæ patique tondet novacula? Quòd hoc feras iudicium de fatigato fene, de languente clumbe, de lascivo putrescente, de emarido & imbecilli, non miramur, porro hoc de adolescente excitato, salute confirmata vegeto, de dace robusto, qui glandes inter & haitas silit impertentitus, de puella spectabili forma gratissima? Vtique respondet David, & manibus hoc ipsum apprehendes, si id in homine contingere, quod in imagine, studiosè perpendis: *Verumtamen in imagine pertransit homo.* Multa complectuntur hæc verba mysteria, varijsque ea declarant SS. Patres expositionibus: verumtamen proposito nostro magis servit, ut illa capiamus de imago arte pictoria elaboratis. Cum ars pingendi tam sit excellens, magnique fiat, Spiritus tamen S. vide: ut illi detrahere, vocatque malam: ait enim in hoc artum pingendi præcellere, quòd fallat ac mentiat: quæ tanto habetur esse perfectior, quanto censetur esse fallacior: illumque prædicit: *feli em, qui hæc arte scriptum minime deludit: Non in errorem induxit nos hominum mala, artis excogitatio, nec vnicæ pictura, labor sine fructu, effigies*

sculpta per varios colores. Hoc vnicè præsentit pictor, illudete visui, & ille absolute perfectior est, qui magis decipit. Celebratur Xeuces pictor eminentissimus de quo circumfertur, quòd vnas depinxerat ita naturales vnas referentes, ut passerum oculos deluserit: illas etenim veras credentes rostro suo lancinarunt: ceterum hinc excessisse fama refert Parrhasium, de quo scribitur, quòd imaginem efformavit in qua depinxit figuram quandam velo adeo naturali obumbratam, ut alienius oculos pictoris æmuli sui fefellerit, opinatus enim hic linteam esse naturale Parrhasio ait: contrahe velamen, ut figura picta videatur. Tertium adduco depingentem in tabula cerasum, ac iuvenem cerasæ colligentem, cuius summum hoc erat studium, primisque labor, ut hæc ad vitium sic exprimeret, ut oculi iudices censuram ferrent hæc esse vera cerasæ, iuvenemque illa colligentem vitium esse ac naturalem. Tabulam intueris, nisi que Proh quàm hæc est elegans Ecce ceruum illum, qui currat, ut realiter currere videatur, Vides illum loquentem sic, ut remoto omni dubio loqui videatur idque, crederemus, si surdi essemus, & omnia fraus sunt & dolus.

In hoc autem maxime ars hæc laborat ut oculos ludat in ijs, quæ procul abint. Miramur omnes in illis sic oculos deludi. Tabulam cerasæ & in ea depictam: imaginem parisi familiaris, optime compositi, ita tibi vicini, ut tecum colloqui videatur Immediatè post montes depinguntur, quos multos abesse leucis credideris, atque in ijs curstantes venatores ita ut visus iudicet, illos multorum itinere dierum distare. Deinde volucres in aère volitantes longissime distas: tandem nubes cælosque altissimos, sic ut quis dixerit imagines à se mutuo per multa distare miliaria. Ne solo visu ducaris, quem picturæ artis excogitatio fallere contentit: adijce manum, illaque imagines apprehende: reperies autem illas ita sibi mutuo vicinas, ut sese contingant, quodque ita, quæ remotior videbatur, in rei veritate duobus digitis, non distate cognoscatur. Ex his et gnosce quæ in mundo sunt: *Verumtamen in imagine pertransit homo.* Est autem mundus tabula depicta pl. na imagibus, huic quippe totos intenti oculos, ut oculos præstigio fallacinet. Quid rerum molitur illa dum se curiosus est sumis depingit, nisi ut quæ turpis erat ac fræda, formosior appareat, & quæ nigra vilescibat, cygno præferatur. Quinimo hæc modo vanitas ad viros vique pertransit (effati confundor) calicendris suis, ac capillatura si ppositicia vanissimos.

V. Homo universa vanitas. Tract. 15.

Pf. 38. 7.

Pf. 38. 7.

VI. Pictura fallax est.

Sap. 14. 4.

VII. Homo pura imaginis.

Quanto studio incumbit ille, ut qui illum vident, esse indicent nobilem, prudentem omnique honore dignissimum? Eo sensu quidam interpretantur verba D. Ioannis: *Totus mundus in malo ligno positus est. Quod legitur alij: In mendacio positus est.* Nihil adeo fatigant homines quàm oculorum aciem perstringere: ceterum in hoc ipsa maxime fallitur, si imagines inspiciat à visu remotiores, & si imaginem unam ab altera distare arbitretur. Vetulum certis baculo senectutis innixum, quem iudicas iam sepulchro alteri pedem intulisse, pone adolescentem certis excitatum qui, si visui credas, centum distat ab illo miliaribus. Ex altera parte pueros conspicies, velut passeret per aëra & in aëre discurrentes, ut iudicet oculus longius eos à terra sursum euolasse: Ne fidem oculo tribueris? fallit etenim pictura: manum applica, range, apprehende, & comperies ita sibi mutuo adherere, ut se contingant, & quod longius videbatur distare, duobus non absit digitis, tamque terræ proximus sit ac sepulchro iuuenis excitatus, florens, ac deciduus incurvulusque senex, & ille qui stipite per terram reptit annosus, ac ille qui per aëra volitat, tangitque celos adolescens.

VIII.
David
ut iuuenem
morti
proximus.

1. Reg. 20.

O quam bene sensit hoc David, de seipso locutus cum leuiro suo Principe Ionatha. Extremis David timoribus anxietatibus: ob inuenta am sibi à socero suo Saule necem & quidem immeritam: cui sic Ionathas: *ô David: non te percellat ista res, non est cur mortem timeas: in enim video, qua ex parte hæc tibi sit inferenda: Non morieris; Respondet illi David: *Viuu Domine, & viuui anima tua: quia uno tantum, ut ita dica, gradu, ego morisy diuidimur.* Ne credideris ô Princeps me ex suspitionibus loqui, quas mihi mortis suggerit timor: hoc tibi vnicum assero, quod est adeo certum sit & indubitatum, iuramentum confirmo: *Viuu Dñi, & viuui anima tua: quia vno tantu gradu ego morisy diuidimur: q.d. crassitie vnus Iulij, vel acie cultelli, quamuis enim imago taliter sit depicta, ut mille leucis videamur distare, hic tamen adeo vicina est, ut non nisi vno gradu distet, quem si descendero mihi occurret inimica. Extende manum, & res ipsas attinge, perpende, equali distantia iuuenem ac senem à morte separari. Considera hoc anno qui mortui sint, & plures mortuos iuniores, quam seniores esse reperies: de quo iam statim.**

IX.
Sepulchru
Simonis
explicat.

Hic credo rationibus innisus opus illud mausolæi sui vir ille omnium ore celeberrimus Simon ædificauit, quod singularibus adeo circumstantijs Spiritus S. describit, & nos alias r. tulli-

mus. Nati fuerant illi illustissimo Principi Mathathie quinqué filij: omnes fama clamante, spectatissimi, quorum omnium nomina relique præclarè gestas Historiographus enarrat: Spiritus S. in libris Machabæorum. Inter hos effulsit quidam nomine Simon: tanta prædientie laude insignis, ut cum pater ceteris filijs ac fratribus magistrum præfecerit: sic enim illis iam mortis proximus ait: *Ece Simon fratre vester, scio quod vir est. Machab. 1. sily est ipsu audire semper, & ipse est vobis pater. 69.* Vir hic eximius: parentibus suis fratribusque mortuis extruere decreuit in ciuitate sua Modin ac patria super patrem suum fratrumque sepulchrum tumulum illustrissimum magnificum ac sumptuosum: & quamuis talis fuerit ratione materia, vipote ex lapide pretioso, & aëre expolito, multo tamen illustrior fuit, si figuram spectes cum enim talis fuerit hic tumulus, illum Spiritus S. minutim expendit.

Æstetant super sepulchrum patris sui & fratrum suorum ad speciem altum visis ex lapide polito Li. 1. Machab. 1. 77
retrō & ante, & statuit septem pyramidas, vnâ contra vnâ patri, & matri & quatuor fratribus, & his circumposuit columnas magnas, & super columnas arma ad memoriam eternâ: & iuxta arma mures sculptas, quæ viderentur ab omnibus nauigantibus mare: Quantum consilio placuit hoc Spiritui S. a ualoleum cum addat. Hoc est sepulchru quod fecit Simon in Modin usque in hunc diem. Hic consideres, velim insolitum non esse, non esse profanum tumulos erigere per honorificos, de quibus postmodum. Elapsis hæc diebus fabricam hanc expendimus: at tamen nobis ad rem hodie occurrit, & videntur circa illam varia offerri dubia. Primum est, ut quid simo in hoc sepulchro sibi pyramidem erexit, cum actualiter sospes, sanusque viueret. Si quidem sex statuisset, patri, matri, ac quatuor suis fratribus rationi congruebat, cum iam ex humis discessissent, erantque eodem loco eorum ossa tumulara, verum ille nequaquam. Secundum: quo sine statuendo pyramidas, insuper & columnas erexit? Tertium: quam ob causam columnas arma superposuit? Quartum: in quæ sine columnis naues adiecit? Non enim sibi videtur correspondere, quinimo contraria sibi sunt: quandoquid columna firmitudinem, nauis autem designet instabilitatem, quæ quilibet ventus in trauerulum rapit. Quintum & vltimū: quomodo hoc intenderit, ut ab omnibus mare nauigantibus viderentur: quandoquidem ciuitas Modin à pelago triginta & sex distaret miliaribus id est duodecim leucis. Celebrat Plinius, Pyramidas Ægypti. Plin. 17. 36. ti, ac refert quod tres earum, ceteris altiores Lib. 36. famæ ap. 12.

X.
Quinque
hic pro-
ponuntur
dubia.

famâ suâ toram implerent terram : Reliqua tres orbem terrarum implerunt fama, sand conspicua omnibus navigantibus. Agitur hunc locum Petrus Bellonius cuius hæc est opinio non esse intelligendum id quod ait Plin. de vero pelago, fuisset enim impossibile ab eo loco illas videri pyramidas ; quæ à mari distabant prope septem leucis, sed quod per mare Nilus intelligatur fluvius, qui aliquoties ob nimiam suam amplitudinem, mare dicitur.

Qua ratione igitur fieri potest, ut naues, quas Simon columnis superstruxit in sepulchro Modin, voluerit ab omnibus videri mare navigantibus cum pene duplici intercape dine distarent amplius à mari, quàm pyramides Egypti, neque in tam altam erectæ essent celsitudinem, ut prædiceret? Si quis alius esset minus agnitus, huius auctor sepulchri, partem hæreticus : dicit de ore iuxtaquam ac libidine fuisse stimularum inordinata: verum laudatorem habuit Simon Spiritum S. ab eoque ut vitæ consilij, ac prudentiæ exitit declaratus, & indubie hoc in opere illam optimè testatam reliquit. Primò: quia statuens pyramidas, parentibus, fratribusque suis defunctis, sibi pariter in hoc sepulchro pyramidem ædificavit: iam etenim seipsum inter mortuos numerabat, intelligebatque quemlibet diem vitæ suæ postremum sibi effulgere. Documentum non parvi ponderis ad nostram saluationem docuit nos D. Ambr. quod & Apostolus (inquit) secutus fuerat, dicendo, quod per singulos dies se mortuum iudicaret: Quotidie morior fratres. Vsum fide resur-

XI. Vita & mortis partem incipiunt. Orat. de fide resur-
moris exercitum (loquitur D. Ambr.) qui mente sua reâ, non quotidie se mortuum cogitabat, de quibus aliàs egimus fufius, atq; eleganter D. Ambr. De immutabilitate mortis non est ratio conquirenda, cum semel in nativam nostram per peccatum impressa mortalitas, obnoxium sibi omnem vitæ nostræ fecerit diem.
D. AMBR. Ex huius occasione pendit, ipsum vitæ nostræ principium esse pariter & mortis: cum non aucte vivere, quàm mori incipiamus: Vita huius principium (verba sunt D. Ambr.) mortis exordium est, nec prius augeri incipit vitæ nostræ, quàm minus.
D. BERN. Semper ex quo incipimus vivere (produco D. Bernard.) nil aliud agimus, nisi mori appropinquare, & incipere mori. De quibus alibi.
Disputat D. Iustinus Martyr. & declarat Tract. 3. 6. ad infantiam fidelium baptizatorum, cur baptizati oleo sancto semel & bis inungantur, quod sapete videtur inordinationem: cum antiquis mos esset mortuos iam sepulturæ tradendos
XII. Cur baptizari in-

dem cogitet, minus quando puerulus baptizatus ungitur sacramento initiali: à modico namque tempore & candeprodit in mundum victurus: idem considerandū iam accipiens, interrogandum cur baptizato candela tradatur in manus: ceremoniæ sunt hæc solennes, quibus Ecclesia abhinc à suo exordio vñ fuisse scribitur, de quibus varias, ac divinas SS. Patres allegant rationes. Porro nostrò maxime congruit instituto illa quam assignat D. Iustinus, dicens: quod etiam ea de causa baptizatus ungitur: quia mortuorum est ceremonia, quatenus intelligat, & seipsum Christianus reputet velut mortuum, hocque illi in mentem veniat, quod Dominus ait de Magdalena caput illius ungit: vñtionem hanc sibi servare sepulturæ: eo quod iam proximus esset morti: *Vngimur, & efficitur Christus* (sic ait D. Iustinus) id est vñcti, ad recordationem eius, qui unguenti vñtionem pro sepultura sua habuit. & dixit: Prævenit hæc unguenti corpus meum ad sepulturam. Hoc idem tibi applices: dū enim ungeris, admoneris, ut te ipsum iam attendas cum hac vñctione, candleaque accensa in manu, quasi tibi dicatur, modo nunc ad sepulturam te præparari, hæcque tibi Spiritus S. voces iunguntur: *Memor est, quoniam mori nō tardat*, Eccli. 14. Vitam te sic attenderes, te circumspiceret, velut eum qui iam à paucis diebus extremam suscepit vñtionem: quàm longè diversæ forent cordis tui cogitationes, quàm alij gressus tui, & immutata sollicitudo?

Hoc mēte revolvebat sanctissimus ille Simō, qui licet viveret inter mortuos se reclebat: iam sibi pyramidem erigebat, & columnam in sepulchro, iuxta eas qua: parentibus fratribusque statuerat iam in illo reconditis. Deinde columnas erexit & pyramides, ut illos ipsos ex parte animæ, ac corporis representaret, Pyramides, animas referebant ac spiritus, ut enim notat D. Pyramitho. a. post D. Isid. b. pyramides figuræ præferunt des feræ flammæ igneæ perpetuo ascendentes, & petentis nosem altiora, & ex eo derivantur: vñctio enim apud signant, Græcos igne significat. Tales erant spiritus virorum illorū insigniū: semper enim alta petebant, cordaque sua ad caelestia erigebant, ut eos nullatenus quæ terrena sunt detinere valuerint: & Ethimolo, quia omnes instar ignis ardentissimi fuerunt, c. 11. fervidi, & diligentes, & divini honoris zelo flagrantissimi. Talem describit Spiritus S. parentem eorū Mathathiam: *Vidit Mathathias Iudæam in oculis omnium sacrificare idolis, & accessus est furor eius secundum iudicium legis, & insubstantiæ cruciavit eum*. Et zelatus est legē, sicut fecerunt Phinees. Hoc etiam addidit quod filijs suis iniunxit iam moniturus:
Nunc

XIV. Columna denotat superior.

Nunc ergo filij imitatores esse legi. Ceterum quantum ad corpus, terraque negotia, columnas erant etenim prelofa, firmas, & a toto suo populo magna in veneratione habitas, vt de illis proloqui licuerit, quod demum D. Paulus de alijis Apostolis: *Qui videbantur columna esse.* Sunt autem Principes, nobiles ac potentes velut columnas fulciantes Rempubicam: vnde illos Philosophi comparant ossibus corporis: sunt etenim illi, quibus inniti debet iustitia, securitas pupilli defensio, puellæ tranquillitas, honor coniugatæ. Qui re ipsa tales sunt nomen merentur columnarum: non illi qui potius Rempub. disperdunt, evertunt iustitiam, diruunt honestissimum mulierum pudorem, & pauperum ac pupillorum iacturam damnoque cooperantur.

XV. Arma potentiam signant.

Tertio columnis arma superposuit: vel quia toto vitæ suæ decursu armis graves pro divitiarum legis protectione perstitit: vel vt vires suas ac potentiam aduersus Dei inimicos ostenderent, cum quibus perpetuas, sanguinolentas ac immortales lites bellaque committebant, quo factum est vt sua nomina æternitati transmitterent, exemplum successoribus suis imitandum: *Super columnas arma, ad memoriam sempiternam.* Et quamuis in hoc piissimus Simon prudentiæ suæ atque ingenij specimen dederit, notante tamen hoc ultimo declaravit evidentius, cum naues columnis supererexit. Nihil magis commune apud quoslibet Auctores, quam columnas vt signum ponere fortitudinis, stabilitatis, ac securitatis: naues autem vt mutabilitatis, sine constantia, instabilisque symbolum: vt enim maximè operosum est, columnam mouere fixè fundatam, sic maximè facile est mouere nauim etiam vnico venti flatu: *Eccc naues cum magna flatu* (inquit D. Iacob) *à ventu valulis aguntur & circumferuntur.* Per hoc insinuare voluit prudentissimus Simon: etiam fortissimas columnas tam debili niti fundamento, quam leuissimæ naues, quia tam parua gaudet securitate ipse, qui salute viribus ac robore pollet fortiori, quam ille qui debilem se, ac infirmum esse cognoscit: quodque tam facile sit iuuenem cadere robustiorem, ac senem annis, moribusque decrepitem: nec non maximam fortissimæ columnæ firmitatem tam esse debilem, quam nauis maximè mobilis, quam ventus atripit, transponit, & qual. iet transmittit. Hoc signulis diebus attende, hoc in Euangelio nostro perpende: *Eccc defunctus.* Oculos in mortuum hunc deflecte, perpende quod cum columna esset, omnium iudicio firmissima, fuit tamen eius firmitas in-

XVI. Mors iuueni sequæ ac seni vicina.

stant nauis: tenuissimus etenim ventus, eum deiecit in feretrum sepeliendum. Hic pedem fige, sicut figebant illi qui mortuum Afael considerabant. *Nauat S. pagina de XVII. Afael nobili viro, fratre ducis exercitus Ieab Ad morconobrobrino Davidis erat autem hic iuuenis, agi, tui funus lis vento comparandus, quem nec cerui cursu sistendū, currentem assequantur: Erat Afael cursu ve- 2. Reg. 2, locissimus, quasi vnus de capress, que morantur in syluis.* Hunc Abner cursu velocissimo tendentem lanceâ transfodit, prostratumque in via mortuum trucidauit Quotquot (teste S. pagina) viam præteribant, subsistebant, in eum lumina detorquebant, summo stupore attoniti: *Subsistebant omnes, qui transibant.* Se mutuo interrogantes: *Hic, ne est Afael? Quis credat, eum sic prostratum? An hic adolescens est ille robustus, agilis, leuis, laxa valetudine? quid ei robur, quid fortitudo, quid profuit agilitas? Subsistebant omnes &c.* Loquitur Dominus Tyro sub simbolo nauis, malo, remis, velo, & antennis instructæ: peritura tamen: eo quod nulla foret anchoræ soliditara firmata, qua constans ita sisteretur, vt eam nec turbines, nec fluctus, marisque tempestates in scopulos petrasque collidere præualerent. Sic intendit Evangelista, vt modo subsistas hunc conspicatus adolescentem: *Eccc defunctus.* Illum attende cõsidera, quam infirma fuit eius fortitudo, quam iuuenta debilis, quam instabilis firmitudo atque hinc addisce, nullam esse adolescentiam, nullam in tua natura fortitudinem adeo firmam, que nauis non sit æquiparanda instabilitati. Consuluum foret, vt vulpis prudentiam imitaretis, de qua Pierius secutus Plutarchum astutam referit præuentionem. Hyberno dum tempore flouio occurrit glacie constricto, priusquam pedes eum transmittit, hac sibi arce viam sternit securam: aurem appenit ad glaciæ superficiem, atque auscultat, an aquam infra glaciem audiat præterfluentem, quod si audierit, agnoscens ex naturæ instinctu glaciem esse valde teneam, & ad transcendendum debilem, ilico se inde festina proripit, nec ei se fidere posse intelligit. Si vero, non audiat, transit, cognoscens glaciem esse solidam, corpusque firmum. Quid mortem esse arbitraris, nisi torrentem adeo fluidum, vt ad mundum destuat vniuersum? *Omnes morimur,* (aiebat Theocritus illa mulier prudentissima ad David) *& quasi aque dulcissimæ.* Nemo satis admittatur epithetum, quod morti Salomon assignauit: *Mors defluens.* Pro morte defluens deprecatus sum. Vocatur mors a fluens id est in om. *nes fluens:* vt enim de paradiso, fons scaturiens, quatuor

XVIII. Vulpis astutia.

2. Reg. 14. 14. Eccli. 51. 13. quatuor

quatuor diuisis fluminibus sic de peccato, quod ibi commissi Adam fluxus mortis emanauit, in totam generis humani naturam: *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit. Et per peccatum mors: Et ita in omnes homines mors peruenit.* Tu uideris an non fluxus sit defluens. Aliquando iter vitæ nostræ facientes, aliquid huius fluminis inuenimus, quod solidum videtur & firmum: ut est prospera ualendo, vires, iuuentus, diuitiæ, voluptates. Ne, te precor, his, fidas, nisi prius autem appueris, atque diligenter attenderis: an realiter hoc eam habeat fortitudinem, quam ostendit: an sub eo mortis fluxus currere percipiatur. Studiosè perpendas, & noveris quod in illius adolescentiæ & huius ualitudinè, & alterius robore, senseris, mortemque uideris, quia quo tempore iuuenis ille vegetior apparebat, corruit mortuus, & quando alterius secunda censebatur esse ualendo, decidit in lectum mundoque moriens ualedixit. Hæc præ oculis uideus, non minus sis ipsa vulpe prudentior: intellige, nullam tibi fiduciam in iuuentute, uiribus, & robore corporis esse collocandam.

§.9. *Morti uiciniior est iuuenis, quam senex uideatur hoc paradoxum: Verum hoc adstruit ratio discursu notatu digno.*

13 **N**ondum hoc ritè satis perpendimus, dicendo id quod hæcenus: mortem æque uicinam esse iuueni atque ueterano seni: & robusto atque infirmo, sed hoc insuper adfirmo mortem iuueni quam seniori esse proximior. Paradoxum uidetur, sed nequaquam est, at propositio adeo clara, ut eius ueritatem uiderit D. Ioannes, quam & illi Dominus ostendit sub hieroglyphico diuino prioris & admirabilis. Vidit hic, & ecce? *Equus pallidus, & qui sedebat super eum, nomen illi mors.* Notat hic antiquus Tertullianus quod uox: *Pallidus* in Græcâ Apoc. co significet: *Equum uiridem.* Quamuis enim primo introitu equus ille, cui mors insidebat, pallidus uideretur, nihilominus si attentius inspiceretur, uiridis erat. Quis uidit mortaliū, equum uiridem? Anplius, quis pallidum? Nec uirus color nec alter equis conuenit: attamen alium hic latet mysterium: quamuis enim ita sit, ut uideatur propria mortis sedes esse senex pallidus, exesus, corruscus: frequentior tamen est & communior, adolescens uiridis, seu petantilla sua florens, & alacer uiriditate, sensu uiriditate. Hieron. Bap. de Lancia Tom. III.

dis, in suis negotijs passionibus, & actionibus. Hanc duabus manibus apprehendes ueritatem.

Bisariam quis potest mori, uel naturaliter: eo quod paulatim pereat ac calor consumatur naturalis, uel per accidens, eo quod humores illi perturbentur ex aliquo frigore, ea oris, cibi, seu potus &c. accidenti. Morte naturali tu ipse conspicis quam pauci hinc abscedant: potest enim fieri, ut in tota uita tua nec unum uideris, qui sola consumptus senectute defecerit, ex nullo alio præter senectutem accidente, & defectu naturæ. Omnes mortes uel quasi omnes adueniunt ex accidenti, siue per frigus, siue per calorem, siue quod comedens, uel biberis, uel bile nimia exarseris, &c. Hoc concessio clarum est hunc morti fore propinquior, in quo locum hæc accidentia habebunt amplior. Nunc igitur quæto: quis se illis euidentiū exponit quam iuuenis: non enim solummodo hæc illi fortuito occurrunt, sed ipse ea investigat, ipse sollicitat. Annosus, infirmus, qui varijs subiacet accidentibus, ac morbis, ab illis sibi sedulo cauet, à primum nocturna à frigore, à cibo, nocino à potu in temperato: iuuenis autem quanto robustior ac sanior, tanto se illis amplius ingerit, tota nocte sub die percurrit, ferro grauis, primum pluuia: que receptaculum, per diem caloribus exponitur solis ardentissimis. Ab singulis horis quis eum non uideat comedentem? Lethibus non occupatum sanguinarijs? Proiectum & effusum ad admittendum quælibet nocua sanitati?

Hoc autem non parum congruit illi quod diximus, homines esse uasa uitæ in mundi abaco collocata: eruntque illa contractioni uiciniora, quæ lapillorum magis sunt exposita adiectioni, quibus dirumpantur. Quam tuto se senex subducit, ne frigore, ne primum contematur? Quam præmittit ille, qui laborat accidentibus, à mille leucis sibi præcauens, ne quid illum tangat quod adferre possit uel minorem nocuum? Ceterum iuuenis, quid non agit, ut se ipsum exponat ubi eum frigus, calor, ros, primum, aqua, cibus inordinatus, & potus intemperatus quolibet tempore morbo percutiant insaniabili?

Quod si hoc perpendere uolueris, illud ad oculum considera, sciscitor à te quot fratres uixisti: sex aut septem. Quot ex illis ad decrepitos peruenierunt annos? Unus aut duo. Plures igitur iuniores obierunt. Dic mihi Dicitur: quot rari sint tibi filij? Nouè uel decem. Quot ex illis timulo tradidisti antequam annum agerent uigesimali? Sex

I I. Duobus modis homo moritur.

III. Iuuenes se mortis periculis magis exponunt.

Sex vel octo. Igitur absque vlla comparatione maior est eorum numerus qui iuvenes defuncti sunt. Enolue libros Parochiarum: vel reuoca ad memoriam quot habuisti in tua classe condiscipulos, quando puerulus ad discendas elementa? Quinquaginta vel sexaginta. Quot ex illis annu viderint quadagesimum? Quot hodie viuunt superstites: octo vel decem. Igitur inferior longè numerus viuorū quam mortuorū, senum, quam iuuenum. Quot ex humanis hoc anno hac in ciuitate discesserunt? Quadringenti vel quingenti. Et quot ex illis annum exceſſerunt sexagesimū? Octo vel decem: quia sicut pauci sunt qui ad illā vixerunt ætatem, sic multo sunt pauciores, qui illam transgressi sunt; plures igitur sunt qui iuvenes moriuntur, quam qui senes superuiuunt. Scrutare S. Euangelium, & tres iuuenies mortuos principales a Christo ad lucis vitam reuocatos: illos attende, omnes ætate iuniores. Puella filia Principis Synagogæ duodeennis, adoleſcens ex hodierno Euangelio quem iuuenem mouimus, & Lazarus triginta circiter annorum vt testatur D. Epiphanius. In Catalogo dogmatum Manichæi: & filius Reguli, quem dicere possumus similiter a Domino de mortis faucibus erutum, eo quod iam animam exhalaret: & hic erat iunior.

29

IV.

Iuuenes

fæpius

moriun-

tur; quia

grauis

peccant.

Rom. 5. 12

Diuus

Amb.

Liv de

viduis.

2. 4.

Gen. 8.

12.

Diuus

Amb.

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

29

ſephe dum ait: *Mulier erat moleſta adoleſcentis.* Gen. 39. 10. Quo ſenſu iuuenem illum appellas? Dauid cum virum cognominat: *Miſi ante eorū uirum.* Hoc eſt facinus illud admirabile, quod adoleſcens, & tali inuexus occaſioni, quodque de illa felici adeo ſucceſſu diſlapſus ſit, nec Deum offenderit, ad cuius offenſam eum tam acriter Domina ſua pellex excitabat: miraculum hoc eſt miraculorum: enim uirum agnomia: inuentum enim exceſſit, quinimo & ipſa lupa nonaria mulier, hoc eū nomine compellat, iudicans facinus hoc non iuueni ſed viro debere imputari, clamorosa namque, & plorabunda: *Vocauit ad ſe homines domus ſua, & ait ad eos, en introduxit uirum Hebraum: domesticos ſuos uocat ipſa homines.* VI. porro Ioseph, uirum: talem etenim ſe hoc prodigioso demōſtrauit ſtratagemate: quamvis enim anni ætate iuuenem retineret, mentis tamen egregia fortitudo uirum proclamabat, qua cunctos domesticos ut uiros habitos, longè uir alios præcurrebat: *Oriſa iuuenis imprudentem edūca, (ſic D. Chryſoſto.) omniſerociſſima beſtia immanior eſt.* Idcirco Dauid tempus adoleſcentiæ Ho. 38. 18. tempus inſcribit ignorantiarum & delictorum: *Maſſi, Delicta iuuenis mea, & ignorantias meas ne morer.* Tom. 2. *minerit.* Quamobrem aduertit D. Hier. eam hanc Pſ. 24. 7. eſſe ætatem, quæ magis conſilium frantumque eſſagitat. Cromat.

Sæculo renuntiant, & monachus ſit nobiliſſima ſtemmate progenitus iuuenis Bonofus, ſic D. Hieronymus. Soror em reliquit puellā ætate floridam, quæ cum talis eſſet, omnibus de ea curam dedit ſolicitam, unde D. Hieronymus ſcripſit D. Hier. Cromatio, & Eufebio deprecas eos, ut eam in Epi. 41. ad ſuam ſollicitudinem ſuſciperent, cauerentque ne pudoris animæque damnum incurreret: *Hinc Tom. 2. ego, ut ait Gentilis Foeta, omnia etiam tua timeo.* Senis ipſi, lubricum adoleſcentia iter, in quo ego lapſus ſum. &c. Hoc illa nunc maxime ingredius, omnium eſt ſoleianda præcipio, &c. Crebris ueſtra ſuſſicitia uir epistolæ roboranda. Acerrima pugna calenti iuuentuti eſt (ad Rruit D. Aug.) uidiſimus eam D. Aug. tranſiuimus per eam. De experientia (inquit) lo- Ser. 43. 66. quimur, iuuentuti ardor (teſtatur D. Baſil.) ad uerbiſta, & effraſne concuſcentia, belluina ira, lingua Tom. 1. 0. incontinentia, contumelia, arrogactia, fallus ex D. Baſil. anima eleuatione: reliqua ſunt affectiones iuuentuti In cap. 3. vernacula: examina enim innumerabiliū uiciorū iſta, ſe agglomerant, & aduungunt iuuentuti Inſuper & illud tempus eſt inquit Iob in quo peccata medullas penetrant oſſium, eaque putredine adimplent: *Oſſa eius implebuntur uitijs adoleſcentia Iob. 20. 11*

ſua.

Luc. 15. 12 *Luc. 15. 13* *Luc. 15. 14* *Luc. 15. 15* *Luc. 15. 16* *Luc. 15. 17* *Luc. 15. 18* *Luc. 15. 19* *Luc. 15. 20* *Luc. 15. 21* *Luc. 15. 22* *Luc. 15. 23* *Luc. 15. 24* *Luc. 15. 25* *Luc. 15. 26* *Luc. 15. 27* *Luc. 15. 28* *Luc. 15. 29* *Luc. 15. 30* *Luc. 15. 31* *Luc. 15. 32* *Luc. 15. 33* *Luc. 15. 34* *Luc. 15. 35* *Luc. 15. 36* *Luc. 15. 37* *Luc. 15. 38* *Luc. 15. 39* *Luc. 15. 40* *Luc. 15. 41* *Luc. 15. 42* *Luc. 15. 43* *Luc. 15. 44* *Luc. 15. 45* *Luc. 15. 46* *Luc. 15. 47* *Luc. 15. 48* *Luc. 15. 49* *Luc. 15. 50* *Luc. 15. 51* *Luc. 15. 52* *Luc. 15. 53* *Luc. 15. 54* *Luc. 15. 55* *Luc. 15. 56* *Luc. 15. 57* *Luc. 15. 58* *Luc. 15. 59* *Luc. 15. 60* *Luc. 15. 61* *Luc. 15. 62* *Luc. 15. 63* *Luc. 15. 64* *Luc. 15. 65* *Luc. 15. 66* *Luc. 15. 67* *Luc. 15. 68* *Luc. 15. 69* *Luc. 15. 70* *Luc. 15. 71* *Luc. 15. 72* *Luc. 15. 73* *Luc. 15. 74* *Luc. 15. 75* *Luc. 15. 76* *Luc. 15. 77* *Luc. 15. 78* *Luc. 15. 79* *Luc. 15. 80* *Luc. 15. 81* *Luc. 15. 82* *Luc. 15. 83* *Luc. 15. 84* *Luc. 15. 85* *Luc. 15. 86* *Luc. 15. 87* *Luc. 15. 88* *Luc. 15. 89* *Luc. 15. 90* *Luc. 15. 91* *Luc. 15. 92* *Luc. 15. 93* *Luc. 15. 94* *Luc. 15. 95* *Luc. 15. 96* *Luc. 15. 97* *Luc. 15. 98* *Luc. 15. 99* *Luc. 15. 100*

narum bellis, mortemque fuge in hoc tui corporis equo adeo valido (Equis eorum caro: ait *Isa. 37. 3* Dominus) etenim extra dubium est, assequetur te mors equo pallido, debiliq; vecta te transibit, ac misero deiectionem sepulchro superabit. Curte tu o puella, venetra specie formosior post pusillum enim temporis ad te accedet, & faciem illam cerussa fucatam calcabit, & corpus illud tuum, sic ornate leuiterque compositu pedibus dura proteret factum elca vermium, putredinisque congeries. Velociter nimis currit eques ille, cum omnes transgrediatur, omnes assequatur agilior: *Festinus mors*, afferit Spiritus S. Modò bene, & alterum promoueamus pedem Si equi leuissimi Similitudo quo nullus in hac ciuitate posset inueniri ad do. cursum agilior sic vt zephyro sit æquiparandus, tantæ agilitati alas superadderes, aut acutioribus illi stimulis prouocares, quid tuo iudicio faceret? Exploratum est, quod scopulosa quæque ac ardua perfringeret, percurreret, parietesque transiret. Mors equus est quo nullus velocior; vt diximus: omnes enim anteuertit. Quid peccatū esse censes, nisi calcet huic equo percutum: Nō dubito, quin Apostolus nostrum audiat argumentum, accedatque dicens: *Stimulus mortis peccatū. Cor. 13. est*: Cui feruit calcet, cui stimulus? Vt equus 36. passu prouolet duplicato, bosque maiori progrediatur diligentia: *Qui tenet aratrum, & qui glo. Ecc. 38. 18* riatum in iaculo, stimulo boues agit, testatur Salomon: quid opinaris calcet esse ac stimulum, quo Asperitas mortis equus excitatus passu procurrat velocior: *vt 2. mori*: Non est continuatum ieiunium, quo quinquæ eem non fienibus per diem contentus multis annorum accelerat. *curriculis vivebat abstemius D. Hilari, D Pau. primus eremicola centum tredicim annis, abstinentia vltra humanam fidem credibili. Nō sunt corporis flagellationes, vsque ad sanguinis effusionem, quas cum quotidie Apostolicus Pater noster D. Vincent à Ferraria susciperet, vitam vsque septuaginta quinque annos protraxit incolumis. Non est durus lectus chaumeniæ, id est super pauimentum dormitiones, quibus incumbens D. Anton. vixit centenarius. Non nocturnæ vigilia, nō asperiores penitentiæ: illas enim frequentans D. Hier. annos ætatis vidit nonaginta novem. Nō perpetuo carnem torquere, cruciare, affligere: qui namque fecit hoc D. Romualdus supra centesimum vigesimum addit in horribili illa Camaldulæ penitentiā. Gesta SS. illorum Patrum percurrere, quantas spirant penitentiæ, redolent asperitates, exhalant disciplinas ac labores, nec ob hoc breuis eorum vita, imo plurum annorum sana protractior: *Stimulus mortis**

Ad clariorem huius expositionem, hæc notes, quod Deus, vt paulo ante diximus, ostenderit D. Ioanni mortem depictam in figura signoque equitis, infidebat hic equo pallido languido, debili, vix ossibus hærenti, potro adeo leui, vt cum alios equites, equosque venustos, & agiles vt vtrius, sequeretur, omnes tamen velocior assequeretur: *Ecc. equus pallidus, & qui sedebat super illum, nomen illi mors.* Admirabile symbolum & mysteriosum, illis non parū conforme, quæ Deus prophetais suis Danieli & Zachariæ videnda proposuerat, vt enim descenderet optimates Principes, & mundi Monarchas ostendit Danieli plures bestias: & Vati Zachariæ, multam equorum alborum, rubrorum, variorumque copiam, Quid etenim fuerunt potentiissimi Monarchæ, atque Principes illusterrimi, nisi agiles equi, qui mundum percurrerunt passionum suarum ac libidinum calcibus excitati? Babylonij, Medi, Persæ, Græci, & Romani, quos namque velociter terras percurrerunt, imperia dilatarunt, Prouincias sibi subiecerunt? O quam celeriter cucurrit Nabuchodonosor, Darius, Alexander Magnus, Cæsar, Pompeius, aliique similes: multas percurrerunt hi equi regiones: attamen illis mors cucurrit velocior, eum omnes sit assecuta, prostrauerit omnes, & post se reliquerit solo protensos: *Vbi sunt Principes gentium, & qui dominantur super bestias, quæ sunt super terrâ, & qui in auidis calidudinis: qui argenti thesaurizant, & aurum in quo consistunt homines &c. exterminati sunt. Et quis illos exterminauit quis prostravit, quis deiecit; Rom. 5. 12* *Mors: In omnes homines mors pertransiit.* *Luc. 15. 30* Velociter cucurterunt illi, & velociter, multumque nonnulli currunt, attamen mors multo velocior, cum omnes supergrediatur, omnes pertransiat, omnes antecedit, quos in terra prostratos caecosque detelinqvit. Curte tu o diuitit,

mortis peccatum. Stimulus qui mortem excitat ad cursum, ut rupes scopulos murosque petriugat, vnicoque aduolet momento, peccatum esse petihibetur, hoc illam cogit proferare, alias non tam cito accessuram.

Exemplo tibi sit quod dicitur ante Spiritus tempore Noe contigit. Tantis homines sceleribus contaminabantur, ut Deus mundum delere penitus decreuerit. Sic Noe sua aperit inventionem, precipiens, ut hoc ipsum præco mortalibus intimitaret. Hunc enim legitimum esse autumo solum verborum S. Scriptura videns etenim Deus omnem carnem viam suam corrupisse, sic ait: Non permanebit spiritus meus in homine in aeternum, quia caro est. Vocat Deus spiritum suum, animam & vitam: illum namque tribuit spiritum suum inspirando, q. d. ratio non suadet, non æquitas, ut diuturnior sit vita: hoc enim significat. In aeternum) populi illius, qui vitis le totum tradidit carnalibus: sicut procerbum habet de cane rabioso. Non tu diu viues, nec longo tibi tempore vitam conferuabo: confestim enim morieris: id est itaque est quo statim addidit: *Tactus dolore cordis intrinsecus, dixit: Dolebo hominem quem creauis à facie terra.* Stat ergo, quod in penam scelerum, hominum voluerit exterminare vitam, quocirca sic Noe loquitur.

Gen. 6.9.

Licet autem hoc sic proposuerat secundum iustitiam, recordatus tamen est misericordiae suae, unde hæc subiecit, misericors: *Erunt dies illius centum viginti annorum.* Arbitratur nonnulli, quasi dixeris amodo non viuent homines ultra centum viginti annos. Hanc refellunt opinione D. Hieron. & D. Aug. etenim post diluuium hoc statum vitam excesserunt. Arphaxad filius Seth, nepos Noe vixit 338. annis, & Sale eius filius 433. annis, & Heber huius filius 464. sicque plures alij. Diuine actus hic adscribendus est benignitati. Mundum diluuiio submergere Dominus statuerat, porro tantis licet sceleribus irritatus, locum tempisque voluit agendi penitentiam indulgere, præmonens, atque aperies per Noe animi sui propositum, quatenus ad meliorem vitam frugem adspirarent. Vi autem in mensura pateret omnibus misericordia ait illi: ut populo notum faciat, se mortem, per diluuium venturam, ad centum viginti annos benignè dilaturum. Hoc sentunt D. Hieron. & D. Chrysostomus, & Dominum illis a l. de 99. verbis insinuasse: *Et erunt dies illius centum viginti annorum.* Quid ad hoc D. Hieron. Ne videretur, *Gen. 7. 1.* iur in eo esse crudelitatis, quod peccatoribus locum penitentiae non desisset adiacere. *Erunt dies eorum centum viginti annis: hoc est, habebunt centum viginti*

D. Hier. a l. de 99. Hebr. in Gen. 7. 1. h. No. 22. in Gen. Gen. 6. 3.

annos ad agendam penitentiam. Nihilominus vt idem probat D. Hieron. ex S. X. textu, mortis cursum accelerauit, & via, qua ambulasset homo centum viginti annis ad centesimum mortem contraxit, anno quippe centesimo diluuii intro-duxit. Quid hoc? Sic sine tempore à Deo ipso præfixum deficit imperfecum? Videtur Deus suo verbo derogare, nec stare promissis? Nihil hoc te moueat: respondet idem Doctor, quauis enim mors equo vecta cursore, illoque passu progrediens ad centum & viginti annos appellere debuisset, tamen stimulum illi flagitij sui peccatores addiderunt: auditis etenim missis Dei, quas illis præcios Noe prædicabat cum agere de flagitij suis penitentiam debuissent, & de præteritis animam reuocare, noua aia superaddiderunt peiora peioribus, & hæc tanto morte stimulo prouocauerunt, vt ipsa viginti annos vnicò impetu festina transierunt: licet tanta vita viderentur securitate, quanta Dominus ipse asseuerauerat: *Quia penitentiam agere neglexerunt, viginti annorum spatij amputatis anno centesimo ueni diluuium:* ait D. D. Hieron.

Hoc idem insinuat nobis Spiritus S. loquens de duobus illis iuuenibus filiis Patriarchæ Iudæ Her & Onam: fuit Her primogenitus, venundatus vt faceret malum, & illico mortis debitum soluit: fuit Her primogenitus Iuda, nequam in conspectu Domini, & ab eo cecissus est. Fuit Onam natu secundus adolescens, quoad valetudinis robur rupi conferendus: verum turpiori se inquinavit scelere, & confestim pena mortis multatus interiit: *Idcirco percussit eum Dominus, quod rem detestabilem faceret.* Regem consilera Saalem, vitum corpore adeo neruolum ac robustum, vt: *Ab humero eius sussum emineret* (teste Spiritu Sancto) *super omnem populum.* Et nihilominus cum ætatis iam flore vegetior vermeret, regni que habeas gloriolus moderaretur, accurrat mors, quam peccata sua stimulo ad cursum viferunt velociorem: *Mortuus est ergo Saul propter iniquitates suas &c. Ideo interfecit eum Dominus.* Quid hoc significat, quod eos Dominus occiderit? An non omnes Deus interfecit? *Ego occidam eum ego viuere faciam:* dixit olim, *Deute. 32.* & iterum: *Ego sum qui habeo clauis mortis, & inferni.* Non enim occidit febris, nec pestis, *Apor. 1. 18.* nec siccitas, nec prælocatio, sed Deus: sicut nec gladius interfecit, sed ille qui gladium dirigit. Quomodo Si Deus igitur omnes interfecit, cur de illis non dicimatur dicantur, quod eos Dominus interfecit? Ut hoc noveris, hanc inueniunt mortem, & malos occiderit, & quæ præmatura ceciderit. setur,

31. 4. Gen. 38. 7. Gen. 38. 10. 1. Reg. 9. 2. 1. Paral. 10. 13. Apoc. 1. 18. XI. Quomodo

ferat, opes esse Deo adscribendum, qui pedes eorum stringit, & effectus esse peccatorum, quæ stimulo mortem excitant acroni. Idcirco canit David: *Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos.* Non te prætereant hæc verba: *Dies suos.* Dies alius illi dicuntur, quos experio naturali cursu esse vitæ incolunt. Perturbi nebulones, ad medium dierum illorum superstites non vivunt, qui iuxta cursum naturalem alioquin incoluntur: etenim antequam ad dimidium eorum accedant, illos mors inopinata adoriatur, quam eorum scelera stimulo provocant, ita ut illis dies, menses, anni que recedantur.

Iob. 21. 16 Huius sententiæ suffragatur illa Eliphaz Themanites amici Iob, & regis sapientissimi sententia: *Qui frustra sunt ante tempus suum, & fluvius subvertit fundamentum eorum.* Huius nostræ congruenter intentioni moralis explicat doctor.

Lib. 16. Morc. 6. Idem nobis consulit Spiritus Sanctus divinâ illa sententia, quam Salomon prælegit: *Ne impie agas multum, & noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo.* Videtur impossibile, considerata nostrâ miseria, quin aliquis varijs irretitus occasionibus vel parum stultescat, sicut homini calamitatibus obruto hoc censetur impossibile: (ne ipsum Salomonem excipio) prudentem omnia operari: quocirca quod nonnullus vel parum ista itescat, transeat: sed quod nullatenus tolerari potest, hoc est si multum stultescat: *Noli esse stultus multum.* Quod tu, Domine mi, plus iusto dilapidas inutiliter & cum quodam tempore, facultatem, opumque excessu in consuijs seu merendis opparis, siue in lusibus recreatis, malum est, sed tolerabile; verumtamen si vitam integram, salutem, opes & tempus impudicæ illi impendas scortator amicitia, quâ non parum honori tuo derogatur, malis debitisque gravis, oculos tuos tot occludens damnis, aures tot vocibus, quot te prædicatores inquietant, quibuscumque & ipse Deus ingemuit? Hoc omnino non ferendum.

Eccle. 7. 18 Quod vnicâ nocte tu iuvenis ad musicam obambules, leui licet salutis tuæ incommodo, parentum atque amicorum anxia sollicitudine malo est: Ceterum quod singulis noctibus armatus procedas, turbatus, inquietus, hos infestâs, alios perturbans, quis hoc patiaris? Quod te Domina cultus adorâtes, faciem celsa confingens, ut coloris defectum curiosa suppleas, quem tibi negavit natura, transeat: Porro, quod tota tua sollicitudo vitæque pompis dicata sit & Ausis, ac elegantioribus vestibus: quatenus te

hic, quatenus alter aspiciat, & sis omnibus lapidis offensivus petraque scandali: non olerabit. *Cave tibi* (loquitur Spiritus S.) *Noli esse stultus multum: ne moriaris in tempore non tuo, & omnem non impleas cursum, quem tibi Auctor naturæ secundum legem, cursumque naturalem vivendi, præstituerat: sunt enim acuta hæc calcaria, quæ mortem exstimulant, ut vitæ impetu plures transiat annos, & prius accedat, quam alias accessisset, si illam haudquaquam provocasses.*

XIII. Similitudo. Siquis reus carcere constructus, ad mortem damnatus ob læsa Maiestatis crimen à parte suo commissum, eo sine ac sententia ut infra mensem patibulo infamis appendetur: si sententiæ expectans executionem, in ipso carcere proptijs actibus Regem multo gravius offenderet, vel in eum rotam laxaret sclopeti, vel lapillis eum impeteret, certum est, quod hoc faciente sententiæ suæ executionem redderet longè brevior, diemque acceleraret executioni sententiæ designatum. Ad mortem damnatus es, ob patris tui Adam in Deum, offensam in quo velut in humani generis capite censebaris, ut declarant Theologi. Hoc Apostolus verbis illis innuit: *Corpus quidem mortuum est, propter peccatum;* id est, condemnatum ad mortem: Hic in mundi carcere detineris captivus, diemque habes iuxta cursum naturalem præfixum, quo sit tibi moriendum. Si ad hunc perveneris, in tempore tuo morieris: porro si tanta te præcipites infania, ut nihil agas aliud, quàm graviora novaque veteribus superaddere crimina, ac mille proprijs Deum irritare sceleribus, tot illi adijiciens lapillos, quot committis scelera, an non insane, vides accelerandam tibi executionem fore sententiæ, nec vitam tuam ad præstitum non protrahendum terminum, sic ut proinde moriaris in tempore non tuo?

Eleganter de hoc disputat D. Bernard. Senen. Ordinis Seraphici gloria, admirandum referens exemplum, quod eius tempore cernit Cataloniæ de quodam adolescente, qui per iudicis sententiam patibulo suspensus commisso totus incanuit, barbâque protraxit atque ad pedem persequens. Loci Episcopus ex divina revelatione edoctus, asseruit hunc adolescentem, ad illam vitæ ætatem fuisse superiurum, sed vitæ tempus illi ob indebitam contra parentes rebellionem, abbreviatum. Ne verò auagetur vltorius, sufficiant nobis quæ in SS. litteris apertiora legimus. Vivit anima tua, dicitur mihi, quam procul ab homine mors distabat, dum cum Do-

XIII. Similitudo.

Rem. 8. 10.

31. In quadr.

Dom. 2.

quadrages.

Ser. 17.

Tom. 2.

XIV.

Exemplum

de iuvene non

suo tempore

merito.

XV.
Quam
longe
mors di-
stet ab
homine.

minus condidit: Adeo procul, ut distantia dicere-
tur prope insitata, nedum mille, milleis millia-
ribus, imo spatio distabat insitato: ita ut, quan-
tumvis celeriter mors advolaret, numquam ta-
men ad hominem usque pettingere, potuisset:
quandoquidem per totam Dei aeternitatem immor-
talis, numquam homo mortuus fuisset:

Sap. 2. 23.

Creavit Deus hominem inextinguibilem.

Lib. 13. de

Civ. 6. 20.

Et l. 14.

613.

Nihilominus labitur homo in peccatum, ma-
nam ad pomi fructum adiciens interdictum: quod
si superficialiter attendis, vix hoc vilius vide-
tur momenti, ut D. Aug. sapius expendit, hoc
vnicum autem peccatum stimulus tuit, quo pri-
mus homo acriter adeo equum hunc mor-
tis pupugit, ut hoc stimulus tanto procurreret
impetu ut momento temporis totum hoc transi-

XVI.

Mors

per pec-

catum

citissime

accurrit.

liert spatium, & illa mille millia annorum, &
hanc distantiam quasi infinitam, & confestim ad
hominem pervenerit, eum ut luum apprehende-
rit, captivum, sibi que subditum reddiderit, divi-
nit hęc omnia conformiter terribiliter: *In*
quocunque die comederis ex eo, morte morietur: nec
illum tantummodo hęc involuit sententia, sed
totam eius secum traxit posteritatem, quę in
ipso peccaverat: iuxta Apostolicam declaratio-
nem: Per unum hominem peccatum in hunc mundum

Rom. 5. 12.

intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes ho-
mines mors pertransiit. Itaque vnicum hoc pecca-
tum, quo primus homo manum ad arborem ex-
tendit interdictam, effecit ut mors percurreret,
atque petransiret tam immensum, atque infinitum
spatium, & in ictu oculi ad illum appropin-
quaret, a quo prius milleis leucis, imo tota ab-
fuerat aeternitate, ad quę idcirco nunquam potuis-
set accedere. Dicit tu mihi: quāti a te mors di-
stat? Nolim te tam perfectum ac David, de quo
diximus quod illam sibi adeo proximam con-
siderat, ut nō interesset vel vitius Iulij crassities,
vel acies culti: Vixit Dominus & vixit anima sua;
quia uno tantum, ut ita dicam gradu ego morsque
dividimur. Sed nec te collocare velim in consi-
deratione philosophorum dicentium: quod si senes
mortem habeant adstantem portam: iuvenes illam
timere debent in angulo latitantem in insidijs:
Mors senibus est in sinu, iuvenibus in insidijs.

Fugito mortem tantum a te distare, quantum
vuleris, tibi vitam determinans adeo datur-
nam, quali perfumuntur hoc tempore mortales,
septuaginta, vel octoginta, imo etiam centum
annorum: sit ita, faustumque tibi sit, quamvis
autem nequam, quę tamen hoc concedo lubes
imaginationi. Ex alia parte dicitur mihi, si tan-
tummodo manum ad arborem vitam exten-

dendo, illam ita ad cursum excitavit, ut vnicō
momento tot annos distantie, quales diximus
superari, perpendo diligentē, quam arborem
tibi Deus in lege sua interdixit, ad quam teme-
rarius legisque transgressor manum non exten-
deris extendatque quotidie, in Dei contemptum
eiusque non leuem iniuriam fructum rapiens:
edenque prohibitum: quę genera peccatorum
mihi dixeris, quę millies non committis? Mendax
es, superbus, ambitiosus, invidus, carnalis, inhone-
stus, profanus, mormuratur, petiurus: te namque
contemplatus scias deplorat: *A planta pedis vs-*
que ad verticem, non est in eo sanitas. Si peccatum
igitur vnicum stimulus fuerit, quo homo mor-
tem excitavit, & ad cursum ardentius prouoca-
uit, ita ut in ictu oculi ad illum pervenerit, a quo
tot annorum myriadibus, imo tota aeternitate
distabat; tot stimuli, quibus eam excitas, non
efficiunt, ut in ictu oculi percurrat, superetque
annos septuaginta, vel octoginta?

Sapienter valde definiunt Theologi peccatum
Potro Deus illius nobis in effectu descriptis dif-
finitionem apud Salomonem iuxta nonnullos
antiquos codices, quos sequuntur Lyrā, Catthu-
sia, Vatab. &c. *Insuper est mortis acquisitio.* Ec-
cē tibi, quid sit peccare mortem manu compre-
hendere: & quod per peccatum sit, nihil est aliud
quā ipsam obtinere. Potest hoc congruē decla-
rari per illud quod paulo ante retulimus; quod
nempe vitam a Deo mutuō concessam accepere-
mus pro libera eius meraque voluntate disposi-
tam. Siquis tibi gladium commodatō concedere-
ret, videret autem quod illo ripes petrasque
percuteret, & quocumque irumperes indubium
est, quod ilico illum a te repereret; si tibi simili-
ter catenam accommodasset, videret autē quod
illam per lutem traheres sordibus inquinatam:
manifestum est quod ilico illam a te reposecet
sua restituendam dicere: que: siater mitam in-
honestē catenā illam luto obvoluere, nihil aliud
est, quā illam perdere, qua propter illum tibi
acturum eriperet. Concessit tibi Deus animam
vitamque mutuō: cernit quod illam indecorē
excipias inhonores, per sordes peccatorum rep-
tes fetidissimas: quid futurum inde arbitraris,
nisi quod tibi hoc dicat, quod alteri: *Hęc nolle*
animam tuam reperent a te?

XVII.

Diffinitio

mortis ab

effectu.

Sap. 1.

XVIII.

Similiku-

do.

Luc. 12.

20.

XIX.

Peccator

longum

habet 10-

gum.

Declarat

ibi Spiritus S. qua ratione mors ad Adam per-

cutiit

venire poterit, cum tam longè, vt diximus ab illo distaret. Non morietis: quia peccavit, & per hoc ad illà accessit, adeò licet remota, illamque apprehendit & ad se peccator attraxit: *Deus mortem non fecit, impij autem manibus & verbis accerserunt illam.* Pish quàm profunda est hæc Theologia? Sicut enim gratia quid est adeo excellēs, vt iustus cum illa operando, vitam obtineat æuiternam, à qua per naturam suam distabat infinitè: eodem plane modo peccatum quid est adeo peruersum, vt per illud homo mortem assequatur, ab illo licet intercapedine distet infinita: & quambis homo sit per gratiam inter Seraphinos altius elatus, ab morte sic distans, vt nihil amplius peccando solummodo ad illam approximabit, eamque comprehendet, iuxta illud Apostoli: *Stipendia peccati mors: gratia autem Dei, vita æterna.* Numquid non aptè dicitur: *Iniustitia est mortis negotiatio?*

Ex his rationem capiunt D. Greg. & D. Bern. & cur Spiritus S. mortem corporalem agnominet vmbra mortis spiritalis: est enim peccatum vera mors: *Si ambulauero in medio vmbrae mortis* &c. Vmbra corpus sequitur: vbi corpus statuitur, continuo vmbra sequitur & currite corpore, currit & vmbra. Mors corporis vmbra est peccati quod est mors animæ. Quàm primum corpus hoc peccati in hunc mundum intravit, mors velut vmbra eius statim introiit, & eodem pede quo peccatum currit, currit & mors. Festina, propere tu peccando, & videbis quàm propere tibi mors aderit. Euge, num vitam exoptas diuertnam? An multis annorum decursijs viuere satagis? Dauid melius quàm ego quatit hoc à te voce publica, & edicto præconio, quod in Dei nomine mûdo notificat: *Quis est homo qui vult vitam: diligit dies videre bonos?* Communis est SS. interpretatio, per vitam intelligi vitam gloriæ: hæc etenim vita temporalis mors est potius dicenda quàm vita. Ita senserunt D. Cyril. & Diu. Aug. & Bern. &c. Et ob eandem rationem dies bonos intelligunt, dies beatitudinis: huius etenim temporis dies, hoc nomine non merentur appellari. Verum D. Iren. opinatur, Dauidem etiam de hac vita præsentis sermonem insinuere. Quis est homo, qui vult vitam dieque bonos? O Sanctissime Dauid: quot sunt qui tibi hæc concedant propositum? Dico nobis, quale superest ei: Ser. 7. in ad hoc medium, & remedium? Quæ præscripta præseruatiua, quæ cordis confortatiua non vulgaris? Quas nobis regulas præscribis? Indubiè certiores erunt illis mûdo, quas nobis Galenus proponit obseruandas. Quem modum nobis in

Lib. 4. Mor. c. 17. & 18. b. In de-clamat. ad Guiliel. Abb. XX. Cur mors corporis dicatur vmbra.

Pf. 33. 13.

d. 2. Cyr. Lib. 2. in Ioan. c. 74. d. D. Avo. Ser. 7. de vmbra Domini, & 1. 30. Hom. Ha. 1. c. Ser. 7. in Pf. Qui habitant. Li. 3. cont. Hæres. c.

cibo potaque præstitues: Quos cibus inquiremus? An tibi obis iniunges: vt à pruna caueamus? An vt carnem lautius excipiamus. Multum aberas, scopum non attingisti. Mors accessit, & accedit per peccatum: vitam vis dæuotam, dies videre saluberrimos: Ab illis tibi præcaue: *Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum.* Diuertere à malo, & fac bonum. Pr. h. quale Recipe adeo præcellens & securum? Visne viuere? *Diuertere à malo & fac bonum.* Dimitte pro cam & inhonestam viuendi dissolutionem: satage de seruiendo Deo. Cupiditatis renuntia, & liberalis cures esse elemosynarius. Ex hoc gradu ad alium ascendamus.

Si peccatum attrahat post se mortem, ipsamque acceleret, & cursu propellat velociori, facitque vt vnicui accedat instanti: quæro à te: quænam est ætas in qua magis vigent peccata, & homo deditus illis viuunt liberius, quàm adolescentia? Hæc etenim causa est & antrum in quod intrant omnia, talique concursu residet, vt turbatum se mutuo propellant: ætas hæc illa est, in qua bullit prurique sanguis, appetitus sunt vehementiores, experientia nulla, timor nullus retrahit, libido dirigit actiones, & præcurrit, sine respectu non tolerabilis audacia. Maxime proprie vocantur Eliu amicus Iob iuuentutem tempestatem: *Morietur in tempestate anima eorum.* Vertunt Septuaginta: *Morietur in iuuentute.* Habes hic symbolum maxime proprium adolescenti diuitis, sani, robusti, ex-citati, nauim sollicitè tempestate iactatam: *In tempestate.* Prædiximus nihil esse facilius quàm nauim mare sulcantem in diuersa rapi; quilibet venti status eam dirigit, ducitque quolibet, & tempestate agitata, quando varij diuersique venti, quoniam contrarij pari flatu in eam conspirant, quis dicat qua ratione quolibet impellatur? Omnes in illam vim suam explicant, vnus ex hac, alter ex alia parte, vnde momento temporis ad tam varias eam dolebis pelagi semitas deiecit, am, vt deploranda nauis his tadem fracta patiatur na: fragrum & percat. Quid adolescens est, nisi nauis in mundi pelago exposita in quem tauros suos adolescens impellit ventos quantis inordinatis. Si is turbatur appetitibus, & motibus lasciuie, gula, ambitionis, iracundie, superbie, voluptatis & infinitis cupiditatibus agitur? Heu quantis passionum suarum turbinibus perturbantur? Optime quædrat hoc illis de psalterio: *Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est.* Parum noxiunt, multa cepiunt, cæci sunt

Lib. 1. de sanitate tuenda.

Tab. 36. 14.

XXII. Adolescencia bene dicitur tē. Restas.

Pf. 106. 27.

XXI. Quod medium seruandi vitam.

Lib. 1. de sanitate tuenda.

Tab. 36. 14.

XXII. Adolescencia bene dicitur tē. Restas.

Pf. 106. 27.

1701. 22.
179.

& currunt; ecce quid illis contingit: Stultitia allegata est in corde puere; ait Spiritus S. q. d. id quod in corde adolescentis dominium habet ac Principatum; & de eo nunquam excedit, velut quid illi colligatum, stultitia est & ignorantia. Sibi persuadet se ipso Salomone sapienterem. Nouerit ergo cœcū illum esse & amentem.

Hom. 67.
in Gen.

XXIII.
Taurus
exprimit
adolescentem.

Gen. 49. 6.

Orat. de
obitu Va-

lenti. in-
ter princ.

Gen. 30.

19.

Ps. 24.

Notat D. Chrysostomus quod Patriarcha Iacob ut subtilis Philosophus vocaretur, (iuxta versionem Septuaginta) taurum Sichimorum Principem, quando Dinæ amore exæstibat quem Simeon & Levi occiderunt: In furorē suo subuertauerunt taurum. Taurus etenim elegantet exprimit adolescentem, eō citius procreans, quo passionum suarum stimulis acrius irascitur, feritque oculis clausis nihil attendens. Idcirco inquit D. Ambr. quamuis tantā dotatus esset Salomon sapientiā, falsus tamen est, quod inter maximē obscura & intellectu difficilia: Penitus ignorat viam iuueni in iuventute. Sic legit D. Ambr. eadem de causa, inquit, pater eius David maritauit adolescentiam ignorantis & stultitiæ: Delicta iuuentutis mea, & ignorantias meas ne meminero.

Z. 3. con-

tra visu-

per vita

monast.

XXIV.

Ne inue-

nes mo-

riatur

Deum

timeant.

Hic ita concessis, in qua ætate timenda magis videtur esse mors homini: Si peccatum vnicum hoc valuit, ut ipsam attraheret tanto distantiem iuncta alio, tot tantæque peccata an non sufficerent, ut quam primum aduoleret, cum nos illi simus adeo vicini? Super hoc fundat D. Chrysostomus, proficuum sanè documentum, quod parentibus prescribit filiorum suorum vitam optantibus longævam. Numquid illam vis reddere certiorē? Hinc ad labora, (consulo) ut sibi à peccatis caueant, sint virtutis studiosi, Deum timeant, frequentent Sacramenta, sint modesti. Ad huius confirmationem adducit id quod summo Sacerdoti Heli notimus contigisse: qui cum inordinatius atque intemperantius filios suos diligeret, eorum laxabat frœna cupiditibus, & quamuis aliquando defectus eorum corripere, nimis tamen leuiter, & cauda vulpinâ exardebat eos: verebatur enim eos morte afficere, vitamque illorum optabat prorogari. Ea ergo de causa, respondet illi Dominus, amittes eos, nec accrescent nec filios procreabunt, teque ad sepulchrum præcurrerent, quod & factum legitur. Apposuit sententiam illam Spiritus S. annectit ponderatū dignissimam: Ne lateris in filijs impijs, & nisi fuerit in eis timor Dei, ne confidat vita illorum: in gemis enim inuestigato luctu, & confestim illorum scies consummationem.

Eccl. 16. 1

Hæc verba perpende singula, præsertim hæc? Nisi fuerit in eis timor Dei, ne confidat vita illorum. Præ gaudio sublit natos tibi filios, ut pinus aureas, agiles, sanos, optime dispositos. Interrogo te: num Deum timeant? num à sceleribus viuunt puriores? num suis vacant appetibus? num frœna laxant cupiditatibus? Si filios aduerteris sceleribus implicatos, ne confidas vitæ illorum, robiginitati, sed hoc sit tibi compertum; quando minus de illis quid suspicaberis fuisse, hæc tibi tristitia noua adferentur: Filius tuus immatura morte sublatus est: Confestim illorum scies consummationem: nec inquiras unde, vel quomodo: sufficit tibi hoc scire, quod Deum grauitur irritari. Unde (sic D. Chrysost.) D. Chrysost. & inuestigato luctu? Nonne quod filios no. Tom. 1. s. 10. pro emendare negligimus?

§. 10. Defunctus efferebatur. Diligentia mortuus effereudi ad sepulchrum nostrorum corporum ostendit miseriam.

Ecce defunctus efferebatur, filius vnicus matri 33. *Di* sua. Expende cum D. Chrysostomo. n. & 2. *Hom. 10* D. Augustino. b. Quam cito de domo defunctus effertur, quamuis vnicus sit matri suæ, habetis & id quod præ cæteris ardentius exoptatur: ta post expulsi etenim est nostrorum corporum miseria, ut sitientem statim contumpanitur, vetibus corrota im- *in 7. 1. 1.* pleantur, tantoque factore euncta conquirent, b. *5. 48.* ut nec filius patrem, nec mater vnicum filium, ad fratres sed nec vxor maritum, quem vita ipsa sibi habet *in 1. 1.* chariorem, perseire possit: *Vxorē etiam inuitam D. Chr.* (ait D. Chrysostom.) *fontes verum exagitant, ut Tom. 1.* maritum deserat. O calamitatem infelicem, quæ tibi digito monstrat, quid sit corpus hoc, quod Corpora tantopere sarcinas, excolis & adorna. *Quorum- nestrā* dam animalium caro in longa tempora seruatam tur in corrupta, ut asserit D. Augustinus de carne *Lib. 21. de* facta: pauonis: ut enim ejus rei caperet experimen- *1. 1.* tum, pectus ejus asseruari iussit, & ad anni ter- *1. 1.* minum integrum atque incorruptum inuenit, *1. 1.* hominis autem caro continuo corrumpitur & *1. 1.* fetet: ita ut nec ipsa germana Lazari soror, factorem cadaveris perseire præsumperit, in- *1. 1.* clamans: *Sanctus factus.*

Hinc originem sumpsit, id quod refert Dio. *Apud* dotus moris fuisse apud Ægyptios, si quis filius *Per. Bel.* heres mortuorum parentum debita non statim *1. 1.* solueret, ut apud eum defunctorum cadavera de *1. 1.* domi asseruentur, nec sepultura tradentur; *cap. 2. ad* quo significabant, nullum exactorem esse seue- *1. 1.* riorum.

II. riorēm, qui festinam sic extorquet debitorum
 Ægypti hanc satisfactionem, quam vermes, foetorem, putredine
 cadaucta nem, ex corporibus defunctorum exhalantem,
 domum qui taurus est, vt nullum sit tormentum adeo
 adduci molestum ac intolerandum; vnde illam se uisibili
 iubebat, vt tyranni, velut supremo tormento reos affli
 geant, dum eos scilicet vitos defunctorum ca
 debita daveribus sociarent alligatos, quo nullum dari
 soluerent potest efficacius argumentum; quo corporum
 nostrorum probatur non ferenda corruptio.
 Huius veritatis considerationem ex ipso D. Aug.
 D. Avat. hauriamus: Cum esset in apud ostia Tyberina ma
 Serm. tre charissima sociatus, expectantes temporis tra
 48. ad quillatam causa remeandi ad Africam, & gratia
 Fran illius, cui mare & terra obedunt compulsi, a Pon
 trem. tiano Praefecto, vno clarissimo, qui de Roma ad
 T. 10. nos videndum venerat, cum eodem die cum reuersi
 sumus Romam ad intrinsecam diligentius, magnifica
 adificia, & opera Paganorum: & ductus sum cum
 ceteris ad videndum Cadaver Casarii in sepulchro,
 & vidi quid omnino esset, colore luido ornatum,
 putredine circumdatum, ventrem eius diruptum, &
 verminis per illum transientes cavernas profluxi,
 duoque famelicis in foueis oculorū pascebatur, erines
 eius non adhuc ebant capiti, dentes eius apparebant
 labijs consumpti, & reuelati: erat narium funda
 mentum, & in uentrem maiorem Christumissimū dixi:
 Vtinam est Casarii corpus praclarum? ubi capilli
 solent: Ibi facies decorata: Te namque venerabantur
 homines, te timebant Principes &c. Ei respondit
 mater pietate plena: fili, omnia sibi pariter desce
 runt, quando defecit spiritus eius, & reliquerunt eū
 captiuatum in sepulchro trium brachiorum plenum
 foetore & putredine. Et statim adiungit: Eia ergo
 fideles Christi considerate, quid sumus, animaduert
 te ad quid venimus.
 Eleganter hoc expressit Sophar Naamathites:
 Si ascenderit usque ad caelum superbia eius, & ca
 pit eius nubes teigari, quasi sterquilium in fine
 perdetur. Septuaginta legunt. Si ascenderit in
 caelum dona eius, q. d. conatur mortales seiplos
 vique ad caeli lydesa in opinione atque altima
 tione hominum extollere, donis bonisque qua
 receperunt. Sunt autem diuitie bonaque terrena
 velut basis, super quam auctoritatis suae figuram
 seu imagi ematollunt; quae tanto surgit altius,
 quanto fuerit basis, cui innititur, erecta sublimius.
 Haec autem est ratio, obquam alios iudicemus
 esse sublimiores, quos opulentiore diuitia, bo
 naque plura ad statū erigunt altiores. Vnde in
 fert Seneca: Ideo nos hominum magni uiam ad
 mi: ari: quia eos metimur cum basi sua, q. d. quia
 demetunt prosperitatis eorum altitudinem, e
 Hieron. B. p. de Lanza Tom. III.

bonis & diuitijs quas sibi comparant: etenim il
 le sunt quibus tales subleuantur. Illa naq̄ e vox
 Superbia eleuationem significat: & sublimē exal
 rationem; q. d. Erigat se homo, statum ascendat
 quemlibet sublimem; culmo aditus diuitiarum
 bonorumque temporalium, ita vt capite lydesa
 tangere, illudque nubites inferre videatur: hoc
 certio nonerit q̄ od ad finem diem suorum, in
 extrema illa mortis hora ita corporis eius pate
 bit manifeste corruptio, vt futurum sit adeo hor
 rendum atque execrabile, vt conferri possit ster
 quilio. In Hebraeo vox habetur: C. g. a. l. q. u. e.
 rem significat immundam abominabilem, horri
 dam, vt nedum osses dat manus attingentis, sed
 insuper & oculi contentis nauicam parit
 intolerandam, vt omnes ab eo longius aufer
 gant, domibulque suis ipsum procul elimi
 nent.
 Ni faller huius rationem hausit ex veteri
 Sabæorum, Arabumque consuetudine, quam ad
 ducit Geraldus & refert Pineda: sic etenim illi
 cadauera mortuorum exhorrebant, vilique fa
 ciebat, vt illa velut sterquilium haberent, flag
 naque foetidissima. Pro huius confirmatione le
 gimus quod mortuum Regis sui corpus ad ster
 quiliū extraherent, in eoq̄ sepeliebant: a
 quale namque iudicabant esse sterquilium, quo
 declarant nullum defuncti corporis locum
 magis conuenire, quam sterquilium immun
 dum, putredine vetribulque exhorrendū. Quā
 uis etiam Regis sui corpus, erat tamen flagnum
 horribile, foetidumque sterquilium, Idem te
 statur Strabo & ad confirmationem eius quod
 dicit, sententiam in medium profert Heracliti
 philosophi senioris, dicentis: sibi nihil differre,
 atque non minus abominabilia cenferi senten
 tia mortuorum cadauera, quam sterquilium, qui
 bus nihil sit foetidius, nihil horribilius: proinde
 ad illa, quasi ad propria loca esse deferenda.
 Ex his conelulit Sophar amicus Iob, quod iā
 tractandus esset, habendusque vir iustus Iob vt
 mortuus, quando vidit illum ad sterquilium
 damnatum, lepra sordidissimum; quo designat
 eum ex summa prosperitate, qua florentem illū
 viderat, ad summam delapsū esse miseriam:
 Quasi sterquilium in fine perdetur, abijcietur
 scilicet & vilipendetur, eo modo, ac si sterquilium
 esset, & vt tale & dibus suis exterminabi
 tur, cum vt proprium habitaculum aliud assigna
 bitur sinesum foetidissimum, quale ipse iam esse
 censetur. Et hoc idem teste D. Angu. fieri illi
 qui se pluribus cenfet bonis de ratum, Crelo
 que ditiozem: atque inter alias hunc vnam
 L. 2. de mirab. S. Scrip. dan. 1. 35

Tob.
 20. 6.
 III.
 Homi
 nes ex
 hali
 diu
 tiarū
 meri
 mur.

Seneca

Lib. de
 vari
 secul
 IV.
 C. 1.
 ucia vt
 ster
 quili
 niā
 habē
 tur.
 Li. 16.
 ad fm.
 Strabo.
 L. 2. de
 mirab.
 S. Scrip
 dan. 1. 35

V. Cur sepulchrum Moysi sit in cognitu-
 „ dari rationem, cur voluerit Deus vt Moysi cor-
 „ pus mortuum procul valde, & à populo distat
 „ sepeliretur, sed nec voluerit, vt quisquam sepul-
 „ chri ipsius nosset mausoleum: ne quis de popu-
 „ lo videret faciem corpusque Moysi defuncti, nō
 „ enim congruum censebatur, vt viderent tunc
 „ faciem illius adeo sordidam, exesam ac corrosā,
 „ quam prius viderant pulchram, resurgentem
 „ luceque mirabili gloriosam, dum ex monte post
 „ longū cum Deo colloquium descenderet. Heu
 „ quale conspicitur corpus illud, illaque defuncti
 „ facies, cuius tantus est factor quem à se ex ha-
 „ lat, vt inimis etiam sibi amicis, atque dilectissi-
 „ mis horrorem excitet execrandum, eumque ha-
 „ beant vt abominandum: in tantum vt etiam illi,
 „ quos viuentes præ cæteris amauerant, sint, qui
 „ foris iustent, vt quam primum de domo effe-
 „ ratur tumulo cooperiendus, ne forsitan offendant
 „ domesticos, & factore, ac corruptione insciant,
 „ voluntque eo vsque in terram altè deponi, vt
 „ nec caput, nec manus, nec brachia, nec mem-
 „ bra aliquod defuncti videatur.

D. Amb. Perpendit autem D. Amb. quandam doctrinā,
 I. 6. Hexa. quam mutatus est ex D. Basil. nempe quod cor-
 e. 8. To. 1. pora quæ beatiori tempore, & facilius corrup-
 Ho. 3. in il. puntur, scilicet turpius, ex quibus etiam ma-
 lud Moysi. ior verumtum copia constitit, corpora Principum
 Attendo sint & luxuriosiora. Grauius scilicet diuitum cor-
 tibi. pora luxuria distant a Luxuria, hic dicit delicias
 in comedendo, vestiendo, & dormiendo, quibus
 caro mollior redditur, propria corruptionis ver-
 miumque materia. Sic expertus est D. Augu-
 D. Aug. serens enim, quod Romam cum matre sua per-
 Ser. 48. ad ueniens, cū eū visis Præfectus Pontianus festi-
 frat. in cius vellet excipere, ductus est ab eo, vt cinita-
 Eremo. tis huius imperiole, ac totius orbis capitis spe-
 Tom. 10. cietur celsitudinem & multus variisque hinc in-
 de visu admiratione dignis, tandem in spectaculū
 adducitur Cælaris Imperatoris e adaner de
 quo sic scribit: *Vidi quod omnino esset livido colore
 ornatum, putredine circumdatum: ventrem eius ai-
 ruptū, & vermium per illum catenas transientes
 prospexi, duo quoque famelici in fovea oculorū pas-
 ceantur, crines eius non adharabant capiti, dentes
 eius apparebant labijs consumpsit, & ventrali erat
 narium fundamentum. Maxime tamen illos ex-
 horrebat vermes, qui de inani ventris eius con-
 cauo prosepcebant. Optimum ac veridicum de
 hoc testimonium dedit beatus Pater Fran-
 ciscus de Borgia, nobilitatis Hispanicæ decus
 eximium: quamuis enim pari pede in eo nobilitas
 pietasque progredierentur: illam tamē animo
 concepit visili mutationem, quam totus expauit*

mundus, cunctis etenim senutians terrenis,
 pauperisque religiosi depositis mundi exuuijs
 suscepti habitis, ex conspectu corporis illustri-
 simæ Regine Elisabethæ, quando tumulandum
 Granadæ in seetro iacens apertum fuit: cum
 enim illud prius vidisset gloria & honore coro-
 natum, ita stupefactus hæsit, vt dicere potuerit:
Hæcine hæc est illa Elizabetha? sicut alij de regina
 Iehabel, illi vt nomine simili, sic moribus longè
 dissimili, exclamauerunt.

Hanc esse rationem autumo, cur ille maximus
 sit amicus, qui præ cæteris huic incumbit, vt
 corpus ædibus quam primum effertur tumulā-
 dum, ne factor percipiatur, & qui se defuncti ja-
 ctant, amicos, hoc ipso declarat, dum manum
 adhibent mortuo sepeliendo, terræque pugillum
 iniiciunt. Quinimo hæc prima angeris in cordi-
 lis tuis sollicitudine, vt corpus tuum quocumque
 terræ mandetur, & vix aliquid est, quod grauius
 ferres, quam si crederes, corpus tuum non ilico
 sepeliendum, factum iam cineris congestus, &
 factor oculis intolerabilis, sicut illi,
 quos Dominus per Isāam his verbis percutit:
Indignatio Domini &c. interfecisti eorum præiuriam. Isai. 34. 2
tur, & de cadaveribus eorum ascendet factor.

Sic Pagninus interpretatur, quod ait Iob de
 diuicie prospero, abundante: *Ipsæ ad sepulchra du-
 ceantur, & in congerie mortuorum vigilabit:* legit ip-
 se. *Ad puluerem festinabit.* q. d. festinatō puluere
 est terraque contegendus. *Ad puluerem festinabit,*
 erique hæc cura illius prima, qua disponet, vt
 quam primum mortuus fuerit, ad parentis suors
 ac prædecessorum sepulchra deferatur sepeli-
 endus. Hoc est. *Vigilare in congerie mortuorum:* ete-
 num S. paginæ familiaritē est vltimam primamque
 curā verbo: *Vigilare,* exprimere. En tibi quid sint
 hæc corpora, quæ tanta sollicitudine sarcinamus,
 exornamus, & ad publicum producimus consp-
 cium, non enim cura erit inferior, qua studebis,
 vt quam primum terræ reconduantur, & à mor-
 talium oculis putrefacta, abscondantur. Hoc ad-
 discere, quanto saginas illud delicatius, tanto gra-
 uiori hoc exponas corruptioni. Rex Egypti
 suis spatibus Principibus, magna gloria fastuosus
 in omnium oculis seipsum arrogantius efferebat,
 quia diuus, quia fortis, quia formosus. Conspicit
 illum Deus, vocat ad se va tē Ezechielem, atque
 illi: *filii hominis tristes intona tharenos, infelicem
 hunc, eiusque Principes amarè deplora: Fili ho. Ezech. 32.*
minus, cane coramen lugubre super multitudinem 28.
Egypti &c. Quid illi dicam? Quo pulchrior est
descendo & dormi cum in circumcisis? Sic legit D. 1a. ca. 32.
 Hic, per modum interrogatiōis, opinaturque Ezech.
 Deum

VI.
Mortis
cōsidera-
tio sua-
detur op-
timatibus

Dei hoc significat: Mortalium infaustissime, num forsitan tibi maior est venustas, & maicestas quam cæteris monarchis. Africa, Pefidis, Ibe- riazque. In quo vel ob quid te credis illis esse su- periozem: *Quo pulchrior es tu?* An ignoras illos omnes in corruptione, cineres, vermesque esse conuerfos: Quid de te futurum tandem arbitra- ris? Variablis scribit sine signo interrogatus: *Quo pulchrior es descende &c. q. d.* Hoc tibi sit, homi- nū miserime, exploratum, quanto corpus illud obesus excolis, compositique festiuus, tanto sit tibi considerandum attenuus quod panis post hæc diebus de palatio tuo sis efferendus, mor- tuus, corruptus, vermium congeries, ijque sis, coniungendus, quos in cinerem putredo cōvertit. Hoc vobis o Principes, o viri primates accla- mo, qui delicijs vestris, pompisque efferrimū: *Qui pulchrior es descende &c.* Oculos in sepul- chra declina, hocque perpende quod, quanto vi- tus gentilius, tanto postmodum apparebis esse deformior, palamque fiet, quid sit illa facies, quam sic expoebas, quid illa corporis elegan- tia, quæ alterum in tantam rapiebat amentiam? &c. *Etes defunctus &c.*

§. II. Defunctus efferebatur. *Vi quid pesti- ferum habebant Gentiles ibi mortuos sepe- lire, ubi viuentes habitabant: nos autem censemus hoc salutiferum sicut D. Tacobo fuit Anachorita.*

31 **D**efunctus efferebatur. Adolescentem illum fora: extra civitatē efferebant sepeliendū iuxta receptā à Indæis consuetudinē: nō enim mortuos sepeliebant in templo, vel Syna- gogis, vel locis publicis: sed foris in campis aut montibus, aut eorum vallibus. Edidit D. Theod. duos libros in defensionem legis Evangelicæ, quatenus corrigeret, emendaret & depinnetur arroganti Gentiliū superbiā qui legem aspera- bantur Evangelicam; quos inscripfit: *De veritate fidei, seu de curandis Græcorū affectuionibus.* Libro autem nono, cui titulus est: *De legibus, eminentiam probat Christianæ religionis, & legis Evan- gelicæ: venit enim alias leges abolitura, sicut virga Moysi, colubros detorauit, quos magi pro- duxerant Ægypti. Congruenter disputat de legibus, quas mundi nationes obseruat circa corpora defunctorum, quas omnes religio Chri-*

stiana delevit, & aliam instituit multo salubrio- rem. Idem profequitur D. Hieron.

L. contra

Omnes illæ nationes in hoc conueniunt, vt Iouin. su- crederent expellere quod corpora defunctorum in longe à longius à viuentibus segregarentur: ex eorum princip. namq; fratre iudicabāt ac verberari aerē fore I. cotrus peridum luemque orituram cortagiosā Omnes grauos & multum implicitos se sentiebāt mor- nationes tuorum cadaueribus, nescientes quid de illis a- corpore ra- gerent, ne damnum illis aliquod periret, cau- foras ex- sarent; vnde diuersa de his à varijs sanctis sunt tulerunt instituta. Massagetæ (ipquit D. Theodoret.) se- sepelien- nicret occidebant, & concidebant. Tiberiui de- da- creptos, grauiternque iam infirmos ad montis II. ducebant supercedium, quos inde in præceps Varij deieciabant: ab animalibus deuorandos. Hircani modi se- & Caspij molossos canes nutriebant qui defun- peliendi- clorum corpora laniant. Persæ illa ad loca ab- mortuos- ducebant scilitaria, b. it. s. ambusque discerp- da. Sabæi, Nabuthæi, & Arabes stercorem habebant congestum, cui mortuos involuebant, vt in sterquilinum conuertenterent, de quibus va- rij tractant Auctores: Sed hæc omnia compe- dit D. Hieronymus in his verbis: *Massageta, & D. Hier. Derhicos, miserimos putant qui agritudine moriunt. Strabo, tur & parentes, cognatos, propinquos, cum ad fene- Lib. 16. & tam venerint, iugulatos deuorant, rectius esse dī. alij apud centes, vt à se potius, quā à vermibus comedant. Petr. Bel- tur. Tiberini quos dilexerant fenes suspendunt in lonium paribus. Hircani volucris & canibus semiuos l. i. de se- proieciunt. Caspij iustem bestijs mortuos Schyra eos pulc. c. 11. qui à defunctis amant sunt, viuos in iodium cum Tom. 2. ossibus mortuorum. Bactri canibus ad hoc ipsum nu- ritus obijciunt fenes. Quod cum Alexandra Pra- factus Nicaeor emendare voluisset, pene amisit Prorincia. Heu quæ sunt istæ ab omni sic pie- tate, & humana ratione alienæ consuetudines? Romani maiorem licet curam haberent mor- tuorum, numquam permiserunt, vt cadauera in templis Deorum suorum conderentur, sed nec in vrbibus, nam & illi iudicabant pestem atque aeris corruptionem inde prouenturam, magis L. 2. de autem expedire, vt foras longius amandarentur, leg. vnde hæc lex inter duodecim leges, tabularum, III. teste Cicerone, vna scribebatur: *In vrbo ni sepe- Cadauera habeban- lito.**

Celebris habita est illa iuncoſulti Pauli sente- tur im- tia, quam restituit Imperator Adrianus: *Corpus munda, in ciuitatem inferri non licet, ne funestentur sacra, & alios Mente reuolue verbum illud: Funestentur, quod pollue- significat, inquinare, polluerē, & rem aliquam bant. immundam red dere. Sic de quibusdam ait Cice- Orat. pro ro: *Humani hostijs Deorum aras, & templa su- Fontis, nestant.**

neſant. Habebant autem defuncti corpus adeo inſauſum, immundum & abſtinabile, vt crederent, quod non ſolum illud tangendo, ſed etiam ad illud accedendo, illud contuendo, vel illi occurrendo, quiſpiam redderetur immundus, & adeo pollutus, vt à ſacrificijs repelleretur, quibus nec intereſſe poterat. Quocirca mortuos noctu ſepeliebant, vnde & actus illi dicebantur: *Funera deducto nomine: A ſonalibus*, quod facies ſignificat, quibus illos efferiebant, Insuper meminit D.

L. I. & 6.
de adorat.
in ſpiritu.

Cyrill morem hanc fuiſſe antiquiſſimum: centarijs enim annorum, ante Romanos quiniſimo ante Moysen hunc legimus prædicatum & inter Ægyptios ſtabilium: qui corpus defuncti cenſebant adeo vile, inſauſum & immundum, vt illud tantum videndo, aut illi occurrendo, quiſquam cenſeretur immundus, vtque vt immundus, pollutus & incapax haberetur ſic nec vt ijs ad eſſe poſſet ſacrificijs Deorum ſuorum, quæ munda dicebantur. *Mos apud Ægyptios inoleuerat, qui ad huc apud idololatri cultores ſeruat, vt templi aduentus vident, ne cadaveri occurrant: ſanctam enim impietatem eſſe aiunt, non modo ſponte illud attingere ſed vel in eius dumtaxat aſpectum accurrere.* His declarat D. Cyrill. diſſicilia quædam verba Moysi ad Pharaonem: Ingreſſus ipſe cum

D. CYRILL.
ALEX.

fratre ſuo Aaron ad Regem eaque ex Dei nomine in deſerta de Ægypto diſcedere indulgeat, quem captiuum diſcedere detinebat, vt in deſerta procul abſcederet. Deo ſuo ſacrificaturus: *Dei Hebraeorum vocauit nos: vt enim viam trium dierum in ſolitudinem; & ſacrificemus Domino Deo noſtro, ne forte accidat nobis peſtis aut gladius.*

IV.

Cur Moyses voluit ne hoc denuntiat, vt quam primum Dei populum in deſerta de Ægypto diſcedere indulgeat, quem captiuum diſcedere detinebat, vt in deſerta procul abſcederet. Deo ſuo ſacrificaturus: *Dei Hebraeorum vocauit nos: vt enim viam trium dierum in ſolitudinem; & ſacrificemus Domino Deo noſtro, ne forte accidat nobis peſtis aut gladius.*

Exo. 5. 3.

¶ 36

Vſus eſt Moyses, vt Pharaoni demiffione populi perſuaderet, ratione deducta ex recepta apud eos veteri conſuetudine. Requirit: (inquit) Hebraeorum Deus à populo ſuo hiri ſibi ſacrificia, ſicut & veſtri Dij varias à vobis hoſtias & oblationes efflagitant. Illas vobis licitum eſt ritumque dedicare, eò quod veſtra hic habeatis excluſa templa locaque ſeparata, quæ dum ingreditimini & in quibus dñs eſt, nec videtis, nec alicui poteſtis accurrere mortuo, eſtis prouide ad celebranda ſacrificia capaces. Illa Hebræi non habent, vnde ſi hic ſacrificia Deo ſuo facerent, deberent illa in loci fieri communibus, vbi periculum incurrerent videndi, vel occurrendi defunctis, ſi per ea loca deſerentur, in quibus illi Deo ſuo ſacrificarent, prouide nobis accideret poſſet, vt dñs attentiores ſacrificijs occuparet, & veſtra ſententia, & ipſa & nos redderemur inhabiles ac immundi, ſi caſu ſortuito illac mortui cadaver eſ-

ferretur, vel ſi nos ad vicimas eſcendentes illi fortuito occurreremus. Hoc innuunt (ex mente D. Cyrill) illa verba: *Enim in ſolitudinem & ſacrificemus &c. Ne forte accidat nobis peſtis, aut gladius.* Quod clariſſe expreſſerunt Septuaginta: *Ne forte occurrat nobis mors, vel cad.*

Hinc orta eſt diuina illa lex populo conſtituta Iudæorum, vt quicumque cadaver hominis contingeret, cenſeretur immundus, nec fas illi eſſet illo die alicui adſtare ſacrificio; quæ licet myſticis alijs non careat rationibus, quas S. Patres exponunt, hæc tamē vna eſt, quod Deus aliquo modo conſcendere voluerit eorū imperfectioni, perueſtigue inclinationibus, quas in Ægypto contraxerant idololatriæ mores imbibentes Ægyptiorum: maxime namque negotij ritus erat, illos viuo actō cordibus eorū eradicare. Prout in lege ſua agit de mortuo velut de re immunda: & quantum ego conicio, nulla inter alias legales immundities, quam hæc impurior habebatur, quod & lex ipſa confirmat, dicit: *Omni*

qui tetigerit anima humana mortuum, id eſt defuncti cadaveri immundus erit. Si quis in agro tetigerit cadaver occiſi hominis, aut per ſe mortui ſuos illius, vel ſepulchri immundus erit ſeptē diebus. Habes hic ad oculū, quam immundū ſit deſecti corpus, vt nedū ille cenſeretur immundus, qui tāgeret illud, ſed etiam qui ſepulchrum in quo iacet conditū, attingeret: & nedū adhuc vſq; ad veſperā, ſicut in alijs immunditijs, ſed ad ſeptē vſq; dies: vnde nullatenus ſacerdoti licitū erat peracturo ſacrificia, officio ſepulchri intereſſe, ſicut poſtea dicitur: *quāvis hæc immunditia (vt bene probat Abulenſis) nullū inuolueret peccatum, In ca. 19*

erat tamen quadā inhabilitas ac irregularitas, *Leui. 9. 37* qua quis inca: ax reddebatur ad ingreſſendum tabernaculū, diuiniſque aſſidēdū ſacrificijs quiniſimo tangendi ſanctā. Quod ſi quidquam horū faceret grauioris delicti reus haberetur. Eo modo quod nunc Index qui ſententiam mortis fert in homicidam, licet non peccet, eſſicitur tamen ad ſacros Ordines; quibus ad altare aſcenditur, irregularis; eſſetque non leue peccatum, illos ſuſcipere, manente hac inhabilitate.

Alias credo nationes, à Iudæis hanc hauiſſe ceremoniam, ſicut & alias plures, vt aduertunt D. Clemen. Alexan. D. Baſil. D. Gregorius Nazianze. & alij, quorum doctrinam in Prologo noſtro ad Tract. Euange. expendimus præſertim. Græci & Romani apud eos, vt diximus ex ſententia ſenioris Iuriconſulti nefas erat in cineribus mortuos ſepelire: *Ne tranſſarentur ſacra.* Quamvis autem apud eos, hoc ſtatutum

ſuum

suum habuerit augmentum, & defectum, concedens aliquando illos in ciuitatibus tumulari, velut Traianum, ac virgines Vestales; & illico ad primum reuocatum sit rigorem, vt illud Adrianus Imperator renouauit, de quo Pineda & Pet. Bello. Verum cum Iudæi adeo tenaces essent corporaliū suarū ceremoniarū obseruatores hoc mordicus, & inuolubiter obseruauerunt, præsertim cū illos lex diuina data, per Moysen obstringeret, quocirca suos omnes defunctos foras ad campos, montes, cauernas; seu hostos eleferebant sepeliendos, etiam vira sanctissimos, qualis cum esset Eliseus, foras illum in deserto recondiderunt, adeo præcul, vt refugium hoc locus esset latronum, vt patet. Deinde quamuis locus sue dex eis præfuerit, atque in terram eos promissionis induxerit, mortuum tamen foris in monte Ephraim tumularunt. Sic nobis etiam testantur Euangelistæ de S. Ioseph ab Arimathia, quod sibi sepulchrum in horto suo præparauerat, atque effoderat: quod illud ipsum felicissimum fuit, in quo Dominus noster Iesus Christus sepultus fuit. Hæc erat lex intemerata, quocirca hunc eleferebant. *Ecce defunctus eleferebatur.*

Th. c. 3. lob
v. 14.
De Sepul-
turi.
VI.
Iudæi for-
as pro-
cul à ci-
uitate
mortuos
sepelie-
bant.
4. Reg. 13.
Ipsæ 24.

VII.
Omnes
has de
mortuis
leges
auertit
lex Eua-
gelii.

37
VIII.
Casauera
tur hæc
prima:
Inter nos
sepelire
mortuos,
il-
mortuorū
Iosque
coram
nobis ad
oculum
habere, non
ex-
nobis sū-
citat pestem,
non infirmitates,
aërem non in-
fici, non corrumpit,
sed nostram
purificat
vitam,
& medium
est animæ
nostræ salu-
tissimum:
& vix alia
reperies,
quibus peccato-
rem ad vitam
excitas, effica-
ciora, quam si
oculis
eius simulachrum
obijcias mortis,
in quo vi-
deat: quis finis
sit mundanæ
gloriæ, quis facul-
tatem, diuitiarum,
pulchritudinis
corporisque eum

delicijs suis extremis terminus, in quem hæc omnia resoluantur: vt enim paulo ante declarauimus, est defunctus, mutus & claudus prædicator, qui te docet, & ostendit in seipso, puras sine vlla fraude veritates; vnde hoc perpende animus, quod quamuis hi voluerint adolescentem hunc mortuum foras à se longius auandare, eoque animo foras extra ciuitatem efferebant: Lucas tamen Euangelista, vt experitissimus medicus, illum oculis nostris spectandum obicit, ne eos ab illo nauseabundi despectamus, dicendo: *Ecce defunctus.* Hinc consentit amicus ille Iob, de quo sapientius egimus: hic enim de peccatore locutus concubinario, in vitijs suis irradiato, pro uidoque scelerum letargo obdormiscente, cui nullum prodest, quo excutetur ad meliora, remedium hoc vltimum illi tandem suadet, vt applicetur: *Ipsæ ad sepulchra ducetur & in congerie mortuorum vigilabit.* Ad sepulchra descendat, cumulum ex ossibus & putredine componat, oculis suis spectaculum obijciat: hoc etenim somnum abiget oculos, & dormientem ad saniora prouocabit.

IX.
Crebro atque vtiliter in medium profertur admirabilis illa S. Iacobi Monachi Anachorite historia, quam litteris tradiderunt Metaphrastes, & Lypoman. & hanc recte esse quam narrat D. Chrylostom. tacito licet nomine. Fuit hic vir omnium virtutum exercitio, si quis alius, celeberrimus; à primis etenim vnguiculis vitam professus est Anachoriticam, in deserto habitans, perpetuis vigilis in orationibus, seuerus deditus penitentijs, D. Iohannis Baptistæ sectator admirabilis. Hunc toto conamine prosequitur, in via virtutis facit progressus, vt crebra per illum Deus signa operaretur. Iam annus quadragesima hoc in virtutis stadio iudeusliss cucurrerat: quando diabolus corpus cuiusdam puellæ ingressus possederat: parentum erat hæc filia nobiliorum, qui cum nullum in conuersionibus virisque sanctis, quibus oblata fuerat, remedium aut solamen inuenirent, hanc illi curandam obtulerunt, eum supplices exorantes, vt filiam miseretur. Miletus est itaque eius, & orationum suarum instantia demum ab ea cōpescuit, namque illa à demone liberata. Vt autem hoc patientes viderent prodigium, cruciatum recordati, quibus illam diabolus afflixerat, vt omnibus modis salutem eius certam totamque redderent, virum Dei rogauerunt, & illam in pijs exercitijs instrueret: itaque filiam dimittentes abierunt, etatis moribusque tanti

Exemplū
de S. Iacobo Anachorita.
Apud sur.
23. lamma.
Tom. 1.
Lib. de re-
parat.
Lapsi.

si nihil omnino dissidentes.

En tibi terribilis in consilijs suis Deus: en tibi tentationem Satanæ vires potentissima: confessum enim in pectore eius ignis: cepit inhonestæ exarscere concupiscentiæ, tantumque sumpsit inimici huius peruersi statibus incrementum, ut ipsa nocte de facto virgini vim intulerit impudicus. Non hoc diabolo satis: illico cepit in mente eius tantum exaggerare facinus, magnumque representare discrimen, cui statim exponeretur, quam primū parentes adesset eam abduci, confutius autem fore: Inadet, si violatam iam occideret, & in præteritentem deieceret, ipse verò eò fugeret, ubi nunquā amplius ab hominibus videretur absconditus. Hæc etenim ea demonis astuta, quam altas expendimus: incitans enim ad peccatum sub spe consequendi à Dei misericordia criminis indulgentiam, quando iam commissum est, tantam eius ostendit fœdram gravitatem, gravemq; fœditatem, ut ad laqueum excitet desperationis, vel alia superaddendi peiora prioribus, ut factū esse in Iuda proditore cognoscimus: Comprehendit igitur Monachus puellam, violatam occidit, occisum in præterlabentem mergit fluvium: ille verò omni salutis abiecta spe abiit quocumque eum pedes ferebant in incertum. Attende, quantum tuæ debeas fidere virtuti, nitique fortitudine. Sanctitas, vitæque quadraginta annorum coeclis virtutis, tot probata signis, tot exercitijs illustrata, ab ipsis incunabulis confirmata, modicis adeo valet viribus, ut oppugnata succumbat. Quid arbitraris te fore constantem qui tanta cum hac illaque versaris libertate: temerarius omnino ignorans quid ieiunium, quidque poenitentia?

Multas postquam percurerat anxius vagusque regiones, prope desperabundus Monacho occurrit, viro ut prudētia, ita sanctitate prædito, cui suam aperuit infirmitatem, suumque delixit vulnus. Ille verò peccatorem ad scelera hortatur per fœdam exomologesim, ac poenitentiam, animum addit & de diuina misericordia suadet fiduciam: Itaque peccatis per confessionem expiatis grauem doloens Monachus & inauditam proposuit subire poenitentiam. Quæ hæc? Huc illucque diuagatus antrum offendit, illud ingreditur, plenum reperit ossibus aridis, cranij, mortuorumque cadaueribus. Hoc est, ita hoc est inquit habitaculum meum saluti meæ perquam conueniens: Cuncta igitur defunctorum cadauera colligit, & in vnam componit congeriem: hic se facit ad faciem opponit illa

irreuerberat, conspiciens oculorum obtutu. In hoc perpendebat hominem illum fuisse diuinitus affluens ac potentia nobilem, delitijs enutritū, à famulis circumscriptū, & ex omnibus quibus ad luxum potitus est, nihil illi præter id, quod videbatur speresse, animam autem eius rigoroso iudicij diuini subitam exitum in altero considerabat, quædā libidinis lux, ac voluptatibus ex animi sententia vacasset Epizurus, omnia verò hæc tantū solūmodo esse, quanti in his quæ supererant, licebat videre, ossa sc. collata, confracta, imo putrefacta. In illa ruminabat notabatq; Domivam, quæ gratissimā fœrat omnibus elegantia, quòdque tota eius formæ venustas deliqueret, atque in adeo tristes evenisset reliquias, ad angustias redacta sales, quales coram Deo suæ illi poterant causare vesaniz.

O quid non in illo conspectus hic operatus est? O quanti refert, seipsū cum mortuis cōcludere, illos tangere, illos videre, filios olfacere, Quæ arduo decem annis in hoc perstitit habitaculo, tantā sibi compans animæ salutem, tamas recuperans vires, quibus peccata reslauraret in integrum: ut dnm in illa regione tanta aquatum esset penuria, terræque siccitas, ut arbores omnes aruæque exarscerent, tantique grassarentur morbi, ut passim omnes mortui corruerent pro eorum curatioe supplicatōnes, & orationes publicæ celebrarentur. Dns autem vrbis illius Antistiti reuelavit, ut ad talē speluncam accederent, & à viro quem ibi reperirent, supplices rogarent, quatenus pro illis supplicet ad Deum intercederet, certi, quod illo deprecante ab infirmitatibus alijsque malis curarentur. Illo igitur accesserunt. Dei virum inueniunt, manus illi tendunt humiles, precumque poscent suffragia: nec aliud ab eius ore potuerunt verbum elicere, præterquam severiores icūs, quibus sibi pectus tundeat, istelq; gemitus inter hæc verba: Propitius esto Christe multis impietatibus meis: quibus auditis Antistes ceterique domum revertuntur. Cum autē terræ sterilitas, calamitasque populū incessanter opprimeret, cœli versus duplicatas, mittit orationes, ac iteratas instrunt supplicationes. Iterum Deus idque apertius idem revelat: cum enim Episcopus cum Clero totoque populo feruentioribus incumberet orationibus, audiunt omnes de cœlo vocem clarè resonantem. Ite ad seruum meum Iacobum, quem antea conuenisisti, eumque impotens mouet precibus, ut à me vestrum deprecetur remedium, & confestim vobis elargiatur, eroque terræ propitius. Rediunt ad speluncam omnes, tantisque virum

Dei

Dei precibus exorant, ut multiplici eorum roga-
tu adactus, oculis in cœlum elevatis oraverit:
Domine Deus per tuam piissimam misericor-
diam: populo huic terræque esto propiti-
us. Ilico cœlum nubibus oblectatur, imberque deluper-
ruit copiosus, quo terræ fruges reparantur. Fami-
liæ providetur, perque totam illam Provinciam sa-
lus effunditur universalis, cunctisque gratissima.
Ab illo quoque tempore dignatus est Dominus
eius meritis tot tantæque operari prodigia, ut to-
tum mundum in sui raperet admirationem. Fa-
ctum hoc expendit D. Chryost. quo verè poenit-
tentia præclaram consistit virtutem: quanta-
que sit erga peccatores Dei misericordia, qui ex
corde conuertuntur, & ad eum animo synchro
conuertuntur. Hoc quoque contempletur ego,
quantum profuerint eius salutis corpora defun-
ctorum, inter illa versari, illa tangere, illa intueri,
illa circumagitare, nec non quanti salutis tue
referret, si tantumdem tu quoque faceres: *Upe in
congrua mortuorum vigilabis. De quibus alias.*

§. 12. Ecce defunctus efferebatur. Non
malis auidibus mortuorum cadavera proy-
ciantur: quibus honestam debemus sepul-
crum impertiri.

38 **S**ecunda propositio: non contemnenda, non
saubus disceptanda corpora sunt projicienda
defunctorum: non solum gratiâ eius utilita-
tis, quam prædiximus nos ex illis habere, sed
eius gratiâ, quod ipsi debemus defunctis. Hanc
propositionem ut certam asseruit D. Aug. Non
sunt spernenda defunctorum corpora: cuius hanc
adfert rationem corpus est intrinseca pars ho-
minis, quæ pluri illi valet ad sui essentiam, quàm
omnia bona exteriora: quocirca quod si magni-
faciendus est homo, non debet eius corpus vi-
lipendi: Tria sunt bonorum genera ad hominē
spectantia: anima, corpus, & bona exteriora: hæc
illi omnia intrinsece conveniunt. Verum quidē
est, quod inter hæc vltima ordo quidam sit: quæ-
dam etenim sunt illi præ alijs magis propria:
quia illi sunt coniunctiora. Nemo dubitat, quin
filius de patris substantia generis, illi sit magis
proprius quàm quilibet alius de parentibus: ac mi-
nus propinquus, quamvis ille illiq; sint ei extrin-
seci. Inter cetera bona hominis exteriora, quæ-
dam sunt illi viciniora, sicut vestimentū, quo in-
duntur, certum est quod illi sit magis propinquū
quàm domus in qua moratur, & hæc illi vici-
nior quàm campi & arua quæ possidet.

Potro quantumvis hæc omnia sint homini
convenientia, illiq; proxima, nullum tamen il-
lorum, nec omnia simul sic sunt illi propinqua
ut corpus. Ex quibus infertur: quantumvis vnus
dicatur alterius procurator, eo quod rebus illius
augendis prospiciat: Verus tamen magisq;e
prospici illius dicitur esse procurator, qui bonis
illius ad animam vel corpus spectantibus sin-
gularem grauemq;e adhibet curam, beneque
consulit. Sicut è contrario grauiorem illi dicitur
esse intulisse calūnniam, qui vel animæ, vel
corpori damnum irrogat quàm ille, qui ceteris
tantum bonis detrahit exterioribus. Ideo dia-
bolus cum primam intendit Iob persecutionem,
processit, quasi paulatim ac gradatim ascenden-
do. Primo namque permittit illi Deus, datque
licentiam fortunæ bona auferenda, quæ ceteris
sunt magis extrinseca, etenim nullo modo ad
personam pertinent Iob, nec illam quidem at-
tingunt: Ecce vniuersa qua habet in manu tua: sit,
tantum in eam ne extendas manum. Quinimo, ut
hæc illi bona diriperet, ordinem seruauit: nam
primo pecora prædatus est maiora, & minora,
camelos abstulit, quos habebat, deinde domum
eius funditus euertit, tandem filios ruinâ domus
interemitterant etenim hi personæ Iob reliquis
propinquiores. Ceterum sibi persuasit diabolus
quod nec sic negotium absolueret, quod Iob in-
ferre moliebatur: quandoquidē in his illum tan-
tummodo tetigisset quæ ad illum non spectabāt,
tangebantque personam. Quocirca à Deo licen-
tiam postulat, *Mitte manum tuâ, & tange os eius,*
& carnem, & tunc videbis, quodam faciem benedi-
cat tibi. Nam corpus ex ijs est quæ ad personam
spectant, velut pars eius intrinseca: ille, qui titulo
parentelæ vel amicitie magne alicui vinculo
obstringitur obligationis: non leuem corporis
ipsum habet sollicitudinem.

III. Ex his capio rationem, cur dum saltem func-
tis exequiæ soluentur, filij, parentes, seu amici Cur ca-
ram intensè procurent, ut hæc magna cum pom-
pâ, fastu, & honore peragantur. D. quoque tanto ho-
Augustinus magis expresse declarauit ratio-
nem cur hæc funeralia tanto splendoris appa-
tu defunctis exhibeantur. In pretio habes ve-
stem, quæ quondam amici tui fuit, vel amulum
fratris tui vel parentis tui prototypon. Et Na-
both vitam exponit & sanguinem, ne vineam
quis attingat, quam tami faceret, eo quod pa-
rentum fuisset suorum sola possessio: quâto plu-
ris faciendâ sunt atque æstimandâ corpora quæ
pars eorum fuerunt, tantò maioris æstimatio-
nis ac pretij, quânto salus vitæque præponderat,
ratione.

D. Aug. Lib. 1. de civ. c. 12. & 13. l. de susa pro mort. 3. Tom. 3. 1. Corpus pars intrinseca hominis est honorandum.

II. Diabolus in diuersis bonis Iob ordinem seruauit: nam Iob 2. 12. Iob 2. 12. Iob 2. 12.

D. Aug.
Tom. 5.

ratione cuius homo quilibet. exponit. cupiens
da: Pell. in pro pelle. Si paterca vestis, & annu-
lus. loquitur D. Augustinus ac si quid huiusmo-
di tanto charius est. posterius quam erga parentes
maior extitit affectus. nullo modo speranda sunt
corpora. que vixque multo familiaris. atque con-
suetis. quam quilibet indumenta gestamus. Hac
enim non ad ornamentum. nec adiutorium. quod
adhibetur extrinsecus. sed ad ipsam naturam homi-
nis pertinent.

Quocirca ut impia reiecta fuit illa Barbaro-
rum consuetudo. qui mortuorum corpora be-
stij edenda proieciabant. vel in sterquilinum
ut in illud conueirentur. quasi bruta fuissent &
iumenta irrationabilia. Ex his originem. sumpsit
illa nationum omnium diligentia. qua se rationis
esse compotes ostendebant. defunctorum cor-
pora tumulo contigendi decentiori. Quorum in
mundo memoria superiuit. Passim omnibus
ebuitum est Regine demitandis mausoleum.
qua tantam adhibuit manum. post diluuium in
fundatione prima Monarchie scilicet Babylo-
nie. iam a temporibus Lot. qui pluribus annis
Moysen præcessit. mos Principibus. Regibusque
inoleuerat sepulchra erigendi elaborata. pretiosa
in locis particularibus in montibus. vel in cor-
rum vallibus. vel speluncis. vel campis. hoc ete-
nim indicat quando perpenis attentis huius
vix miseris. se desiderio desiderare ostende-
bat iam ex tunc esse se tumulatum. Cum Re-
gibus & Consulibus terra. qui adificam sibi solitu-
dines.

Iob 3. 14.

Vocat solitudines sepulchra. primo. quia pa-
rentes. amici & propinqui defunctum solum de-
ferunt. ut notat D. Aug. secundo. quia sepulchra
in solitudinibus erant. extracta. in montibus ac
desertis quæ saepe ab ipsis sepulchris nomen
sortiebantur. ut canit Poeta Virgil.

Ser. 48. ad
fratres in
Ere.

IV.

Cur se-
pulchra
dicantur
solitudi-
nes.

Virgil.
Lib. 11.
Æneid.

fuit ingens monte sub alto
Regis Teuctim terreno ex aggere bustum.
Hoc. canente altero Poeta Luciano. Regibus. ac
Principibus erat in more positum.

Et Regum emeres extructo monte quæ sunt.
His in locis sibi sepulchra construebant. insigni
ordine columnarum. pyramidum. arcuum. ac
formicunt. Inter septem mundi mirabilia annu-
meratur mausoleum quod viro suo statuit Ar-
temia Regina Caria. ex quo uomen sibi sepul-
chra sumplerunt. ut mausolea dicerentur.

Lib. 2. c. 3.
Lib. 3.
Lib. 2. c. 3.

Erant admodum celebres Pyramides Ægyp-
ti. quibus communiter non minus. quam talentum
extruendis impendebatur. ut ait Diodorus
Siculus. Apud Æthiopes. et statuit Herodotus. &

Diodorus viros dignitate. opibusque primarios
ex auro. vulgares autem ac plebeos ex argento se-
pulchra construxit. Apud Græcos celebra vi-
lebantur sepulchra. atque inter illa. caput attollit
mausoleum Alexandri Magni primi Græcorum
Monarchæ. quod charissimum illi Dux Hephe-
stion plurius talentis. extructum dedeant. Te-
stantur nobis frequentissima. historie Romano-
rum sepulchrorum magnificentiam. quam con-
firmant obeliscorum ac colosorum. tum pretio-
sitas. tum excellentia. qui Romæ ad hunc usque
diem spectatu dignissimi demonstrantur. Fie-
bant autem hæc tanto sumptuum excessu. ut
necesse fuerit. expensis illis. certam præferbere
quantitatem. prout relatum in legibus Duode-
cim tabularum. teste Cicerone. scribitur. unde &
dicit. Nostra quidem legi interpretis intelligunt
in primis sepulchrorum magnificentiam esse ni-
muendam.

V.
Quam
superuosa
fuerit
illa sepul-
chra.

Propter illa sepulchra. quæ tunc temporis
ædificabantur. ait Iob. de Regibus. Principibus. ac Nihil
Consulibus. Edificam sibi solitudines. Perpende post mor-
nomen sibi. licet enim fidei luce careant. ex te super-
hoc. tamen naturali luce quoniam oculorum est nisi
suorum conspectu cognoscebant. defunctum sepul-
solum in sepulchro remanere. & cuique mor-
talium licitum esse cum Iob. effari. Solum vultu Iob 17. 3.
superest sepulchrum. Regna. dignitates. palatia.
diuitias. redditus. omnia hæc mortuus his & il-
lis. elargitur. ut narrat S. eloquium de Alexan-
dro Magno. & psallit David. Relinquent alienis Ps. 48. 12.
diuitias suas. Alienis appellat. omne quod ipse
non est. quia nec sibi quaquam defert. ille
qui illa deserit alienis. ipsis vero solum superest
sepulchrum. ideoque illud tanto studio. tantil-
que expensis ædificabant. Edificam sibi solitudi-
nes. Hæc ingentem Christianis ingerunt confu-
sionem.

Illis solummodo comperta erat necessitas. quæ
corpora sua maneret. quodque nihil illis eorum
quidquam quæ hic sunt. esset profuturum. ut
autem illa. infantis non proiecerent carpenda
bestijs. pretiosa. atque illustria illis sepulchra
preparabant. Quid facturos esse credimus. si il-
las nouissent angustias. ad quas tunc temporis
se lugeret anima deuolutam. se uero Dei tribu-
nali propositam cui nihil posset prodesse terre-
nozum. nisi tantum elemosinæ. sanctaque o-
pera. quæ vel ipsa. in hac vita fecisset. vel alij ad
eius essent facturi subleuamen. Quando diligen-
tiori studio conarentur illa. disponere ad perpetuam
animæ quietem. quàm ad sepulchri splen-
dorem

39

dorem in honorem quietemque corporis? Hoc igitur studio tenebantur mortales, dum adhuc viverent corporibus suis honorifica & consuetudini sepulchra, quoniam & ipsi superstitibus non minori laborabant diligentia, hoc honore defunctorum corpora cumulare, quoniam Poëtarum Corymbus supremum appellat: *Supremum honor.* Vel quia vltimus hic est, quem amico, vel parenti potes præstare, sepulchro illos recondens honorifico, vel quia hinc supertiam adhibebant diligentiam qua non poterant maiorem quibus ebata fuerat amicorum vita: tunc etenim amoris præferebant iudicia: quandoquidem ex illis quæ faciebant nullum sibi à defuncto compensationis sperarent emolumentum.

Hinc tunc tamque varij curandi corpora modi prodierunt: illa namque balsamo iungebant, floribus & odoribus implebant, cum illis copiosius tumulabant divitias: unde Iob dixit, quod illi, qui per terræ venas divitias inuestigabant, summo opere laborarent, si quando sepulchrum offenderent: *Effodient et thesaurum gaudent, vtiliter cum inveniunt sepulchrum.* Quidquid noverant conservandis, prodesse corporibus diligenter expendebant. Hinc illa Romanorum firmata consuetudo, qua corpora cremabant defunctorum, quorum cineres colligebant, & in vitris vasisque repositos pretiosis sepulchris inferebant. Facti huius plures assignant auctores rationes, quarum prima ea sit: quod efficaciter contemderint præcedente corruptionem corporibus assecclam: nihil autem virtute pallet purificandi potentiore quam ignis: idcirco namque Respublica Christiana pro more habet duo genera sordidorum hominum comburere, qui Respublicam inficiunt: unum in corpore, sunt autem hi bestiales: Sodomitæ, peccati contra naturam retrahunt in anima, sunt autem hæretici. Congruenter terra lumur hi & illi ignibus exurendi, quatenus terra ab eorum immunditia, pestisque contagio purificetur. Secundâ vero eorum erat, qui opinionem sectabantur philosophi Hieracly: eum enim credentes ignem primum esse rerum principium quæ fiebat, hoc ita decernebant, ut in eum reverterentur. Tertia fuit, quo monstraretur animam iam ad superna cõscendisse. Velut cozes tentabant, quibus fidei oculi caligabant, nec quidquam certi de statu animarum eorum qui moriuntur distinguere stantebant: quocirca nece quid dicerent, confusè dicebant quod defunctus ad fidei raptus esset, ubi Deos suos esse autumabant, ex quibus ortæ sunt illæ stoliditates quibus fluxerunt: quod hu-

Hieron. Bapt. de Lanua Tom. III.

ius anima in stellam esset conversa, & alterius in alteram, ut autem hoc significarent, corpora cremabant, per hoc declarantes, quod per flammam illam, velut quoddam vehiculum anima ad caelestia veheretur. Foris audierant, quod S. pagina de Angelis scribit, qui per flammam ascendentes de sacrificio Gedeonis, & Manue in caelum ascenderant; & de Elia quod curru igneo sublatus fuerat in paradysum. His appositè communitè sepulchris apponebant pyramides, illisque mortuos includebant, ut canit Poëta Lucanus *Pyramides claudant*: quæ sic vocantur, eo quod in altum allurgant per modum flammæ: *non* Græce Latine ignem significat. Cæterum alias alij rationes profertur: & dicitur, quod hoc ita decreverint, ad conservationem & perpetuitatem corporum: nam cum postmodum elapsis multis prætorum annis imerent, quod destructis sepulchris cadavera mortuorum detecta exponerentur, quibus non levis posset adferri ignominia: iudicarent congruum fore medium illa ab hac iniuria vindicanda, eaque tradendi æternæ conservationi, ut in minutissimos cineres redigerentur. Hoc faciebant cum illa iam preciosis unguentis, odoribusque inunxissent: omnia ad securitatem eorumdem conservationem. Persæ mortem hunc (ut credimus Herodoto) execrati fuerant: eo quod crederent ignem bestiam esse insatiabilem: & si rationi non esset congruum, ut defunctorum corpora bestijs traderentur devoranda, minus adhuc expediret illa tradere igni qui bestia est, quæ nulla insatiabilior: *Nunquam enim dicitur sufficit.* Quare & balsamis, unguentis, aromatis, floribus odoriferis aliisque ad hoc compositis condiebant, eorum per hoc longæva studentes incorruptioni: de quibus futiores modo esse non possumus.

Ex hoc principio probat D. August. sedulam curam, qua tenentur inuigilare Christiani ne defunctorum corpora bestijs avibusque exponantur. Cur corpora in sepulchris: *Non sunt spernenda defunctorum corpora, maxime infidelium ac hæreticorum.* Primò: Christiana quia templum sunt Spiritus Sancti, in quibus locum honorum est, quibusque usus est, ut per ea præclara, honorifica multa atque heroica pararet virtutum opera, eè debeat æterna retributione dignissima. Illis tanquam sepeliri organum & vas ad omnia opera Sancti, usus est Ratio Spiritus. Hanc signant Apostolus rationem, prima quæ nos honoretur, ut corpora nostra servemus ab omni libidine, luxuria, carnisque vitijs illibata, quod suavis confirmat rationibus: Prima sunt enim membra Christi, & de corpore Christi.

X x Christi

V. 1011.
Lib. 11.
Æt. 11.
VII.
Sepulchri honor cur dicant vltimus.

Iob 3. 21.
VIII.
Cur Romani corpora concrement.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

1. Cor. 6. Christi: *Nescitis: quia corpora vestra membra sunt Christi?* Secunda: sunt etiam tempora Spiritus Sancti. *An nescitis quoniam membra vestra tempora sunt Spiritus Sancti: qui in vobis est, quem habetis à Deo? non estis vestri: Empti enim estis pretio magno glorificate & portate Deum in corpore vestro.* Habet hic quanti te oporteat facere corpora defunctorum. Primo; illa consideres vt corpora Christi: vt enim aduertit D. Tho. nesci animas nostras pretioso sanguinis sui redemit litro, sed etiam corpora: nobisque meruit non tantum renouationem vitamque per gratiam animatum, sed etiam corporum, quæ in resurrectione mortuorum generali; ad mundi terminum mandabitur executioni, quando spes illa res erit, de qua Paulus: *Saluatorem expectamus Dominum nostrum Iesum Christum qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ etc.*

Itaque sicut Adam per peccatum nobis mortem acquisiuit nedum animatum æternam, sed etiam corporum, ita per Christum habemus, & habebimus, nedum animatum vitam per gratiam & gloriam, sed insuper per ipsum, eam corpus assequetur æternam: tunc autem dicitur Christus perfecte esse glorificatus: quia nedum in propria sua persona, anima & corpore, sed in nobis ipsis, nostrisque corporibus, qui velut inter eius membra numeramur. Nunc in seipso glorificatus est: quia caput est corporis mystici verum & in membris suis mysticis pariter glorificandus est: ita vt hæc nostra corpora, velut membra ex quibus corpus hoc Christi mystici componitur, vitæ donanda sint gloriosa. Et hæc ea ratio est quam adiungit Apostolus: *Non estis vestri. empti enim estis: ex qua hanc infert conclusionem: Glorificate & portate Deum in corpore vestro.*

Ratio Secunda profero rationem ex eodem D. Aug. quia dicuntur corpora nostra membra, & organa esse, per quæ Christus operatur: ipse etenim est, qui in nobis per gratiam, velut causa principalis agit, quid quid agimus: mobilique hoc licet illat: vatis vsurpare: *Omnia opera nostra operatus es in nobis Domine.* Si à D. Paulo quæsieris, quis per eius linguam loquatur: respondebit: Christus: *In me loquitur Christus etc.* Quis per eius oculos videat quis attendat: anima in salutem: Responder: Christus: Quis operatur prodigia illa curandi languidos, illuminandi cæcos, resuscitandi mortuos: Responder: Christus: *Per me efficit Christus.* Si Paulum videris plus cæteris laborare, cumque interrogaueris: quis pri-

mum horum omnium est principium: dicitur: gratia Christi: *Abundantius illis omnibus labora. 1. Cor. 15. nisi non ego, sed gratia Dei mecum. Tandem si scire desideres, qui cum ad bonum excitet, vitamque tribuat dicit: Vtuo ego, iam non ego, vnius vere Gal. 2. 10 in me Christus.* Itaque sicut multoties peruenit in nobis operatur natura, quam ex terreno primo parente contraximus, vt dicere heuere D. Paulo: *Iam non ego operor illud, sed quod habitat Rom. 7. 17 in me peccatum: sic etiam aliàs sepe, qui in nobis operatur, Christus est, & semper vera est illa D. Aug. sententia: Multa opera bona facit Deus in D. Aug. homine, quæ non facit homo: nulla tamè bona opera facit homo, quæ non faciat Deus.* Huius profectionem atque explicationem Theologis relinquamus excutiendam: profundam enim complectitur doctrinam: nam semper in hoc saluanda est tuendaque nostri libertas arbitrij, solum ad hoc valeat vt intelligas rationem, cur corporis nostri membra, dicantur esse Christi: quia ipse est, qui per ea operatur. Tu sacerdos qui consecras, Christum esse noveris qui tecum per linguam tuam operatur, & quando laboras, ipse est qui tecum per manus tuas laborat, & quando largiris tu elemosynam vt decet, ipse est, qui per brachium tuum tecum operatur, & quando Xenodochium frequens ægros solaturus, ipse est qui per pedes tuos tecum operatur.

Hæc autem eadem est ratio, ob quæ D. Aug. asserit membra nostra ac corpora dici posse templa Spiritus S. ipse etenim est qui cum eis opera sancta ac meritoria operatur per membra ipsa eorumque partes. Pende, monet Apostolus, quæ reuerentiâ sint illa tibi colenda. Iam nosti, inquit, nihil à Deo puniri seuerius, quam templi sui violationem: *Si quis templum Dei violauerit, disperdet illum Deus: Quam um noui, hoc tangit, quod toties in SS. litteris repetitur: cum enim Dominus plurima scelera, grauissimisque perculisset peccatores: quando eos audacia proruperunt, vt templum suum violare comenderent: iam illi patientia deesse videbatur (si sari sic licet) illosque perdidit vt Regem Balthasar: eum enim sacra templi vasa pollueret, & indignè tractaret, illum horrenda caede subuerit, cum tamen millenis alijs præcedentibus peccatis conuiuisset. Similiter cum patienter toletisset horrenda Regis Antiochi scelera, qui septem Fratres Machabæos vna cum matre extremo dolo ne affectu supplicio: quando ad tantam delapsus est impietatem, vt sacrilegas templo manus iniecte conaretur: *T. manuit expoliare templum: in illum Mach. 9. ita severo aumaduertit cruciatu vt consuptus à 2.**

Ratio
Secunda
X.
Corpora
nostra
organa
sunt Spi-
ritus S.
1. Cor. 12.
2. Cor. 13.
3.

1. Cor. 3.
17.
XI.
Violato-
res tem-
plorum
Dei se-
uerè pu-
nit.
1. Mach. 9.
2.

verbum

vermibus funesta morte perierit. Patientius hoc ipsū certum in periculo illo Duce Alcimo, cuius eū Deus puniendas tolerasset iniquitates iamque Dei templū violatē concepisset, hanc temerariam eius Deus: præsumptionē tremendo

v. Mench. 54.

præuenit supplicio: *Præcipit Alcimus destrui muros domus sanctæ interioris, & destrui opera prophetarum, & cepit destruere. In illo tempore percussus est Alcimus & impedita sunt opera illius, & exclusus est ex eis: & dissolutus est paralyti, nec ultra potuit loqui verbū nec mandare de domo sua.*

Rom. 12. 1.

Hoc spectare videtur Apollolus. Attendite, corpora fidelium esse templū spiritus S. caute, ne illa immunditijs polluaris: etenim vos Deus, ut templi sui violatores seuerè castigabit. Ea de causa tantopere laborabat, ut seculo Deo sanctos mundosque conseruarent: *Obseruo vos fratres, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra, hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem &c.* Ex illo principio vim habet ratio D. Aug. quare defunctorum corpora magis faciamus, & honoremus: certo etenim certius est Deum grauius molestè que la. unum, si illa sacrilegè, & inurbanè habeamus. Apud omnes mundi nationes, rationis ac iudicij capaces ut impium & abominandum fuit contemnere, vel vilipendere corpora defunctorum, eorumque sepulchra violatè dicebantque Deos inferni, quos defunctorum Deos appellat: ac illa sui protegenda suscepisse: quare iniurias mortuorum corporibus, vel sepulchris iniurias, illi ut proprias aestimabant.

XII.

Dij defunctorum custodes sunt sepulchrorū. In c. 34. li. 7. de ciuit. lib. 3. Annal. Valent. cap. 35.

Hinc ortam credimus consuetudinē, cur in Carphago seu lapide sepulchrali, cui nomina defunctorum insculpebant, & auctorum quoque in frontispicio has tres inscriberent literas D. M. S. q. d. *Dij manus inferum.* Erant etenim hi defunctorum, vel tartari Dij de quibus commentator D. Augustin. Viuez: sic multa satis adhuc in Hispania passim videntur sepulchra, & quædam refert M. Diago. q. d. Hoc sepulchrum Dij defunctorum consecratum protectoribus: talis, vel talis, hic vel illud dedicauit &c. idem est ac si diceretur, sepulchrum hoc sub cura latet & protectione Deorum Defunctorum. Per hoc (vt D. Augustin. habet) tam inuolabilis existit reuerentia sepulchrorum: ut nullus locus esset illis leuitior. Ad quod appositè refert ex Varrone auctore celeberrimo, quod cum Numa Pompilius quosdam de cultu Deorum conseripisset libros, illosque desideraret intactos & illæsos, locum non inuenit suo sepulchro tutiorem, vnde præcepit illos in eodem secum recondi maulo. x. o.

Meliori sanè iure nobis curandum est vt fidelium defunctorum corpora, sanctorum ac iustorum, qui hinc in gratia discedunt, sub Dei cōdantur protectione ille namque ea vt sua templa reueretur: vnde vt illa digno honore prosequamur, & pluris aestimemus, ipse eadem illudet honore cumulare non vulgari, ad sanctorum sepulchra, in quibus eorum ossa reconduntur signa multa operaque patrandi prodigiosa, quibus histonæ scaten admirandis: & hic non infimus est honoris gradus, quo Deus electos sibi famulos prosequatur, vt eorū corpora ac cineres ab omnibus honorificentur, vtque eorum illis in genua procumbant, & pectore in terram delicti Reges ipsi ac Imperatores: ea venerentur, de quibus eleganter D. Chrylost. differentiam pendens quam tenuimus inter Monarcharum corpora, & pauperum piscatorum Apostolorum pop. To. 5. inquam, aliorumque Sanctorum quos mundus vt pauperes, abiectosque contempnit. Ostendit tu mihi inquit D. Chryso. Alexandri Magni corpus in eius sepulchro elaborando sunt qui dicunt impensa fuisse duodecim millia talentorum. Cineres mihi proferi Augusti Cæsaris, aliorumque Imperatorum, in quorum honorem tam pretiosas stupemus erectas pyramides, vniuersæ sumptuosas: nec veligium eorum omnium superest illaque omnia mausolea ita funditus corruerunt, vt si quid superest, nidis con potat vel ptilionum, & reptilium, sicque ab omnibus sunt deserta, vt ad illa videas accedere velle neminem.

42. XIII. Deus defunctos suos honorat siquis.

Corpora considera egeni Piscatoris D. Petri, & pauperis operarij D. Pauli: quæ etiam ipsi Imperatores inuicti prostrati accedunt, ac puluerem totum illis viciniam exosculantur: tantà reuerentiâ, sepulchra tanto cultu, tanta frequentatione à cunctis honorata. Idem spectare licet in alijs SS. corporum reliquijs: *Ita mihi ostende* (legitur D. Chrylostom.) *sepulchrum Alexandri, & proferi diem in D. Chry. quo vitam finuit. Nihil horum in igne, sed omnia Tom. 5. defuncta sunt, & exterminata. Christi vero seruum & sepulchra clara sunt, & regiam assecuta ciuitatem, & ares nouissimi mundo festam afferentes leticiam: Et illius quidem lectulum & proprijs seciunt, horū autem seciunt & barbari &c. Et ipse qui purpura indutus est, accedit, illud complexurus sepulchrum, & factum deposito stat saltu supplicaturus, vt pro se ad Deū intercedat &c. In sepulchris Regū magna solitudo, hic autē magnus conuersus &c. Tali Deus honore dignatur SS. corpora: sicut enim illi necū animabus suis, sed etiā corporibus Deo famulati sunt sic non solū eorū animas, sed etiam*

enim corpora extollit honoranda dum eorum sepulchra signis tribuit esse veneranda, quo fit ut loca faciat refugiorum, salutis fontes, & defensiva propugnacula civitatum, Regnorum, ac Provinciarum, quorum intuitu se tanto credunt tutiores esse & honoratioris, quanto SS. reliquias penes se habent numerosiores, tantique Deus ostendit se illos aestimare, ut vel minimus capitis eorum capillus sit auro pretiosior: per illum etenim non vulgaria aliquando prodigia operatur, quibus impletam eius ostendit veritatem, quod sepe ipsidem ipse promiserat. Sed & capilli capiti vestri omnes numerati sunt. Quinimo & calceus attritus, tunica lacera, obsoleta, repetiata. Unde quanti faciat capillum, qui talem habet capitis Magdalenz, fateor ego plus vnicuique, quem possideo, me facere, quam omnia totius mundi imperia. Materiam enim hanc ita video copiosam, ut plures hinc requirentur discursus, attamen dicta sufficiant, ex quibus prima ratio D. Aug. possit intelligi de cura corporibus adhibenda defunctorum, maxime vero Sanctorum: fuerunt enim organa & templa S. Spiritus, vasa animarum sanctarum, ceteraque dignioris.

Matth. 10. 30.

§. 13. Defunctus efferebatur. Ex cura sepeliendi mortuos fidem protestamur resurrectionis, sicut Abraham.

83 43
I. Similitudo de fide futura resurrectionis.

II. Resurrectio in cogita infidelibus.

Secundam rationem assignat D. Aug. nempe quod per hoc procellamur ac coniteamur articulum fidei nostræ maxime necessariū, cui tota spes nostra innuitur, nostrorum corporum resurrectionem: Propter fidem resurrectionis adfructandam. Quando vestis alicui obsolescit, ut eam exuens deiecit in sterquilinum, vel in ignem, vel in flumen; eo ipso declarat, quod eam nunquam sit recepturus, nec ea sevelaturus, verum domicella, quæ per integrum diem tunica præfulsit induta pretiosa sub vesperam, dum illam exiit, studet diligenter ut à sordibus emundetur, odoribus inficiatur, ad primas comprimatur plicas, linteo involuatur, & cillâ recondatur leneturque firmiori, hoc ipso declarat, quod transacta nocte, & oriente sole, vel festo illucescente solemniori illâ se demum vellet adornare. Corpus vestimentum est, quo induta regitur anima quo tempore hoc in mundo versatur. Infelices illi, qui morte accedente, hæc enim est, quæ corporis tollit tunicam, eam malis aurius projiciebant, vel aurius, bestisque discerpendam vel in sterquilinum in stercurus mutan-

dam, ut populi infideles, hoc fecisse censentur: qui necdum credebant, aut futuram sperabant resurrectionem corporum nostrorum: sed nec illam quidem audierant: eratque hoc eorum intellectui adeo peregrinum & inlicitum, ut facile liquet, ex eo quod D. Pa. contigit Athenis p. 16. A. 17. 34. dicant.

Nos vero illam firmiter credimus, & hac merito spe vivimus: hæc ea est quæ cor nostrum pascit ac confortat, ut labores ieiunia, disciplinas & mortificationes in teptidi subeamus, ut profectus Apostolus hanc doceret doctrinam: quod si futura non sit resurrectio, in quem ergo sinem corpora nostra tot frangimus laboribus, tantaque fatigamus mortificatione? Si mortui non resurgunt, &c. Manducemus & bibamus. Verum fides hæc tanti nobis refert, ut nos ipsa doceat, quod sepelire mortuos, idem sit atque eos seminare: non enim agricola tritice granum deiecit in terram, ut perdat, sed ut debito tempore luxuriosus & abundantius pullulet; Seminatur in ignobilitate, surgit in gloria. Seminatur corpus animale, surgit spirituale. Seminatur in corruptione, surgit in incorruptione: de quibus Sabbato Transfigurationis egimus. Idcirco fideles corpora defunctorum insepulta non deserunt, sed & illa, ut quid pretiosum, habent: quando enim quis moritur, hæc corporis tunica tollitur purgatur, lavatur, & ceremonia hæc est antiqua, & in primitiva Ecclesia usurpata, multisque sæculi confirmata, ut patet ex scriptis D. Gregor. similiter honeste coplicatur brachijs in crucis modum subnectitur, pedibus unctis, capite, & oculis obvelatis, thure conspergitur, sicut fieri videmus in exequijs, & linteo mundo sepulchrali involuatur, in arca sepulchri reconditur, ut transacta huius sæculi nocte, die iudicij illucescente, quem Spiritus S. diem nominat æternitatis, hoc iterum anima induatur mundo, & renovato, ad vitam æternam ac gloriosam. Dum igitur officium celebramus exequiarum si infidelis accideret, nosque interrogaret in quem hæc omnes ceremoniarum finem: illi responderemus: ex hoc corpore depositum constitumus, dicentes cum Apostolo: Salvatorem exspectamus Dominum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ.

Hinc originem sumpsit illa cum mundo introducta consuetudo (testante D. August.) fidelium corpora sepeliendi defunctorum, & suis præextremis sepulchra corporibus: Vnde & pro mortuorum infidelium suorum officiosa pietate curata sunt.

Ho. 1. 8. in
Evang. &
capite l. 5. Dial. 6.
4. 5. 6. 27.
Philip. 3.
D. Aug. 10.
L. de cura
m. 10. 4.
sunt,

III. *sum; & exequia celebrata, & sepultura provisā, ipseque dum viverent de sepeliendis vel etiam transfrendis suis corporibus alius mandaverunt.* Nefas est præterire diligentiam circa hoc pietatis officium, Abraham: cum enim sit nobis opus ad instructionem perutile referat hoc Spiritus S. fuit omnibus adomatum circumstantijs. Dum in terra moratur Chanaan, moritur illi Sara charissima coniux in civitate Arbec, quæ cum in valle illa nominatissima Hebron sita esset, Hebron est appellata. Confectum Abraham eius obitum

Gen. 25. 1. deplanxit exequiasque celebravit: *Venit Abraham ut plangeret eam. Cumque surrexisset ab officio funeris. Duo hic ex Spiritu S. considera commendata in Abraham. Primum: quod mortem conuigis lachrimis planctuque profectus est; Non fuit hic luctus talis qualis ac leuis; sed prægrandis multis suspirijs, multoque gemitu celebratus, hoc enim est: *Ut plangeret eam.* Suadet namque ratio ut mortuos lugeamus & ceptos nobis parentes, charosque doleamus, molque tunc increbuerat quemque desere habita ratione qualitatis, quosdam tribus diebus, alios septem, illos triginta, nostras autem suis Saluator lachrimis consecrauit, quas fudit in Lazari morte copiosas; de quibus tunc dicendum.*

44. Secundum: hoc fecit: *Officium scilicet funeris: fidelis erat, & licet sicut homo carne constans ereptam sibi doleret charissimam coniugē, credebatur tamen ut fidelis, quod illam in omnē non perderet aternitatem, quodque idem illud corpus esset gloriosius in resurrectione recepturus, ideo tunc illud non in sepultum neglexit, sed officium ei soluit funeris honorificum. Per hoc ait*

D. Tho. D. Tho. Declarare voluit Spiritus S. *Religiosum officium funeris exhiberem.* Quod illud videlicet lauerit, vixerit, partes debito ordine composuerit odores, floresque superiecreit, amiculo feraci innoluerit, sicut qui tunicam linneis obuoluit ut arcæ includat custodiendam; deinde confessionem vitam omnem contulit officio funeris, ut corpus sepultura traderet ut securæ; ita decentiori

En sine ciuitatum illarum coegit in vnum oppidanos, atque illis: *Ecce charissimi mei Domini? Advena ego sum & peregrinus apud vos: date mihi ius sepulchri vobiscum & sepeliam mortuum meū.* Omnes vnanimis respondent Domine Princeps talis, qualem te cuncti suspicimus; non oportet ut roget, sed pro voluntate sua eligat sibi sepulchrum, careris quod habemus illustrius, quisque sibi gratulabitur talem sepulchro suo recipi defunctam: *Princeps Dei es apud nos, in eluctis sepul-*

*chris nostris sepeli mortuum tuum, nullusque te prohibere poterit. En quali petegimus Abraham titulo compellent; Princeps Dei apud nos. D. Hic. Lib. de 99. ronymus hanc eorum interpretatur sententiam; Hebraei in Gen. Princeps es non minimus, quo a. v. nos i. nullum agnoscimus illustriorem: hoc etiam phasi signatur S. Scriptura: *Princeps Dei id est Princeps maximus sicut Cuius Dei. Montes Dei.* Hunc quoque sensum sequitur D. Chrysol. q. d. *Rex es in apud nos.**

Noster autem Cardinal. Caitan. arbitratur Abraham tanta fuisse morum sanctitate præstantem, ut passim eum omnes tanta veneratione colerent, quanta deceret supremum Dominum iudicemque reuereri, quem illis Deus ad regiones eas destinauerat: ita sentiunt Abulen. & Liran. Non opus est, ut tantus Princeps ius a nobis exigat sepulchri ipsius sit, illud pro beneplacito inter tot illustria seligere nobis: *In electis sepulchris nostris.* Nequaquam hoc ita fiet, respondet Abraham: aliterum nō exoptulo sepulchri, sed quod meum sit; ac nepotum meorum iure perpetuo: *Ius sepulchri.* vnde hoc tantum a vobis efflagio ut propitij sitis mihi apud Ephron filij Seor mediatores. Erat is vir præpotens & auctoritate primarius: campus illi erat cum spelunca, quæ duplex habebat antum: vnde dicebatur *Spelunca duplex.* Mihi sitis (amabo) apud illum sequestri, ut mihi diuendat agrum cum spelunca, quem mihi meisque posteris sepulchrum cōsecrem sempiternum. Omnes Ephron accedunt mediatores, ille verò non parua humanus affabilitate, exclamat alijs, ut omnes intelligant: *Domine, crede mihi; magno me præuenies comes beneficio, dum mea tibi dignaris assumere: Tibi sit ex nunc ager & spelunca, & coram hic astantibus eum tibi cedo iure perpetuo. Gratias tibi refero, repleret Abraham, Domine mi, immentas, sed istam postulo coniugi meæ mihi que sepulchrum, vnde gratis eum recipere, omnino recuso, nec mihi, nisi iusto venditum, accipiam. Cum igitur hoc tibi sedeat, inquit Ephron Ager cum duplici spelunca quadringentis valet siclis argenti. Confectum h. s. illi Abraham appendit in moneta probata, voluitque stipulationes fieri & rata veditiois huius ac possessionis: hoc enim indicant illa verba: *Videntibus filijs Heib, & cunctis qui intrabant portam ciuitatis illius.* hic igitur vxorem suam defunctam terra conrexit, mansitque deinceps spelunca illa in ius sepulchri illi eiusque nepotibus.*

Nonnulla hac in historia perpende. Primum: quod tunc apud populum illum (licet Chanaan) infideles

I V. infideles essent) mos increbuit ut supra
 erigerentur sepulchra maiora & minora, & iux-
 ta cuiusque qualitatem: hoc enim significatur
 his verbis, ex mente D. Tho. *In electis sepulchris*
nostris, id est in præcipuis & nobilioribus sepul-
 chris. Secundum: quamvis Abraham vir esset
 omnimodè diues ac clarus nunquam voluit in
 hoc mundo quidquam sibi iure proprio posside-
 re (*Nec possum pedes* inquit inuictus Christi pro-
 tomartyr D. Stephanus) re ipsa monstrans quòd
 ipse ait: & D. Paulus repetit se peregrinum hic
 esse, quocirca hæc communi is illi phrasi erat lo-
 quendi, qua nunc vtitur: *Aduena sum & peregrinus*.
 Nihilominus iure proprio atque perfecto
 possidete voluit agrum & speluncam, quam sibi
 in sepulchri locum determinauit: hic etenim
 locus sibi proprius est: & hic solus, ex omnibus
 mundi bonis tibi remanebit: scilicet sepulchrum,
 vt ante diximus.

V. Cur igitur noluit sibi ab illius viris oppida-
 tur Abraham locum acceptare vitro gratisque oblatu, at-
 que inter eorum sepulchra & quidem electiora
 priuè sibi eligere pro beneplacito conueniens?
 Inuit se. Conuenienter equidem, ait D. Tho. eo quod illi
 Gentiles essent ac infideles, censebaturque rationi
 2. 2. q. 100 repugnare, vt fidelium corpora sepeliretur inter
 11. 4. ad. 3. infidelium cadauera: cum enim fuerint illi iusti,
 templa fuerunt S. Spiritus, & ad vitam æternam
 erant resuscitanda gloriosa: porro infidelium,
 templa fuerunt demoniorum, organa & instru-
 menta mille iniquitatum, ac scelerum, erantque
 ad mortem æternam aliquando resuscitanda.
 Proprium habere voluit sepulchrum (inquit D.
 Gen. 23. Amb. apud Lipom.) vbi sibi certo constaret con-
 seruanda fore corpora coniugis suæ, si uinque
 atque nepotum omnium: si namque locum Do-
 minus alius iure possideret, tanta non gauderet
 securitate.

VI. Quæ ratio-
 ne Abraham
 ius eme-
 rit sepul-
 chri.
 2. 2. q. 100
 cit.

Cæterum nõ leuis hic oritur difficultas. Quæ
 potuit Abraham conscientia sibi comparare *ius*
sepulchri, quod spirituale est, quod nec vendi, nec
 emi potest saluo vitio Simoniaci? Cardinalis no-
 ster Caietan opinatur, quòd sepulchrum ex se
 non sit locus sacre, sed ex lege tantum positi-
 ua Ecclesiæ: non enim magis sanctificat locus
 corpus mortuum ac viuum, imo quis forsitan di-
 xerit, minus adhuc: & omnibus in confesso
 est, quòd domus locusque corporis viui, licet
 viui Sancti, vel sacerdotis, de se nõ sit sacratu:
 & sicut tunc temporis nullæ constitutæ fuerant
 leges positivæ potuit sibi Abraham comparare
 & emere ius sepulchri D. Tho. arbitratu quòd
 locum hunc emerit ad redimendam, quam vere-

batur, vexationem ab infidelibus defunctorum
 corporibus inferendam, si prepnus illi non futif-
 set: etenim illum ilico eius Domini pollucere. &
 corpora insepulta abicere potuissent: a quo i-
 deo illum sibi voluit emere, vt semper suis es-
 set: sicut similiter eandem ob causam gratis ac-
 cipere recusauit puteum sibi à Palæstinis obla-
 tum, sed emptum voluit in eius pretiũ soluens
 Abimelech oues & agnas, ne timore aliquo an-
 xiaretur, quòd illum deuotio repeteret vel au-
 ferre molirentur.

Possimus & hoc addere ex D. Ambrosio, quòd *Lib. 11. de*
 locum illum non emerit, vt sepulchrum, sed vt Abraham
 terram profanam, vt illam in sepulchrum seli-
 geret, quatenus tantò securius velut in arca de-
 functorum corpora salua seruantur. Eo modo
 quo Dauid postmodum gratis acceptare noluit
 sibi ab Ornam Iebusæo oblatam arcam ædifi-
 cando altari congruam, rigoroso namque pre-
 tio eam sibi voluit solutam comparare. Emere
 sibi voluit hunc agrum Abraham sepulchro de-

VII. Locu-
 Primus: quia talis in se erat: etenim possessio e-
 hic duo-
 rat diues, locus amœnus hortis & arboribus ad bus titu-
 recreationem confusus: vt ibidem S. pagina de-
 lis erat
 notat, vnde hunc Ephron possidebat, vt inter insignis.
 vrbis illius incolas cæteris facile superior, quòd
 ipsa S. Scriptura non tacuit: *Habitauit Ephron in*
medio filiorum Heti. Etenim S. Scriptura, habita-
 re in medio ciuitatis, significat in ea relictus es-
 se magis cognitum, atque dignitate illustrio-
 rem. Secundus: eo quod ciuitas illa esset Arbee,
 vel Hebron vetustissima, quam S. Textus affir-
 mat antiquiorem fuisse Tanai, vel Memphis. *Num. 13.*
 Metropoli totius Ægypti quinimo sustinet Ioannes *In Cons.*
 Annius, apud Hebræos pro comperto haberi, *meni li.*
 fuisse primam totius orbis ciuitatem, à propo-
 Xenoph.
 plaste Patre nostro Adam ædificatam: de quo *gen. 2.*
 nihil modo placet definire. Hunc igitur locum
 elegit sibi suisque Abraham in sepulchrum adeo
 celebrem & illustrem, voluitque eum sibi habe-
 re perfecte congruitum per actum venditionis
 publico notario confirmatum, præsentibus po-
 puli iudicibus: nec non omnibus vrbis illis ci-
 uibus in testes advocatis: vt tibi innotescat, qua
 cura eximius ille fidei pater coemerit & præ-
 parauerit sibi, coniugi suæ, filiis legitimis, cun-
 ctisque posteris sepulchrum iure perpetuo. Ad
 hoc ergo antrum hoc duobus finibus cancaum
 elegit: quòd inde dicebatur *Spelunca duplex*: adeo
 pretiosum vt in eo charissimum sibi coniugem
 sepeliret, & mortuus decesserit, vt in eodem à
 filiis suis Isaac & Imacl recondideretur. Hoc se-
 pulchus

plius iacet Isaac filius eius, & Jacob, qui licet in Ægypto sit mortuus, tamen filius suis præcepit, eo corpus suum inferendum. Idem nomen de S. Joseph filio Jacob, qui suscepto à fratribus suis iuramento voluit in eodem sepulchro tumulari.

VIII. Hanc in vris iustis perpetuam notamus sollicitudinem, sic videre licet sepulchrum, quod Jacob dilectissimæ sibi Racheli circa Bethlehem extruxit. Celebrè sepulchrum, quod Salomon David patris suo dedicavit de quo fuit Joseph. a. & D. Hier. b. hoc inscribit: *Mausoleum Dani- antiq. c. 13. n. 16. quod millenis post annis tempore Christi integrum adhuc extabat vt patet. c. elapsi licet tot annis, tot bellorū tumultibus, tot feruitus calamitatibus. Vt quid omnino singulare referat Ioseph. Sepulchrū, quod propheta Daniel Regibus Medorum, Parthorum, & Persarum erexit in tanti beneficii gratitudinem, quo à Dario Rege summus fuerat honoribus exaltatus: Dū Da- niel se esse insignitus, & clarus, eo quod religiosus existeret, adfuerat in Ecbatani Media Mausoleū vnde præclarum, & mirabiliter nimis extruim: sic eius pulchritudo videtur noua & solida nulla- que se nectue, tam magni temporis longevitate confecta &c. vt die qua conspicitur, putetur esse constructum.* Longè præcellens fuit & illud t. Mat. 13. quod Simon in ciuitate Modin edificauit magni Machathie filius, quod Spiritus S. singillatim describit, vt prædiximus D. Stephano martyrum antesignano, testante S. eloquio, mausoleum erectum fuit permagnificum: *Curauerunt Sre- phanum viri inuicem & fecerunt plantum magnū super eum. Quid amplius? Et ipse Deus illultra curauit electis suis sepulchra consecrari. D. Cle- martyri in matī Angelicis manibus mirabiliter constructum, Virgini omnium clarissimæ D. Cathar. in monte Sinai ad quem eam transferri iussit Angelorū ministro in sepulchrū adeo vene- randum, & ex cultum illo liquore de corpore eius iugiter profuente, quo postmodum corpus S. Nicolai Auesstis transferri voluit, & hanc suā sollicitudinē testatus est diuersis præceptis, quæ circa Sanctorum corpora reperimus, quæ dum eligit se- locis iacerent sepulta parum decentibus, vt ad pulchra alia & magnitudine & opere digniora transue- herentur, nō semel mandauit: vt constat de cor- poribus Gamalielis, Nicodemi, & SS. Geruasij Vide Bozi. & Protasij, aliorumque de quibus fuit tractatū l. 3. de sig. est, & de hoc sibi semper fideles congratulati sunt ob prædictas rationes. Laudat D. Aug. Gen- tilium diligentiam in extruendis sepulchris, usq; condendis defunctorum corporibus, vt tumantē*

corum explodit rationem: errorem enim inuo- luebat, quod videlicet anima egressa de corpore Error vagaretur in incertum. nec à defunctorum dijs gentiliū reciperetur, donec corpus terra mandaretur. Et circa de- hoc Poeta canit Virgil. *Nec ripas horrendas, nec rauca fluentia Transfertare prius quam sceleris ossa quie- runt.* Vt autem eis hoc Diabolus persuaderet (inquit Terrullianus) & ipse aliquoties in nomine & persona defunctorum apparebat, dicens, eorū, Animas, animas esse, quodque detinetentur eo quod ea- rum corpora essent insepulta, referens ad eius confirmationem historias Patroci & Achillis. Verum tamen (inquit) Argumenta sunt hæc fabularum ab Homero composita, ex affectu erga de- functos, vt viuos tanto fortius ad defunctorum sepulturā animaret. Fabulæ sunt (inquit D. Aug- ullinus) hæc à fide Catholica quam profiteamur profors alienæ: quæ reprobantur eo quod scia- mus multa SS. Martyrum corpora insepulta ia- cuisse, bestiarum dentibus exposita & laniata de quibus ex l. salterio canimus: *Posuerunt mortalia seruatorum tuorum estas volatium cali: carnis San- ctorum tuorum bestijs terra. Effuderunt sangui- nem eorum, sicut aquam in circuitu Hierusalem & non eras qui sepelires:* Fuitque eorum mors Pfallente Dauid: *Preciosa in conspectu Domini: corporibus enim eorum malis aubus proiectis, anime in æternæ quietis sedem receptæ sunt, sicut ex illo mendico factoque (ait) Lazaro intellegimus. Refert autem D. August. id quod de hac materia contra errorem Gentilium dis- putauit. Rationes vrgentiores sunt illæ quas produimus quibus admonemur ne indecemer corpora proficiamus insepulta, sed tumulo re- condamus illa decentiori.*

IX. Deum scilicet circa Sanctorum corpora reperimus, quæ dum eligit se- locis iacerent sepulta parum decentibus, vt ad pulchra alia & magnitudine & opere digniora transue- herentur, nō semel mandauit: vt constat de cor- poribus Gamalielis, Nicodemi, & SS. Geruasij Vide Bozi. & Protasij, aliorumque de quibus fuit tractatū l. 3. de sig. est, & de hoc sibi semper fideles congratulati sunt ob prædictas rationes. Laudat D. Aug. Gen- tilium diligentiam in extruendis sepulchris, usq; condendis defunctorum corporibus, vt tumantē

corum explodit rationem: errorem enim inuo- luebat, quod videlicet anima egressa de corpore Error vagaretur in incertum. nec à defunctorum dijs gentiliū reciperetur, donec corpus terra mandaretur. Et circa de- hoc Poeta canit Virgil. *Nec ripas horrendas, nec rauca fluentia Transfertare prius quam sceleris ossa quie- runt.* Vt autem eis hoc Diabolus persuaderet (inquit Terrullianus) & ipse aliquoties in nomine & persona defunctorum apparebat, dicens, eorū, Animas, animas esse, quodque detinetentur eo quod ea- rum corpora essent insepulta, referens ad eius confirmationem historias Patroci & Achillis. Verum tamen (inquit) Argumenta sunt hæc fabularum ab Homero composita, ex affectu erga de- functos, vt viuos tanto fortius ad defunctorum sepulturā animaret. Fabulæ sunt (inquit D. Aug- ullinus) hæc à fide Catholica quam profiteamur profors alienæ: quæ reprobantur eo quod scia- mus multa SS. Martyrum corpora insepulta ia- cuisse, bestiarum dentibus exposita & laniata de quibus ex l. salterio canimus: *Posuerunt mortalia seruatorum tuorum estas volatium cali: carnis San- ctorum tuorum bestijs terra. Effuderunt sangui- nem eorum, sicut aquam in circuitu Hierusalem & non eras qui sepelires:* Fuitque eorum mors Pfallente Dauid: *Preciosa in conspectu Domini: corporibus enim eorum malis aubus proiectis, anime in æternæ quietis sedem receptæ sunt, sicut ex illo mendico factoque (ait) Lazaro intellegimus. Refert autem D. August. id quod de hac materia contra errorem Gentilium dis- putauit. Rationes vrgentiores sunt illæ quas produimus quibus admonemur ne indecemer corpora proficiamus insepulta, sed tumulo re- condamus illa decentiori.*

§. 14. Efferebatur. Defunctos in locis sacris se- pelimus ad qua recurrimus pro virtutum ex- ercitiis. Efficacioribus his adducta rationibus Ec- clestia tempore legis Et angelicæ statuic corpora defunctorum sepelienda, nedum in ciuitatibus, sed etiam in Ecclesijs & ex- miterijs illis vicinis: sunt enim hæc loca mul- tiplici concursu frequentiora, & in quibus pa- riter omnes conueniunt, Ecclesiastici, laici, no- biles & plebei, viri ac mulieres, iuvenes & se- nes, de quibus diuersas instituit leges, iuxta pre- sonarum, ac qualitatum differentiam. Pluri- mum

§. 14. Efferebatur. Defunctos in locis sacris se- pelimus ad qua recurrimus pro virtutum ex- ercitiis.

Efficacioribus his adducta rationibus Ec- clestia tempore legis Et angelicæ statuic corpora defunctorum sepelienda, nedum in ciuitatibus, sed etiam in Ecclesijs & ex- miterijs illis vicinis: sunt enim hæc loca mul- tiplici concursu frequentiora, & in quibus pa- riter omnes conueniunt, Ecclesiastici, laici, no- biles & plebei, viri ac mulieres, iuvenes & se- nes, de quibus diuersas instituit leges, iuxta pre- sonarum, ac qualitatum differentiam. Pluri- mum

mum nobis conducit mortuorum habere memoriam, esseque nobis aer vitæ, quem defuncti exspirant, ut prælibamus. Illis appropinqua, illos fixa acie intueretibi namque prædicabunt, teque mundi docebunt vanitatem, & ad religiosam vitam excitabunt: ut diximus de terrâ quam pedibus calcabat Euseus, quam Princeps Naaman secum voluit deferre, eamque sibi in Oratorium dedicare: Verumtamen hoc ea de causa principalis instituitur ut tanto fortius actus exerceantur virtutum Theologicarum fidei, spei, & charitati. Fides excitatur: dum enim hæc videmus sepulchra, credimus defunctorum corpora ad futuram in die iudicij esse deposita resurrectionem, quorum animæ si sanctæ sint, nec egeant purgatorio, iam Domini nostri conspectu beatico perferruntur. Et hæc est ratio discernimus inter nos & Sanctos veteris testamenti.

Troff. 1. n. 28. 14. 4. Reg. 5. 17.

I.
Tres virtutes
Theolo-
gicæ ex
defunctis

L. 1. c. 12. de Adora. In ca. 19. Leu. 9. 20.

II.
Cura
veteri le-
ge mor-
tuorum
cadavera
cecidere
munda.
Ratio
prima.

Ratio se-
cunda.

D. Cyrillus Alexandri, quandam ventilet diffultatem, quam va de fusc prosequitur. Abulens: ut quid tunc ten poris corpora defunctorum immunda cen ferentur, nec licitum esset illa contingere, & minus illa in locis sacris, templo vel tabernaculo se pelire: nunc autem ut munda haberentur, & in locis sacris sepe hantur: hæc est prima ratio (inquit D. Cyrillus) quia ut loquitur Apostolus, nunc nos regnat: at, quam ut effectum peccati voluit Dominus repræsentare, & in ea ceidere: populo illi rudiori ipsum peccatum, utque exstrage, quam in defuncta corpora morte exerceat corporali, cognoscerent quantum aperet morte spiritui: uali in animas, quas obruit: quocirca volebat, ut illa haberent velut quid sordidum, nec vllatenus illa coningentem. Nunc autem regnat Christi gratia, qui nos a peccato liberauit, vultque ut ea corpora censeamus, velut quæ templa fuerunt Christi, & resuscitanda sunt gloriosa, in libertate filiorum Dei: & sic illa sepelientes vel sepulta, consideremus, in hoc fidei virtutem exercendo.

Secunda est: quod in lege veteri, quantumvis aliquis sancti ate meritisque præditus esset, tamen moriens ad cælum non ascendebat: illius enim poræ, per Adæ peccatum erant obstrata: nunc autem Christo mortuo illi ad interiora cæli gardia ad iituntur, quibus coram diuina Maiestate ex clara diuinitæ eiusdem essentia visione perferruntur. Cum igitur ea tempestate animæ ad cælestes non admitterentur sedes ratio suadebat ut eorum corpora intra tabernaculi, templique limites non admitterentur. Mortuus est Christus, velum recessum est, omnibusque patet

locus hic, in quem soli summo licebat intrare sacerdoti.

Hoc modo significatur, & huic appositè post sunt debentque viuæ fidei circa resurrectionem actus exerceant, atque circa corpora illa considerate oportet, quod eorum animæ vivunt in cælo gloriosa: ipsa verò suo tempore ad vitam resurgent immortalē; illaque contemptari velut in loco quietis iacentia, in quo deuncti somno mortis obdormiunt, ex quo ultimo die euigilabunt, idcirco enim dicuntur comitæ: ut enim aduertit D. Ephrem Syri Scholasticus Gerardus Par. 787. Vossius in testa. B. Ephrem Grecum est vocabulū III. *κομιτῆριον*, quod significat dormitorium, detur: unde dicitur a vet. Græco *κοιμῶμας*, id est dormire. Igitur ex eo quod in aliter credis, tempus ad actus præparas spei: speras etenim futuram resurrectionem, non solum eorum, sed & team, qua tuum attentis corpus, quod si nunc mortale est, tunc gloriosum erit & immortale.

Illæ ergo corpora perpendenda sunt, & audienda: vnum quodque enim eorum quos præcedis in Dei gratia hinc discessisse tibi hoc intonat. *Exspectabo donec veniat immunitatis mea. Job. 11. 14.* Symmachus legit: *Donec veniat sancta natiuitas*. IV. nota. Congruentissime vocatur à iusto dies resurrectionis, dies sanctæ natiuitatis etenim si resurrectionis dies primus natiuitatis eius ex matris utero nis dicitur fuerit in peccato, utque mundum ingrederetur esse circumdatus miseris: ille dies erit natiuitatis, qua iustus de ventre terre nascetur quam vitatis. Salomon matrem appellat omnium, ad vitam corporis gloriosam, ab omni cordis dolore liberam. Frequens est & vltimum resurrectionem vocare natiuitatem, imo Dauid de Christo vaticinans, ex multorum opinione sic de eius resurrectione Pater loquitur: *Ego hodie genui te. O qualis illa natiuitas, qua resurget iustus ad regionem viventium intraturus, nulloque tempore moriturus. Primo natiuitatis suæ diei maledixit Job: pro eo quod in se cupere paræque complectebatur, al erum porro desiderat: non enim habebit aliquid quod sanctum non sit, ac gloriosum, unde sic ait: ego natus ad laborem, damnatus ad mortem me iam velut mortuum cernens aliam ex pectò sanctam natiuitatem.*

Septuaginta transferunt: *Exspecto donec rursum fiat ut corpus illud denuo fiat & resurrescit velut nouum absorpta omni eius mortalitate, peccatis, & passibilitate, ut sine manibus compositum Domum non manseritam, prout in die 2. Cor. 5. 2.* Trans.

figurationis ostendimus. Ad lectionem vulgatam si quis intelligo, spectat Apostolus aitens: *Tunc immutabimur*, tunc enim fiet. Illa mutatio, quæ futura est huius corporis, sicut ea quæ fit graui dum feminatur, & sub terra reconditur, donec pullulet: & sursum germi. et, quod Apostolus prolequitur.

¶ 47. Hos si actus oportet vt exerceas, & per hos videre mortem, vt ait idem Apostolus, nullique possis obijcere: *Vbi est mors victoria tua? nec non illis propheta Michas: verbis exptol. are (a) Exspectabo Deum Saluatorem meum. Ne lateris inimica mea super me, quia cecidi: confurgam cum seclero in tenebris. Dominus lux mea est, iram Domini portabo, quoniam peccauit, donec causam meam iudicet Ge. & faciat iudicium meum. Et aspiciet inimica mea, & operietur confusione, quæ dicit ad me: ubi est Dominus Deus tuus? Oculi mei videbant in eam, nunc erit in contumeliam vsuatum platearum. Plura latent hic mysteria quam litteræ: quibus in morte tua maiorem tuum leuias: iustum quippe est, vt eam suscipias, vt dignum scelerum tuorum supplicium: *Iram Domini portabo, quoniam peccauit ei*; Et quamuis tunc te mors deiciat, ac futurus sis quantum ad corpus ab ea captiuus in sepulchro, doce iudici, dies eluceat: *Donec iudicet causam meam*: tunc de ea triumphum agens egredieris, & vt in tum platearum eam victor: lætusque concubabis.*

V. Tandem exercetur charitas & Christiana pietas: cum enim defunctos nostris habeamus oculis presentes in Ecclesijs locisque consecratis, nos ipsi deprecantur, vt pro illis apud Deum intercedamus. Cito memoriam eorum perdimus, quos minime videmus, & nullo negotio oblitus est. pincer. a Pharaonis sanctissimi Ioseph sui conectoris & consolatoris optum: quia oculos eius effugerat, etenim apud nos, non videre & obliuisci, pari gradu festinant, magne licet interueniant obligationes. Quod pauperi, quem non vides, non lubuenias, nihil maior: per tot exercanda fuit illa diuini epulonis crudelitas, qui cum coram se prostratum cerneret Lazarum vlcibus plagisque horridum, imple menta assidens opulenta, nec illi micam panis indulgit, idcirco iustissime damnatus, quia refrigerat in eo proximi charitas, vt ex doctrina D. Iohannis probauimus: *Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauerit viscera sua ab eo: quomodo charitas Dei manet in illo? Gratius & tua foret cordis immanitas, si in men-*

VI. Pro defunctis exorandum.
Hos. 16. 1. Ioh. 3. 17.
Hieron. Bapt. de Lan. 2s. Tom. III.

sa Ecclesiæ residens magnifica, sacrificijs, missis, orationibus, stationibus ac sufragijs superfluente: vbi peccata confiteris, S. Christi corpus sumis, inuertes factio; totarium tuum euoluas, indulgentias lucraris: pedibus auentuis prostratos cernens defunctos extrema laborantes inopiâ, non aliquo horum subuenies, illas offerendo quas audis missas, preces quas fundis stationes & indulgentias quas lucraris: *Quomodo charitas Dei manet in illo?* Hoc tibi persuadeas, quod sicut ad varias Ecclesiæ pauperes consistunt elemosynam stipemque mendicantes, nec non propius tibi necessitates operientes, sic iura eiusdem parietes iacent defuncti, qui suas tibi detegentes calamitate, & miserias, has tristes ingeminant querelas: *Miseremini mei, Miseremini mei, saltem vos amici mei quia manus Domini tetigit me. Quid obsecro facilius, quàm in loco orationis, pro illis deprecari? quàm audiendo nullam, eandem pro eorum offerre solamie? obeundo stationes, eo modo quo tibi possibile est, eandem in eorum applicare refrigerium.*

§ 15. Efferebatur. Non leuis est fructus in Ecclesijs sepeliri, sed ad multa obligat, vt ostendunt euentus, quos refert D. Gregorius.

In hoc ipso quo defunctos in Ecclesijs sepelimus, exercetur alio singulari modo, **48** **¶** quæ de clara D. Aug. Conscriptit doctor hic eximus librum: *De cura pro mortuo agenda*, quo satisfaciat (ipso teste) difficultati & obiectioni D. Paulini Episcopi Nolentani: *Varum profi: alius post mortem quod corpus funebri eius: apud Sancti alius in memoriam sepelitur.* parum supponi primo quod vestes illæ lugubres, campane, comitatus, pompa funeralis, faces prodest. &c. si quidem viuos consolentur, illa instruites pietate Christiana, complendo, & fidem prestando securitacionis, vt dictum est, parum tamen defunctis proliat: *illa omnia (sic ipse) curatio funeris, curatio sepulchra, pompa xequiarum, magis viuorum solacia sunt, quam suis ipsa mortuorum.* Idem intellige de sepulchro magifico, affabre elaborato, sit hic vel illic, absolute loquendo, sicut enim nihil prodest peccatoribus magnificencia sepulchri, sic nihil obest sanctis sepulchri structura vilissima, imo etiam nullo potius sepulchro, sicut nonnulli illi caruerunt: quinimo etiam ipsi infideles aliquando (vt testatur) sepulchri nullam habebant curam

Y y

curam: & si quando milites eorum in bellicis stratagematibus occumbent gloriosi, eorumque passim per agros dispersa & insepulta iacerent: hoc seipfos Poëta carmine solabantur: *Caelo tegitur, qui non habet urnam.*

LYCAN. II. Prodest autem si in Ecclesijs Sanctorum tumulatur multis de causis. III. Qui monumenta statuit, coequetur esse bonus.

Pf. 40. 1. IV. Reprobis monumenta sunt de decori. D. CHR. Hem. 50. in Gen. Tim. 1.

Prou. 10. V. Diaboli libenter sepulchris im- moratur, insidijs, & illusionibus.

Verum adfert non modicum defunctis vtilitatem, in Ecclesia vel sacello huic vel illi Sancto dedeato tumulari. Primo (inquit) quia qui eo accedit, illumque locum intrat oraturus, eius meminit qui in eo sepultus iacet, et hinc sepulchrum intuetur, quod idcirco monumentum dicitur, eo quod memoriam excitet, & admoneat: Nam & memoria nomen id aperit ostendit, & monumentum, eo quod moneat mentem, id est admoneat, pungeatur.

Ex præmissis colligit D. Chryf. perpendens illud, quod isti, ut sui memoriam posteris traderent, conati sunt turrim illam Babyloniam edificare, qua sollicitudine teneatis, qui similia erigis monumenta, bonus esse sanctus, iusti tenax, pius, misericors: si namque fueris talis ad amulum cadet hoc monumentum quod posteris relinquitur, tui cum laude recordantur, tuum celebrant nomen, & sunt singuli eximij tuarum virtutum imitatorumque prædicatores: nec non illud Davidis de viro misericordie impetitur, quod quicumque sepulchrum eius viderit pro eo sit oraturus: *Beatus qui intelligit super egenum & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus: qui vero viderit eum sepulchro tumulatum, ei hoc à Domino exoptabit: Dominus conseruet eum & viuet eum, & beatum faciat eum & non tradat eum in animam inimicorum eius.* E contra vero verò fecerunt, et deales, peruersi, luxuriosi, qui talia construunt monumenta, ea destruant (ait D. Chryfost.) ut iniquitatum eorum, quas perpetrarunt in his perseveret memoria, ita ut, qui eo accesserint, ad memoriam illas reuocent, dicantque ecce hic auarus ille fecerator, qui sanguinis auertum impendio suum adauxit. Ecce hic immittis pauperi bellua: ecce dignitatum ardello, aspernator omnium. Ex quibus sic inferitur: *legitur hoc non est memoriam assequi, sed perpernis obijci criminibus, & post mortem infamari, & spectatorum lingua acere in blasphemiam & accusationem illius.* Quid plura? mentiri non potest qui ait: *Memoria iusti cum laudibus, & nomen in- piorum putrescet.*

Aliud hic latet notatu dignum, quod per hoc corpora defunctorum à dæmonum protegentur moratur, insidijs, & illusionibus. Admodum familiare

est diabolis sepulchra colere, & inter mortuorum corpora obambulare: ut notant D. Chryfost. a. & D. Petrus Chrysol. b. Primum namque quisque sibi applaudit videre opera manuum sua- a In c. 8. rum: est autem mors introitus in orbem terrarum, b Scim. 16. Secundo: in illa morte corporis, mortem confiderat animæ: quam ipse tantopere desiderat & cogitat inferre. Tertio: quia immundum est, quem Christus Dominus communi vocabulo Spiritum vocat immundum, placentque illi habitacula immunda, & inter putredinem vermesque gestit diuagari: Vide obitum: (ait D. PIER. D. Petrus Chrysol.) *Satanas sedem desiderat Chryf. collocare in sepulchris. Semel infectus putredine, habi uicula sacida, & immunda perquirunt, foribus delectatur, & cano: qui vique semper factor criminum, & squallare pastur vitiorum.* D. Chryfostomus addit quartam rationem, quod per hoc sibi persuadeat habere occasionem illudendi, terrendi, percellendi, imponendi, quod ipse sit anima defuncti: eratque hoc adeo frequens diabolo, ut quidam in eam fidem veniant, quod multorum animæ morientium in dæmones mutarentur quem errorem D. August. a. Platoni adscribit eiusque Acaemia: a Lib. 9. & iterum Tertulliano, b. & Tertullianus illis: *Hæc enim sunt omnia liqueunt in dæmoniis istis de terra Ge- Lib. de nesareth, qui testantibus Euangelistis à dæmo- Here ad num legionibus possidebantur lymphatici, ista- Quod que sibi in sepulchris vel speluncis, elegerant vultu Dei habitacula: de quorum viro sic ait D. Marcus: c. 86. Qui domicilium habebat in monumentis, & neque b Maith. earens iam quisquam poterat eum ligare Ec. Et 8. & nemo poterat eum domare & semper diu ac nocte in Luc. 8. & monumentis, & in montibus erat, clauans & con- Marc. 5. cedens se lapidibus.*

VI. Et hinc autem malo succurratur optimum est 49. Ed remedium corpora defunctorum in Ecclesijs, templis & Sanctorum Sacellis tumulari, ipsique Consultis locis, quæ sub eorum sunt protectione, & est in Ec- saluo conductu (ut ita dicam) præsertim, celsis vbi eorum reliquæ asservantur: illas etenim sepelita horrent diabolice fugiunt: nam cruciati illos torquent intollerabili. Ad hoc præter supradicta, benedicuntur cœmeteria & loca, in quibus fideles tumulantur, & a qua benedicta consperguntur, cruceque eriguntur &c. Scribit D. Gregorius qua ratione templa iam consecrata communitur Angelorum chorus implentur, nec idcirco libere audeant illa dæmones ingredi. Quod si vnus Angelus tetrenate valuerit diaboli machinas

chinas circa corpus Moysi defuncti, eum de eius sepulchro procut abigens, de quo meminit D. Iudas Thadæus Apollolis quid tot poterunt Angelorum myriades in templo præfentes. Pseudopropheta ille Samaria, qui vatem illum circumvenit à Deo missum, vt terroribus Hieroboam percuteret, eum iam conspiciens mortuum & sepulchro, hoc filijs suis præceptum imposuit: Cum mortuus fuero, sepeliteme in sepulchro, in quo vir Dei sepultus est: iuxta ossa eius ponit ossame n. Quod illi non passus profur: nã elapsis multis post annis, cum pijsissimus Rex Iosias everteret ignique traderet cuncta pseudoprophetarũ sepulchra, reliquit ossa eius intacta licet pseudoprophetæ, quia illa conspexit Propheta Dei oculibus conspulta. O quantum commodi est, peccatoris corpus sub vmbra & defensione alicuius Sancti tumulari!

VII. Verumtamen D. August. rationem solidiũs confirmat & prosequitur quod ille qui sibi monumentum eligit, vel sepelitur in Ecclesia, vel sacello talis vel talis sancti eo ipso illius sancti vota poscit & suffragium. Quando testamento tuo statuis, vt in Ecclesia vel sacello D. Laurentio facio sepeliam, eo ipso protestaris, quod sub eius confugas alas, eius tibi deprecetis intercessionem, & eius tibi exposcas protectionem, nec non illud confiteris, quod fides te docet Catholica, quanti valeat Sanctorum pro nobis intercessio, & hoc ipsum est te illi commendare, precetque tali Sancto deprecatorias offerre, vt te sub vmbra alarum suarum protegat & tuus sit apud Deum intercessor: Siquidem credidit, eius animã meritis Marijris adiuvari, ait hic hoc quod ita credidit supplicatio quadam fuit. Indubium est si quis ab altero persecutionem passus, ad tuum recurrat gratia finem, teque complectatur, ad tuos se prosternat pedes, tua fretus hilisque auctoritate & potentia: hoc ipso te deprecatur vt illi sis subsidio, ac eum defendas: & hoc ipsum te constituit, vt illi succurras, & animo lyncero eius consulas immunitati: quoniam & ipse passus, milui sapiens vngues, si ad te confugerit, & sub tua se velle absconderit, à te protegitur & donatur libertate, eo quod illo actu ostenderit, spem suam in te collocasse. Hoc ipsum loci virum iustum coëgit eorum iuuenum in se suscipere protectionem, qui sub tutela domus suæ se subtraxerant, quando eis Sodomita vim contra naturam inferre conabantur. Hoc nequaquam fiet, ait: Viri isti nihil mali faciunt: quia ingressi sunt sub vmbra columnis meis. Hoc dicit, (asserit D. Thom.) inueni impium esse, si ipse non à fenderet eos, quos sub tutela sua rece-

perat. Indicare voluit, ex mente D. Chryso- quod damnium illis per Sodomitas inferendum sibi foret imputandum, cum illos in domum suam declinantes defendendos suscepisset. q. d. Mibi adseribetur iniquitas quæ eui contigerit. Quocirca velle sepeliri in sacello talis vel talis Sancti, est actum exercere honorem & reuerentiam, quæ eius coram Deo fatens auctoritatem, quodque tibi futurus sit propitius eo quod eius te protectioni commiseris. Hæc nixus doctrinã D. Gregor. hanc ex professo disputans materiam, iuste profert documentum: ac sibi persuadeat Non impudens, carnis suæ cultor, impius, & peccator, Deo ingratus, pauperi crudelis, talem sibi locum fore in tutelam, quodque Dei electus pratum habebit, quod ipse agit, velut actum religiosum, quod illum honorat, sed vt in eorum quandam detestabitur impudentiam, quæ quantum in ipso est, illum affici dedecore non vulgari: proditori merito comparandus: qui cum conatus fuerit Regem pugione confodere, vel Principi filio suo colaphu infingeret, nulla premissa facti penitentiã, ad Primatis curie illius se reciperet protectionem: hoc ipse vt non leuem sibi factam indignaretur iniuriam, diceretque: quid hoc mortalium flagitiosissime, non me tuæ intendis proditoris facere defensorum, vtque sit tibi mea ad hoc beneuola auctoritas? Hoc nihil est aliud, quam velle dicere, vt ego tuas contra D. Gregor. Regem emique filium approbem, & defendam Lib. 4. ipse proditor perfidiam: His quos peccata grauius deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciunt, & seqq. vestia: vt etiam de sua præsumptione iudicetur: quantenus eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis accuset.

IX. Non impudens, carnis suæ cultor, impius, & peccator, Deo ingratus, pauperi crudelis, talem sibi locum fore in tutelam, quodque Dei electus pratum habebit, quod ipse agit, velut actum religiosum, quod illum honorat, sed vt in eorum quandam detestabitur impudentiam, quæ quantum in ipso est, illum affici dedecore non vulgari: proditori merito comparandus: qui cum conatus fuerit Regem pugione confodere, vel Principi filio suo colaphu infingeret, nulla premissa facti penitentiã, ad Primatis curie illius se reciperet protectionem: hoc ipse vt non leuem sibi factam indignaretur iniuriam, diceretque: quid hoc mortalium flagitiosissime, non me tuæ intendis proditoris facere defensorum, vtque sit tibi mea ad hoc beneuola auctoritas? Hoc nihil est aliud, quam velle dicere, vt ego tuas contra D. Gregor. Regem emique filium approbem, & defendam Lib. 4. ipse proditor perfidiam: His quos peccata grauius deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciunt, & seqq. vestia: vt etiam de sua præsumptione iudicetur: quantenus eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis accuset.

X. Similitudine reciperet protectionem: hoc ipse vt non leuem sibi factam indignaretur iniuriam, diceretque: quid hoc mortalium flagitiosissime, non me tuæ intendis proditoris facere defensorum, vtque sit tibi mea ad hoc beneuola auctoritas? Hoc nihil est aliud, quam velle dicere, vt ego tuas contra D. Gregor. Regem emique filium approbem, & defendam Lib. 4. ipse proditor perfidiam: His quos peccata grauius deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciunt, & seqq. vestia: vt etiam de sua præsumptione iudicetur: quantenus eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis accuset.

Pro cuius confirmatione plures allegat historias, quæ ex certis revelationibus confirmantur, tales vero nominatim de Civitate Brixie debebat nobilis quidam Patricius, sed vitio carnis peccatisque ignobilior: totam etenim vitam suam sceleribus culpisque pellerat. Requisiit ab vrbis illius Ancillite, vt sibi locum assignare signaretur, opere se namque vehementer in Ecclesia martyris inuicta Faustini sepeliri. Petitis eius annuit Episcopus. In ea sibi sepulchrum condidit. Mortuus peccatis suis inueteratus, ac impeditens, prædictoque loco reconditur. Quid factum? Eadem nocte apparet facillite præfatus Christi martyr gloriosus, atque illi: Vade ad Episcopum, sibi que hoc meo nomine denuntia: sub meo non suscipio protectione & vmbra nebulones: nec est domus mea illis in refugium: quam cuius corpus Valeriani ab Ecclesia mea longus

VIII. Defunctorum corpora sub tutela sunt SS. Hoc nequaquam fiet, ait: Viri isti nihil mali faciunt: quia ingressi sunt sub vmbra columnis meis. Hoc dicit, (asserit D. Thom.) inueni impium esse, si ipse non à fenderet eos, quos sub tutela sua rece-

longius eliminat quod si facere neglexerit infra triginta dies morte morietur: *Vade dic Episcopo: ut proiciat hinc sacente carnis, quam hic posuit, quod si nos fecerit, die trigesimo ipse morietur.* Timuit sacrilla hoc Episcopo denuntiare: cui secundo Christi martyri apparuit, idem repetens mandatum: *Quod cum Episcopus exequi contemneret, die trigesimo, sanus & incolomis subita morte pressus interijt.*

Secunda.

Secunda & verilimè certifiata legitur contigisse Genæ, hanc Iurilla quidam nomine Valentinus inhabitabat, advocatus, & defensor Ecclesiæ sanctissimi Martyris Synerat hic omnigena vitiorum proluvio detestandus: verum ut fautor illius fuerat Ecclesiæ, in eadem se rogavit tumulari. Ad noctis medium audiri coeperunt horrendæ quædam voces, velut inter se litigantium. Conturbati & conterriti de strato profiliunt Ecclesiæ custodes, ut spectaculum viderent, & ecce: *Viderunt duos quosdam terribilissimos spiritus, qui corpus Valentini sepulchro creverant, quod cum funibus ad pedes colligatis: Eum ab Ecclesia clamantem ac vociferantem foris tranebant.* Timore percussus sacrilla, citius abierunt, suisque se cubiculis inluserunt: factio mane, ortoque sole sepulchrum adierunt, nec in eo defuncti corpus invenierunt, quod dum diligentius inquirunt, foris raptum extra Ecclesiam colligatis pedibus, ut prius illud colligatum extrahi viderant, repeterunt.

Tertia.

Tertia Romæ, ubi D. Greg. Pontifex residerebat, vivebat hic tinctor vitæ omnium suffragio pessimus, voluit nihilominus moriens in Ecclesia clarissimi martyris Ianuarij sepeliri. Noctè sequenti, voces audiuntur tremendæ nimis, *Ardeo, Ardeo,* sacrilla vocibus illis non modicè perterritus & altera luce defuncti viduæ, quæ audierat, exstravit. Quosdam hæc ad Ecclesiam mittit cognatos aperit hi sepulchrum, & amiculum nec non vestes, quibus cadauer fuerat obvolutum invenit intacta & illæsa, sed nec mulierum quid, vel parum decadauere superfluum. In cuius rei testimonium (ait ille) usque in hodiernum diem, vestes illæ ferales asseruantur.

XII.
Ex his
duo sunt
colligenda.

Ex his, (monet ille) duo collige, Primum: *Qua visione anima eius damnata sit, cuius caro est ab Ecclesia proiecta.* Secundum: quod si Sanctorum tibi desideres suffragium in quorum Ecclesijs tibi seligis monumentum, toto coneris studio per integros vitæ mores illis assimilari: *Quid igitur sacra loca sepulsi profunt, quando ij qui indigni sunt, ab istis sacris locis diuinitus promouentur:* Optime conueniret, ut tibi sepulchrum

elgens in Ecclesia, vel Sancti alicuius oratorio, Præsertim Virginis Mariæ purissimæ, crebro te eidem ex animo commendares, atque ad eius honorem peccata expiares, frequenter communicares, quosdam largiretis elemosynas, eaque in eorum integritate viueres. Ut in extrema mortis hora, tibi propitios illos gauderes, in quorum Ecclesijs tibi sepulchrum determinares, ne tibi hoc finitimum contingat quod miseris illis affirmat obuenisse D. Gregorius, utq; Deus de cæpat, Sanctorum eorum intercessione corpus tuum hac in pace gaudere sepultura. at enim frequenter nobis inculcat Spiritus Sanctus de multis, quos Deus quieto non est passus frui sepulchro, quod sibi suisque parentibus memoriale adhiberant.

Sic perduelli contigit Absalon parricide, de quo testatur 5. pagina, quod sibi sepulchrum erexit, quo nullum illustrius, in valle Regia, quatenus orbis filijs & prole postera, memoræ eius Peccato-conseruata, illa tamen hoc in opere perpetuas res etiam traderetur æternitati. Sic nonnulli hæc verba proprio interpretantur: *Porro Absalon erexit sibi, cum non adhuc viueret, titulum in valle Regia: dixerat enim deus se non habere filium, & hoc erit mortuum nomen nomen pulchro me: vocauitque titulum nemine suo, & appellat ut Absalon, usque ad hunc diem.* Misere. Ion & quare illi nomen indiderit: *Manus Absalon:* q. d. Sobnillum erexit, cui vires omnes suas impendit, 2. Reg. 18. suæque brachij potentiam consecrauit. Verum tamen in tantorum scelerum, quorum reus erat, supplicium, decreuit Deus, ut illo non potiretur: è quercu namque suspensus, tribus lanceis confossus occubuit, cuius postmodum corpus lapidibus obrutum, usque ut sepulchro est inuolutum: condignamque tenuit tanto crimine poenam: *Tulerunt & protocerunt eum in saltu, in fossam grandem, & comparauerunt super eum aceruum lapidum magnum nimis.* Itaque mausoleum quod in vita sua erexerat, ut in eo corpus suum, poneretur, viueretque premissis eius memoria, ad hoc tantum valuit, ut perpetua recensque viueret tanta in patrem suum memoria rebellio, ita ut illæc. transeuntes dicerent: *Hoc sepulchrum condidit Absalon, sin quo tamen conditus non iacet, eum suis prohibentibus iniquitatibus.*

Eodem modo vivebat in Hierusalem summus quidam sacerdos, vel dignitate templi primarius, vit hypocrita lupus ovina pelle cõiectus nomine Sobna: construxerat hic sibi sepulchrum permagificum, in loco templi digniori seu altiori, forte.

Is. 14. 2. fore in vno montium circa templum, ex illis multis de quibus in Psalterio legimus: *Montes in circuitu eius.* Ad se citat Dominus Isaiam, aitque illi: *Nebulonem illum adi iugnem: Vade ad Solenam propositum templi.* Quid obsecro, dicam illi? dieito illi: *Quam hoc tuo gloriatis sepulchro quod tibi adificasti, corpus tuum ac memo iam aeternitati, vt credis, commendaturus: noueris ergo, quod illo non poteris: sed vt gallum gallinaceum, cum tristitia & dolore, vel vt pilam hac illoque percussam transferri te faciam per medium Assyriorum: venient enim & captiuum te ducent in terram Babylonis amplissimam, hic morte peribis infans, a vermibus erodendus: Quis tu hic, aut quasi quis hic? quia excidisti tibi hoc sepulchrum, excidisti in excelsis memoriale digne in petra tabernaculum tibi: Ecco Dominus asportari te faciet, sicut asportatur gallus gallinaceus: Et quasi pilam mittet te in terram latam & sparsosam, ibi morieris, &c.*

§. 16. Et turba ciuitatis multa cum illa. Comitatur turba viduam, non sacerdotes: merito vnicui deplorat iacturam sed potiori iure peccator Dei deplorat iacturam.

Is. 12. **D**efunctus efferebatur filius vnice matris sua, & hac vidua erat, & turba Ciuitatis multa cum illa. Describit nobis D. Lucas Euang. pompam funebrem, qua ad sepulchrum a dolens hic efferebatur, & quis pullatus incedat doleatque mortuum. Ad tumulum efferebatur: funus magna ciuitatis turba comitabatur, matremque viduam dolenter ingemiscentem constabat. Campus apertus est illic spatiosus vt explicemus, quam iustus, pius, sanctus & mystice sint ceremonie, quibus Ecclesia in fidelium defunctorum vitur exequijs, in pheretromortuos deferens, decenter itaque compositis corporibus, cum comitatu multo, cantoribus, caudelis, facibus, vesta pulla, sonitu campanatum, &c. Sed prater iam dicta vltra modum hac exeresceret Homilia. Tantum circa hac verba tria notanda iudicauit. Primum: quod ex proposito dicat Euangelista, quinam cum matre vidua defunctum ad tumulum comitarentur, nempe: *Turba ciuitatis, multa cum illa:* deuantans nullos adfuisse Sacerdotes, sed ratum conmunem plebem, qua dicitur: *Turba Ciuitatis:* legi dicina conformiter, que cunctis prohibebat Sacerdotibus interesse defunctorum exe-

quijs, eorum exceptis quos in lege nominat: *Non est amictus Sacerdos in mortibus ciuium suorum, nisi tantum in consanguineis, ac propinquis, id est, super patre, & matre, & filio, & filia, & fratre quoque, & sorore virgine, qua non est unquam viro.* Sed nec hoc summo liebat Pontifici, vt ex textu intesceat, de quo rationes allegat literales D. Thom. & notat bene Abulens. quod omnes ex diuino prescripto quotquot mortuorum assiliebant exequijs, siue laici facent, siue Sacerdotes immundi habebantur; & incapaces, vt eo die, & aliquando septem diebus sequentibus ingrederentur tabernaculum, vel quid sanctum attingerent: de quibus supra eius literalem rationem profert idem Angelicus Doctor.

1. 2 q. 102. a. 6. ad 11. In c. 19. Nu. q. 17.

1. 2 q. 102. a. 5. ad 4.

Verumtamen hoc interesset discriminis quod concederet Deus Laicis vt legalem hanc contraherent immunditiam absque peccato (sicut & nunc Ecclesia licet ordinet vt bigamus sit irregularis, hanc tamen permittit contrahi irregularitatem sine peccato.) sed hoc Sacerdotibus non permittebat nec illis licitum erat talem contrahere immunditiam: quia semper ei debent parati ac rite dispositi ad ingressum Tabernaculi, sacrificiorum oblationem, & rerum Sanctarum contactum: vnde non dixit: Sacerdos non interfuit mortuorum funeralibus sed: *Non contaminetur Sacerdos.* Quamobrem peccatum fuisset in Sacerdote illis assilere, quod in seculanis peccato vacabat, quamuis aliquanto tempore censeretur immundus. Pende legis veteris cum noua & Evangelica differentiam. In illa, qui omnium longissime abesse debebant a mortuorum iustis, erant ipsi Sacerdotes; hic qui proxime assilere debent, illoque fungi munere, sunt Sacerdotes, vt ait D. Hieron. Epist. 49. *Ibid.* de muliere septies icta, & conformat eius scholias, Marian. Videtur etenim continuo assilunt, ab eo tempore quos quis ad vltimam tendit metam, donec sepultura tractatur. Associauit illi corpus cum hymnis & orationibus, illud circumueunt thus adolendo, aquam aspergendo iustitiam, terram illi superijciendo, per hoc tamen, nulla polluantur immunditia: defuncti quoque eorum iuuantur suffragijs, & viui consolationes. Ceterum intelligant, quod sicut lex erat illavimbrarum & figurarum, illam statens in corpore mortuo peccati, diligentiam denotat, quibus Sacerdotes Evangelici (quorum illi figuram praeferbant) sibi deberent cauere, re seipos aliquo peccato polluerent nec non aduerterent, quod ab aliquibus imperfectioribus, que sacularibus

II. Discrimine inter Sacerdotes veteris & nouae legis.

Epist. 49. Ibid.

laribus indulgentur, esse debeant illi adco liberi & proliis alieni, sicut a morte, ob dignitatis suae reuerentiam. O Sacerdotes, ecce quantam a vobis Deus exigit vitæ puritatem vt nedum tangatis, neque manum extendatis ad peccatum, sed nec ibi adfuis, vbi illud committitur, & inuenitur, quid adhuc? nec illud videatis.

Secundum est: Hic funebri comitatus, honor erat postremus, quo viui poterant defunctum profequi, eum de domo sua deferre, ad sepulcrum efferre, eique terræ mandato valedicere: Defunctus efferebatur, quo factio quilibet ad propria reuertebatur, cum vltra ad sepulcrum nihil super sit perfoluendum. Hic terminatus & finem accipit, quidquid tibi potest mundus impertiri, & summum quo vestra potest gloria, terræque honor ascendere. Idcirco dicitur: Honor super-

III.

Honor superius, id est omnium vltimus, quo te potest, muneribus di- dnis honorare. Non est quod amplius ab illo tibi citur vlti- faciendum expectes. Proposuit Dominus Iob vt mus.

Terminatus & finem accipit, quidquid tibi potest mundus impertiri, & summum quo vestra potest gloria, terræque honor ascendere. Idcirco dicitur: Honor superius, id est omnium vltimus, quo te potest, muneribus di- dnis honorare. Non est quod amplius ab illo tibi citur vlti- faciendum expectes. Proposuit Dominus Iob vt mus.

Terminos expendit: ventrem matris tuæ, & sepulchrum. Inter illos terminos fluctuat mare turbulentum, & spumofum. Quæ cogitatione superba, quæ tam insolentes ambitiones? quis pecuniarum conquirendarum terminus? quis finis honores ambiendi? quam ærogans hic Nobilis, instar vndæ a vento commota, vt terram cooperire velle videatur? quo fastu matrona superbior ingreditur? Incedit, incedit: ad terminum enim accedens: Hic confringes tumentes fluctus tuos. Hic vestra desinet gloria, fastus, maiestas, diuitiæ, famuli, tapetia, comitatus. O quales in hominibus fluctus excitantur! Marabiles elationes maris, ait Dauid, quantam suspicimus in Principe maiestatem? quantam in Titulato celsitudinem? quam obsequiosus incedit famulis, pedissequis, nobilibusque sociatus? quanto numero lanceariorum Regia prodit Maestas? eo vsque tantummodo protendentur ad terminum scilicet illum terræ, ad

III.

protendentur ad terminum scilicet illum terræ, ad

sepulchrum. Hic finem accipient, hic elidentur omnes eorum diuitiæ, pompa, celsitudo, dignitas, Maiestas, congratulationes, comitatus, te solo nudoque in ipso sepulchro dete lecto: Solus dimittitur (verba sunt D. Aug.) Et quilibet ad propria reuertitur, & cito obliuioni traditur, tanquam mortuus a corde. Non est aliquis qui tantum amicum, vel cognatum diligit, quod per noctem vnum secum morari cupiat.

Nemo non admiratur arguementum his consonum D. Chryl. ad illa verba Psalterij: Ne timueris cum diues factus fueris homo, & cum multiplicata fuerit gloria domus eius, quoniam cum interieris non sumes omnia, neque descendet cum eo gloria eius. Pende, quam graphicè virum delatibat mundi sectatorem, qui se instat marini fluctus extollit, vt te absorbere velle videatur. Ne timueris, vnam hanc licet inflatam videas: Cum multiplicata fuerit gloria domus eius: non ait cum exaltata fuerit, seu multiplicata gloria eius, sed gloria domus eius: etenim gloria hominis est puritas conscientiæ, sunt diuitiæ virtutum, de quibus sic Apostolus: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientia nostra. Et de anima sancta ait Spiritus Domini: Omnis gloria eius filie Regis ab intus. De hac parum tales sunt solliciti: omnis eorum hæc cura est, vt sibi domorum suatum gloriam assequantur, id est, palatorum, aulaorum, scriniorum, lectorum, redactorum, diuitiarum prædiorum &c. Hoc: i. qui sanctus ille, ad domus tuæ spectat splendorem ac magnificentiã, verum interogo te, quid hoc a gloria tua, animæque tuæ conducit celsitudinẽ?

Gloria non hominis, sed domus est columba misa magnitudine erecte, adunãtis & insensibilibus auribus caprellis, marmore intricatis parietibus, plera gemmarum omnia, grex seruorum auro fulgentium, magnus comitatus, ornata cubilia, &c. Non hoc te perterreat, si fluctus hos videtis inflatis & superbos, gloria domus suæ subleuatos, ad terminos etenim accedentes dissipabuntur, & in auras citius euanescent, sic vt ne vestigium quidem super sit: Cum interieris non sumes omnia, neque descendet cum eo gloria eius. Considera cum in morte. Numquid ex his que hic sunt, seruis & abijt? Excedit vna, nudus sepelitur, nudus in miserij humatur, seruis abijt, &c. cura est iam nemini, &c. Vbi sunt diuitiæ? vbi seruis? vbi rerum species, & imago? vbi domus magna & nobilitas? Te omnes deserunt, te etiam vxor deserit in vita, fontes etiam vermium cum exagitant, &c. Quamobrem vt ante diximus, vocauit Iob sepulchra, solitudines, de ijs locutus quæ sibi Reges

D. Avo. Ser. 40. ad fratres in Erc. To. 10.

D. Chryl. Aabeur Tom. 1. post Psalmodi expofitionem.

Pf. 48. 17. IV.

Quæ sit gloria hominis. 2. Cor. 12. Pf. 44. 14.

V. Quæ sit gloria domus eius.

D. Chryl. Lofa cita.

ges

Iob 38. 8.

Iob 4. 5.

Ecl. 40. 1.

Pf. 92. 4.

Job 14. ges ac Principes constituunt: *Qui ad seant sibi filius: quia in ijs ita solitiamant, vt nec amicus, nec cognatus, nec quidquam eorum quæ chara habent, illos comitetur, omnia hic remanebunt, amici etiam intimiores: nec quidquam tecum auferes nisi quod in elemosinas expendens. Sola misericordia comes est defunctorum, ait D. Ambrosius.*

Eccli. 17.
18.
33. Celebranda est Spiritus S. sententia, in multis Biblijs repetita, vt notat doctissimus lausen. *Elemosyna vris, quasi sacculus cum ipso: quod biblia dixitina legunt: Quasi signaculum cum ipso. q. d. Elemosyna iusti, sacculus est & signaculum quod tecum hinc defert. Ab eo metaphora mutatur, qui in longinquas debet proficisci regiones vbi nihil sit inuentum, nisi quod sua sibi pecunia comparauerit. Cum ea tecum deferre non possit, quæ domui suæ sunt necessaria, sacculus sibi seu peram obfirmatam comparat, cui quodam aureos & argenteos meritis nummos, hanc tecum comitem defert, eo modo quo altera de viro suo dixit: Vir meus abijt via longissima, sacculum pecunia tecum detulit. Ita frater grandis tibi restat via, nihil de domo tua defertur permittetur, eius autem gloria ad sepulchrum vsque te comitabitur, sacculus tibi provide securum, qui per frequentes sit eleem. syrias: hunc enim tantummodo tecum deferes: hic te per tristes illas comitabitur regiones, hic à latere tuo fidus non discedet, donec te coram summo Tribunali constitutum defendat, ab omnibus derelictum. Hoc nobis consilium Christus suggessit apud Euangelistam Lucam:*

Pro. 7. 39.
Luc. 12. 53. *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt, &c.*
Tertium est: quod mater pulis indura defun-
tum lugeret filium, idque irremediabilibus
perfula lacrimis, pluribus de causis quas ex-
pendit D. Gregor. Nyssen. verba trutinans. E-
uangelista, quas censet esse iustissimas. Prima
est: quod iuuenis hic, filius esset: *Filius*, qui
pluris sit quam filia. Secunda, quæ vnicus es-
set: *Vnicus*, imo sic vnicus, vt illius natiuitate
reliqui secluderentur: *Partus solum hunc in do-*
L. de opifi-
cio homi-
nis c. 26.
D. Greg.
Nyssen.
loribus nouerat, solum hunc suis lactauerat vberibus, inquit hic S. Doctor, Græco textui conformiter: Nomen enim quod Euangelista posuit, Vnigenitum significat: & domesticè notum est, amorem matris ad vnigenitum adeo sentuentem esse, vt eum Propheta David statuerit, quasi supremum omnium, & amoris intensissimi rogulam: quando suum declarans, quo ferebatur in Ionatham Principem iam defunctum sic ait:

*Sicut mater vnicum amat filium suum, ita ego te diligebam. Terra quod iuuenis flore veteraret, vocarique posset: Adhuc scens: cuius iam inciperet consuetudine delectari, eum inter adolecentes vrbis conspicata nobiliores, iustibus ceterisque publicis intentum recreationibus, tamque accipiendæ vcori dispositum: ita vt in illo solo mater obtineret, quidquid illum solari poterat aut exhilarare: Quidquid oculis matris dulco pretiosumque suberat &c. Quando namque tali defungitur tempore filius, totam secum abripit de corde materno lætitiā: vt illa declarauit, quæ simili dolens infortunio S. Esdræ loquebatur. Quarta, quod vidua esset: *Et hac vidua erat & ex predictis arare grauis, quæ licet secundastentaret nuptias, nullos tamen alios p se sperare sibi gigni filios, vnde spem omnem sibi lugerebat ereptam posteritatis: hoc etenim ipsum, vt primum dolorem mulier illa sapientissima David proponerat: Quorum exiguū re scilicet lam meam, vt non superstiti viro meo nomen & reliqua super terram.**

Quis Iacob vidit Patriarcham filij sui mortem audientem: cui cum videtur adhuc vuerent superstitis, tanto nil ilominis se dolere cruciabat, vt nullum sibi proposuerit leuamen admittendum, sed assiduis se lacrimis conficiens protestaretur, se ad sepulchrum vsque illis fræna laxaturum. Hoc verbis illis indicat (interprete Ruperto.) Descendam ad filium meum lugens in infernum: id est cum vita mea finem presentem luctum: & qui vite futurus terminus est vltimus; hic erit & lachrimarum. Quid ageret mulier hæc orbata filio vnigenito? Lultas habet plorandi rationes (ait Sanctus hic) quæ filium lugere mortuum, eumque vnicum, cui sit omnis ablata spes aliorum. Insuper ex his licet colligere, quanto tibi rationes sint prægnantiores, dum spiritum tuum conspicias & animam peccato mortuam: hæc enim mors est, quæ hoc nomine absolute meretur insigniri, quandoquidem in illa totum tuum esse comprehendatur: & ipsa vnica est, nec habes aliam: istaque perditæ omnis in æternum tibi spes ablata perijt.

Hanc rationem ex professo tractat D. Chryl. Attende (satur) amice: Pecuniam si perdas, poteris dare pecuniam; si domum, si mancipia sine quid aliud de is, quæ possides. Animum vero si nima perdas, non poteris aliam animam reddere. Pro incipit huius confirmatione sic piosequitur eleganter: Omnia nobis duplicia dedit Deus, duos oculos, &c. To. 5.

Gen 37. 35

VII.

Quanto

magis

mortuam

legere de-

benus a-

annam.

Qui bonis

operibus.

caelos, To. 5.

oculos, duas aures, duas manus, duos pedes, et si aliter horum lesus sit, altero integritatem relictam. Arguitur vero vna nobis dedit, quam si perdidimus, quam viciamus? Ex his ratio

Ps. 21. 21.

Davidis illa promanuit: Erat a frama Deus animam meam, & de manu canis vnicam meam. Illa namque perdita, cum vnica sit, alia non superest supponenda. Eam a gladio libera cædente, & a cane deuorante: A frama, a cane. Præclara sunt hæc peccati symbola, quibus illud exactè nobis describit Salomon: Dentes leonis, dentes eius, interficiunt animas hominum. Romphaa bis acuta omnis iniquitas, plaga illius non est sanata.

Ecl. 21. 4.

Domine, si plures mihi forent animæ, quo negotij expediretur difficultas, quam Iacob sic expeditiis diuisit enim amenta sua bifariam: hoc cogitans: Si veneris Esau ad vnam turmam, & percussit eam, alia turma, qua reliqua est, saluabitur: Verum non mihi vnica mihi est, illa vero percutta, quæ alia saluabitur? Sanguinis est lacrimis deflentem, tam pauci te facere, vnica animæ tuæ mortem sempiternam, & studiosè perpendo, quanto tripudiet gaudio diabolus, ob hæc quæ quotidie peragis.

Gen. 32. 8.

In hoc maxime testatam voluit Deus toti mundo fidelitatem, qua seruus illi placebat Abraham, integerrimam, in prompta nimirum serui sui obedientia, cum illi præcipit filium suum in sacrificium offerat holocausti: totum hoc opus eo collimabat: Tentauit Deus Abraham. Tentauit Deus illo mandato præbauit: Tolle filium tuum vniuersum, quem diligis Isaac, & offeres eum in holocaustum super vniuersum montem quem monstrauero tibi. Dico citius paruit Abraham, ut omnibus notum est. Iam actum libraturo præcipit Deus manum ut contineat, atque sic modo, cunctis inmetescat, quam sis mihi amicus ex corde perfectissimus: Quia fecisti hanc rem. Non videtur Deo suppetere in men quo facti huius exprinat altitudinem. Magnum facinus, a patre gladium stringi, actum libratum quo filio sibi vniuerso ac charissimo caput ampuet Deo holocausti in Rem hanc: Et hoc cum ita sit, quod alium ex alia vxore filium haberet putaretque Abraham filium a se inte emptum mox fore a Deo resuscitandum. Ut ait Apostolus, Arbitrans: quia & a mortuis suscitare potens est Deus, nihilominus ita gloriatur Deus, se talem habere seruum: quia Non peperisti vniuerso tuo propter me.

Gen. 12. 1.

VIII. Abraham obedientiam commendat Deus.

Gen. 12. 1.

Ut prodigium statuit Deus portentum, quod vati Ezechielis vxor moriatur, nec ei funeris debitas soltas nemas; vnde qua nocte illa ex humanis discessit, præcipit illi Deus, prodii in publicum, absterge lacrimas, contine lacrimas, cunctisque notifica vxoris tuæ discessum, si quando tibi dixerint: scierne potest, ut hoc prostratus infortunio, totus appareas lætus & exultans? Illis responde, per hoc intendit Deus, ut portentum consideretis omnino mysteriorum: In portentum. Heu quale portentum emeri tibi animam, hanc tibi dilectissimam sponsam, & ploratum te nullum edere, imo præ gaudio subilire. Hæret acronius Apostolus Paulus, ex eo quod Corinthi degeret vir ad impudicæ carnis vitæ natus emetique notissimus, nec tamen scienitium tantum scelus vllus eum deploraret, imò passim in iocundissimumque verteretur. Quis credat, ut hominem videns anima mortua in vivo corpore, & rideas, nec in tristis lacrimas, & singultus effundatis? Sic inflati estis, & non magis luctum habuistis? Apostole serue Dei, si hoc tantopere materis quantopere hoc obstupesceres, si ille ipse, qui mortuam circumferens animam per plateas hilaris ambularet, & præ iubilo cordis gelliens carmina modularetur? Igitur obstupescant cæli, & sancti mirentur anime tuæ privationem, & iniquitatem maximam, quia videns animam tuam mortuam ancipiti cælam gladio: Romphaa bis acuta peccatum, nullum edis tristitia signum, totus es in gaudia profusus, frontemque explicas incurvissimus. Luge, plorata, ingemisce, ratio tibi suppetit prægnantissima.

Heb. 11. 19.

IX.

Sed tales plurimos tamque constantes habeat amicos sibi consecratos, qui non semel, sed sæpe sapius filium suum

vniuersum, id est spiritum suum illi inactans & gratum immolant holocaustum. Hæc diabolus singulis iungit hominibus: Tolle filium tuum vniuersum, & offeres super vniuersum montem, quem dixerò tibi. Quod id agere te credis, nisi diabolicam implere iustitiam, quotiescumque ad talis dicentis & des, quas tibi demonstrat impudicas, luxuria gladio hunc tuum obtineat. vniuersum spiritus tui charissimum? quod ad tabernas festines lustras, & eum machæta tractas petiurij: in contractibus vsuræ gladio, & in superbis tuis prætentibus culio iugulas ambuonis. Vnam attenderes quotiescumque primò primos in te sentis inordinatos voluptatis, ambitionis, seu furti motus, diabolum esse qui hæc tibi suggerat. Tolle filium tuum vniuersum.

Ut prodigium statuit Deus portentum, quod vati Ezechielis vxor moriatur, nec ei funeris debitas soltas nemas; vnde qua nocte illa ex humanis discessit, præcipit illi Deus, prodii in publicum, absterge lacrimas, contine lacrimas, cunctisque notifica vxoris tuæ discessum, si quando tibi dixerint: scierne potest, ut hoc prostratus infortunio, totus appareas lætus & exultans? Illis responde, per hoc intendit Deus, ut portentum consideretis omnino mysteriorum: In portentum. Heu quale portentum emeri tibi animam, hanc tibi dilectissimam sponsam, & ploratum te nullum edere, imo præ gaudio subilire. Hæret acronius Apostolus Paulus, ex eo quod Corinthi degeret vir ad impudicæ carnis vitæ natus emetique notissimus, nec tamen scienitium tantum scelus vllus eum deploraret, imò passim in iocundissimumque verteretur. Quis credat, ut hominem videns anima mortua in vivo corpore, & rideas, nec in tristis lacrimas, & singultus effundatis? Sic inflati estis, & non magis luctum habuistis? Apostole serue Dei, si hoc tantopere materis quantopere hoc obstupesceres, si ille ipse, qui mortuam circumferens animam per plateas hilaris ambularet, & præ iubilo cordis gelliens carmina modularetur? Igitur obstupescant cæli, & sancti mirentur anime tuæ privationem, & iniquitatem maximam, quia videns animam tuam mortuam ancipiti cælam gladio: Romphaa bis acuta peccatum, nullum edis tristitia signum, totus es in gaudia profusus, frontemque explicas incurvissimus. Luge, plorata, ingemisce, ratio tibi suppetit prægnantissima.

IX. Portentum est anima mortua non defici

1. Cor. 5. 2

Luxit & deplanxit Iephte, dum vnicam sibi filiam videret immolari, necerat de spectantibus

bus: qui sibi temperate posset à lachrymis, non vnicò tantummodo die; sed lex statuta fuit ut annuatim quidam conuenirent, ut funebres edere- rent plancius, lugerentque vnicam patri suo fili- am immolatam: Vnigenita filia sua. Quid tui muneris est &c. Si quem de tuo charis (audi D.

Psal. 11. 39

D. Cypri. *De lapsis* seres dolenter & flores facie inculca veste mutata, neglecto capillo, vultu nubilo, ore detorto iudicia maroris: *spendentes*, animam tuam miser perdidisti, spiritaliter mortua super iuuu, hinc tibi &

XI. Dolentia est viuo corpore animam eircufferi mortuam. D. Amb. *de Magis* locutus quorum corpora mera sunt funera seu sepulchra, quibus defecerunt vel detinent miseram animam, ac spiritum mortuum in sepulchrum. *Carum suum sicut iunulum circumferentes, cui miseram infoderunt animam suam*, Alludit ad illud Senecæ quosdam esse, qui priusquam mortis debrutum soluant, iam meriti sunt illi quæ potest (inquit) ad portam affigi scedula: Hic viuit talis: qui sic ad mortem pro- ceperat, ut priusquam ipsa mors acceleraret, illam præueniret: *Ho. non licet in lumine ipso nomen in- scribere: mortem suam antecesserunt.*

XII. Familiariter notum est, quod homo constet anima & corpore: anima vero pars sit principa- lis, ex qua primariam suam mutat denominationem: ut luculenter probat D. Thomas: *ami- ter neminem latet animam à peccato occidi, eum gratiæ vitam adimat, ut alio loco probauimus.* Igitur magis proprie dicitur quod homo moria- tur, quando per peccatum anima moritur, quam dum ex morte corporali corpus in terram pro- steritur. Hoc præsupponens Dominus Episco- po Sardis per Ioannem Euangelistam suum de- nuntiauit: *Nomen habes quod viuas, & mortuus es.* Si charum tibi luceas defunctum, vel ceptum tibi filium, te ipsum deplora: *veritate iur- pe maiori te ipsum credere potes mortuum, quan- do peccasti, quam alterum quem certus defecit sepeliendum.*

XIII. Peccator obstringitur peccator qui Deum perdidit: etenim sicut est vnicus, lugemiscbar mortua mulier ob vnicum suum discessum in quo quædam eam solari poterat, comlectebatur: hoc enim in reuo nulla al- terius spes vlla tristitiam solabatur. *Filius vnicus.* Perpende o Christiane, Deum esse vnicum. Duo populi sui volebat Deus insculpta pectori: *Utrun. Bap. de Lanuz. Tom. III.*

primum: quod in ipso sit omne bonum nostrum, esse, vita, solamen, sic hoc expressit, quando se Moy si quis esset, declarauit: *Ego ostendam tibi omne bonum.* Secundum: quod sit vnicus. *Audi Israel, Dominus Deus noster, Deus unus est.* Nihil est autem in SS. literis Deo nã agas excelsi, L. 1. de off. quàm à populo suo Deorum coli multitudinem cuius D. Augustin. plures adfert rationes: sed hæc est vna præstantior: quod per peccatum Deus amittatur. Si quis plures veneraretur Deus, parum illi referret si vnicus iacturam pa- teretur: hoc enim amisso ad alium & alios con- uertitur, & si hunc patretur aduersarium, alium speraret habere protectorem. Hac fraude circumueniebat miseris Diabolus Gentiles, om- nes peccatorum genere conspurcatis: si namque quis per hoc gratiam vnicus amitteret Dei quem offenderat: alium inueniret sibi propitiis quod si lunonem irritaret, placabar Venetem: si Vulcano displicebat, placebat grauiusque erat Marti, si hie ab illo discederet, ille sup ererat & alij.

Exo. 33. 29. Deut. 6. 4.

Enang. 6. 17. C. seq. vide Ho. 27. 8. 11.

XIV. Quia ratio ne diabo- lus multi- tudinem Deorum

induxerit

XV. Michas Deos suos estimat omne bonum.

Nihilominus nõ hoc te prætereat, quod Gen- tili cuidam contigit non in Michas, teste diu- no eloquio: Deos tibi quosdam conuauit argen- tos, quibus domi se adieculam construxit, in- stat oratorij. Illo absente milites inruentes, aur- cupidi, Deos illi abstulerunt, & abierunt. Do- num reuertitur, ad oratorum actutum redit (nostra hæc est confusio negligentia, & eorum diligentia) Deos suos minime inuenit: cor illi- numia tristitia languescit, & anima o delicit, eccli- si fides lacrimarum, foras pro siliu exanimis milites anhelus insequitur: curru quo potest vel- locissimo, ecclum clamoribus terriat, reuertitur illi, percutiantur: quod id rerum est quid cla- mas, quid in gemis quid te pugnas cædis? Cui ille: *Hoc cur percutiamini? percutiamini quomodo: medius non prætereo e disumpar, Deos meos quos mihi feci, tulistis. & Sacerdotem, & omnia que habeo, & dicitis, quid tibi est?* Hoc primum considera multos sibi con- stitue Deos, ut si enim hic desereret, alius fidus rema- neret. Hoc secundum attende, quod ipse sibi illos fecisset: *Deos meos quos feci mihi, & qua- facilitate illos effecerat, poterat alios & alios eadem eperã conflare.* Hoc tertium reuolue, quod nihilominus ablati his dijs iudicaret cum illis sibi, quidquid habebat beni, pariter au- ferri, nihilque sibi in domo, quo te maxime leniret, vltra superesse. Hoc iudicat dum ait: *Deos meos quos feci mihi, &c. omnia que habeo.*

Id. 17. 24

Quam hoc summpere conueniret, vt dole-
ret grauiter Christianus, quando perambulans
animæ lux oratorium inueniret sibi per pecca-
tum ablatum esse Deum, quod sine Deo rema-
neat, & quidem uinco: nam illo perditio, alius
non superest placendus, non alius ad quem con-
uertatur: *Videte quod ego sem solus, & non sit alius
Deus prater me.* Quia vero Deus vita est, salus,
lux, via, requies & omne bonum, illo sibi defi-
ciente illo discedente, illo ablato, vera sibi defi-
cientia, illo discedente, illo ablato, vera sibi defi-
cientia, salus & c. vt diximus ad illud Domini:
Et tu Israel serue meum. Prauidet propheta loci
hostium irruptionem, qui diuini templi præda-
rentur altare, super quo nullum amplius offerretur
sacrificium: & tristes inquam noemias: *Ac-
tingite vos & plangite sacerdotes, ululate &c. cu-
bate in sacco &c. quoniam inierit de d. no Dei
uestri sacrificium, & libamen.* Quos ederet plo-
ratus, si videret huic templo Deum omnino de-
ficere? o charissimi, plangite, plorate, ululate,
quod vobis deficiat Deus uinco & præstantif-
simum animæ vestræ bonum.

§. 17. Misericordia motus super eam. Pio
conuenit cordi moueri misericordia: *Deum vi-
duarum miseratur, ob eandem statum cala-
mitates, & dignitatem, si tales sint quales
eas esse pat est.*

De 36
I.
Stoici do-
cent &c.
Etionem
repugna-
te magna
nimia.
L. 9. de Ci-
tis, ira, gaudij, &c.
L. 14. c. 9.
L. 4. Tuf-
culan.

Quam cum vidisset Dominus, misericordia
motus super eam: dixit illi: *Noli flere.* Cor
eius viduæ lachrimæ penetrarunt, & vil-
torem Philosophorum Stoicorum, cuius prin-
cipalis auctor fertur fuisse Zenon: videlicet cor
sapiens nulla de causa moueri debere affecti-
bus vel passionibus tristitia, compassionis, timo-
ris, iræ, gaudij, &c. Arguebant enim hoc ex
quodam cordis descendere infirmitate: crede-
bant autem affectus tales debilis animi esse in-
firmitates, quo etiam nomine illos nuncupa-
bant. Huic errori adhaesit Cicero, cumque co-
natus est confirmare ac declarare, dicen-
do: sicut enim tunc dicitur homo sanus, quan-
do certis motus ita intemperatus est, vt pulsus
ex nulla alteretur occasione, sed vno semper
perseuerat constans statu: sic etiam sanus dicitur
esse spiritus, quando eandem semper est dis-
positione stabilis, sic vt eum ab hac nihil in re-
rum natura valeat immutare. Si spiritus (inquit

in illo esse quod habet sanus dicatur, quodcum-
que illum ab eo dimouebit, eum infirmabit: eo
modo quo corpus in statu salutis epate confi-
sctus, quocumque illud in eo perturbat, idem in-
firmabit.

Probat autem D. Augustin. errorem hunc
esse inhumanum, eumque conuincit ex princi-
pijs philosophiæ sapientiæ puteus D. Thom. ta-
bique censura perstringit eum D. Paulus vt no-
tat D. Chrylost. expendens quod in illo catalo-
go quem de sceleribus conscripsit Philosopho-
rum superbentium & ingratorum, hoc vltimum
statuerit vt profundam perditionis abyssum,
quod peccata & cor habuerunt nullo humano
prædictum affectu: itaque quod Philosophi Stoi-
ci supremam censabant sani animi dignitatem,
Apostolus vt extremam reprobræ genis & exca-
tur iniquitatem de illis sic locutus: *Repletus om-
ni iniquitate, malitia, fornicatione, &c. plenus in-
uidia &c. sine affectione, absque fide, sine mi-
sericordia.* Eo nequitate deueniunt, vt nulla mo-
ueret eos affectio, nulla leniret misericordia, nul-
lus excitaret affectus: *Sine affectione absque fa-
dere, sine misericordia.*

III. Aliud est
affectus,
aliud affe-
ctio.
Differunt inter se affectus & affectio: equi-
dem affectus se ad quoslibet animæ motus ex-
tendit, vt bonos, ita malos: ita vt motus animæ
tam in ordine ad bonum, quam ad malum, di-
catur affectus: ceterum affectio proprie motus
est amoris naturalis, quo parentes erga filios &
filij erga parentes afficiuntur: & hanc Graeci
vocat *στέργειν* & huic translatum est nomen
vt quocumque significet amoris motum natu-
ralis, quo tenemur erga compatriotas, eiusdem
regni subditos, eiusdem ciuitatis oppidanos.
Hispani hoc dicunt *tener affectionem*. Vnde legitur
iuxta D. Anselmum quod aliquem affectione
nulla teneri, idem sit ac nulla habere viscera
pietatis, quæ ceterorum amore moueantur ad
aliquid, quod eorum spectat remedium, sola-
men, & lenimentum, sed quod illis cor sit edu-
rum, lapideum, ferale, nulla pietate beneuolum.
Et hoc ipsum dicit Spiritus S. *Viscera impiorum
crudelia*: q. d. viscera sunt illis duriora, quæ
nullo mouentur pietatis affectu: *Sine affectione*.
Non hic sinit, sed addit: *Absque fide*: q. d.
naturæ leges præuocantur quibus confæde-
rantur, & inter se coniunguntur qui sunt eius-
dem speciei: *Omne animal diligat sibi simile*. Hoc
quod etiam in animalibus ratione non ventibus
exactè feruatur, in apīs non custoditur, tanta
quippe est quorundam hominum durities & ua-
que crudelitas: *Sine misericordia*, q. d. Non
deant

1. 2. 9. 24.
2.
Hom. 5. in
Epist. ad
Rom.
11.
Illos re-
arguit
D. Paulus
Rom. 1. 29

commoventur eorum viscera, licet proximi videant aduersitates vt illis succurrant eorumque subleuent benignè calamitate. Et in rei veritate si D. Anselmo credimus, illis deficere videntur

IV. Misericor omnes humanitatis p etatisque terminis. Et vt au- dia natu- D. Chrylest. *Natura donum amiserunt*, iuxta quod illa videntur pietate destitisse quæ etiam ani- malibus ferocioribus pro seipis videtur esse

con. essa. Deinde vltimo pendente quod corda habeant vt lapidea abique omni amoris seu compa- sionis misericordie affectu, vt illos miseræ haudquaquam moueat aliena. Hoc ita, teste D. Chry. esse ipsi repugnat naturæ, vt ipsa demon- strant animalia, nam ipsos videmus canes vltantes, & ingemiscantes, dum illis quis catu- los furim abstulerit.

V. Quin o etiam osem quando Deus nondum carnis viscera corque assumpsit humanum, qualiter se ostendit sua moueri misericordia nos- tras contemplatus miserias? Sic illum audio per

Hier. 31. Hietemiam commotum: *Conturbata sunt vis- cera mea super Ephraim miserans miser bor eius* ait Dominus. Similiter per Oseam Prophetam.

Conturbatus est in me cor meum: pariter contur- batus est pennis meae, non faciam furorem ani- me meae, &c. quoniam Deus ego sum, &c.

Non hoc dixisse putandus est, quasi realiter passionibus regatur, aut proprie conturbetur alterationibus, & quantum ad affectum sed quantum ad effectum, vt aiunt Theologi,

quo miseriarum subuenit remedio, tali ac- currence diligentia, quali qui similibus mouetur teneturque affectibus. Nunc autem quan- do realiter vereque cor assumpsit humanum,

eamdem non lapideum, verè ac realiter compa- sionis est, & conturbata sunt eius viscera pietatis, sicut mulieris illius, quæ cernens

filium suum in duas partes gladio diuiden- dum: *Commota sunt viscera eius super filio suo*: & in hac occasione multo ique alijs il- lud impletur quod dixit de eo Moyses, quan- do illi præstendit, quos daturus esset per mundum gressus: de illo etenim dixit (iuxta lectionem vulgarem) *Dominator Dominus Deus misericors & clemens*: Multi enim ex

Hebræo legunt: *Deus commotus*. Ecce quod hic dicitur: *Misericordia motus super eam*. Erant e- jus viscera fontes misericordiarum, & pro- pter- ti iure sibi illud Iob usurpare potuit: *Ab in- fantia mea mecum crocus miseratio, & de vie- ro matris meae egressa est mecum*. Non enim hoc fortitudini ascribatur, non cordis mag-

namitati instar lapidis obdurescere, nulla moueri tristitia, nullas in alienis a ueritatibus effundere lachrimas, non dolentibus com- pati, sed curis & crudelitati. Vt ait Salo- mon: *Nam iustus inuentorum suorum animas*.

VI. *Viscera autem impiorum crudelia*. Carello mise- retur iustus, dum eum ceruit rabidum: impius in piorum obdunata sua demeritrat viscera, dum nec pro-

ximo quærem miseretur laboranti: Cor durum est, nullo charitatis humore melle, nullo di- lectionis, affectionis, & compassionis teneri- tudine beneuolunt: *Sine afflictione, sine miseri- cordia*. Causa sunt ei viscera, testatur D. Ioan- nes & præ nimia malitia obsecrata, vt ea quis

videt necessitates, minime perauadant: *Qui* 17. *vident fratrem suum necessitatem habere & chari- tatem visceribus ab eo, quomodo charitas Dei ma- net in eo?* Repugnant charitas & malitia; hæc eor frigore contringit, concludit, & obse- rat, vt nullis sit pauperum gemitibus, vi- duarum lachrimis, nullis inquam peritium vul- neribus infirmorum, illis simile contra quos non leues Dominus per Prophetam Amos de-

ponit querimonias: *Et nihil patiebamur super contribusione Ioseph: nec digne illo immi- res epulone: quod ipsum in te verificatur, qui dum pauperem cernis afflictione prostitutum vi- duam graui persecutione contrariam, pupillum perentem, & inopia laborantem ac te præ-*

tere languetentem, nulla tibi cor mouetur compassione, sed lapide duro trans immila- ricors: vt heri diximus. Charitas autem cor accendit, & dilatat, vnde facilius, quas cer- nit aduersitates, illud penetrat, vlcera, & lanci- ant; quo fit vt lachrimas defluant compa- sionis, quæ cordis sanguis appellan- tur.

VII. Scipsum describit Apostolus: *Cor nostrum dilatatum est, &c. qui infirmatur & ego non infirmor? &c. Charitas enim Christi urget nos*. Contemplate Christum, quanto cor eius igne

charitatis ardebat, & ita dilatarum patebat, vt per illud Magdalene Marthæque lachrimæ admittantur, earum sunt illi molesti gemitus, sic vt ipse lachrimas fundat vberiores

vt mane dicendum erit, nec non vidua Duo sunt singulus planctusque peruadant: *Misericordia status mi- motus super eam*. Duabus de causis. Prima fit: terribiles ob angustias quibus eam ceruit obrutam: obie- viduarum, & pupilla-

laciones, & calamitates. His nullus affertur vi- lorum, dux status: sufficit enim videre mulierem habitu

compre-

87 59

VIII. Christus cor habuit pietate commotum

VIII. Duo sunt

status mi-

motus super eam

Duabus de causis

Prima fit: terribiles ob angustias quibus eam ceruit obrutam: obie- viduarum, & pupilla-

laciones, & calamitates. His nullus affertur vi- lorum, dux status: sufficit enim videre mulierem habitu

conteream viduali, vt omnes eam presumant
obstruere calamitates, & cateruam in eius irruere
domum, eò quòd eam omni viderent auxilio
desertam. Inter omnes huius vitæ necessitates
ac miserias, dux præ ceteris videtur esse gra-
uior: quærum vna hæc est quam status patitur
viduarum: altera spectat premittique orphanos.

IX.

Quid pa-
ter filio,
& vir vxor.

Attente perpendantur necessitates, quibus an-
gustiat pupillus, puer paruulus, cui pater ma-
terque obierunt: nec non viuarum marito per
mortem ablato. Horum aliquid intelligitur quan-
tus opprimantur & excrucientur miseris ac
necessitatibus, si mente reuoluamus quid sit
pater filio, & vxori maritus. Pater est, qui
dat esse, vitamque filio: ille qui thesaurizat cu-
mulatque nummos, quibus filium diuitem he-
redem instituat: pater est, qui filium protegit,
qui præbet alimenta, qui gubernat qui per viam
dirigit securam, quiue filio refert plurimum:
si filio pater deficiat, illi, vt ita loquamur, om-
nis boni deficit principium. Maritus seu vir
respectu mulieris, est velut caput respectu
corporis, de quo sic Apostolus: *Caput mulieris*
vir. Caput est ex quo, velut ex principio, mo-
tus omnes procedunt corporis, eiusque sensus:
ipsum est quod corpus dirigit, & defendit, ita
ita vt deficiente corpori capite, ipsum truncum
remaneat & inutile: qua de causa corpus Ho-
lofernis abscisso eius capite *truncum* appella-
tur.

Eph. 5:23

Non modica corpus premit miseria, cui ca-
put deficit: & hæc eadem mulierem torquet,
cui maritus per mortem abessit. Datus est mu-
lieri vir vt eam gubernet, dirigat, defendat,
progegat, amplectatur, cui proinde Deus si-
cut ex translatione lego Septuaginta: *Ad virum*
tuum conuersio tua: qua in ijs omnibus, quæ
mulieri agenda incumbunt, semper oculos suos
ad virum debet dirigere, eumque intueri: ip-
se etenim est, qui eam nonnet, diligit & pro-
tegit. Iam in principio diximus virum à Deo
constitutum, vt vxori in cunctis esset necessi-
tatis, cuiusque refugium: sic primæ dicitur
mulieri. *Ad virum tuum conuersio tua.* Hæc
si defuerit: sic omne mulieri deest auxilium,
vt omnia defint illi, nihilque habeat à quo vi-
dua desolata protegatur. Expendit noster Pag-
ninus, quod vidua in Hebræo dicitur *Almana*
à verbo Alam quod duo significat: *Colligere &*
obmutescere: equidem viduitas duo hæc in vidua
efficit: colligat enim eam, ne se extendat ad
recreationes, choreas, ceteras, ornamenta cot-

Gen. 3: 16.

X.

Mulier in
omnibus
dependet
à viro.

1. Cor. 14: 107

poris: deinde muta redditur taciturna, & ab om-
ni colloquio sic aliena, quasi obmutesceret, quod
vnto verbo comprehendit Apostolus: *Vidua de-*
solata: q. d. omni priuata solamine, quo se ver-
tat ignorans.

XI.
Deus pro-
tektor vi-
duarum &
orphanis.

Ex præfatis liquido colligitur cur tanto Do-
minus studio eorum compleretur defentio-
nem: etenim illis tanto ferius ac diligentius di-
uina subuenit misericordia, vbi grauior vr-
get in pia premittique necessitas. Vnde in SS.
litteris describitur vt defensor eorum singularis,
vt qui omnia eorum negotia in se curantia sus-
ceperit. Nomen vehementer admittit, quo cum
Elias Propheta compellat: vt enim vidit mulie-
ris viduæ Sareptanæ filium obisse ad Deum
supplex confugit: & vbi vulgata nostra lectio
habet: *Domine Deus meus esumme viduam, a-*
puam quam ego vitamque sustentor. *Ecce afflixisti.* 3. Reg. 17.
legunt Septuaginta, quærum lectionem ad 20.
rem expendit D. Augustin. *Heummi Domine, L. a. 99. ad*
testis huius vidua, Ecce. Propriè testi conuenit
ad ea attentum esse, de quibus testatur, & ea
fixis oculis intueri. Domine, qui fixa viduam
hanc acie intueris qui conspicias attentus quis
illam offendant, quis contumeliam faciat, qui
lachrimas eius consideras & aduersitates. No-
uetat viduas primum apud Deum habere lo-
cum inter ea, quæ Deus in suam suscepisse
declarat protectionem. Ad diuinam hoc spe-
ctat providentiam illi subuenire defectus sup-
plendi ad pullos vsque coruorum, dum illis
parentes in alendo deficiunt. Vir viduæ defi-
cit, nullum habet protectorem, ad quem
spectat mulieri consulere, supplet Deus eius
locum: proinde voluit vt eius nomine hæc fiet
populo iniuriatio, quam expendit Diuus
Chryllostomus. *Vidua & pupillo non nocebitur.*
Si laeseris eos vociferabuntur ad me: Et ego
audiam clamorem eorum & indignabitur furor
meus: percussamque vos gladio, & erunt vxo-
res vestra vidua, & filij vestri pupilli. Hoc
tibi notum sit in me vos peccare qui viduis
& pupillis opprimis: nam his deficiente
patre, & illi viro: non ego eos petito
finam, siquidem meæ sunt traditi protectio-
ni.

Ho. 69. in
10. annis

Exo. 22. 22

Sequitur hanc rationem Angelicus Doctor
probatque ex Apostolo: *Quæ vere vidua est,*
& desolata, speret in Deum, & miset orationi-
bus & obserationibus nocte ac die. Illa conie-
ctio, *Et,* phrasi scripturæ significat, *id est,* 1. Tim. 5.
quæ primus terminus per secundum exponitur
sicut

58
1. 2. 9. 65
4. ad 3.
1. Tim. 5.

sicut illud de psalterio: Inops & pauper ego sum: licet & illud: Lux orta est iusto. & rectu corde letitia: Pars etiam secunda primam explicat: Quia vere vidua est. Quid est esse viduam? D. solana. Quid est desolata? Luculenter hoc exponit D. August. Erat Proba vidua vixisse testatur, illustri sanguine clarior, diuitijs, famulorum grege, ac familia multa nimis illustrior moitur illi vir. Ilico se viduam agnouit, decreuit, vt illa Iudith, vitam suam oratione consecraret, ea intentione litteras dedit D. Augustino, deprecans vt congruam illi precandi formulam praeberet. Respondet D. August. Quam me latificauerit ista petitio tua, verbis explicare non possum. Etenim intellexerat, quod illud agendum susceperat quod apostolus vere viduae ac desolatae commendabat: Quae vere vidua est & desolata: inuestet orationibus. Hoc quoque proprium est munus, hoc exercitium verae viduae ac desolatae. Si quaesieris a me quid sit desolata, destituta, solitaria? Respondeo nequaquam intelligi, de turba famulorum, ancillarum, ac familiae: quoniam viduae praeuarice multiplices simili consulantur comitatu sed de consolatione vera namque vidua nullam in temporalibus oportet, vt accipiat, hoc est desolata sine solatio. Omne quippe eius solacium a solo debet Deo dependere nec illi conueniunt choreae, recreationes, iuuita, sedulae, diuerticula iacturaeque temporis. Hoc est desolata: prout Hieremias declarat in persona vrbs, Hierusalem a Chaldaeis devastata: Posui desolatam: hoc est in terra vbi ad quem me conuenerem habui neminem. Vidua a solo sibi speret Domino solacium: Desolata est, etiamsi magna circumdata sit familia: quia nihil sibi debet esse solatio, nisi Deus ipse. Ex his patet, perpetuum hoc eius esse debere studium, ad Deum confugere: vnde sic consequenter ait: Quamuis ad omnia membra Christi orare pertinens, specialiter tamen diligentior cura orationum in scripturis eius viduae videtur inueniri. Sanctissimam considera Iudith. Erat autem Iudith relicta vidua, & in superioribus domus sua fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur, habens super lumbos suos cilicium &c. O praecelaram desolatae viduae exemplum. Pississimam Annam contemplare de quo s. Euangelium tale perhibet testimonium. Non descendebat de templo vesuuij & orationibus fruens nocte ac die.

cum semper ad orandum, & non desiciendum nos hortaretur, viduam commemorauit, qua licet iuxta quum & impium iudicem, & Dei ac hominum contemptorem ad iudicandum causam assiduo interpellando, conuertit. Quam ergo pra caeteris viduas vacare debent orationibus, satis hinc intelligi potest, quod omnibus ad suscipiendum orandi studium, de viduae proposito est exhortationis exemplum. Hoc igitur est veram esse viduam, ab omni terrene delictum esse solatio: Vidua & desolata. Hoc dato mouet eo ipso casu apertas sibi esse Dei portas, necnon hoc iure gaudere, vt in illum omnem suam coniciat moesta fiducia: idcirco perpetuis vacet orationibus in eadem ac die, qualibet occasione, vel quauis afflictis tribulatione. An illi vir ad quem conuertatur, deficit? Hoc firmiter teneat, Deum in eius locum sibi esse subrogatum &c. Ex praedictis longum prosequitur D. Ambros. argumentum, L. de uariata profertens loca, quibus Deus viduatum in diuisis se suscepit protectionem, illum praestitum. Def. n. Isai. 1. 18. dicit viduam, & uocat & arguit me &c.

Secundam adfero causam, ex qua Deus dignitas tanti faciat uiduitatem. Tractatum composuit uidualis Diuus Ignatius de uirginitate, quo declarat, expendi tanti coram Deo non haberi uiduitatem vel tur. continentiam, quanti uirginitatem, sed post hanc satis proxime succedere, per quod modo singula i Deus ostendit quam digno loco uidas habeat. Ilico natus in hoc mundo, quamuis uoluerit per marem uirginem adduci in templum, uoluit attamen ut huius gaudij primitijs celeberrima illa uidua Anna frueretur filia Phaniel, eius gaudij consorter S. Simeone; quam & elegit in primam illorum coelestium praedicatorum arcanorum: qua de causa eam D. Ambros. nuncupat: Diuinitatum operum praedicatorum, pariter expulit, quod si ad uirginitatem emmentissimum miserit Archangelum Gabrielem, ad uiduitatem Sateptaniam emmentissimum destinauit prophetam Eliaz: & sicut Eliaz, quamuis non erat Angelus, proxime tamen erat Angelus conferendus, adeo spiritualis, ut curru raptus igneo in terrestrem meruerit transfari paradysum: sic & uidua dignitate, concedo quamuis non fulgeat uirginali, illi tamen quam proxime censetur esse cognata: Vide quemadmodum propria singulis graua reseruetur: Angelo ad uirginitatem, propheta ad uiduitatem, hic Eliaz, ut ex Angelorum, & Prophetarum numero, praestantissimi principes uideantur electi.

Pf. 87. 1.
Ps. 96.

XII.
Vidua inuestet orationibus.
Ej. 1. 18.
ad Proba
uiduam.
Tom. 2.

D. Aug.

Thom. 1.
13.

D. Aug.

XIII.

Vidua speret in Deo.

Iudith. 8.
3.

Luc. 2. 37.
D. Aug.

Tom. 2.

L. de uirginitate.

D. Am.

Eam

§ 39. Eam ob causam coniunxit Apostolus notante
 1. Cor. 7: D. Chryostomo virginem viduam, dum ait: *Mulier
 34. inuupta & virgo cogitat que Dominus sunt: ut sit
 Habentur sancta corpore & spiritu. Per inuuptam intelligit
 Tim. 5. continentem: cuius inuictu duos edidit tractatus
 ad fin. nobilissimæ delicatos mulieris, quæ cum paucis
 annis coniugata viro suo vixisset nomine The-
 ratio (quem sanctum inscribit): vir ex hac vita
 emigravit, ipsa verò vidua superflua mansit ætate
 iuuenis: unde ab eo dicitur *Vidua iunior*. Ut au-
 tem autem eam soletur ac constantiam illi hoc
 in statu perli adæat, de præcellentia agit vidua-
 ris, quanti Deus illam æstimet, quæ anque sit na-
 tura: legibus eminentior, & Gentilibus ad mira-
 culum. Ad eius confirmationem refert quod cum
 adhuc minorennis scholas frequenter Rhetorica,
 quodam die à Præceptore interrogat: s fuerit
 quod auctorum esset, & quinam eius parentes.
 Respondit, viginti vni annorum: patre le-
 orbatum iam à viginti annis, cum ipse vnus anni
 infans esset, matre nouemdecim annorum re-
 licta vidua, nunc quadraginta annis vidua perse-
 nerante. Vehementer oblituit Præceptores: erat
 etenim Gentilis, & ad omnes discipulos suos con-
 uertus, sic ait: *Clara voce clamauit: Eo quales
 mulieres apud Christianos sunt. Tanta non modo
 D. CHR. apud nos, sed & apud Gentiles viduas huius est,
 Tom. 5. & admiratio.**

D. CHR. Tom. 5.

L. cit.

D. AMB. Tom. 1.

1. Timot. 5.

3.

3. Timot. 5.

7.

Vide supra

Hom. 15.

n. 38.

Galat. 3.

11.

Deinde D. Ambrosius hoc prosequitur argu-
 mentum ex domis & uirginitatibus quibus Deus viduas
 honorauit Noëmi, Judith, Debboram, so-
 cium D. Petri de qua hoc expendit: quod Do-
 minus domum eius intrauerit eam benigne vi-
 sitaturus. *Visitare viduas non designatur. Sed
 hoc non nisi de veris intelligitur (inquit) vi-
 duis: de quibus Apostolos præcipit: Viduas hono-
 ra que verè vidua sunt: Si verò scire desideres
 quas hoc nomine dignetur: ipse seipsum expli-
 cat. illæ videlicet, quæ solitudinem diligunt,
 perpetuis instant orationibus, silentij sunt stu-
 studiosæ, inaccessu graues, abstinentia laudabi-
 les, vitæque irreprehensibiles. Attende (scri-
 bit Timotheo suo Paulus) & illis insinua, ve-
 ris hoc viduis conuenire, moribus sic esse com-
 positas: *Ut irreprehensibiles sint.* Mirabile ver-
 bum. Non parum stupet D. Hieron. Aposto-
 lum ab Episcopo requirere ut irreprehensibilis
 sit: hoc enim est, ac si præcipiat ut nullo
 vitiorum, aut imperfectionum sit genere redar-
 guendus: qui namque licet exigua, notatur
 imperfectione, reprehensibilis erit, & ipse Apo-
 stolus D. Petrus quadam, occasione talis talis
 erat, ipsum arguente D. Paulo: *Quia irreprehen-**

bilis erat: Si hoc in Episcopo supremum sit, qui
 statum proficitur perfectionis, quid erit dum hoc
 ipsis viduis ab eodem iniungitur: *Præcipe ut ir-
 reprehensibiles sint.*

§ 18. Ex ratione dicit illi. Noli flere: præsen-
 tem enim habet eum, qui filium ad vitam re-
 uocabit; seruet hæc ratio consolationis in
 morte vestrorum.

Dixit ille nolite flere. Misertus est Christus
 auis viduæ, eiusque lacrymarum: pluri-
 mum enim valent ad cordis viscera per-
 mouenda. Hanc effectum explicat prius §. 18.
*Nolle lacryma viduæ ad maxillam descendunt, &
 exclamatio eius super deducet eam. A maxilla
 enim ascendunt vsque ad caelum, & Dominus exau-
 dit non delectabitur in illis.* Ut opinor hisionam
 tangit Cain: Profudit hic sanguinem fratris
 sui abel fratricida, & quamuis in terram ille ce-
 cidisse videbatur, & ab ea absterptus esse ac con-
 tectus, multo tamen verius ascendit vsque ad
 caelum contra peruersum grauissimas de-
 ponens querimomas, diuinumque peccus per-
 mouit, & in homicidam prouocauit, ut
 condignis tanto lecleri poenis lecleret fra-
 tricidiam: *Maledictus eris super terram &c.* Gen. 4. 11
 Aduerte, precor, quid illi sit imendum, qui vi-
 duis lacrymas prouocat: non lacrymas, sed
 cordis sui sanguinem: videntur ad maxillam &
 inde ad terram descendere: sed hoc te minime
 lateat, quod ascendunt vsque ad caelum, Deique
 peccus concitent, ut ab eas deducente meritum
 lumat, se supplicium: *A maxilla ascendunt vsque
 ad caelum.*

En, huius viduæ lacrymæ, ad maxillam des-
 cendebant, sed ascenderunt non minus quam
 ad exelste: hrisli. Domini peccus, quem contra-
 mortem, rabidam lupam, excitarunt earum
 auctorem, eo quod viduæ filium interfecisset,
 & iam ad antrum suum abducebat, scilicet
 sepulchrum: effectus hic est, quem et-
 iam ut eras liquebit operatæ sunt fororum Mar-
 tiz & Marthæ lacrymæ, & Christum acriter
 pupugerunt, ut de morte vindictam sumeret:
 vnde hanc viduam solatur: *Noli flere, Abster-
 ge, precor, domina lacrymas: adsum enim
 vindex in eum qui has tibi lacrymas excitauit,
 mortem intelligo. Hæc autem vna est ratio, ob
 quam illi Dominus ploratum interdicit. Ut
 quid Domine, mulieri huic viduæ flere prohibes?
 Quid enim conuenientius, quid ad eius
 sola-*

60

Ecol. 35.

Eccl. 18.

1.

Lacry-

ma cocti

Deo sunt

pretiose

& effica-

ces.

Gen. 4. 11

II. solamen aptius quam lacrymari? Assertum est Deum oculos velut fenestras in corpore stansse, quatenus conspiciens anima per has ea que foris sunt contempletur. Nec non illos creavit, ut quidam essent cauales per quos emitteret, & foras eijceret per lacrymas cordis, eructatus.

III. Similitudo. Necessaria est naui anthia, ut ex sentina aqua exhaustantur: fieri etenim aliter non potest, quin mare percurrere aquas non attrahat quibus oneratur, & ad ima depumitur, certo submergenda, nisi per anthiam ab aquis exoneretur; quocirca in ipsa componitur. Homo naui est, mare selcans huius mundi tempestuosum & amarum, & impossibile est suppositis tot turbibus ac tempestatibus, nullas subintrare tristitia, ac cordis doloris aquas, quibus preloccetur, & absorbeat. Nulla ad hoc passio ipso maiore potentior ut aperire notat D. Thom. variis S. scriptura locis. Modò dicit: *Sicut inna vestimento, & vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi.* Nunc asserit: *A tristitia fistinat mors.* Et iterum: *Spiritus tristis exsiccat ossa.* D. Basil. iusè disputat, & idem per exempla multorum confirmat quosdam præ nimia emoi tristitia, alios apoplexia percuttos: alios infirmitate & paralyti, quæ similitè D. Thom. probat. Anthia quæ aquas exhaustit: oculi sunt, dum lacrymas emittunt. Quæ de causa quando Suiamitis accessit, mare tristitia & doloris, Elisei pedibus aduoluta, cum eam famulus Giezi inde auellere conaretur, ait illi Propheta: *Dimitte illam: anima enim eius in amaritudine est.* Unde proverbium emanauit: (a) ex ploratu quies. Pures circumferuntur opiniones: quid primum eminium formetur in corpore humano: num cor, num cerebrum, num oculi: & veriorum eorum credo sententiam, qui nascit primò cor formati & cerebrum, in quibus est vitæ principium: sed cum illis pariter formantur oculi, ita ut pro passu quo cor formatur, etiam formantur oculi: quia cor nullo magis magiget membro quam oculis, non tantum ad videndum, quantum ut per illos exiret, & maiores suos pernasque exhanat amatores: pluratus quietem tribuit.

4. 2. 9. 37. 27. 1. R. 4. 27. (a) Plorari para d. f. confar. IV. Lacrymis cor alleviatur.

Refert D. August. tantum fuisse dolorem, quem ex charissima sibi matris contraxit obitu ut veteretur ne ex hoc extingueretur: verum inter alia remedia sibi occurrentia, nullum invenit efficacius, quam ut cubiculum ascenderet seque in lacrymas effunderet vberitimas: Illi

namque videbatur, quod tanto cor eius amplius recreabatur, quanto se fetu macerabat cepitio. Quocirca D. Ambros. videns serotum eius oculos lacrimis madere copiosissimis, illas sic affatur: *Non vestras sermans meo pincillo abstergam lacrymas: neque enim id facere vellem etiam si possem.* Arguendi sunt ut insipientes, qui afflictum consolatur ex morte uxoris suæ, vel viri, vel filij alijque occasione, aiunt illi. Noli flere, parce lacrymis: etenim stultus esset ille, qui cernens alterius manu carbonem imponi ignitum, diceret: amice, ne sentias ardorem, ne tepidum aduras. An ergo, cum excutere à se non possit carbonem, possit manum suam non adurere? Si posses accedere, & carbonem tollere, facile posses, eius ardori subuenire. Non modicè molesta fuerunt lob amici eius: cum enim cernerent eum sanie, doloribus, pernasque supra modum afflictum: hoc illi sugerebant pro lenimine, macle animo, consolante, & hæc non tam impatienti talis animo. Quos querulos arguit esse consolatores: *Consolatores querulos vos omnes estis: Numquid habebunt finem verba ventosa?* Hæc amici, quam mihi graues estis, quam sunt mihi verba velta vehementer molesta, nihil enim præter ventum aëremque contingunt. In Hebræo legitur: *Verba aëris*, nullius substantiæ: cum verum mihi non superant tergendo moriori remedium. Heu quætas est illorum numerus grauium consolatorum. His sciat vbertim nudus.

Eximius ille prædicatorum primipilus Salomon sic ait: *Vidi calumnias, quæ sub sole geruntur, & lacrymas innocenium, & minimum consolatorum.* Qui fieri cret hoc? Nihil frequentius inuenies quam turmatim oines afflictum conuenire consolatos, dicendo Domine mihi. Nolite flere, fat datum est lacrymis, supprime fletum. Sic est, sed non veris eos noueris esse consolatores, sed querulos, quique dolorem ex viuis exculerent. Non possum ego maiora nos aliffimæ (sic D. Ambros.) dolorem auferre vestrum vide nec licet, nec ratio suadet lacrymas ex fletu prohibere emanantes, & quamvis illas pellem abstergere non abstergerem per illas etenim cor suæ causam exhaustit tristitia: *Est enim ipsi afflicto quædam etiam fletus voluptas, & plerumque lacryma, & mentem alleviatur fletus refrigerat peccatis & mastrum solatur affectum.*

Ut quid igitur o Domine hanc prohibes plorare viduam, ut quid ais: *Noli flere, Fleat*, lugeat: ut allevi-

Orat. in obitu Valentini.

D. Ambros. Tom. 1. V.

D. Ambros. lacrymas noluit prohibere

IV. Nec sunt prohibenda. 1. 2. 36.

Ecl. 4. 1.

VII. Nullus verus est consolator nisi Deus qui causam tollit tristitiæ.

D. Ambros. Tom. 5.

61. 1. 9. Com. 1. 12. 1. 12.

aleuietur, & per oculos cordis poena mitigetur. Optime ait illi: *Noli flere*: ipse etenim ad-
flar, qui præstare potest dolori remedium, eius
tollens originem. Quid viduam hanc exulcerat,
quid cruciat, quid cor ei constringit, ut per
oculos distillet? Vneci sui filij mors, quem

præsentem amariis desier. Dolore ex præsentibus
nascitur malo, sicut & timor: etenim in lum ad
tristitiam timoremque instigat, ut declarat &
probat D. Thom. ex doctrina D. Ioannis Da-
mascei. Huius viduæ moestitiæ causam loquens
ille poterat auferre, qui vitam mortisque habebat
imperium, unde quolibet potui hominis solamen
huc afflictae mulieri fuisset inefficax & nullius
effectus: non enim possunt homines virtute tan-
tummodo suatum virum naturalium, huius cau-
sam tollere tristitiæ. Hæc fuit ea causa ob quam
Iacob tunicam cernens charissimi sibi Ioseph
sanguineam, credens à fera pessima disceptum,
& devoratum, timore dolore luctuque confecerat,
ut, ut nullus hominis voluerit admittere con-

Gen. 37
VIII.
Ideo
Ia ob
Tob. 10.
4.

solationem: *Sisses tunicas induit est ciliis, lugens
filium suum multo tempore. Congregans autem
cunctis liberis eius, ut temerem dolorem pa-
tris, noluit consolationem accipere.* Item aduer-
noluit timus in Anna matre Tobia iunioris, de
qua sic S. Eloquent: *Elebat mater eius irre-
mediabilibus lacrymis, cui quomodo vir eius diceret:
Tace, & noli turbare, nullo modo consolari pote-
rat.*

Et huius ratio facilis est, quia quo tem-
pore tristitia ab eo qui eam patitur non expelli-
tur, nec malum, eius origo & causa; nec
ipse possunt lacryma coluberi: nec dolor eius
temperari: quia ob malum quod patitur, eas
effundit. Igitur noli flere mater vidua: hic ete-
nim adest, qui causam tollit, eumque viuum
restituet: ipse namque est de quo Salomon:
Tu es Dominus qui vita ac mortis habes in manu.

Sap. 16.13
2. Reg. 2.
Isai. 61.2

Et illa mater Samuelis sanctissima: *Dominus
morsificans & viuificans, deductus ad inferos & re-
stituit.* Hic ergo verus consolator, & eo colli-
manje eius aduentus, ut per Mariam promitte-
rat: *Et consolaretur omnes lugentes.* Omnes in rei
veritate consolatur, non enim sunt eius verba
veritosa, aut nullius substantia, sed in illis
diuinam complectitur virtutem quâ cæco lu-
men restituit, claudo pressum, afflicto sola-
men, mortuo vitam. Plorat Hieremias ob non
exiguas populi calamitates, vrbisque desola-
tionem, nec non eo quod verus consolator om-
nia damna separaturus longius abscesserat. *Id-*

Toren. 15.
16.

*circa ego plorans, & oculus meus deducens aquas:
quia longè factus est à me consolator.* Noli flere
moesta vidua: quamuis enim non sit minima
tua calamitas, p. ope est & oculis tuis vicinus
vetus consolator: siquidem illius subleuamen
non adro, non loquor: non sitat verbis, sed ut effi-
cax prælet tibi venecium, à filio tuo mortem
abigens, quâ tu opere cruciaris, visamque illi
impertie. s.

Pro pietate quadam singulari Christus sibi
nomen assumptis, & sub eo seipsum ma-
nifestat: etenim sicut aer i. o. lter, quantum
uis inuolans: obsecus appareat, quando den-
sissimis, & crassissimis obtegitur tenebris, ut
tristitiæ noctem indusse videatur, orto tamen
sole, eumque radijs suis lucidissimis plene perlu-
strante, tenebra dissipantur, nouamque mun-
dus eius luce lætitiæ capit vniuersalem: sic
Christus Dominus i. o. lter maiori efficacia præ-
stans ex mundo eliminat tristitiam, ac uer-
rorem lugeritum: on. n. um. Tenebantur au-
tem Patres obsecusissimis illis inferni tenebris
ortum solis huius diuini ac naturalem eius au-
dissimè expectantes, cælesti illa oibati luce, quâ
Deum videre debebant in ea forma, quâ ex pe-
dabant illum intueri: cum autem se hac luce
privatos dolesent, grauiori aborbabantur au-
mi tristitia, cuius ut Apostolus declararet ma-
gnitudinem, allent illos continuis atque acutissi-
mis fuisse coloribus viceratos: *Quem Dominus susci-
tauit s. latus doloribus inferni.* Sola verò op. ratâ
Christus præsentia, quâ velut diuinus quidam
sol regionem illam illuminauit tenebratum, adeo
potens extitit ut illustraret, totumque locum
splendore repleverit mirifico, sanctissimum Pa-
trum tenebras depulerit, infernum in paradisi
gaudia permutauerit, sicut ipse sol idem lætitiæ
de hoc securum reddidit dicens: *Hodie mecum eris
in paradiso.* Et sic ut ait illud, quod per Sa-
lomonem promissæ: *Perstrabo omnes inferos
partes terra &c. & illuminabo omnes sperantes in
Domino.*

IX.
Chri-
stus
proprie
sol di-
citur
doloris
tene-
bras
dissi-
pauit.
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Frater mi: si tecum habueris Christum, &
per gratiam suam illum habes præsentem: *Noli
 flere: ipse enim est, qui de se. lo. ait: Conuer-
to luctum in gaudium.* Si premar mecia: *Noli
 flere: etenim ipse Dominus est, de quo dicitur:
 In manus eius duxit te gloria.* Si te grauet in-
firmas, & opere nimio supplantet: *Noli fle-
re: siquidem Christus salus tua est: Qui sanat
 omnes infirmitates tuas.* Si mors intuat truculen-
ta ut se sibi suæque ditoni subijciat. *Noli flere: hic
 cum*

omni-
bus
omni-
Hier.
31.
Pro 8.
18.
Ps. 102.
4.
Ps. 118.
4.
4.

enim Dominus est, de quo Pfalſit David: *Qui redimiſti de interitu vitam tuam.* Et ipſe vita eſt per eſſentiam talis vt *Quod factū eſt in ipſo, vita erat.* His conſequenter de eodem cauiſt David: *Si ambulauero in medio umbrae mortis non timebo mala: quoniam tu mecum eſ.* Notandum eſt hoc verbum, *in medio*, q. d. quando me circumdant video & periculis lugeo arctatū grauiſſimis, & proſtratum ac velut extremis comprehenſum malis: nihil horum verebor, quia tu, Dñe, mecum eſ omnium bonorum cumulus & ſcaturigo. Sic auſo Spiritus S. aſſerentem: *Non contriſtabit iuſtum, quidquid ei acciderit: iuſtus eſt qui ſecum habet Dominum, & cui Deus aſſiſt.* vt piſſimus pater, vt paſtor ſolicitus, & omnium ſuorum cuſtos vigilantiffimus, & protector diligentiſſimus. Hæc ſi bona omnia ſecum Deus deſerat: quid timeat ille, qui ſecū habuit Deum? Hic optimus eſt viduz conſolator: & tu quocumque fores, niſi ſolis verbis tui conſiſteret ſumma leuaminis, fieres autem ſi tollendæ lacrymarum eius cauſe adlaborares, ſi eius paupertati ſuccurreres, ſi deſertam ſubleuares, ſi iuſtæ eius patitur faueres, ſi aſſigentes eam, tua ipſe auctoritate reptimeres.

61. Super hoc rationē hanc fundatit Apoſtolus, qua ſolaretur Theſſaloniceuſes in morte defunctorum ſuorum, illos admonens, quod ſi mors illorum, nos prægandi aſſiciat iuſticia, Chriſtum habeamus, qui illius eſt deſtructor, & omnium, qua mors inferit, dampnorum reparator: *Nolumus vos ignorare fratres, de dormientibus, vt non contriſtati ſiſtis, ſicut & ceteri, qui ſp̄m non habent.* Non ait, vt non contriſtati ſiſtis ſimpliciter: hoc enim in tali occasione nobis ſuadet ipſa ratio, ſed non morte infidelium lugeamus, in quibus cum ipſa morte ſpes omnis auferretur amplius conſpectu fruendi defunctorum, quos credunt ſe perdere in æternum, & omnino, quod cum ſibi perſuadeant, non miremur eorum lacrimas nullum admittere ſolacium, nullo termino comprehendere. Sic nobiſcum non agitur, cum enim fideles ſciamus, certa fide & indubitata Chriſti gratiam & virtutem credimus, qua mortem ſua morte deſtruxit, & noſtram ſua reſurrectione vitam reparauit, itaque qui moriuntur, non conſumuntur, ſed ad quietem ſe componunt, vt ſuo tempore Chriſti virtute ad vitam exiuentur immortalē: *Si enim credimus, quod Ieſus mortuus eſt & reſurrexit: ita & Deus eos, qui dormierunt per Ieſum, adducet cum eo.* Migrat amicus tuus de domo tua cubitum in domum ſuam; non hic te diſceſſus aſſigit: etenim noſti, Hieron. Bapt. de Lant. Tom. III.

quod ſi diſcedat, non diſcedit, ac numquam eſſe reuertetur, ad ortum equidem ſolis euigilabit, & remeabit te viſurus, tuque illum, & hac ratione nos inuicem oportet conſolari: *Itaque conſolamini inuicem verbis iſtis.* Quantum ſapio ad memoriam nobis reuocat quod legimus: *Israelitæ timentes ac præuiden- tes ſe in captiuitatem abducendos apud Perſas de igne vel Babyloniis ſummo ſtudio conati ſunt iuta- ri ſacrum ignem, qui perpetuus ardebat in alta- ri. Quem cum accepiſſent in puteo abſcondere- runt, qui licet aqua non eſſet humidus, erat ta- men luto ſordidus. Quis vidit huic ſimile, i. Machab. ignem abſcondere in puteo lutoſo ac terreoſo. Plurimo hic latuit tempore & tandem in luto conuerſus eſſe ſcribitur; hoc enim his verbis ſignificatur: *In aquam craſſam.* Aliquo poſt euoſuto tempore ſoluta captiuitate ac po- puli exilio, quodam die ad ortum ſolis illum extraxerunt & cum primum radij ſolis in eum exaſerunt tantus repente ſuccentus eſt ignis, vt totus populus ineffabili gaudio perfunderetur, & circumuicini montes claritate fulgerent omnino ſingulari.*

Non poſſumus hoc in mundo ſemper remanere neceſſarium eſt ſilium tuum, amicum tuum puteo abſcondi ſ. pulturae, luto terraque inuolui, quo ſatis ſuperque ſecurus eſt, quod eo ipſo vertendus ſit i ſam terram ac lutum: verumtamen abſoluta captiuitate, qua hoc in mundo deſtinatur, cum tempus illuxerit, de quo Apoſtolus: *Creatura liberabitur à ſeruitute corruptionis: Rom. 8. 21* Quando dies aſſuſerit æternitatis, dies nempe iudicij quo ſol ille iuſtitiæ reſplendens clarifque ortus fuerit cui radjs ſuis ſalutem adducet viuificam: *Orietur vobis timentibus nomen meum ſol iuſtitiæ & ſanctas in pennis eius. Tunc fiet vt corpora ſepulchris ſuis egrediantur accenſa noua ſalutis & gloria clamate: Et egredietur ſ. ſalutis. Hoc indicat Apoſtolus: *V. a. veſtra abſ. Coloff. 3. 4* condita eſt &c. Cum Chriſtus appareret vna veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria. Et idem ipſum indicat dum ſubiungit: *Quoniam ipſe Dominus deſcendit de caelis, & mortui qui in Chriſto ſunt, reſurgent prius.* Quinimo idcirco prius annotauimus iuſtiam rationem ob quam fideles corpora componant defunctoium, aromatis condiant, niſiſ abluant, quaſi ſepulchri arcæ reconſtantur vt in die reſurrectionis egrediantur.*

§. 19 Noli flere. Non acerbè mors filij lugeatur corporalis, bene quidem spiritualis: Dandi de teste.

63
I.
Similitudo.

Hoc inuicem nos debet consolari, secundum D. Chrysostr. sicut grater hoc accipit pater, si filius ab ipso discedat, à Rege vocatus ut illi beneficium conferat: quamuis enim eius doleat abcessum, sibi tamen persuadet illum contingere, ut dignior reuertatur. Pro huius deductione præclatas adfert rationes potissimum ad solamen parentum in morte filiorum. Si Rex, inquit, filium à se posceret, ut illum opibus augetet honoribus. in aula condecoraret statetque eorum eo minister: an eius non foret tibi gratus abcessus? si illum tibi tolleret, ut dignitate promoveret dotaretque nobilitate? Considera eum, qui vitam cum morte commutauit ad meliorem regionem migrasse, atque ad præstantiorem sedem transiisse: teque non filium amississe, sed in tuo iam loco collocasse. Ecce quæ circa ne dixeris: Perijt nec iam est, eorum enim qui fide carere hæc sunt verba: verum potius dic: Dormit, ac resurget: peregre abiit, atque cum Rege venturus est. Quis hoc sermone vitur? Is certe, qui Christum in se loquentiam habet. Si enim credimus, inquit, quod Iesus crucifixus est & resurrexit ac uiuit: ita etiam Deus eos, qui dormierunt per Iesum, adducet eum eo. Ratio autem hæc adeo efficax est, ut illam assumens D. Gregor. Nyssen.

D. CHR.
Hom. in
2. ad Cor.
Tom. 4.

II.
Iuniores
dum moriuntur
ad meliorem
rem rapiuntur
vitam.
Ho. 69. ad
pp.

D. Hier.
Ep. 25. de
obitu
Ble. filia.
Tom. 1.

Orat. consolatoria in funere Pulcheriæ filie Imperatoris, cuius omnes ueniam: mortem ploratu stetitque prosequantur; idem dicat cum D. Chrysostr. se reputare eos in dicæ fidei, & spei languentis animos qui in morte filiorum, amicorum & cognatorum luctu se macerant immodico, nec in anam præbere gentilibus obrectandi, fieri non posse ut ea credant, quæ credenda proponunt fideles de sorte faustiori, qua potiuntur & quam de mortuis suis quandoque prætolantur. Si ita sterneris, quomodo Gentilibus poteris, quod credas, persuadere? Si namque veraciter verba crederemus Apostoli quodque fides nostra nos docet: non tam inordinato mortuos fetu lugeremus: Si uiuentem crederes filiam (ait D. Hieronymus cuius matrem Paulam solatur.) & ad meliora migrasse, nunquam plangeres.

maturè abripuntur, in quo suo conuenienter ingento discedit, ut parentum in morte filiorum abstergat lachrimas, mæstaque cohibeat lamenta. Primò: supponit nobis non debere superficialiter consideremus: hoc enim hebetioris est ingenij: secundo: supponit indubitatè credendum nobis à Deo mundum hunc gubernari, & omnium eum esse causam euentuum quos in eo demitamus, mortis, uitæ, sanitatis & infirmitatis. Addit tertio: nos iucetè verèque à Deo diligi, imò magis quam ab ipsis nostris parentibus, qui nos in lucem hanc ediderunt. Ex his infert, quod filij tui mortem, non nisi in bonum tibi decernat: & expediret, ut illa semper præ oculis haberet Christi uerba: Si Si vos eum sitis mali, nobis bona data: dare filij ueltris, quando magis Pater ueltes celestis etc. In se admodum hunc prosequitur idem S. discursum: & certum est, hanc filiorum tuorum mortem à Deo uobis & illis ad utilitatem lucrumque præordinari.

Primò, illis ad commodum, ex doctrina Spiritus S. quam etiam expendit D. Cyprianus in mortaliu. nouissima illa sententia: Raptus est ne malitiam uellet intellectum eius, aut ne fido decideret animam illius. Postremo enim nugacitatis obstruat bona, & inconstantia concupiscentia transuerit sensum sine malitia etc. Placida enim erat Deo anima illius: propter hoc properauit eam euitare de medio iniquitatis. Licet credat quod sermo fiat de Henoch, qui raptus fuit in paradysum eoque tempore, quo peccata in mundo multiplicabatur in tantum, ut Deum eo usque prouocarent, ut diluio mundum perderet, uiuuerum, uerum D. Cypri hoc intelligit de iunioribus & pueris quos Deus in ætate tenera comprehendit, & quos raptos adducit: Raptus est ad manus eius commo dum. Primò, ne latentæ malitia peruerteretur sicut & patres nostri. Secundo, ne rerum mundi dolosa fictio animam illius deciperet, in quo uana fascinatō uera obstruat, tegatque bona.

Tertio, ne carnis inconstantia, ex mala agitata concupiscentia laberetur. Habes hic ternos nostros inimicos, dæmonem, mundum, & carnem, & si graui à singulis per se exporamus salutis discrimini, quanto magis si iunctis uiribus miserum impugnent adolescentem. Ut autem Deus eripiat eum cui bene uult, prænotens eius, si sanus superuiuat, perditionem, uix filium illi præscindit immaturum: Placida enim erat Deo anima eius. Ideo quasi festinatō hinc abripitur ut in tuto collocetur: Propter hoc properauit: idque

III.
Variæ
rationes
consolandi
parentes
in morte
filiorum.
Lut. 11. 13.
Lib. de
mortaliu.
Sup. 4. 11.
Orat. fu
nel. in o
bitu ami
ci sui Sa
1971.
IV.
Ex parte
filiorum
ut saluen
tur.

am velociter, ut interdum vix prima mundi li-
mina puer sit ingressus, & iam illum ex illo pu-
sionem eripit.

64 Ex hoc documento colligit D. Hieron. quod
nedum lamentari, non debere Heliodorus in
morte charissimi sibi Iobrani Nepotiani, quin-
to summo pere seipsum solari, hoc sibi persua-
dens, quod Deus illum hinc exulerat, ut securo
loco reponeret: eo modo quo vineæ Dominus
voas circa viam pendentes immaturas colligit:
si namque patitur illas maturecere, à per-
trauiscuntibus indubie colligentur. Et optime
proposito consonum illud mihi videtur agricor-
le responsum, cui circa matre domicilium erat,
colligebat autem hic fructus viuides, immaturos,
& à me rogatus cur illos non sineret ad maturi-
tatem peruenire: respondit Pater mi: præstat im-
maturus in lance, quam maturus & affatus in
ote felis. (4) quia si fructus non colligeret etiam
immaturos, Mauri qui regionem illam prædo-
nes percutiebant, eos sibi præterperent. Eodem
argumento demulcebat D. Hieronymus. filiam si-
bi charissimam & spiritualem D. Paulam in
morte Blefillæ filie dilectissimæ: *Placita erat
Deo anima eius, propter hoc properauit eam educere
de media iniquitate, ne longo via iuuere deus
obitus Bleff. oberraret anfractibus.* Hæc omnia cernimus im-
pleta in eo quod declarat Deus per prophetam
Abiam de filio Regis Hieroboam. Rex fuit hic
ad nauicam impius: mittitur illi à Deo prophe-
ta declaraturus quod in debita scelerum suorum
vindictam, inausa vitam esse morte finiturus,
quodque nedum ipse, sed omnes eiusdem succes-
sores exitum foriterent infelicem: solius tan-
tum filij sui misereretur, qui iuuenis hinc abscer-
doret: quia in illo sibi Deus complacuerat: *Puer
moriatur, & sepelietur in Israel &c. quia inuentus
est super eo sermo bonus à Domino Deo Israel.* O-
pinatur doctus Lyranus, quod dum impius Rex
Hieroboam idola in Bethel erexit, & armatos
statuit in via milites ut eos qui proficiscerantur
in Hierusalem infestarent, & vi cogerent, ut
idola colerent ac adorarent, minorennis eius fi-
lius hoc studuerit toto conamine impedire, vel
satellites illos auertere desiderans ex animo ut
nullus idola patris sui veneraturus accureret,
sed omnes Hierusalem tenderent Deum verum
Israel adoraturi. Huic subscribit Abulens. quin-
imo hoc ipsum lectio suggerit Vatabli: *Aliquid
bons in eo inuentum est erga Dominum Deum
Israelis: & etiam nostri Cardinalis Caietani iux-
ta Hebraicum textum: Eo quod inuenta est in eo
res bona ad Iehona Eloi Israelis.* Sit quodcumque

libuerit, hoc tamē nouimus, quod puer ille gra-
tium aliquod Deo præstiterit obsequium. Idcirco
(inquit Dominus) *Puer morietur*, illum mihi
morte raptam immatura. Quid hoc Domine
miseran hoc est illi optare bonum? An illa merce-
de sedulum tibi exhibitum rependis obsequium?
Vtique: hoc etenim illum est summo dignari
beneficio: *Placita enim erat Deo anima illius, ideo
properauit eum educere de medio iniquitatum.*

Nihil Deum fugit, & oculi eius à saculo in
sæculum respiciunt: *A saculo & usque in saculum
respicit: & conspicuum est*, quod si iuuenis ille
superuiveret tot inter peccatores peccataque
conuersatus, in animæ suæ damnationem agere-
tur: idcirco eum tanto periculo subtraxit, & loco
construit ne periret, tutiori. Non exiguum est
hoc beneficium, sicut & illud quo Lor. eiusque
filias præuenit illas educens (quamuis relu-
ctantes) de Sodomis: præsciebat enim, quod si
ibidem hæterent, eas cælestis vltor ignis con-
sumeret. Vltorius, commodo etiam est ipsis filijs:
quia vitam, hereditatem, bonaque fortinunt
eminentiora: nam pro terrena hac domo te-
gium ingrediuntur cæleste, pro fugaci heredi-
tate Patris aterni sempiternam adipiscuntur.
Hoc argumento increpantem solabatur D. Hier-
onymus D. Paulam in obitu Blefillæ filie. In-
ordinatum primo reprehendit eius ludum &
vberiores lachrimas; *Detestanda sunt iste lachri-
ma, plena sacrilegio, incredulitate plenissima, qua nō
habent modum, qua vsque ad viciniam mortis ac-
cedunt.* An si te profiteris Christianam? Chri-
stum igitur audi dicentem: *Non est mortua puella,
sed dormit.* Quod licet Iudæi exhibent incre-
duli: veritas tamen ea est Christiana. Angelum
audi te interrogantem: *Quid quaris videntem
cum mortuis?* Ut quid eam non excepim calamita-
tibus, & regnantem cum Christo gloriosam?
Si te matrem deseruit in Maria obtinuit digni-
tatem. Audi ipsam tibi acclamantem: *Clamat mihi
illa lugens: Si unquam me amasti mater &c. ne
inuideas gloria mea. Putas me esse solam? Habeo
pro te Mariam matrem Domini: multas video quas
ante noscibam. Habeo Annam quondam in Euan-
gelio prophetantem &c. Misereari mei quia mun-
dum reliqui: At ego vestri sortem doleo, quos adhuc
sæculi carcer detinet, quos quotidie in acie prælian-
tes &c.*

Ecel. 3. 25.

D. Hieron.
Ep. 25. c. 11.
Tom. 2.

D. Avgr.
Tom. 1.

Secundo: disposuit Deus mortem filiorū in
salutem vestram: vobis salutis vestre tollens of-
fendiculum: sæpe namque filij parentibus sunt
lapis offensiois: quos dum inordinata curatis
solicitu-
A a a 2

(2) Mæ-
vale eru-
da en el
plato que
assais en
la boca
del gato.
Ep. 25. de
obitu Bleff.
D. AMBR.
Tom. 1.

3. Reg. 13.
22.

In c. 14. l.
3. Reg. 9. 2.

solitudine, spe & amore. Dei vestri memoriam abijeris, legem eius, eius obsequium, imo vos ipsos, salutemque contemnitis. Hanc rationem prosequitur D. Augustinus verba illa D. Iohannis enucleans: *Nolite diligere mundum, neque ea quae in mundo sunt.* Perpendite ea omnia quibus in mundo fruimur, Dei dona esse, quae nobis in amoris sui tesseram trinit. quo nos deuinciat ut propter illa cor nostrum & amorem non illis, sed tantum nostro benefactori assignamus qui tanto nos affectu prosequitur. Amari illa Deus non vetat, eum bona sunt sed ipsi amorem nostrum agglutinare, tanti benefactoris immemores. Quod si sponsus anulum efformaret pretiosum, sponsaque mitteret donum, & amoris sui pignus: illa vero anuli allecta pulchritudine, ei totum suum consecraret affectum, quo precor, animo hoc pareretur? Dicunt omnes, a ea auferendum, & distingendum: quandoquidem ipsa amoris hunc finem faceret, quod medium ipse miserat, quo

Amor: *Amor pondus meum ab illo seror, quocumque seror.* Hic pondus appendit pecunijs, alter honori, iste mulieri, sed maxime familiare est filius. Hinc totum amoris tui pondus adhæret, & innuitur, hic omne studium, omnes nerui, omnes actiones, quicquid agis, quicquid cogitas: per hoc t. t. ut nec tibi remaneat amor Dei, nec erga pauperes misericordia, nec animæ tuæ salutis vel minima sollicitudo. *Quid agit Deus? Arberem hanc rescindit, filium tibi colit, coram oculis tuis illum prosernit, ut te ab eo duci patiaris, & sur legibus vinculis alligari.*

Sic hoc interpretata est eximia illa matrona Melania Romana sanguine clarissima de qua testatur Diuus Hieronymus quod cum illi vir obijisset, & cum illo pariter duo filij: ipsi adhuc corporibus feruentibus, nullis obruta lacrimis, quasi petra nullo deliuens humore, ad Crucifixi pedes prostrata, sic ait: *Domine mi, iam noui quod me ab omnibus vis absolutam, ut totam me diuini tui consecrum obsequio: Expediui tibi seruitura*

sum, Domine, quia tanto me onere liberaisti. Turbabant non leuiter vacas earum vultu, ne dicto procederent itinere, Dei arcem delerentes: ut autem illas minime distraherent, eos domi recluserunt, & ab oculis auerterunt: & quamuis hac de causa mugirent signaque e-

derent doloris; nihilominus arcem potrahebant à recto tramite nec minimo puncto deuiantes. Hinc causam collegit Diu. Gregorius Nyssen. cur frequenter tibi filius eripitur: *cur tunc charior vel filia, vel illud quod pluris aestimas.* Emula: 10 est hæc diuini sponsi: cum enim inordinato dona sua prosequaris affectu, ca-

tibi coram oculis tuis intempertate iussuratur. Hanc D. Chrysostomi rationem apposuit prosequitur, ex eo confirmans quod Zelosus agit maritus, qui toto animum laborat eum à conspectu mulieris auertere, erga quem conspicit illam supra modum inclinatam, quique pronale amorem eius sibi ut viro legitimo deotum remoratur.

Ex his declarat cur antiquus Deus tanto tempore viris vxores, vir sique vxoribus, parentes filijs, filiosque parentibus concederet, Cur olim quos vix inuenias parentes suos morte præcurtandiu risse. Ratio est: eo quod amote filios prosequerentur ordinato: *Cur non fuerunt olim viuere. diuites, nec in matris orbis: Vt quid passus D. CHR.*

est, quod Abraham tot annorum curriculum Isaac filio suo frueretur? Cur Saræ tot annis filium

1. Ioh. 2.
15.

D. Aug. Tract. 2. in dum si sponsus fecerit sponse anulum, & illa acceperit anulum plus diligeret, quam sponsam.
1. Cant. D. Ioh. 2. Tom. 9.

V. Modus capiendi elephantiem. Li. 8. c. 8. l. 18. ca. de Elephante.

VI. Eodem modo Deus capit.

sibi affectum illius oppignoraret: *Quem ulinodum si sponsus fecerit sponse anulum, & illa acceperit anulum plus diligeret, quam sponsam, qui illi facit anulum: nonne ipso dono sponsi adnata anima deprehenderetur, quamuis nec amaret quod dedit sponsus? Tamen si diceret sufficit mihi anulus iste, non illius faciem nolo velle, qualis esset &c.*

Plinius varios profert modos, quibus elephas capiatur, & hunc singularem, quem producit Barthol. Angelicus quem inscripsit: *De proprietatibus rerum.* Hoc animal, ut se ad quietem componat, non primum in terra decumbit: non enim sine magno negotio posse assurgere tam ex maximo corporis pondere, quam ob difficultatem quam patitur in flectendis genibus: hoc igitur sibi consultit, ad arborem se inclinat, cui totum corporis onus innuitur. Venator diligenter arborem hanc inuestigat, cuius maiorem partem à trunco deorsum terra diffundit, ut dum illi dormiturus Elephas conatur inniti, dirumpatur arbor, corruat, & ipse cum arbore corruat Elephas. Quo tempore cum se à casu nequeat erigere, horrendos edit barritus, accurrunt venator, simulatque se vices eius grauius dolere, illum demulcet, manum adhibet in surgendo auxiliarem quo cicuratur, & ab eo se ligari, & duci permittit quocumque velit.

Ardet Deus tuum hoc venari cor, ipso ferocius & syluestrius Elephante, perpendit arborem, cui innuitur, totumque affigit pondus. Quod est oblecto, cordis hoc graue pondus?

VII. Ita sentiebat Melania. Epist. 15.

Reg. 6.

Tur. 12.

Trat. de hys qui præmatura morte rapiuntur.

Hom. 9. in ad Cor.

66 VIII.

Cur olim

viuere.

CHR.

filium

Humiliam concessit desideratissimum quia sic eum diligebat temperate, de eius de causa Deo nihil detogaret: quoniam Deo perenti eundem sibi immolari, continuo pa. et Abraham obediuit, nec mater Sara concessit uxori Abraham: quia moderato eam diligebat aff. et, nec eius gratia quidquam agebat, quod eum a diuino retardaret obsequio &c.

IX. Aliud nobis suggerit Christus: dum ait: *Mors est dux: Noli flere eo quod futurum suum videret corpore mortuum: non enim haec mors est, qua primo lugere debeant parentes, sed dum illis spirituali cernunt morte per peccatum hinc discessisse, Hinc D. Augustinus graui parentes correptione castigat, nimio mortis luctu contristatos, qui filios lugent corpore languentes, peccant dum eos vident per peccatum in anima grauius infirmari, qui lacrimis deplorant irremediabilibus casu mortuos, & nident atque exultant dum eos impudicitia, vindicta perituri cernunt spiritu mortuos perisse. Heu Christi ad calamitatem, qui probe scitantes grauiorem esse multo mortem spiritualem ipsa corporali, hanc tanopere lugent, illam autem nec deplorant, imo vident, vel saltem ob hanc magno non torquentur cruciati: Audite me fratres, Christiani*

D. Auer. *Tamen & tamen plerumque se filius cuiusquam moriatur plangit illum: si peccet non illum plangit: Tunc erat plangendus tunc peccator mortuus luxuriose viuens, quam moriendo luxuriam finiens. Tunc quando ista faciebat in domo tua, non solum mortuus erat, sed & putebat, haec dolenda sunt, illa suscipienda.*

Certeo historiz Jacob meminimus quoad luctum miserandum quem contraxit ex nuntiata sibi morte filii sui charissimi Ioseph, quem a fera pessima atebant deuoratum, in cuius rei testimonium aceram eius tunicam parenti remisserat: scidit igitur a cessissimus pater vestimenta sua, saecum induit & cilicium, & continuo se luctu, desuetibus indefinenter lacrimis affligebat: *Noli te consolationem accipere sed ait: descende ad filium meum lugens in infernum. q. d. usque in diem sepulture meae vacabo ploratus, donec moriar luctui meo temperabo. Hunc verba referunt sensum. Vnde subiungit: Et illo perseverante in fleu Madianita vendiderunt Ioseph in Aegyptum Putiphari Euncho Pharaonis magistro militiae. Si basiliter adductus Caetera. quod 8. pagina luxerit notatur in his verbis, quod Iacob scilicet propositum sibi luctusque terax perseverauerit: numquam sibi parens a lacrimis, nec modum suae statues inestitia quo tempore Ioseph oculis suis abel-*

set, nec aliter euent, siquidem tandem laxauit frater a tristitia, donec Ioseph viderit vni gloria & honore coronatum. Itaque inconfolabiliter decem & octo annis luxit Iacob vt probat D. Chrystost exponens illud: *Nuntiauerunt ei dicens: Ioseph filius tuus uiuit, & ipse dominatur in terra Aegypti. Quo audito Iacob quasi de graui somno euigilans, reuixit spiritus eius. Sicut qui lampadi iam extinguenda ob um infundit: etiam confestim lux, quae prius exanescere videbatur, demum vehemens & splendidus elucescit. Sic inquit D. Chrystost his nuntiis auditis Iacob incredibili latitia delibutus: *Reuixit spiritus eius. Iam enim optimo illi ceteri vita languescere & exspirare videbatur ob auium maiorem ut grauiorem ita ditumum, quo cruciabat. Inquirunt aliqui: quae ratio subesse poterat luctus a eo ceteri & acerbi, quo nimis afflicta auer: Abbas Rupert vt certum opinatur, quod sibi numquam persuadere potuerit, filium suum Ioseph a fera pessima (sic referentibus eius fratribus) deuoratum, sed opinatus fuerit, a fratribus dolo interfectum: ex diabolica qua in illum ardebat inuidia: & hanc Iacob viderit feram pessimam: *Non ergo sciemus (ait ille) sefellum eius filij ostendentes tunicam sanguine hodi inuistam. Etenim ipse Iacob postmodum dixit vt conuictus: Vos scitis, quod duos filios genuerit mihi uxor mea: egressus est vnus, & dixit: bestia deuorauit eum. Vbi illo verbo (dixit) indicat, illos sibi testium assumptisse, ad fallendum patrem, qui filium a fera pessima discreptum esse nuntiauerit: ex quibus intelligebat Iacob quod quamuis hoc illi imponere uelle viderentur, non hoc tamen ipse crederet, sed omnino indubitanter esse hanc feram, a qua Ioseph discreptus dicebatur, non feram sed inuidiam fuisse, qua fratres plus aequo flagrabant. Sed sicut, & dissimulant Iacob eo tempore facinus intentatum, & diabolicam istorum Iacob suorum inuidi malignitatem, tanto que peccatorum illud in filium a fratribus commissum ludeplaxit etu profecutus vt huic modum ponere omnino inuidiam noli erit. Vnde quasi sibi vim inferens; acutissimo percussus ex hoc dolore hoc semper ingemibat: *Fera pessima deuorauit filium meum Ioseph. Licet autem hoc Iacob dixerit: nemo temerarius eum aguar mendacij: tenim caruora illa fratrum in Ioseph crudelitas optime sub nomine fera pessima notabatur. Sic Rupertus autumat: cuius eo animo profero sententiam solummodo, vt per illam intelligatur quod Iacob non tam luctu adeo diuturno & immenso, quali nouimus, deplaxit mortem Ioseph corpora-****

375
No. 63.
in Gen.
Gen.
45. 26.
L. 8. in
Gen. c.
21.
22.
Rvrs.
Gen.
44. 17.
XI.
fratrum
deplaxit
& pecca-
tum.

Gen.
37. 35.
X.
Cur
Iacob
tanto
tempore
luxerit
Ioseph

lem, quam inuidiæ spirituales, qua decem alij fratres occubuerant: ut sic documento (ait Rupert.) à parentibus spirituales potius filiorum mortem per peccatum, quam corporalem esse deplorantiam.

Ho. 69. ad pop.

XII.

Peccator vivens & mortuus plangendus est.

1. Timot. 3. 6.

Eccl. 12. 11.

D. Chrysi. singulariter probat lugendos esse mortuos & declarat se probat peccatorem rem viui & mortuum lachrimis esse deplorandum: unde hunc illi titulum præscripsit: *Quod peccatores lugendi sunt viui & mortui.* Primo peccator lugendus est adhuc vivus: quia vis enim vita corporis vivat, animæ tamen passus est naufragium: *Vivens mortuus est.* ait D. Paulus, de vidua luxuriosa & in proputulo est mortem animæ, corporis omnibet morte esse nequiores. Divinis scætet illa Salomonis sententia mysterijs: *Modicum plora super mortuum, quoniam requirit: nequissimi enim nequissima vita super mortem satui.* Mortem deplora parentum & amicorum: hoc enim maxime ei conuenit, qui visceribus plenus est pietatis, & ratio ne illius, quod mors habeat vel habere in se mali videatur: sed modicus sit ille luctus ac temperatus: etenim pie credere tibi licet de viro fideli, quod talibus obierit signis effulgens pietatis, atque in pace requieuit: *Modicum plora super mortuum quoniam requirit.*

Sed incessanter vitam luge peccatoris: etenim eius vita, qualibet est morte infelicio. *Nequissimi enim vita super mortem satui.* Hoc ipsum clarius intelliges, si comparaueris quanto sint iactura: grauiora bonorum spiritualium, gratiæ, ac ipsius Dei, quas inuoluit vita cum peccato quo mortua est anima, ijs omnibus, quas secum omnes adducit, mors qualibet corporalis, per quam bona solummodo corruptibilia temporalia abiectaque deperduntur. Vitium deplora peccatorem, sed magis adhuc mortuum. Hic lugendus est intemperanter, incessanter, inconsolabiliter, sanguineis cordis lachrimis.

XIII.

Ita David audiens infirmatum luxerit, lachrimas fudit, & Amnon ieiunauerit, Deoque pro filij vita supplicauerit, desseuit.

Orat. in obitu V. injani.

His innuitur doctrina D. Ambrosij, qua facta David nus expendit Davidis: licet enim puerulum Absalon audiens infirmatum luxerit, lachrimas fudit, & Amnon ieiunauerit, Deoque pro filij vita supplicauerit, desseuit: ut tamen intellexit iam diem clausisse extremum, quasi exultans præ gaudio, exclamat, factus est: suamque Deus perfecit voluntatem: felix illi huius congratulor saluationi: sed ut intellexit Absalonem filium in prælio tribus lanceis confossum occubuisse, mare profudit lachrimarum, suspiria emisit tristissima, singultus gemitusque eduxit de corde maerissimos, modo in illa modo in alteram deambulans partem: nec vllibi potius consistere: *Sic loquebatur vadens, aperto*

lugeus capite, sæpe sæpe lugubres illas repetens pœnia: *Absalon fili, fili mi Absalon: quis mihi det ut ego moriar pro te.* Si rationem quaras ploratus, in proputulo est: filius ei mortuus erat in peccato, æternumque damnatus. O quis terror! Idem eum fecisse perspicuum est, quando Amnon foror suæ Thamar violator incestuosus fratero casus gladio miser interijt. Sic enim statuit eloquium: *Luxit ergo David filium suum cum illis diebus.* Si causam inuestiges, respondet tibi D. Ambrosius: *Si scias verum esse quod assero, David incestuosum filium suum Amnon fleuit occisum; parricidam Absalon dolens interemptum: innocentem vero filium non putauit esse legandum: quia illos sibi perijisse pro scelere, huic pro innocentia credidit esse viduum.* Audiamus D. Hieronymum: *David in iste fleuit filium parricidam, qui alium paruulum, postquam ut viueret impetare non potuit, quia sciebat non peccasse, non fleuit.* Quia vero proposito seruimus quæ diximus alibi quantum sit malum in peccato mori, ideo lectorem eò remittimus.

§. 20. Tetigit loculum. Per hunc feretri contactum, Christus immundus non fuit; quod bene dicitur loculus.

Hæc verba Christus proferens accessit ad feretrum, quo defunctus efferebatur, & ad illud extendit manum: *Accessit Iesus & tetigit loculum.* Hi autem qui portabant, feretrum. Dubium hic oritur, cur Christus has actiones ediderit: videntur enim illi decreto legis interdicitæ, quæ decreuerat, ut quicumque corpus mortuum, vel eius sepulchrum tetigisset, immundus esset & irregularis septem diebus: *Si quis tetigerit cadaver etc. vel sepulchrum illius, immundus erit septem diebus.* Imò hoc ipsum Christus multo strictius sacerdotibus inhihebatur, quibus feretrum Deus nauaxerat, ut nec mortuorum exequijs tangens interessent et si conuarium attentarent, non solum legalem incurrebant irregularitatem sicut fiat imseculares, sed etiam culpam ut probat Abulens. mundus, de quo superius actum est. Eandem patitur difficultatem, quod Christus accedens tetigit in ea manu sua leprosum, à lepra curandum: *Tetigit & in ea lepram &c. qui contactus eadem lege prohibebatur.*

Quæstio nobis occurrit implicata, quæ Christianam solvendam proposuerunt D. Iustino Mart. 9. 28. ad tyri: quæ dedit occasionem perfido illi notorio Origeni & Hærciarchæ Marcioni, ut testatur Tertull. *L. 4. con. tr. vt Mart.*

ut hæreseos suæ pertinax viveret, quam postmodum Mani hæretici fenderunt, legem veterem esse malam, à diabolo dictam, & non à vero Deo diffusam quandoquidem videamus quòd factus homo hoc egerit, quòd ita directè ex opposito eius repugnabat institutioni. Error hic non tolerandus est, ait Terrull. Non enim hic Salvator legis sanctitatem transgressus est, sed ab eis qui eum non agnoverunt, quæ legem veterem quam ipse considerat, plenatim paudebat potestate eaque multo plenior, quam Imperatores vel Pontifices super statuta sua: qui ut ostendunt se illis superiores sapere faciunt, quæ eorum videntur contradicere dispositioni. Hanc secutus est D. Iulianus Martyr, quam & ipse Dominus aliquoties videtur dedisse calumniatoribus Iudaicis, quòd opera faceret in Sabbato legis decreto prohibita, sicut dum paralytico præcepit iam sanato, ut grabbatum tolleret, & alia quædam, dicendo: *Dominus est filius hominis etiam Sabbati: eorum quæ ad legis pertinent observantiam.*

II. Prima ratio, quia Deus erat.

Enc. 6. 5.

III. Secunda ratio quia virtus erat superioris ipsa morte.

a. In c. 5. Luc. b. Ser. 94.

Alteram rationem quam dicitur secutus est D. Ambrosius, & notavit Petr. Chyrol. hanc dicimus: quòd lex non quemcumque cadaveris aut leprosi vetaret contactum, sed eum qui à manu prodiret infirma, seu nullius efficaciam, vel ipsa morte, aut lepra debilitati, quia in hoc casu mors & lepra, ut potentiores iuxta decreta legis operabantur in contingente. Sed manus contactus, virtutis efficacioris quæ mortem lepramque poterat expellere: absit ut illa manus immunda fieret, mortuum vel leprosum contingens: imò potius per eiusdem contactum mundus ille reddebatur, & rediutus.

Hoc conforme multum est huic axiomati philosophico: *proportione minoris inaequalitatis non fit actio.* dum enim duo concurrunt, agentia, potens unum, & alterum infirmum, infirmum non operatur in potens, nec suas imprimunt illi qualitates, imò potius è converso. Manus tibi friget, ut gutta stillantes congelata: accedis ignem, & illa manu contingis ignium ferventemque carbonem: non ex eo contactu carbo quæretus ignis frigescit, imò potius tua manus ex effluat carbonis ardoris calore incallescit. Hoc in nostro casu intelligendum: & ex actionibus eximiorum varum illorum Elia, & Elisei confirmatur, si gula namque eorum non solum ad corpus accesserunt mortuum, ut Elias ad filium viduæ Sareptanæ, & Eliseus ad filium Sumanitis, sed insuper in ubi erant super eorum corpora, manus manibus, oculos oculos

lis, corpus corpori, os ori contingentes, & eadem spiritum inspirantes reuiscunt: & omnibus est in confesso, quòd ea de causa, nullam contraxerunt immunditiam, nullam irregularitatem, sed nec vilis eos unquam voluit ut immundos notari: quinimo ex opposito, mortui redduntur mundi & vivi: erant etenim sanctorum illorum merita potentiora ac digniora, ut vitam mortuis tribuerent, quam ipsa mors ut occideret.

Hoc autem ita verum est ut Pharisæi & Scribæ tam curiosi operum Christi indagatores, eorumque calumniatores, numquam illi contactum calumniati feretri mortui, vel leprosi præsumerent obicere: sicut Pharisæi viderunt enim contactum hunc esse manus efficacis, ut per illam mors festina diffugeret, & lepra munditiam induerit. Et in hoc saluator testari voluit suæ sacratissimæ virtutis humanitatis ut notat D. Cyrill Alexan. ac diuinæ suæ carnis, manusque potentiam: cum solo suo contactu vitam defunctis impertiret.

Tertium loculum. iam disponit ad Venerabile Sacramentum, ut intelligamus quòd solo contactu sacra: sicut suæ carnis, ad nostram se præparet resurrectionem ille Dominus qui se vitam nostram effecit: *Quod factum est in ipso, vita vivificans erat.* In ipso vitam induit caro nostra quam ipse est in propria sua reddere voluit: & hinc ad nos Sacramenta dimanavit quam ipsa in Christo consecuta merito. *Nisi manducaveritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis.* Pro huius assertionem si hanc Archimædæ resuscitaturus manu comprehendit, et vult de caritate vellet, quòd illa vita, cui defunctam illam restituerebat, ex ipsa procederet sacratissimæ carnis suæ contactu est enim ut det vitam efficiat illi, multoque tota illa veteri lege, ac sacerdotibus eius longe potentior. Nec ipsa, nec illi licet supremi, ea virtute pollebant ut vitam mortuo largirentur aut leprosum mundarent: & quinimo debilis adeo erat & infirma qua vigeant ut ipsi mortui, ac leprosi eos inquinarent eorumque sacrificia, si ea contingerent: ut supra dictum est.

O virtutem prodigiosam & efficacem manus Redemptoris: hanc ut puer vates Habacuc prævidebat in illo Cantico quem cecinit de triumphis Christi adeo mirandis, ut totus in stupor in rapere: *Domine considera opera tua & Habac. 3. 2. expandi. Quæ opera sunt hæc Splendor eius ut lux eius, cornua in manibus eius ubi abscondita est fortitudo eius, ante faciem eius mors. Eius splendidi mira huiusmodi lucem illum et clarissimam. De miraculis eius loquitur quibus hominum oculos illum.*

IV. Nec hoc

V. Contactus carnis Christi

68

VI. illuminabat, ut per illos eum cognoscerent; sicut sol radijs suis oculos preparat quibus ipse videatur, sine quibus hoc esset impossibile. Ut autem materia nostræ hoc singulariter applicetur, in mentem tibi redeat qualiter heri radij illius fuerint, velut lux oculos eius, qui illis orbatus natus fuerat, perstringens: hæc illi ita dicit, dum diuinitatis suis manibus lutum ex oris sui factum cōposuit: Nec hoc mireris: sunt enim manus illius potestate efficacissimæ: *Cornua in manibus eius.* In 5. pagina per cornua virtutis interpretamur, vires & fortitudinem: hæc enim in illis animalia habent cōnigera: In manibus fortitudo eius, imo & Dei omnipotentia; adeo fortibus, ut quæcumque voluerint, efficiant, ut illis necesse non sit ad apothecas, tentoria seu officinas recurrere, ut ex illis remedia sibi emendicent.

VII. Manus has considera, in quibus Dei fortitudo latet, toraque eius potestas, carnis contacta & abscondita infirmitate. *Ibi abscondita est fortitudo eius.* Illud in hodierno contemplate miraculo: ad illarum etenim præsentiam mors fugit: *Ante faciem eius ibit mors.* Sicut enim ad lucis præsentiam tenebræ diffugiunt, sic & mors ad manuum illarum præsentiam in fugam vertitur: etenim talem habent virtutem, ut solo suo contactu, quamlibet possint mortem in fugam agere, omnem purificare lepram, & omnia nostræ vasa vacua necessitatis implere. Perpende (cum D. Cyrillo Alexand.) carnis huius virtutem Deificæ: quamvis enim ex se languens sit omnique experta virtus, huic tamen vera coniuncta diuinitas potestatem illi communicat diuinam: eo modo quo fragmaen quercus igni permixtum totumque ardens, omnem ignis in se virtutem complectitur. Satis hoc aperte patet in hoc quod mulieri coniugit sanguinis profluuo fordidæ & inquinatæ. *Probat hoc* (loquitur D. Petr. Chrysol.) *Mulier in profluuo sanguinis constituta, quæ ut tangit strobriam Domini, non strobriam pollutam, sed ipsa mox in iuinamento vestisæ caruit passiois.*

VIII. Sed cuncta perpendamus Evangelistæ verba. Quia quanto in illis carnis viuificæ Christi potestas liquet manifestius, tanto & nostræ carnis infirmitas patet apertius: *Tetigit loculum.* Non dixit locum sed in diminutio, *loculum.* Omnem mundanorum evertens altitudinem: illis etenim exiguis nimis videtur esse mundus & sufficiens non inueniunt sua spatium ambitionis; ideo pro prægrandia construunt palatia, & sibi domum vastam non sufficere arbitrati, alteram & alteram,

prædium vnum & alterum sibi coemunt, quibus eorum augentur castella & hereditates: ut illis exprobrat eleganter vates Isaias: *Va qui conium. Isai. 5. 8. gatis domum ad domum, & agrum agro copulatis vsque ad terminum loci: Numquid habitabitis vos soli in medio terra?* Hoc perpendite quod ad tantam aliquando redigimini angustiam, ut loculus adeo strictus qualis est farctum, vel sex palmorum sepulchrum vos concludat omnemque vestram gloriam ibi sepultam comprehendat.

IX. Conceptus est hic Spiritus S. dum de sacrilego atque impio loquitur Antiocho Rege cuius cogitationes vsque ad siderum altitudinem exterebantur: *tu enim quantus est loculo constrictus est actiori: Is qui sibi videbatur etiam ut Antiochus superbia repletus, & montium altitudines in statera 2. Maiba. appendere, nunc humiliatus ad terram in gestatorio 3. 9. portabatur etc.* Et qui paulo ante sidera contingere se arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiam factoris portare. Ecce diuinarum helluolæ quod inuenies: *Loculum.* Et honorum ardore, quis tuus futurus sit terminus: *Loculus. Job 17. 11.* Hunc sibi congruè Job proponebat: *Dies mei breuiabuntur, & solum mihi superest sepulchrum.*

X. Admirantur omnes Arcæ Noe fabricam vete- pete per singulas partes ab ipso Deo dispositam Arcæ vt notat D. Augustinus ex quo sumpsit Agh. Rupert. omnes expendens mensuras latitudinis, altitudinis, longitudinis; in parte superiori, & inferiori, in distantiis, in malunculis, vel separationibus. Inter alias vt mystica eminet, qua disposita, vt tota machina, totum continens mundum in cubito consummaretur: *In cubito consummabis summam eius.* Vel vt alij legunt: *Consummabis eam ad cubitum.* Interpretatur Card. Caiet. quod è medio sursum paulatim Arcæ in modum pyramidis angustior exeret, et, ita vt summam eius in cubito delineret, quod sic fieri decretum erat, quatenus eo modo aquæ per pluuiam decedentes iaculis defluerent: vigine nauis ex parte superiori leuior pondere non inuerteret, sed semper aquis su pernararet. Ob- stupenda est hæc structura, vt Arcæ adeo vasta & ampla quæ aves omnes, & animalia complectebatur, nec non omnium necessaria alimenta, cubacula inferiora, media, & superiora, ad cubitum constricta terminaretur. *Consummabis eam ad cubitum.*

Præsignat Arcæ hæc corpus humanum, sic D. Augu. & Rupert. etiam expendit D. Ambros. quod

XI. quod exactè demonstrant ex mensuris, & proportionibus Arca, latitudinem cum altitudine confertentes, & latitudinem cum profunditate quæ omnia mysterijs abundant eximijs: Arcam Noe si quis velit impensius considerare, invenit in eius adificatione, descriptam humani corpus figuram: de qua diximus primo die quadra. His præmissis, quid erit immensam hanc machinam in cubito consummari, nisi parenter demonstrare, quod quantumlibet quis magnus sit, potens, amplius iurisdictione, & extentus altitudine: omnia hæc ad cubitum reuocentur talem, qualem proponit nobis Evangelista: *Tetigit loculum.* Meminerunt omnes historiographi prudentissimi illius Epitaphij, quod sepulchro potentissimi illius Monarchæ Cyri superscriptum legebatur: cuius tanta erat potentia ac magnitudo, ut principij dederit primaque iecerit fundamenta Medorum Persarumque Monarchiæ, de quo Deus per Isaiã ait: *Ante faciem eius subieci sunt omnes gentes, gloriosi terra humiliati, porta arca contrita, & vestes ferreæ confractæ.* Quanta potentia celsitudo: ceteris hoc eius sepulchro insculpebatur Epitaphij: *Siste victor quicumque venis, nec enim te aduenturum ignoravi. Ego sum Cyrus, qui Persis imperium concessi tui Pusillum hoc terra, quo meum regitur corpus mihi non invidens.*

XII. *Cyri Regis Epitaphium.* 1/a, 5/a, 1. *Ante faciem eius subieci sunt omnes gentes, gloriosi terra humiliati, porta arca contrita, & vestes ferreæ confractæ. Quanta potentia celsitudo: ceteris hoc eius sepulchro insculpebatur Epitaphij: Siste victor quicumque venis, nec enim te aduenturum ignoravi. Ego sum Cyrus, qui Persis imperium concessi tui Pusillum hoc terra, quo meum regitur corpus mihi non invidens.*

§. 21. Hi qui portabant steterunt. Siste portitores, ut vox detur vivifica, & declaratur Christi potentia ex philosophia de Sole.

69. **D**omino Salvatore rante feretrum subliterunt qui defunctum in eo deferebant: *Tetigit loculum.* Et hi qui portabant, steterunt. Hoc agendi modo attentam sibi voluit habere toram hanc per puli multitudine, quatenus ad illam emisso actione oculos suos dirigeret, quo tot miræculi vestes haberet oculares, quod presentes conueniant: hoc enim ipsum opere dicebat, quod olim Moyses verbis, qui ad prodigium illud intendit operari, quo mare dividat medium, populo ait: *Nolite timere. Stare & videte magnalia Domini: quæ facturus est hodie.* Hoc in casu contempletur ego, qualiter se omnes habuerunt, quam attentam Christi considerauerint actiones singulas, de quo fama ferente tanta intellexerant, potissimum dum tum dicentem audierunt viduas, vultu pacifico ac perbenigno: *Noli flere. Mihi propono, multos ad illam glomeratum accutrisse. Euge age, domina, præclarum enim aliquid magnus hic tibi conferet propheta Hiron, Bapt. de Lanza Tom. III.*

beneficium Sic aduertit Evangelista Marcus: dicens ille Barymagus alius solito vociferaretur à Christo postulans subsidium, dum eum ad se Christus imperat adduci: quod omnes cateruatim ad illum concurrerint dicentes: *Animagior est. Surge, vocat te.*

Antequam aliò hinc enigremus has perpende ceremonias, quibus Christus in mortuum reuocando vitæ: etiam priusquam vocem emittat si miraculificam, acclamat illi, dicitque: *Adolescens tibi dico: Surge.* Manum suam extendit vultque portitores omnes mortuum effertentes ad tumulum gradû sistant immobiles. Præmonet nos D. Aug. spectandum Christi Domini miraculatantum consideramus secundum id quod in ipsis videmus corporaliter, licet in ratione eius stupenda fuerim vehementer sed secundum illud, quod Christus per illa significauit in animabus nostris esse faciendum. Et alio loco nos docet, a nos spectare, ut Saluatoris nostri discipulos imitemur, qui spicas manibus confrebat, ut frumentum ex eis sibi selectum conquirent. Et eo modo nobis conuenit ut miraculum hoc attendamus, in quo Christus Saluator noster huic defuncto vitam restituit corporalem, quatenus per illud quod in eo notauerimus, addiscamus quo modo vitam spiritualis ei reparanda sit, qui per peccatum illius passus est naufragium, per illos quibus auctoritatem & spirituales ad hoc tribuit ipse potestatem.

Siquidem verum est quod Christus Dominus noster ipse sit, de quo testatur apostolus. *Qui vivificat mortuos: quia proprium illius esse, hoc est, ut vita sit: quia verò hoc ita est, illum D. Ioannes sæpe numero hoc nomine compellat. Quinimo & ipse Christus apud D. Ioan. ait: Ego sum vita.* Et de eo cecinit David: *Domini, Domini exitus mortis q. d. Huic Domino proprium est mortis vincula dissolvere, ut det ei vitam cui voluerit: etenim Dominus vniuersorum est.* Et sic apud D. Ioa. *Habeo elatus mortis & inferni.* Quocirca dare vitam quibuslibet mortuis, quolibet mortis genere corporali & spirituali, ab eius dependet potestate & voluntate. His nõ obstantibus quatenus sic absolutus sit Dominus, eo se modo gerit in resuscitandis mortuis, ut antequam vocem emittat verbû illud suum efficax & potes: *Adolescens tibi dico: Surge &c.* Velit primo sistant gradû funeris portitores, quatenus intelligant Ministri Evangelij quibus diuina sua gratia auctoritate tribuit excitandi mortuos, morte scilicet per peccatum spirituali sola virtute verbi sui Patres Confessarij, & ministri Sacramenti Penitentia.

Marc. 10. 49. I. In Christi miraculificam, acclamat illi, dicitque: *Adolescens tibi dico: Surge.* Manum suam extendit vultque portitores omnes mortuum effertentes ad tumulum gradû sistant immobiles. Præmonet nos D. Aug. spectandum Christi Domini miraculatantum consideramus secundum id quod in ipsis videmus corporaliter, licet in ratione eius stupenda fuerim vehementer sed secundum illud, quod Christus per illa significauit in animabus nostris esse faciendum. Et alio loco nos docet, a nos spectare, ut Saluatoris nostri discipulos imitemur, qui spicas manibus confrebat, ut frumentum ex eis sibi selectum conquirent. Et eo modo nobis conuenit ut miraculum hoc attendamus, in quo Christus Saluator noster huic defuncto vitam restituit corporalem, quatenus per illud quod in eo notauerimus, addiscamus quo modo vitam spiritualis ei reparanda sit, qui per peccatum illius passus est naufragium, per illos quibus auctoritatem & spirituales ad hoc tribuit ipse potestatem.

II. Christus vita est vitam dans mortuis. *Es. 67. 21. Apoc. 1. 18.*

B b b tiz

Ioh. 20. 2. ,, tix, quibus Saluator noster ait: *Quorum remissa*
 ,, *peccata, remittuntur eis & quorum retinueri-*
 ,, *tus, retenta sunt.* Ut priusquam vocem proferant
 ,, & verba pronuntient: *Ego te absoluo.* Verba, in-
 ,, quam, animas peccato mortuas viuificantia,
 ,, manum extendant, & iubeant, ut omnino gra-
 ,, dum figant portitores.
 III. ,, Admirabilis est illa virtus, quam illis Deus
 Dig- ,, debet illos excitare, ut tantæ gratiæ præcellenti-
 nitas ,, dere conarentur, virtutum splendoribus exim is:
 sacer- ,, Et hoc ait ipse Iob: *Si habes brachium sicut Deus,*
 dotis ,, *& si voce simili tonas, circumda tibi decorem, & in*
 in ab- ,, *sublime erigere, & esto gloriosus, & speciosus indue-*
 solu- ,, *re vestibus.* Tanta requiritur potentia ut vel v-
 do. ,, nus de peccato educatur mortali, illique conce-
 Iob 40. ,, datur illius remissio & absolutio, ut necessaria
 4. ,, sit potentia diuini brachij, quæ hoc possit ope-
 ,, rari. Est autem & illa tantæ maiestatis vox, ut
 ,, peccatorum absoluit vincula mortalium, dicen-
 ,, do: *Ego te absoluo,* quæ voces quorumlibet toni-
 ,, truum omnium maximè terribilium superat in-
 ,, finities. Vade patet, dum Dominus noster Mag-
 ,, dalenæ & paralytico ait: *Remittuntur tibi peccata*
 ,, *tua,* quod omnes stupore nimio percussis fuerint
 ,, verba hæc audientes; diserintque sibi mutuo:
 Luc. 5. ,, *Et quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus.*
 21. ,, Insuper Christus hic loquitur impersonaliter:
 ,, *Remittuntur,* & non in prima persona; ut in hac
 ,, occasione cum modestia loqueretur, sic sentiunt
 ,, D. Chrystost. Theophylact. & Euthymius. Quam
 ,, non maiorem in eis moueret admirationem, si
 ,, dicentem eum audirent in prima persona: *Ego*
 ,, *dimitto tibi peccata?*
 ,, Hinc patet tibi quanta sit auctoritas & po-
 ,, tentia Confessarij, etenim habet brachium sicut
 ,, Deus, & voce simili tonat. Manifestum est quod
 ,, qui tantam à Deo virtutem assequitur, non illi
 ,, sufficit vitam ducere vulgare sed agere debet
 in omni virtutum excellentia cæteris longè su-
 periozem: *Se erigat in sublime;* vel ut ait Apolto-
 lus: *Qua ræro sunt obliuiscens, ad ea vera quæ sunt*
 Phil. 3. 14. ,, *priora extendens: se ipsum, vel cælestia tantum in-*
 ,, *quirendo, & ad suprema anhelando vel terrena*
 ,, *& sublimaria despiciendo, vel supra se raptus*
 ,, *rerum diuinarum iugi vacando contemplationi.*
 ,, Talique modo procedat, ut velut primario vi-
 ,, tutum ornamento decorus ac gloriosus illud
 Iob. 29. ,, Iob sibi possit usurpare: *Iustitia induit sum, &*
 14. ,, *vestiui me sicut vestimenta, & diademate iudicio*
 IV. ,, *meo.* Tandem conari debet exemplum imitati
 Ante- ,, Saluatoris, Christus etenim antequam verba
 quam ,, hæc vix proferret, voluit prius sistere portito-
 absol- ,, rios, ut sibi persuadent Confessarij, & ministri
 Sacramenti penitentiar, priusquam illa verba
 pronuntient, verba potentia & efficacia ad abso-
 lutionem peccatorum: *Ego te absoluo,* procurent,
 ut penitens gradum sistat, nec in peccatis, pas-
 sionibus, & motibus inordinatis ultra progre-
 diatur; sunt enim hi acerbis feneris portitores, ut
 cesset auaritia, sintque certè quod penitens male
 parta restituerit. Quod si percinax non à furto
 deliterit, & aliena non restituerit: nequaquam
 absoluitur, donec constet quod in se expedierit,
 illaque non retineat, sed potius ea proprio Do-
 mino restituerit. Ut cesset impudicitia, & stu-
 diosè circumspiciat vtrum proximas eius teli-
 quet occasiones, ex quibus proximè sequitur
 Dei offensa, quod si illa: minime vitauerit, sed
 potius illis cæcatus inhaerit, illi negetur abso-
 lutio. Hoc indicat illa ceremonia qua Confessa-
 rius vitur, dum penitenti absoluit imponit
 manum. Isti sunt portitores; quod si gradum
 non fixeris in itinere quo ad tartara festinas,
 hoc tibi persuasum habes, quod absque dubio
 æternum in eo sis periturus. O charissime quot
 acerbos habes portitores qui te ad inferna ræ-
 piunt; est autem tartarus cœmitum plenum
 sepulchris, quæ Deus Ezecheli vati monstrauit, sunt
 in quo plures vidit tumularos, & qui secum por-
 titores suos habebant, qui illos eo deduxerant,
 quosdam auaritia, alios impudicitia, alios sedi-
 cio &c. & omnes ibidem sepulti iacebant, in
 æternum cruciati: Tot habes tu portitores, quot
 sunt peccata quæ committis. Heu quanta illorum
 celeritate ad tartara rapiunt: *Ad infernum quo tu*
 properas.
 Hugo Cardinalis expendit verbum illud *Pro-*
 peras quod in S. eloquio significat magno cum al-
 lectu & diligentia itinerari. O quam diligentiã
 ad tartara proficisceris, quinimo te rapiunt sicut
 vas illud infelix quod vidit propheta Zacharias, *Zach. 5. 9.*
 & mulieres illæ als milui ornate rapiebant: imi-
 rabile symbolum peccatorum, nomenclatum vero
 impudicitie, & auaritiæ. Interrogat Angelum
 propheta: Domine mi, quo deducit mulieres il-
 læ vas illud infelix? Respondet ille: in terram
 Sennaar, in campum Babyloniz, ut edificetur in
 sepulchrum in sempiternum. Eo te abripiunt
 flagitia in campum Babyloniz tartareum: *Vbi Iob. 29. 22*
 nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat.
 Sunt & alij portitores, qui te ad sepulchrum VL
 rapiunt culpa, ex quo solus te Deus valet eripe-
 re. Illos dixerim esse peccatorum occasiones, talis nes pro-
 domum frequentare, tabernam adue lusoriam, ximæ
 domi tuæ eam retinere, quæ tibi lapis est offen-
 tollenda.
 sionis,

stionis, nuntia, schedulæ, munera &c. Factum ob-
stuspeleo variis Ezechielis: vocatur à Deo. Prophe-
ta: loquere Domine: quia audit seruus tuus. O-
culos tibi velo obtundis, & iuuenes conuoca ro-
bustiores, qui te in humeris sustollant & mediz
noctis caligine per præcipitia deferant, quasi ad

Eze. 12. Sepulchrū, huiusque hoc tota spectante ciuitate: *in*
conspicuum eorū in humeris portaberis, in caligine ef-
fereris, faciem tuā velabis. Si quaesierint à te qua-
rā hæc larua est: Respondebis eis: veltræ symbo-
lum est infelicitatis: *Cum te interrogauerint: quid*
tu facis? Dic ad eos: Ego portentum vestrum. Hoc
prælagium est eorum quæ vobis vestroque Regi
Sedechie euenientex vobis contingit: vos enim
vos ipsos humeris vestrorum imponitis affectuū,
& passionum supra modum vehementium: qui-
bus vos duci finitis ad talis xodes; & hic sepul-
chrum vestrum est: & tu ad domiciliū auaritiæ,
laqueus hic est diaboli, quo te ad animæ tuæ cō-
stringit perditionem. O quam te celeriter abri-
piunt, o quot adolescenter vita sua abripiunt ad
sepulchra, quæ D. Ambr. congruenter appellat:
Acerbos funeris portitores.

In cap. 7.
D. Luc.
70
2. Reg. 13.
VII.
Mali
consilia-
rij ad
peccatū.

Amore feruebat inordinato Amnon filius Da-
uid primogenitus, & in sororis suæ Thamar
concupiscentia exarscebat nimis, sic vt maciē
inde cōtraheret. Tantum horret committere fa-
cinus, serotis proptæ non audet violationē. Ac-
cedit illum amicus illi & affinis iuuenis nomine
Ionadab. Quid tibi doler Princeps illustrissimū?
Amore languet, Thamar amplexus exopto, sed
reuocat criminis enormitas. Vade, inquit ille;
Quis Principem detineat illustrissimū? In strato
decumbe, morbum simula, & à patre exposce vt
Thamar mittat tibi cibum & esculeta ministra-
turam: cum autem eā in cubiculo clausam ha-
bueris, ei pro libidine tua sociare. Consiliū hoc
secutus adimpleuit. O proditores: sicine ado-
lescentes ad sepulchra rapitis, & ad scelera pro-
uocatis, quæ committere non præsumperant?

His. 2. 14
Confortauerunt manus pessimorum. Caue tibi mor-
taliū flagitiosissime: venit dies in qua Deus
hanc à te repetet animam; dicetque. Vbi est Abel
frater tuus? Quod igitur maximi refert, antequā
dicat Confessarius: *Ego te absoluo,* hoc est vt ex-
tendat ille manum suam, iubeatque vt gradum
sistant acerbi funeris portitores. Cesset impudi-
citia, vltura, detractio; si non accipiant occasio-
nes, & illi exturbentur, qui has tibi suggerunt.

VIII.
Non cito
Domo tua elimina illud offendiculum, ad habi-
tanda est taculum alterius ne vltra ditetas; contractus
abolu-
tjō.
iniqui rescindantur, non enim quā primum
penitens accedit illi dicendum est. *Ego te absol-*

uo. Si sicde prius examina, extende manum per-
pende an iam peccata sinem acceperit, corum-
que o. casiones, nam etiam hoc inter alia signifi-
cat illa manus super penitentem extensio, sicut
Christi super defunctum. q. d. Siste gradum,
non vltra progrediaris. Dicendum tibi est (in-
quit D. Ambrosius) penitenti, quod Deus Cai-
no (iuxta lectionem Septuaginta) *Peccasti quies-*
ce. Perpendit hoc eleganter D. Cyprianus de
Confessariis illis conuictus, qui prætermissa
neglectaque hac diligentia statim penitentes
aboluunt: *Properandum tamen non puto, nec in-*
caute aliquid & sissinanter gerendum, ne dum ve-
mere pax respiciatur, diuina indignationis offensa
gramus pronocetur.

Ad holidem hic cadit cautio illa prudentissi-
ma Principis Iehu, quem Deus elegit præcepit-
que vt impij Regis Achab familiam funditus
extirparet. *Erant autem Achab septuaginta filij*
in Samaria. Siue omnes filij fuerint, vt opinatur
Abulen. vel nonnulli ex illis filij, nepotes alij,
vt arbitratu Lyran. Illos omnes delere intendit
Princeps Iehu, & oppidanos conuocans ait illis:
Adsum ego, qui vos de tyrannide liberē impij-
simi Regis Achab quem cum omni stirpe sua a-
vnum vique auferam de terra. Et nos idem in-
tendimus, nosque habes hic ad votum paratissi-
mos: *Serui tui sumus, quæcumque iusseris faciemus*
&c. Non solis verbis adhibuit fidem prudentissi-
mus Princeps sed opere verba voluit impleri;
quocirca ait illis, Si verum sit, quod paratis sitis
meam exequi voluntatem vt dicitis, adferre mi-
hi filiorum Regis Achab capita vt oculis meis
hæc ipsa conspiciam, & per hæc certō mihi cō-
stabit, quod perueriam hanc velitis mecum era-
dicare familiam: *Si mei estis, & obeditis mihi, tol-*
lite capita filiorum Domini vestri, & venite ad me
hæc eadem hora eras &c. Hoc muneris Confessa-
rij. O quot verba promittit bona penitens! Quo-
ties iurat, quod impios omnes Achab sacrilegi
filios id est dæmonis extirpabit, & hæc sceleta
sunt. Quā familiare est dicere: *Serui tui su-*
mus, quæcumque iusseris, faciemus. Patet mi, esto
securus; quæcumque dixeris mihi, promptissimē
faciam, etenim Confessum male parata restituiam;
de domo illam eueciam quæ animam mihi pessimē
rapuerat; denno nunquam meis talem ocu-
lis intuebor: Non oportet vt adeo leuibus tuis
promissis fidē habeat Confessarius, sed ad oculū
spectare debet opera quæ verbis dictisque con-
ueniant. Adferre ad me capita istorum filiorum:
Tollite capita filiorum Domini vestri. Capita pecca-
torū, eorū esse dicimus occasioet. Per integrū
B b b 2 expecta

Lib. 2. de
pen. c. 11.
Gen. 4. 6.
D. Cyr. de
Ep. 10. ad
Presbyt.
& Diac.
& lib. de
lappi &
epist. 12.
4. Reg. 10.
In l. 4.
Reg. 6. 10.
2. 2.
IX.
Verba
penitens
prius
compleat
opere.

expsecta mentem, & videam qualiter ingressum domus illius omiseris, quæ lapis tux fuerat perditionis: Vade, & ecce primum scandalosam hanc societatem: in domum tuam revertere, & furto ablata restituere. & dum hæc feceris ad me revertere: *Venite ad me nunc, eadem hæc hora.* Hic sedentem inuenies: te namque hic prætolabor. Vitam hæc fierent? Quam ad regulam hæc vox audiretur: *Ego te absolvo.* Sicut à Christo, quando steterunt feretræ portitores: *Adolescens tibi dico surge.*

X. Aliud denotatur hic ab Evangelista mysteriū in eo quod ait, quod manu sua Dominus fune- ris portitores stare iussit, quo nobis exponit si- vitæ mor- bi proprium esse vitæ dominium & mortis: eter- nique est nim solus est, qui sinit & detinet eos qui ad tu- mulum mortuos efferunt. Et quantum sapio re- cordatur Evangelista eius quod tempore Iosue- ductis in Ierusalem contigit: eum enim imperio sol- dum cursum suum suspendit: *Stetit scilicet Domestice- notem est vmbra præfigurare nostram vitam:*

Iosue 10. 13. *Dies eius sicut umbra præterit, cantu regis psal- tes: cui conuenit Iob: Fugit velut umbra.* Sym- bolo non potest aptiori declarari celeritas qua- vita nostra ad mortem festinat: & quam vix vl- lum sit eam detinendi remedium. Præpropere perueniat vita nostra. Quam præpropere: sicut auentus velociter percurrentes, sicut ventis infla- ta nauis, sicut autem leuissima: hæc etenim sunt symbola, quibus hoc in SS. litteras solet explica- ri. Parum est hoc, sed bene hoc exponit: *Vmbra qui fugit.* Non ait quæ transgreditur: vt dixit- rum David, eiusque filius Salomon, sed quæ fu- git: *Fugit velut umbra.*

Ordinane dicis: aliud est fugere, & aliud cur- rere: & bene quidem: etenim qui fugit, gradum non sinit aut precibus aut vocibus motus: eter- nim vitæ illius interest, nihil enim remorari. Sic & via *Fugit.* An etgo adeo velox & festina, sicut mancipium de seruitute fugiens: aut regem fu- giens homicida: velocior: fugiens enim occur- rere potest illi, qui eum detinet, aut offendere in lapidem, vel cadere. Vitæ vero nihil est quod fugienti motum iniecit: *Fugit enim velut umbra.* Manum iniecit, si vales vmbra, statim in itinere- bus custodes an illam poteris fugientem appre- hendere? Nullas agnomis vires, nulla stratagemata, nullas fraudes ad hoc sufficientes: etenim à cursore leuissimo sole scilicet dependet: & solus eam hic poterit remorari, qui solus potest habenas eoultingere. Vita nostra à motu pendet solis, & eorum: sunt enim temporis subiectum. Sicut autem non est, qui solis valeat retardare cur-

sum, sic nullus est qui nostræ valeat vitæ cursus detinere.

Hanc, credo, philosophiam, indicauit Salo- mon: *Non est in potestate hominis prohibere spiritum* Eccl. 3. 8. (vel vt alij legunt: *Contere spiritum nec habet potestatem in die mortis.* Per spiritum duo inter alia signantur: primo, anima quæ est in corpore, & dicitur spiritus: quia corpus viuificat, ex quo vita dependet. Ita Evangelista vt exprimerent qualiter Christi vita terminaret, dixerunt: *Emisit spiritum.* Secundo Sol intelligitur: sic eum vocat Salomon: *Lustrans vniuersa per circuitum pergit* Eccl. 1. 16. *spiritus, & in circuitus suos reuertitur.* Sic opinatur Abb. Rupert. illud interpretatus quod legimus de spiritu in Genesi: *Adhuc spiritum super ter- ram, qui siccat aquas:* per spiritum enim radij capiuntur solares: & frequens erat inter philo- sophos eum vocare spiritum, animamque mun- di: sicut disputat D. Augustinus, eiusque commen- tator, Pati gressu procedunt spiritus vitæ: cor- porum tribuens, & sol eam mundo suo ministrans motu. Nemo spiritum potest in corpore filtrere, nec vitam ab ipso promanantem: quia nemo solem per eolum currentem habet retinendi pote- statem. Huic conuenit philosophia pijissimi & sapientissimi regis Ezechie: *Dies vitæ suæ trahat iam finiri, quæ fugit velut umbra, & tendere velociter ad mortis occasum.* Ad lachrimas con- fugit, rogatque remedium. Quis hoc illi potest elargiri?

Solus Deus: vt enim solem potest cohibere, & retro agere cursum eius: poterit similiter vmbra horologij suspendere: imo repellere eodem passu quo sol retrograderetur. Nullus igitur co- tinere valet vmbra vitæ, & ad cursum cogere retrogradum nisi qui hoc eum sole faciendi ha- bet potentiam. Hoc autem solus efficere potest terræ magnus ille: Iosue Christus vt in factis ita & in nomine præfiguratus in nobilissimo illo: du- ce ad cuius vocis imperium: *Sol stetit.* Hic est qui mortem continet properantem, quæ velut supra carniuora agnum hunc ad sepulchri rapie- bat antrum deuoratura: *Qui portabant steterunt.* Amplius hic nobis pateat campus, vt osten- deremus qua ratione mors Christo fuerit volun- taria: sic vt etiam cruci confixus vitam potuerit colibere, nec mori: iuxta id quod dixerat: *Potestatem habeo ponendi animam meam, & pote- statem habeo iterum suscipiendam.* Hoc enim po- terat qui talem habebat potestatem qua de sole hoc agebat quod sibi bene federat, & pro bene- placito voluntatis: Quitali viget in sole potestate, cuius cursus vitæ nostram ad morte deducit, poterit,

XI. Cur vita nostra cõparetur vmbra.

poterit optime vitam, quantum sibi bene placuerit cohibere, mortemque quomodo, & quando pro libera disponere voluntate.

§. 22. Adolefcens tibi dico: Surge. Hac voce se Christus Deum ostendit: Efficax fuit illud: Tibi dico. Emphaticum habuit hoc miraculum ad gloriam Saluatoris.

71
14. 20. 31
Rom. 1. 4
I.
Christus imperator mortuo se Deum ostendit. Vide Hebr. 2. 9. 14. 3. 5
2. Cor. 4. 16.
L. 1. 1. 20
D. AMBR. L. 5. Hebr. 2. 9. 14. 3. 5
Tom. 1.

prodicitur balana, quo rana eiusdem vi operatione nascitur. Non laborat in maximis Deus, non fastidit in minimis; nec doluit natura parvius delphinos, sicut non doluit cum exiguis murices coalescere produceret. Hoc eodem, inquit Deus, hic propheta loquetur idiomate. Verbum eius, diuini erit: solo namque eius robore aut imperio quolibet operabitur. Hoc in alijs non experitur: quibus prophetis: siquidem eum Dei nuntia referre bant ad populum, supponebant illa esse non sua, quæ sed Dei verba, quocirca dicebant: Hæc dicit Dominus: Neque enim alieni alij propheta dixit, se dixisse, reus se verbum: ipsorum seruum more ministrantes D. AMBR. dicebant: hæc dicit Dominus.

Porro Christus vt filius Dei legitimus, loquebatur vt Deus, & diuino operabatur idiomate, mandando leproso: Mundare. Paralytico: Surge: desuatoque: Veni foras. Iste vero pro patria dignitate dicebat leproso. Volo, mundus esto: mortuo, tibi dico, surge: Mare increpat, etiam flatibus, pro potestate dicens: sile reseruaue, obmutescite etc. Loquitur vt Deus: magno potentissimus imperio. Quinimo notat hoc Apostolus vt Christi confirmet diuinitatem illis verbis quæ alijs exposuimus: Portans omnia verbo virtutis sue. Et hoc ipsum Hebr. 1. 3 est (inquit D. Ambrosius) quod nobis prædixit Ilias: Ecce Dominus cum viribus, & robore vestra. Isa. 40. 10 met, & brachium eius cum virtute, & potestate naturali. Sic ipse prædicta plena mysterijs transfert: Talis enim est fortis virtute, quæ se Dominum declarabit, atque vt talis sola verbi sui virtute operabitur.

His conformiter expendit Doctor Angelicus in cap. 4. Apostoli verba, quibus verbi diuini declarat ef. Heb. 1. 2. ficaciam: Vniuersus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio aciepsi. Est sermo Dei viuus, in quo differt vitius à mortuo: Qui viuus operationes habet in se vitales, & ab intrinseca sua virtute dimanantes: mortuus, nequaquam nec aliquid de se facit, nisi per agens motus extrinsecum: non enim mortuus pollet viribus, quibus brachium attollat, vel cum illo aliquid operetur: ceterum potest viuus operari illo vtens brachio, quod in se mortuum est: nullaque virtute præditum. Sermo noster mortuus est: quia ex se nulla virtute pollet operandi: & si quod illi agendum sit, hoc agere debet à Deo: mortuus vitæque mutatus, sicut in Sanctis, tum miracula patrabant, & in ipso opere quod ministris Sacramentorum efficiunt: Verumtamen sermo Dei viuus est, quia in seipso, & per seipsum virtutem habet operandi, nec eam ab alio debet emendicare extrinseco, vt videmus in

creaturarum productione, aliisque eius operibus; insuper ea de causa in verbis quæ diximus secundum lectionem D. Gregor. Nyss. ait Ilias: *Cum virtute & potestate naturali. q. d. Virtus illa à principio illi prouenit intemporeo.* Hoc est esse sermonem viuum: quod illi potestas est naturalis quam ex propria habeat natura, nec opus sit illi per alios illam emendicare alienas, nec à vicinis extra se postulare subsidium.

73 Deinde addit: *Venerabilior omni gladio accipit* efficitur operatur, & intimis verbo suo Deus penetrat, & celeris eius effectum producit, & cordis viscera perouadit, a byssi vitæ ac mortis, imò etiam ipsius nihil, quam tu gladio posses acutissimo. Quinimo hæc esse debet ratio ob quam se D. Ioanni ostendit gladium ore profertem limatissimum: *De ore eius gladius ex viua*

quo parte acutus exibat. Milites ad certamen procedunt contra inimicos suos manibus gladios gestantes: Isto David victoriam obtinuit de Gigante, & Iudith de Holoferne: quinimo de ipsis

Pf. 349. 6. Sanctis cecinit David: *Gladius accipites in manibus eorum, ad faciendam vindictam in nationibus.* Verumtamen Christus gladium perit, quo scindit, vincit, castigat, & quidlibet agit, in ore suo, gladium accipitem: nihil enim est, quod ei resistat: *Gladius ex vtraque parte acutus.* Talis etenim est sermo illius efficacia, vt per illum pro beneplacito quælibet efficiat: illo viuificat & occidit: lat salutem & infirmitatem: illo suum prosternit inimicum Antichristum: *Quem interficiet*

2. Toess. 2. 8. Dominus Iesus spiritu oris sui, conformiter Iliæ

1. Sa. 1. 4. variciniis: *Percutiet terram virga oris sui & spiritus laborum suorum interficiet impium.* Hic igitur est sermo Dei, isto ad diuinitatis confirmationem operatur: illo solo viuatur ad mortuos resuscitandos: *Adolescens tibi dico, surge:* proinde isto solo

Pf. 34. 3. David sibi congratulabatur: *Die anima mea: salus tua ego sum.* De quibus diximus cum de Centurione ageremus.

V. Quam primum hoc illi Dominus præcepit, surrexit adolescens, *Et vi sedit, qui erat mortuus, & cepit loqui.* Duo egit, quorum singula patentissimum veræ vitæ sunt argumentum: vt notat D. Bona Ventura in hunc locum. Ex deabus adhibus colligitur, quod aliquis verè viuatur. Primum ex respiratione. Secundum ex motu, bina hæc in hoc perpende Adolescente: primum est motus: *Resedit:* q. d. medio corpore erexit se, & resedit in feretro, sed non taliter qualiter, imò diuersos motus faciendo, se in feretro huc illucque commouendo: hoc enim significat *Resedit.* Idem fecisse legitur bona illa vidua Tabitha, quando eam D.

Petrus à mortuis renouauit: *At illa viso Petrus resedit.* Illo verbo significat S. pagina magni robor, quo quis seipsum in loco confirmat, sicut dum scribitur de fortissimis Machabæis: *Sunt: 2. Math. 10. 27. pui armis proximi hostibus effecti resederunt.*

Secundum: respiratione quam ostendit in loquendo: *Cæpi loqui:* si namque solus habitus ex ore egressus euidentem vitam sit indicium, egressus habitus cum loquela magis vitam confirmat: *Cæpi loqui.* Non ait Euangelista, quod dixerit D. Bona Ventura opinatur, quod verbis suis Deum glorificauerit: hic vel similibus: *Dominus benedixit mihi, qui eripuit animam meam de morte &c.*

Verumtamen ad nostram instructionem notandum: quàm efficacia fuerint illa verba: *Adolescens tibi dico: surge,* ad resuscitandum mortuum adolescentem: quia similiter efficacia sunt verba quæ peccatori, in particulari dicuntur: *Tibi dico. Saepe nuncumero prædicatores ad vitam non retocant peccatores mortuos: quia loquuntur in communi, & dum veniunt verba accipit quasi sibi dicta in particulari, quinimo singuli ad alios directa arbitrantur. dicatores.*

Quando latrones arguuntur, creditur tæneatoris, sibi hæc non dici: ipse enim est laruis contactus, & quando reprehenduntur simpudici lenones, opinatur alter quod tantum loquatur illo qui publice notus est.

Hanc allegauit Deus rationem, cur tam paruum mandata eius adferrent fructum, à prophetis prædicata, enim illa sic audiebant, quasi ad illos hæc minime spectarent: *Scribam eis multas: 74. 5. plures leges meas, quæ velut aliena computata sunt.*

Illis ego scriptas prædicabo leges meas: sed singulis videntur, quasi non illos sed alienos tangant: *Quæ velut aliena computata sunt. Tibi dico:*

Quam tui negligens & socors nimis iacebat David adulterio, & homicidio sepultus, quo pulo lapis erat offensionis: Et licet Nathan intraret, Regi loqueretur, & proposita parabola prædicaret, numquam illi in mentem venit illam sibi applicare debere parabolam, vnde dum iudicatur, recte alterum condemnari, in peccato suo contumax, ipse persistebat nec illud advertebat, donec illi Nathan diceret: *Tu es iste vir.* Omnibus Christus loquitur: *Omnes vos scandalum patimini: 1. Reg. 12. &c. Proficit D. Petrus: Et si omnes, sed non ego. 7.*

Domine, si dives auti sitientissimus amnetur, *Matt. 2. 6.* ob non erogatum elemosynam: *Sed non ego. 31.* Si perierint agricolæ censuales, qui debitum vineæ fructum non retulerunt: *Sed non ego: illi namque primogenitum occiderunt, Sed non ego.*

Semper sibi peccatores persudent, aliquod in ipsis esse, cuius gratiâ de ipsis quod dicitur non intelligi-

Mari. 6. 18

intelligatur. Idcirco necesse est loqui in singulari, sicut D. Ioanne Baptistā adultero Herodi; *Non licet tibi habere uxorem fratris tui*: donec etenim ad illud punctum accessit, nunquam intellexit Herodes, quod de ipso loqueretur, quinimo libenter & attentis auribus eum auscultabat; *Libenter enim auscultabat*. Quando eō descendit, *Non licet tibi*; tibi dico Herodes tunc intellexit, tunc agere tulit tunc iuratus est. Utinam ad singularia possemus descendere, & dicere tibi, *Tibi dico*. Tibi dico talis, quod fenerator sis inultus, bonorumque pauper sanguisuga; *Tibi dico* Domina, quod sub titulo secreti ad tuas procurras luxurias: *Tibi dico* Domine qui sub iustitiæ pallio subditos tuos expolias; & eo modo sumenda tibi forent verba Prædicatoris sic ut tibi persuadeas, quod tecum in singulari loquatur, & nequaquam peccitandum ut verbum à te ad alium & alium, te ab omnibus remanente vacuo, transgrediat. Eleganter hoc dixit Spiritus S. distinguens à stulto sapientem, qualis est stultus? Instar contracti vasis quod divini verbi liquorem illi insulum minime retinet. *Cor fatui quasi vas contractum, & omnem sapientiam non tenebit. Quid agit sapiens? Intellegit, & sibi assumit quod à prædicatore dicitur, quasi ipsi soli loqui eorum; Verbum sapiens quodcumque audierit scius laudabit & ad se adiciet. Audient luxuriosus & displicebit illi, & proijcet illud post tergum suum.*

Reli. 2. 17

VII.

Emphaticè dicitur: *Dedit illum.* 3. Reg. 17. 23.

Resuscitatum iam adolescentem, & in secreto residentem manu sua Salvator noster apprehendit, extulit, eduxit, deditque matri suæ. Accipe mater, ecce filius tuus, illo ad salutem læta perfructe, *Et dedit illum matri suæ*. Notandus hic est cum D. Bonavent. modus loquendi Evangelistæ; *Dedit illum matri suæ*. Quando Spiritus S. refert qualiter Elias ad vitam renouaverit filium Saephtanz, non ait: *dedit illum matri suæ* sed *Tradidit eum matri suæ & ait illi: eni tuus filius tuus*. Similiter quando Eliseus Sunamitidis filium exciavit, non ait: *dedit illum matri suæ* sed vocans famulum suum Giezi, ait illi: *dedit Sunamitidi, Tolle filium tuum*. Non dicitur quod illos matribus suis dederunt, etenim aliquid dare, propriè convenit eius Domino legitimo. Non erant autem illi Domini vitæ illorum, quos resuscitabant, unde illos dare absolute non poterant; Christus absolutus est Dominus cum plenaria potestate & dominio vitæ & mortuum, & potest dare & disponere de vita & morte pro beneplacito; *Dedit illum*. Non sibi restituit

tio eius quod viduæ erat, sed iranium suarum donum liberale.

Notis ulterius non dicit Evangelista quid vidua mater egerit, sed pie credendum, est, quod Quid maninus non fecerit, quam vidua Sunamitis, cum ter egerit Eliseo, dum illi filium à morte resuscitavit, ete-
recepto. unum narrat S. pagna, quod dum illum tradidit filio. matri rediit, corruens ad pedes eius festina præ gaudio vatem adoravit: *Quæ venit & corruit ad pedes eius, & adoravit super terram*. Notat hic Cardinalis noster Caiet. hæc verba, quibus exponitur quantâ prophetam exceperit reverentia. Quando primum illum adijt mortem sui nuntiatura, ad pedes eius corruit, quos adeo foriter constrinxit, ut puer Giezi illicitam esse iudicaret hanc tangendi licentiam; quocirca illam conatus est amovere. Apprehendit pedes eius. Sed postmodum tradens illi filium rediit, in tantum pia hæc crevit reverentia, ut eum tangere non præsumpserit, sed tantummodo pedibus eius pronoluta, illum vt. Dei amicum vatemque adoraverit.

VIII. Quid maninus non fecerit, quam vidua Sunamitis, cum ter egerit Eliseo, dum illi filium à morte resuscitavit, ete-
recepto. unum narrat S. pagna, quod dum illum tradidit filio. matri rediit, corruens ad pedes eius festina præ gaudio vatem adoravit: *Quæ venit & corruit ad pedes eius, & adoravit super terram*. Notat hic Cardinalis noster Caiet. hæc verba, quibus exponitur quantâ prophetam exceperit reverentia. Quando primum illum adijt mortem sui nuntiatura, ad pedes eius corruit, quos adeo foriter constrinxit, ut puer Giezi illicitam esse iudicaret hanc tangendi licentiam; quocirca illam conatus est amovere. Apprehendit pedes eius. Sed postmodum tradens illi filium rediit, in tantum pia hæc crevit reverentia, ut eum tangere non præsumpserit, sed tantummodo pedibus eius pronoluta, illum vt. Dei amicum vatemque adoraverit.

Quid minus mulier hæc Christo faciet? Credamus hoc fecisse, nec muneri suo defuisse; Porro hoc nouimus, quod præsentis omnes non leuis acceperit timor, idemque reverentialis ad Christum, quem vt verum à Deo missum Messiam publicè proclamaverunt, Deoque gratias egerunt compates, quod iam illis promissum dudum prophetam misisset in populi sui redemptionem. *Accepit autem omnes timor & magnificabant Deum, dicentes: Quia propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus visitavit plebem suam*. Viderunt hoc oculis suis miraculum non vnus, non duo, sed tota civitas, & infiniti alij Christi in via comites; itaque manifestè viderunt, nullam hic illusionem oculorum posse reprehendi: fuitque tanta huius odoris excellentia, vt fama eius per totam illam extenderetur longè lateque regionem: imò vsque ad castrum in quo D. Ioannes ab Herode captivus detinebatur: atque ex eo fundamentum sumpsit, cur D. Ioannes discipulos suos ad Christum destinaret legatos. Opus hoc in omnibus affectum habuit singularem, utinam & in nobis. Dominum supplices deprecemur vt illud in nos renouet animabus, quod si meriti sine sua illas voce alloquatur: *Tibi dico: Surge, & a surgeant redimere; vitam in hoc mundo incipientes gratia, qua in altero per gloriam in omnem beatam vivant æternitatem. Amen.*

S V M.